

SÁRBOGÁRD VÁROS

Fenntartható Városfejlesztési Stratégia 2021-2027

III. Stratégiai munkarész

2022. december

Tartalom

Ábrajegyzék	4
Táblázatok jegyzéke	5
3 Stratégiai munkarész	9
3.1 Forgatókönyv elemzés.....	9
3.1.1 Kitettségi mátrix	9
3.1.2 Felkészültségi mátrix	12
3.1.3 Standard forgatókönyv	15
3.1.4 Adaptív forgatókönyv	17
3.2 Jövőkép.....	19
3.3 A stratégia célrendszere	25
3.3.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	26
3.3.2 Az átfogó és a stratégiai célok kapcsolata	26
3.3.3 Részcélok és intézkedések rendszerének bemutatása.....	33
3.3.4 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre.....	54
3.4 A reziliens város a stratégiai célrendszerben	57
3.4.1 Prosperáló város.....	59
3.4.2 Zöldülő város	63
3.4.3 Digitális város.....	69
3.4.4 Megtartó város.....	71
3.4.5 Kiszolgáló város	74
3.5 A stratégia összhangja más stratégiákkal.....	76
4 Monitoring, kontrolling, indikátorok.....	104
4.1 FVS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során.....	104
4.2 Az FVS megvalósulását mérő indikátorok és azok módszertana.....	109
4.3 A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana.....	111
5 Az irányítási és működési modell	111
5.1 A városirányítási modell indokolt módosításai	111
5.1.1 Az átfogó városirányítási rendszer változásai	116
5.1.2 A térségi koordináció mechanizmusainak változásai	122
5.1.3 Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában.....	123
5.2 A városi működési modellt érintő tervezett változtatások	126
6 Cselekvési terv	137
6.1 Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése.....	137
6.1.1 Prioritások, stratégiai célok és részcélok összefüggései.....	137

6.1.2	Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése.....	143
6.2	Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása.....	157
6.2.1	Az akcióterületek bemutatása.....	157
6.2.1.1	A Belvárosi akcióterület lehatárolása, indoklással	158
6.2.1.2	A Sárszentmiklósi akcióterület lehatárolása, indoklással	161
6.2.1.3	Az Alsótöbörzsöki akcióterület lehatárolása, indoklással	163
6.2.1.4	A Pusztaegresi akcióterület lehatárolása, indoklással.....	165
6.2.1.5	Az Iparterületi akcióterület beavatkozási terület lehatárolása, indoklással	167
6.2.2	Akcióterületi fejlesztések bemutatása	169
6.2.2.1	Belvárosi akcióterület fejlesztései.....	169
6.2.2.2	Sárszentmiklósi akcióterület.....	174
6.2.2.3	Alsótöbörzsöki akcióterület.....	176
6.2.2.4	Pusztaegresi akcióterület	179
6.2.2.5	Iparterületi akcióterület	181
6.3	Városi szintű beavatkozási területek részletezése	183
6.3.1	Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások.....	183
6.3.2	Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások	183
6.3.3	Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések).....	234
6.3.3.1	Hálózatos, vonalas beruházási fejlesztések.....	234
6.3.3.2	A város egészét érintő, nem beruházási jellegű beavatkozások	235
6.3.3.3	Lépések a fenntartható természeti környezetért.....	236
6.3.3.4	Lépések a fenntartható épített környezetért.....	238
6.3.3.5	Lépések a társadalmi megújulásért, az életminőség javításáért.....	239
6.3.3.6	Járási, térségi hatókörű beavatkozások.....	242
6.4	Várostérségi szintű beavatkozási területek részletezése	244
6.5	Stratégia együttműködési menetrendek (zöld és digitális átállást elősegítő célok és intézkedések, opcionálisan innovációs menetrend)	244
6.5.1	Zöld átállás.....	244
6.5.1.1	Előkészítés	246
6.5.1.2	Célok megfogalmazása és rendszerezése.....	259
6.5.1.3	A zöld fejlesztések beavatkozási területeinek meghatározása	260
6.5.1.4	A zöld átállás kidolgozásának szervezeti kérdései és ütemezése.....	260
6.5.1.5	A zöld finanszírozási keretrendszer felépítése:	264
6.5.2	Digitális átállás menetrend.....	265
7	Finanszírozási terv	276

7.1	Elérhető és bevonható források számbavétele.....	279
7.1.1	Közösségi források.....	279
7.1.2	Önkormányzati források.....	280
7.1.3	Magánforrások (és a köz kapcsolata)	281
7.1.4	Aktorok, meghatározó szereplők	282
7.1.5	Kitekintés.....	283
7.1.5.1	Forrás-mix.....	284
7.2	Az üzleti modell bemutatása	284
7.2.1	Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve	284
7.3	Fenntartható üzemeltetés.....	288
7.4	Projektcsatorna fejlesztés intézményesítése	289
8	Mellékletek.....	290
8.1	Antiszegregációs Terv.....	290
8.1.1	Helyzetelemzés és értékelés	294
8.1.1.1	A Sárhatvani szegregátum bemutatása.....	294
8.1.1.2	A Pusztagegresi szegregátum összefoglaló bemutatása	300
8.1.2	A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó korábbi intézkedések.....	307
8.1.3	Antiszegregációs stratégia jelen tervezési időszakra	311
8.1.3.1	Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok.....	312
8.2	Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása	314
8.3	Finanszírozási terv beavatkozásonként.....	314
8.4	Működési térkép	314

Ábrajegyzék

1. ábra: Jövőkép, stratégiai célok és a településfejlesztési elvek összefüggései	26
2. ábra: A városrészek és a stratégiai célok kapcsolata	55
3. ábra: A stratégiai célok és a városrészek kapcsolata	55
4. ábra: Stratégiai kapcsolatok szerkezete (Forrás: OFTK 44. ábra).....	90
5. ábra: Sárbogárd, mint közre zárt, fejletlen térséget feltáró úthálózati centrum.....	92
6. ábra: Sárbogárd okos város rendszermodellje.....	129
7. ábra: Belvárosi akcióterület	158
8. ábra: Sárszentmiklósi akcióterület	161
9. ábra: Alsótöbörzsöki akcióterület	163
10. ábra: Pusztagegresi akcióterület.....	165

11. ábra: A fejlesztések és a HIPA-bevétel alakulása, összefüggései	281
12. ábra: A sárbogárdi gazdálkodó szervezetek összetétele.....	282
13. ábra: Fejér megyei termelési dinamizmusa a második legerőteljesebb a dunántúli megyék közt	283

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Kitettségi mátrix	12
2. táblázat: Felkészültségi mátrix	15
3. táblázat: Sárbogárd stratégiai célrendszere.....	28
4. táblázat: Részcélok és beavatkozások összefüggései.....	36
5. táblázat: Részcélok és településrészek kapcsolata	56
6. táblázat: A reziliens város a stratégiai célrendszerben	58
7. táblázat: A prosperáló város fejlődését elősegítő stratégiai célok és részcélok	59
8. táblázat: A zöldülő város dimenzióhoz kapcsolódó stratégiai és részcélok	63
9. táblázat: A digitális város dimenziót támogató stratégiai és részcélok	69
10. táblázat: A megtartó város dimenziót támogató stratégiai és részcélok.....	72
11. táblázat: A kiszolgáló város dimenziót támogató stratégiai és részcélok	74
12. táblázat: Az EU 5 kohéziós prioritása és az átfogó, valamint tematikus célok közötti kapcsolat	78
13. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a stratégiai célok kapcsolatrendszere	83
14. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a tematikus célok – specifikus célok kapcsolatrendszere	85
15. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a tematikus célok –terület-specifikus célok kapcsolatrendszere	88
16. táblázat: ITS – FMTP célmátrix: a tematikus célok – Fejér megye stratégiai céljainak kapcsolatrendszere	95
17. táblázat: Prioritások, stratégiai célok és részcélok összefüggései	142
18. táblázat: Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése.....	156
19. táblázat: Belvárosi akcióterület.....	174
20. táblázat: A sárszentmihályi akcióterület projektjei	176
21. táblázat: Az alsótöbörzsöki akcióterület projektjei.....	179
22. táblázat: A pusztaegresi akcióterület projektjei.....	181
23. táblázat: Az iparterületi akcióterület projektjei	183
24. táblázat: Belvárosi akcióterületi fejlesztések	184

25. táblázat: Hősök tere továbbfejlesztése, közösségi funkció erősítése	186
26. táblázat Ifjúsági park funkcióbővítése.....	188
27. táblázat: Ady lakótelep közösségi tereinek fejlesztése	189
28. táblázat József Attila utca lakótelep.....	190
29. táblázat 63.sz. főút tehermentesítése	191
30. táblázat Szociális alapszolgáltatások fejlesztése	192
31. táblázat: Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése	193
32. táblázat: HEMO ingatlan hasznosítása	194
33. táblázat: Régi Községháza funkcionális tervezése, rekonstrukciója.....	195
34. táblázat: Főzőkonyha felújítása, energetikai korszerűsítése	196
35. táblázat: Polgármesteri hivatal napelemekkel való ellátása	196
36. táblázat: Művelődési ház napelemekkel való ellátása	197
37. táblázat: Boros Mihály park fejlesztése.....	198
38. táblázat: Utcafásítások, zöldfelület fejlesztések	199
39. táblázat: Madarász József Városi Könyvtár intézményi zöldfelület fejlesztése	200
40. táblázat: Zengő óvoda intézményi zöldfelület fejlesztése	201
41. táblázat: Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése	202
42. táblázat: Mészöly Géza Ált. Isk. és Családsegítő központ funkciószervezése	203
43. táblázat: Petőfi Sándor Gimnázium funkció- és zöldfelület fejlesztése	204
44. táblázat: Szakorvosi rendelő növényzet- és funkció rendezése.....	205
45. táblázat: Állomáspark fejlesztése.....	206
46. táblázat: Városközpont terv készítése	207
47. táblázat: Sárszentmiklósi akcióterület fejlesztése	208
48. táblázat: Községi tér fejlesztés a templom és iskola környékén.....	210
49. táblázat: Felszíni vízelvezetés.....	211
50. táblázat: Intézményi zöldfelületek fejlesztése	212
51. táblázat: Tisza utca vizes terület fejlesztése	213
52. táblázat: Utcafásítás, zöldsávok egységes rendezése	214
53. táblázat: Piacképes tudást és kompetenciákat nyújtó felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek javítása	215
54. táblázat: Alsótöbörzsöki akcióterület fejlesztése.....	216
55. táblázat: Felszíni vízelvezetés II. ütem	217
56. táblázat: Játsszótér rekonstrukció, fejlesztés	218

57. táblázat: Óvodafelújítás és intézményi zöldfelületfejlesztés	219
58. táblázat: Szent István ált. isk. intézményi zöldfelületfejlesztése	220
59. táblázat: Dózsa György laktanya átvétel előkészítése	221
60. táblázat: Ipari park számára kijelölt terület előkészítése.....	222
61. táblázat: : Pusztagegri akcióterület fejlesztése	224
62. táblázat: A folyamatos jelenléti szociális munka folytatása.....	225
63. táblázat: Az integráció erősítésére irányuló rendezvények szervezése, lebonyolítása	226
64. táblázat: Belterületi úthálózat fejlesztése.....	227
65. táblázat Ipari park akcióterület	229
66. táblázat: Energiaközösség feltételeinek megteremtése	231
67. táblázat: Területbővítés infrastruktúra fejlesztéssel.....	232
68. táblázat: Csarnoképítés ipar/logisztikai célra.....	233
69. táblázat: Inkubátorház és vállalkozás- fejlesztési központ bővítése	233
70. táblázat: Város és befektetésmenedzsment szervezet létrehozása menedzsment	234
71. táblázat: Projektek a fenntartható gazdaságért.....	235
72. táblázat: Projektek a fenntartható természetért	238
73. táblázat: Projektek a fenntartható épített környezetért	239
74. táblázat: Projektek a fenntartható társadalomért	241
75. táblázat: Projektjavaslatok a Mezőföld felzárkózását szolgáló program megfogalmazásához	243
76. táblázat: Projektek és indikatív költségeik	278
77. táblázat: Sárbogárdon megvalósuló támogatások a támogatott jogállása szerint	279
78. táblázat: Sárbogárdon megvalósuló támogatások.....	279
79. táblázat: Sárbogárdon Város Önkormányzata költségvetésének egyes kiemelt előirányzatai 2015-22 és prognózis	280
80. táblázat: Sikeres projekt témákra jutó támogatások	284
81. táblázat: Forrásösszetétel	284
82. táblázat: A pusztagegri és sárhatvani szegregátumok mutatói.....	294
83. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai	295
84. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben	296
85. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben	297

86. táblázat: Sárbogárd, Pusztaegres és a Pusztaegresi szegregátum legfontosabb demográfiai adatai.....	301
87. táblázat: Vállalkozások bontása tevékenység és városrészek szerint, 2011	302
88. táblázat: Sárbogárd, Pusztaegres és a Pusztaegresi szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben	303
89. táblázat: Foglalkoztatással összefüggő mutatók 2011-ben	304
90. táblázat: A pusztaegresi szegregátum ESZA típusú beavatkozásai, intézkedésekkel	310
91. táblázat: Sárbogárd antiszegregációs terv	311

3 Stratégiai munkarész

3.1 Forгатókönyv elemzés

A trendelemzéseken és prognózisokon alapuló forгатókönyvkészítés célja, hogy a helyzetfeltárásban vizsgált kockázati tényezőket értékelve meghatározza a külső (a város által nem befolyásolható) hatásokra való felkészülést. A forгатókönyv elemzés bemutatása a stratégiai tervkészítés következő lépéseinek a megalapozására szolgál. Segít végig gondolni, hogy a helyzetfeltárás során feltárt problémák és a korábban a helyi szereplők igényei alapján kirajzolódó fókuszterületek/ problématerületek tekintetében milyen kitettséggel kell a városnak szembenéznie. A forгатókönyvekre épül a reális jövőkép és a célrendszer.

3.1.1 Kitettségi mátrix

Az alábbi kitettségi mátrix mutatja az azonosított kockázati tényezőket, amelyben az egyes külső tényezők begyűrzésének kockázatát, gyakoriságát és mértékét értékeltük. A kockázati besorolást a várható gyakoriság és kifejtett hatás mértéke alapján kell meghatározni, minden esetben a magasabb pontértéke adja a kockázati besorolását.

Sárbogárd város globális trendekkel, illetve országos folyamatokkal, tendenciákkal szembeni kitettségének értékeléséhez 30 potenciális kockázat kiválasztására került sor. Ezek közül a Prosperáló város – 6, Zöldülő város – 6, Digitális város – 7, Megtartó város – 4, Kiszolgáló város – 7 hatással szerepel.

	A hatás kockázati besorolása (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	A hatás gyakorisága (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	A hatás mértéke (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
Potenciális negatív és pozitív hatás			
Prosperáló város			
A klímaváltozás hatására a mezőgazdasági termelés költségeinek növekedése, a termésbiztonság csökkenése	4	4	4
Munkaerő kínálatot befolyásoló globális folyamatok, urbanizáció, gazdasági	5	5	5

	A hatás kockázati besorolása (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	A hatás gyakorisága (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	A hatás mértéke (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
Potenciális negatív és pozitív hatás			
centrumokba település (pl.: jól képzett szakemberek, fiatalok elvándorlása)			
Térségi, ágazati együttműködések gyengülése, támogatási források összehangolásának hiánya	5	3	5
Kiszámíthatatlan és bonyolult pályázati rendszer	4	3	4
A befektetők és az Eu-s források nem érik el a kkv szektor szereplőit	4	4	3
Világgazdasági és európai dekonjunkcióra	5	2	5
Zöldülő város			
Klímaváltozás hatására hőségnapok gyakorisága és hőségnapos időszakok hossza nő	5	4	5
Klímaváltozás hatására szélsőséges csapadékesemények gyakorisága nő	5	4	5
Klímaváltozás miatt kialakuló aszályos időszakok növelik a talaj szélerózióját, ezzel csökkentik a termőföldek termőképességét és növelik a levegőszennyezést	5	4	5
A csapadékvízviisszatartás kialakítását elősegítő, illetve szabályozó országos jogszabályi környezet nem kerül kialakításra	4	3	4
Termőföld és a vízkészletek túlhasználata	5	5	4
Klímaváltozás hatására a természetes ökoszisztémák sérülnek, átalakulnak, inváziós fajok terjedése	5	3	5
Digitális város			
Az országos digitális hálózat fejlesztése lelassul	4	2	4
Adatvédelmi szempontok korlátozzák a nyílt adatok körét	3	3	3
Az országos közlekedési szolgáltatók egységes információs és tarifarendszere nem épül ki.	3	3	3

	A hatás kockázati besorolása (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	A hatás gyakorisága (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	A hatás mértéke (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
Potenciális negatív és pozitív hatás			
A digitális készségek oktatása hiányos marad a közoktatásban és a szakképzésben	5	4	5
Adatbiztonsági veszélyek	3	3	3
A digitális technológiák terjedésével csökken gazdaság a humánerőforrás igénye, növekszik a munkanélküliség	4	4	4
E-gazdaság, e-ügyintézés támogatásának hiánya	3	3	3
Megtartó város			
Közösségi aktivitás csökkenése	3	2	3
A fiatalok és a képzett munkaerő megtartását nehezítő központi programok és források hiánya (fecskeházak, bérlakás program stb.)	4	3	4
Társadalmi különbségek nőnek, az egyes társadalmi csoportok közötti konfliktusok erősödnek	4	3	4
Az intézményrendszer folyamatos átalakítása, funkciómegvonások	4	3	4
Kiszolgáló város			
Országos szintű infrastruktúrák fejlesztése elmarad (Közúthálózat, vasúthálózat, digitális infrastruktúra stb.)	4	3	4
A szabályozási környezet változása (jogszabályok, ösztönzők, ágazati politikák stb.) gátolja a város kiszolgáló/ellátóképességét	5	3	5
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város kiszolgálóképességére	5	2	5
Mezőföld – az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt – az ország egyik egységes belső perifériája marad	5	3	5
Önkormányzati források csökkenésével a közszolgáltatások elérhetősége és minősége csökken	5	5	5

	A hatás kockázati besorolása (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	A hatás gyakorisága (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	A hatás mértéke (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
Potenciális negatív és pozitív hatás			
A humán közszolgáltatások színvonalát csökkenti az országos léptékben is jelentkező munkaerőhiány	5	5	4
A kor követelményeitől elmaradó, a munkaerő rugalmas alkalmazkodását segítő oktatási-képzési rendszer	5	3	5

1. táblázat: Kitettségi mátrix

A fenti kitettségi mátrixban bemutatott 30 db hatásból 15 kapott „nagyon kockázatos”, 10 pedig „kockázatos” besorolást, amelyeket az alábbi felkészültségi mátrix szerint értékeltünk.

3.1.2 Felkészültségi mátrix

	A város abszorpciós képessége (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	A város adaptációs képessége (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs adaptációs képessége a városnak)	A város transzformációs képessége (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésére.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
Magas kockázatú potenciális negatív hatás			
Prosperáló város			
A klímaváltozás hatására a mezőgazdasági termelés költségeinek növekedése, a termésbiztonság csökkenése	2	1	1
Munkaerő kínálatot befolyásoló globális folyamatok, urbanizáció, gazdasági centrumokba település (pl.: jól képzett szakemberek, fiatalok elvándorlása)	2	1	2

	A város abszorpciós képessége (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	A város adaptációs képessége (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs adaptációs képessége városnak)	A város transzformációs képessége (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésére.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
Magas kockázatú potenciális negatív hatás			
Térségi, ágazati együttműködések gyengülése, támogatási források összehangolásának hiánya	2	3	2
Kiszámíthatatlan és bonyolult pályázati rendszer	3	3	3
A befektetők és az Eu-s források nem érik el a kkv szektor szereplőit	3	3	3
Világ gazdasági és európai dekonjunktúra	3	3	3
Zöldülő város			
Klímaváltozás hatására hőségnapok gyakorisága és hőségnapos időszakok hossza nő	2	2	2
Klímaváltozás hatására szélsőséges csapadékesemények gyakorisága nő	2	1	1
Klímaváltozás miatt kialakuló aszályos időszakok növelik a talaj szélerózióját, ezzel csökkentik a termőföldek termőképességét és növelik a levegőszennyezést	2	1	1
A csapadékvíz visszatartás kialakítását elősegítő, illetve szabályozó országos jogszabályi környezet nem kerül kialakításra	2	1	1
Termőföld és a vízkészletek túlhasználata	2	2	1
Klímaváltozás hatására a természetes ökoszisztémák sérülnek, átalakulnak, inváziós fajok terjedése	2	2	1
Digitális város			
Az országos digitális hálózat fejlesztése lelassul	2	2	1
A digitális készségek oktatása hiányos marad a közoktatásban és a szakképzésben	2	2	1

	A város abszorpciós képessége (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	A város adaptációs képessége (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs adaptációs képessége városnak)	A város transzformációs képessége (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésre.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
Magas kockázatú potenciális negatív hatás			
A digitális technológiák terjedésével csökken gazdaság a humán erőforrás igénye, növekszik a munkanélküliség	2	3	3
Megtartó város			
A fiatalok és a képzett munkaerő megtartását nehezítő központi programok és források hiánya (fecskeházak, bérlakás program stb.)	2	2	2
Társadalmi különbségek nőnek, az egyes társadalmi csoportok közötti konfliktusok erősödnek	3	3	3
Az intézményrendszer folyamatos átalakítása, funkciómegvonások	2	2	2
Kiszolgáló város			
Országos szintű infrastruktúrák fejlesztése elmarad (Közúthálózat, vasúthálózat, digitális infrastruktúra stb.)	2	2	2
A szabályozási környezet változása (jogsabályok, ösztönzők, ágazati politikák stb.) gátolja a város kiszolgáló/ellátóképességét	3	3	3
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város kiszolgálóképességére	3	3	3
Mezőföld – az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt – az ország egyik egységes belső periferiája marad	2	2	3
Önkormányzati források csökkenésével a közszolgáltatások elérhetősége és minősége csökken	3	3	3
A humán közszolgáltatások színvonalát csökkenti az országos léptékben is jelentkező munkaerőhiány	2	1	2

	A város abszorpciós képessége (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	A város adaptációs képessége (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs adaptációs képessége városnak)	A város transzformációs képessége (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésére.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
Magas kockázatú potenciális negatív hatás			
A kor követelményeitől elmaradó, a munkaerő rugalmas alkalmazkodását segítő oktatási-képzési rendszer	3	2	3

2. táblázat: Felkészültségi mátrix

3.1.3 Standard forgatókönyv

Az ún. standard forgatókönyvben a külső hatások begyűrzésével lehet számolni, melyre a város korlátozottan tud intézkedést hozni, ezek a külső hatások az alábbiakban foglalhatók össze:

Prosperáló város

A prosperitás szempontjából a legnagyobb kockázati tényezők között a világgazdasági folyamatok szerepelnek. Sárbogárd szempontjából ma is érzékelhető kockázatot jelent a jól képzett szakemberek, fiatalok elvándorlása. A térségi, ágazati együttműködések gyengülése és az ehhez kapcsolódó támogatási rendszerek és pályázati rendszerek összehangolása jelentős kockázatot képvisel, hiszen az integrált fejlesztéseket gátolja. Több területen ma jól működő együttműködések élnek és a Partnerségi Megállapodást, az operatív programok, valamint a Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve által képviselt fejlesztési irányokban is megfigyelhető az összehangolásra törekvés, de a megvalósítás során nagy hangsúlyt kell fektetni a valódi operatív együttműködések kialakulására. Mivel a városban működő vállalkozások többsége döntően agrár profilú egyéni vállalkozás, ezért a klímaváltozás hatásaként várható termelési költségnövekedés és a természetbiztonság csökkenése az egész város gazdasági stabilitására begyűrző hatással lehet.

Zöldülő város

A zöldülő városi dimenzió szempontjából a legnagyobb kockázatot a klímaváltozás hatására kialakuló szélsőséges időjárási jelenségek (hősznapok, csapadékesemények, aszály) jelentik, amelyek a gazdasági stabilitás mellett a biztonságos és egészséges környezeti feltételeket veszélyeztetik és ezzel jelentősen csökkentheti a város élhetőségét. A klímaváltozás kockázatait tovább növelheti a felkészülést akadályozó jogszabályi környezet és a természeti erőforrások túlhasználatát eredményező gazdálkodási gyakorlatok.

Digitális város

A digitális városi dimenzióban három jelentős kockázatot lehet azonosítani egyrészt, hogy a térség belső periféria helyzete miatt a hálózati fejlesztések később valósulnak meg, másrészt, hogy a digitális

készségek oktatása hiányos marad, ezzel a jövő generáció alkalmazkodó és munkavállaló képességét jelentősen csökkenti. Szintén az oktatással függ össze a harmadik kockázat, amely alapján a digitális technológiák terjedése jelentős mennyiségű munkahely megszűnéssel jár, amely különösen érinti a kevésbé képzett munkavállalókat. A városban a munkanélküliek nagy arányának alacsony az iskolai végzettsége (több mint 50%-uk legfeljebb az általános iskolát végezte el), ami a távlati technológiafejlesztési trendek miatt csökkenő keresletet vetít előre irányukba, ez a gazdaság megerősödését akadályozza.

Megtartó város

A megtartó város szempontjából a legnagyobb kockázatot jelenti, hogy a szakképzett munkaerő elvándorlása folyamatos, ami a tapasztalatok alapján az elköltözések első lépcsőfoka. Ennek a folyamatnak a megállítást hosszú távú, központi források mentén megvalósítható bérlakás program biztosíthatná, amely elmaradása komoly kockázatot jelent. További jelentős kockázat a társadalmi különbségek további növekedése. A szegregált és szegregációval veszélyeztetett településrészek nagy a rászorultság, magasabb az alacsonyabb státuszú népesség, ami az önkormányzat számára komoly feladatok jelent a munkahelyteremtés, a fizikai környezet állapotának javítása, valamint a szolgáltatások minden lakó számára történő elérhetőségének biztosítása. A város megtartóképességének mértéke jelentősen függ az oktatási, kulturális, szociális intézmények helyzetétől, ezért folyamatos átalakításuk és az esetleges funkciómegvonások gátolják a fiatalok helyben tartására irányuló törekvéseket.

Kiszolgáló város

A szolgáltató város szempontjából Sárbogárd kitettsége jelentős, méretéből adódóan erősen kitett az országos trendeknek, mind az infrastrukturális fejlesztések, mind a humán közszolgáltatások szempontjából.

A standard forgatókönyv alapján a város az alábbi intézkedéseket fogalmazza meg:

- Prosperáló város dimenzióban
 - Iparfejlesztés
 - Turizmusfejlesztés
 - Logisztikai kapacitások növelése
 - Kereskedelem- és szolgáltatásfejlesztés

 - Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató településmarketing
 - Közúti közlekedés fejlesztése
 - Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.)
- Zöldülő város dimenzióban
 - Kerékpáros közlekedés fejlesztése
 - Középületek rehabilitációjának folytatása
 - Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten
 - CO₂ kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése
 - Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése
 - Talajterhelés mérséklése
- Digitális város dimenzióban
 - Közösségi tájékoztatási, információs rendszer fejlesztése SMART megoldásokkal

- **Megtartó város dimenzióban**
 - Belvárosrehabilitáció és funkcióbővítés
 - Alközpontok fejlesztése
 - Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése
 - Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása
 - Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása
 - Piaci bérlakás portfólió kialakítása
 - Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása
 - Szociális városrehabilitáció
- **Kiszolgáló város dimenzióban**
 - Közszolgáltatások intézményi fejlesztése
 - A helyi társadalom egészségi állapotának javítása
 - Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése
 - Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése
 - Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása

3.1.4 Adaptív forgatókönyv

Az ún. adaptív forgatókönyvben a külső hatások a helyzetfeltárás során feltárt trendekre a városi alkalmazkodóképesség figyelembevételével fejtik ki hatásukat, vagyis a város által megvalósított intézkedések semlegesítik, vagy legalábbis csökkentik hatását.

A kitettségi mátrix értékelése meghatározta azokat az elemeket (1-2), amelyek hatásával szembeni intézkedések kidolgozása szükséges, a város adszorpciós, adaptációs vagy transzformációs képességének növeléséhez. Ezek az egyes fejlesztési dimenziók mentén az alábbiak:

Prosperáló város

Szükséges változtatni a jelenlegi agrárgazdasági szerkezeten és gyakorlaton, szükséges a hosszútávú erőforrások (talaj, vízkészletek) biztosítása, hogy a klímaváltozás várható negatív hatásai kevésbé korlátozzák az agrárgazdálkodás lehetőségeit. Bár a pályázati rendszer nehézségei és a kkv-hoz nehezen elérő támogatások eddig is kihívásként jelentkeztek, az elmúlt években a városba áramló befektetési pénzek és a folyamatosan növekvő HIPA azt mutatja, hogy itt nagyobb abszorpciós képességgel rendelkezik a város, de a gazdasági szereplőkkel való együttműködések és vállalkozásbarát szabályozás tovább erősítheti ezt. A helyi termékek fejlesztése és a körforgásos gazdaság ösztönzése növelheti a város ellenálló képességét a világgazdasági folyamatokkal szemben.

Zöldülő város

A jelenlegi épített és természeti környezet, valamint a meglévő infrastruktúra rendszerek nem biztosítják a város klímaváltozással szembeni adaptációs képességét. Sárbogárd adottságai és a várható klímaváltozási kockázatok alapján elsősorban az adaptációt az úgynevezett természetközeli megoldások (nature based solution) szolgálják, amelyek elsősorban a zöld- és kék infrastruktúra fejlesztését jelentik. Tovább javítható a város adaptációs képessége a lakosság szemléletformálással és a közösségi bevonásával.

Digitális város

A digitális készségek közoktatási hiányosságainak leküzdését szolgálja a felnőtt és szakképzési rendszerek kialakítása. Az oktatási lehetőségek szélesítése pedig csökkenti a munkaerőkínálatot befolyásoló globális folyamatok begyűrűző hatását.

Megtartó város

Jelenleg Sárbogárd legnagyobb problémája, hogy nem tudja megtartani a fiatalokat a városban, a képzett munkaerő elvándorlásával folyamatosan veszít népességéből. Ahhoz, hogy ezen a téren a város abszorpciós képessége fejlődjön több, már a prosperáló város és a digitális város esetében megfogalmazott gazdaságfejlesztési és oktatási, képzési intézményfejlesztési javaslat szolgálja. Azonban a legfontosabb, hogy a város képes legyen a fiatalok számára vonzó környezetet és magas minőségű lakhatást biztosítani ezt szolgálják a bérlakás és a fecskéházak kialakítását célzó programok. Szintén a társadalmi megtartóképessége javul a városnak a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatásával, integrációjával és a helyi közösség erősítésével.

Kiszolgáló város

A kiszolgáló város dimenzióban a legnagyobb kockázatok, amelyre a város jelenleg nincs felkészülve a csökkenő önkormányzati források, a központi szabályozók változása és a térség hátrányos helyzetének megmaradása emelhető ki. Ezeket a kockázatokat jelentősen mérsékelhetik az intelligens megoldások a városirányítás -városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén, azáltal, hogy a város fenntartási költségei csökkennek, az irányítás helyi szinten javul és a közösségi, városi élet valódi bevonási lehetőségeken keresztül biztosítja az itt élők kötődését a városhoz.

Az adaptív forgatókönyv alapján a város az alábbi részcélokat fogalmazza meg:

- Prosperáló város dimenzióban
 - Helyi termék előállításának ösztönzése
 - Körforgásos gazdaság megteremtése
 - Vállalkozásbarát szabályozás (adók, rendeletek)
 - Partnerség a vállalkozói szférával és a fiatalokkal
 - Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése
 - Környezetkímélő gazdálkodás támogatása
 - Gimnáziumi tagozatok kialakítása
 - A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása
- Zöldülő város dimenzióban
 - Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása
 - Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás
 - Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása
 - Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba
 - Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás
 - Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése
- Digitális város dimenzióban

- Szakképzés rendszerének létrehozása
- Felnőttképzés rendszerének létrehozása
- Megtartó város dimenzióban
 - Tanodák, felzárkóztató beavatkozások
 - Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása (telkek, támogatási rendszerek stb.), ennek részeként
 - A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása
 - Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések
 - Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése
- Kiszolgáló város dimenzióban
 - SMART CITY – intelligens megoldások a városirányítás -városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén
 - Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása

3.2 Jövőkép

A fejezetben a település jövőképe kerül megfogalmazásra a társadalmi, a gazdasági, a táji-természeti és az épített környezetre vonatkozóan. A jövőkép értelmezése Sárbogárd térségi szerepét figyelembe véve történik, továbbá rögzítésre kerülnek a településfejlesztési elvek.

A jövőkép a Megalapozó tanulmány gazdag tényanyagára, a SWOT-elemzés összegző megállapításaira és a részvételi tervezés keretében lezajlott helyi workshop-on a lakosság, a vállalkozói réteg, a civil szervezetek által képviselt vélemények és elképzelések figyelembevételével került azonosításra. Ezek alapján az alábbi jövőkép azonosítható:

Jövőkép: Sárbogárd jó komfortérzetet biztosító életminőséget, fenntartható, egészséges környezetet nyújt lakosai számára, a javuló foglalkoztatás elérése érdekében pedig a helyi és a betelepülő vállalkozások számára vállalkozóbarát feltételeket teremt. A város a kistérség ipari, agrár-ipari fejlesztési és foglalkoztatási központjává válik.

Átfogó cél: Sárbogárd dinamikusan fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központtá válik

A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan

A városi SWOT elemzés, valamint az antiszegregációs terv helyzetelemzése alapján összegezhető, hogy a munkahelyek hiánya, a stagnáló és gyenge gazdasági potenciál, a demográfiai tendenciák romlása és a külső városrészek leszakadásának, szegregálódásának veszélye Sárbogárd város legsúlyosabb problémái.

Sárbogárd hosszú távon akkor válhat esélyessé a megalapozó vizsgálatban feltárt negatív tendenciák megfordítására, ha az egészséges természeti környezet megóvása mellett jó komfortérzetet nyújtó életminőséget és fejlődő gazdaság keretében munkahelyeket tud nyújtani lakosai számára.

A stagnáló gazdaság fellendítése, a munkahelyteremtés olyan alapcélja a városnak, mely nélkül minden egyéb erőfeszítése kudarcra van ítélve, hiszen főként a fiatalok karrier-és megélhetési lehetőségeikért hagyják maguk mögött a várost. A foglalkoztatás bővítése mellett a város agrárhagyományai, az agrárium jövedelemtermelés által biztosított jelentősége és a háztáji gazdálkodás tovább élése a családok életében esélyt nyújt arra, hogy az élelmiszer-előállítás tekintetében minél nagyobb fokú önfenntartásra törekedjen a város. A városvezetésnek válaszokat kell találnia arra is, hogyan lehet differenciáltan kezelni a városias és a falusias települési minőségeket, anélkül, hogy a külső városrészek elszlömösödnének, illetve, hogy a vidékies kisvárosi jelleg megtartásával hogyan válhat kényelmes, öko-tudatos várossá a település. Egyik oldalról a dinamikus gazdaságfejlesztés termelő és logisztikai kapacitások letelepítését jelenti, melyek nagyobb tömegű árumozgással, elkerülhetetlen környezetterheléssel és nagyobb személyforgalommal járnak, a másik oldalról a csendes, alacsony stressz-szintű, tiszta levegőt és környezetet feltételező kisvárosi jelleg olyan erősség, amely a zaklatottabb nagyvárosi élet alternatívájaként kínálható. E két, egymás ellen ható tényező összehangolása a komplex fenntarthatóság fontos feltétele.

A település érdekében folytatott lobbytevékenységet szükséges folytatni, melynek Sárbogárd egészére kell kiterjednie. A civil szervezetekkel együttműködve, széleskörű lakossági tájékoztatás mellett olyan közeget kell teremteni, melyre a kezdeményezőkézség és képesség, valamint az aktivitás a jellemző.

A települési fejlesztések sikere nagymértékben függ az információkhoz való hozzájutástól, és ezen szempontból alapvető fontosságú a teljes körben hozzáférhető, az infokommunikációs technológiai eszközök széleskörű használatán alapuló információs társadalom megvalósítása. A fejlett információs infrastruktúrával rendelkező település biztosítani képes az önkormányzat és intézményeik, a vállalkozások, a civil szféra és az egyének közötti korszerű elektronikus információcserét, üzleti, közhasznú tranzakciók lebonyolítását. Előnyös, hogy a lakosság kábeltelevíziós bekötöttsége relatíve magas arányú. Az „intelligens környezet” új üzleti lehetőségeket teremt a település és térség vállalkozói számára, egyben javítja a lakosság életminőségét. A lakosság széles körű bevonása mellett az önkormányzat tekintetében elsősorban a belső kommunikációs rendszer fizikai megteremtése és tartalommal való megtöltése a feladat, melynek eredményeképpen lehetővé válik az önkormányzati és települési feladatok közös szakmai munkájának gyorsabb, hatékonyabb ellátása.

A város jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

A járás egyetlen városaként Sárbogárd nem kerülheti meg azt a kihívást sem, hogy társadalmi felelősséget vállalva a környező településekért, a kistérség ipari, agrár-ipari fejlesztési és foglalkoztatási központjává váljon. Sárbogárdnak erősítenie szükséges szerepét Fejér Megye településhálózatán belül. Javítania kell gazdasági kapcsolatait a megyeszékhellyel. Kedvező adottságaira építve versenyképességét növelnie kell a járásszékhelyek között. Ki kell használni, hogy a Székesfehérvár és Szekszárd közötti közlekedési tengely súlypontjában és egy a várost kerék-szerűen körülvevő városgyűrű tengelyében helyezkedik el, ezzel a kapcsolati lehetőségek több irányba is erősíthetőek. A megye és a térség településhálózatában betöltendő szerepének javítása mellett, járási székhelyként a környező községek fejlődésére is hatást kell gyakorolnia. Székesfehérvár termelő vállalkozásaival szoros gazdasági kapcsolatok kialakításával és új vállalkozások letelepítésével Sárbogárd lehetőséget teremthet a járás többi településén élők számára is.

A szomszédos településekkel a gazdaság területén elsősorban a mezőgazdaság és a mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar és logisztika területén nyílik lehetőség az együtt működésre és kölcsönös gazdasági érdekek érvényesítésére. A Sárbogárdi járás – az Enyingi és Tamási járással együtt – „a szabad

vállalkozási zóna” jogszabályban meghatározott kedvezményeket nyújtó keretei közé került. Sárbogárdnak az ezzel járó előnyök kihasználásában – mind járási székhely – a járás települései között élen kell járni, húzóerőt kell képviselnie.

A Sárbogárdi, az Enyingi és a Tamási járásnak együtt olyan célzott fejlesztéseket is ösztönöznie kell, melyek a Mezőföld egységes felzárkóztatást segítik. Ilyen irányú együttműködésben Sárbogárd kulcsszerep-vállalása elkerülhetetlen. Az együttműködés magában foglalhatja a közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlesztését, a Séd-Gaja-Nádor-Kapos vízgyűjtő területének revitalizációját, a szakképzés színtereinek helyreállítását, az agrárfeldolgozó ipar intenzívebb fejlesztését, az állami tulajdonban lévő (pl. laktanya területek átadása) és a hazai forrásból megvalósuló sport és rekreációs célú létesítmények, intézmények befogadását.

A turizmus mind Sárbogárd, mind a szomszédos települések esetében jelenleg elenyésző. A szomszédos települések összefogásával turisztikai értéket képviselő adottságok összekapcsolhatóak, melyek együttesen, vagy közös fejlesztéssel már érdemi turisztikai attrakcióvá válhatnak. Ilyen lehetőség a táji és természeti szempontból védett és értékes Sárvíz völgye, mely nagyobb egybefüggő folyosóként válhat az ökoturizmus színterévé.

A gazdasági ágazatok és külső kapcsolatok fejlesztésének célja a település fenntartható fejlődésének biztosítása. Sárbogárd pozitív jövőképében a lakosai számára jó komfortérzetet biztosító életminőséget, fenntartható, egészséges környezetet nyújtó, a javuló foglalkoztatás elérése érdekében a helyi és a betelepülő vállalkozások számára vállalkozóbarát feltételeket teremtő város vízióképe jelenik meg. Olyan városé, amely a járás ipari, agrár-ipari fejlesztési és foglalkoztatási központjává válik.

A településfejlesztési elvek rögzítése

- Integrált szemlélet
- Komplex fenntarthatóság, reziliencia
- Innovativitás, korszerűség
- Esélyegyenlőség
- Széles körű helyi és térségi együttműködés
- Fejlesztési programok hatékonyságának növelése

Integrált szemlélet

A településfejlesztés tervezése során kiemelt szempont az összetett gondolkodás, az **integrált megközelítés** alkalmazása. A településfejlesztés ugyanis nem pusztán a műszaki infrastruktúra megújítását fedi le, hanem azonos súllyal kell figyelembe venni a társadalmi és gazdasági tényezőket is. Olyan összetett gondolkodásra és tervezési szemléletre van szükség, amely képes átlátni a különböző irányultságú fejlesztések egymást feltételező és egymást erősítő összefüggéseit, és ezt a helyi közösséggel, környezettel szervesen összekapcsolódva próbálja megvalósítani, ezáltal társadalomépítési, gazdaságfejlesztési és környezeti megújítási folyamatok is megvalósulnak. Ennek egyik területe Sárbogárdon a gazdaságfejlesztés integrált összehangolása lehet. A gazdasági területek kijelölésén túl az innovatív mezőgazdasági művelési, a megújuló energiákra építő gazdasági és a termelő jellegű ipari lehetőségeket összekapcsolva és célzottan irányítva, támogatva a természeti erőforrásokat takarékosan kihasználva lehet a helyi gazdaságot fejleszteni és a foglalkoztatást bővíteni.

A komplex és integrált szemlélet másik példája lehet a Sárvíz völgyének turisztikai, szabadidős hasznosítás a védett és értékes táji- és természeti adottságok megőrzésének és védelmének erősítése mellett. Térségi együttműködéssel a Sárvíz völgye a gyalogos, kerékpáros és lovas természetjárók célpontjává válhat, melyekhez jól társulhat a horgászturizmus a halastavak területén. Az ökoturizmus elősegítése és a terület felértékelődése gondos felügyelet mellett nem eredményezhet negatív környezeti hatásokat, ellenben a terület megóvására és fenntartására fordítható anyagi források növekedhetnek.

Minden esetben fontos együtt szemlélni a magán és a köztulajdonú fejlesztési lehetőségeket. Partnerségi szemlélet esetén számos költség kedvezőbben alakulhat és az erőforrások is hatékonyabban hasznosíthatóak ebben az esetben.

A település jövőképében megfogalmazott értékek elsősorban akkor juthatnak érvényre, ha a város bármely beavatkozás esetén alapelvként kezeli a jellegzetes, értékes táji-, természeti környezet és az ahhoz illeszkedően kialakult településszerkezet megőrzését, a településkép értékeinek megőrzését és az ezen adottságok iránti alázattal történő mértéktartó, minőségi fejlesztést helyezi előtérbe.

A településszerkezet hagyományos értékeinek megőrzése mellett törekedni kell a hátrányos örökségi tényezők ellensúlyozására, esetenként megváltoztatására is. A település útifalu jellegű öröksége nélkülözötte és ma is megnehezíti egy karakteres városközpont kialakítását, ezért ezt tervezett formában kell megoldani. A több település összevonásából eredő szétagolt városszerkezet lehetetlenné teszi az integrált városszerkezet létrehozását, ugyanakkor a különálló településrészek hordoznak olyan táji és építészeti értékeket, amelyek megőrzésre érdemesek. A szétagoltság nehezíti az integrált helyi társadalom létrehozását, a településrészek lakossága még az összeépült településrészeken is megőrizték eredeti településrészi identitásukat. Nem lehet cél ennek lebontása, mellette azonban fontos a város egészéhez kötődő identitás fejlesztése, a lakosság-csoportok „összefonása”.

Komplex fenntarthatóság, reziliencia

Fontos elvi megközelítés a **fenntarthatóság** kérdésköre is, ezért a településfejlesztést hosszú távú folyamatként kell kezelni, amelyben a fenntarthatóság társadalmi, gazdasági és környezeti szinten egyaránt megjelenik. Mindenképpen figyelembe kell venni, hogy külső források megjelenése, majd bevonása és igénybevétele lehetőséget teremt egy adott beruházás megvalósítására, később azonban az üzemeltetés helyi erőforrások felhasználását fogja igényelni. Ezért lehetőleg már a tervezés fázisában szükséges a gazdasági, üzemeltetési, fenntarthatósági, ökológiai és közösségfejlesztési szempontok együttes figyelembevétele és érvényesítése.

A reziliencia alatt az urbanisztika szakirodalma egy várost érő sokkhatásra adott rugalmas választ, megújulást, újjászületést értelmek az élő rendszerekre használt fogalom alapján. A városokat érhetik olyan nem várt hatások (pl. ellátási, működési zavar), amelyekre cselekvőképes, kreatív válaszokat kell adniuk. Ennek megfelelően Sárbogárdra vonatkozóan olyan új szemléletet kell megfogalmaznia a Koncepciónak, amelyben a város rugalmasan képes a várható változásokra reagálni. Ehhez egy olyan dinamikus fejlődő városi struktúrát alakít ki a város a lakóival együtt, amelynek egyik fontos jellemzője a kreatív cselekvőképesség, a globális folyamatoktól nem szorosan függő alapszintű működés, és az országos folyamatoktól való relatív függetlenség.

A reagálóképesség fejlesztése a fenntarthatóság minden vonatkozásában fontos lehet.

A környezetvédelem és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás már gyakorlati problémaként jelent kihívásokat. A legújabb kutatások szerint Európa gyorsabban melegszik, mint a világátlag, ezért itt

hamarabb jelentkeznek anomáliák (viharok, elöntések, extrém szárazság stb.), melyek a változásoknak legjobban kitett mezőgazdaságot, mint alapágazatot, és közvetlenül a lakosságot is sújtják.

A társadalom vonatkozásában továbbra is fennáll az elvándorlás kockázata, a pandémia hatásai, melyekre reagálni kell.

Társadalmi és gazdasági kihívás is, hogy a technológiaváltozások nyomán lényegesen csökken a képzetlen és az alacsony kompetenciákkal rendelkező munkavállalók iránti igény, miközben intenzíven emelkedik a felsőfokú végzettségűek iránti kereslet. (A város adottságai épp ellentétesek.) A robotika és a mesterséges intelligencia a szakmával rendelkezők és a középfokú végzettségűek munkahelyeire is veszélyt jelenthet, ami megindíthatja a városba való visszaáramlást a megyeszékhelyről.

Külső körülménynek kell tekintenünk azt is, hogy a pályázati források megjelenése, a tervezett források volumene eltér a tervezéskori állapottól, amihez rugalmasan alkalmazkodni kell anélkül, hogy forrásvesztésre kerülne sor. Hasomlóképpen a gazdasági környezet változása miatt a projektek megvalósítási ideje alatt is szükség van rugalmas olyan alkalmazkodásra, amely minimalizálja negatív hatásokat.

A fentieket együttesen értékelve kell hatékonyan reagálnia a városvezetésnek ahhoz, hogy a negatív hatások elszívása helyett a lehetőségek kiaknázása váljon jellemzővé. A város gazdaságfejlesztési lehetőségeivel párhuzamosan más városok kilátásai is javulhatnak, a vonzerő arányok alakulását tehát nem egyedül Sárbogárd fejlesztései döntenek el, hanem a relatív vonzerő alakulása lesz a döntő. Mindezek az önkormányzat előrelátását, fejlesztési dinamizmusát, reagálóképességének gyorsaságát és jó minőségét igénylik, s a korábbi időszakokhoz képest számítani lehet a változások váratlanabb, gyorsabb bekövetkezésére.

Innovativitás, korszerűség

A világ technológiai, társadalmi folyamatainak felgyorsulása nem csupán érzeten alapuló közhely, hanem valós tény.¹

A jelen dokumentum eredeti változatának készítésekor még úttörőnek számító technológiák egy része az eltelt pusztán néhány év alatt a főfolyamatok részévé vált (pl. elektromos közlekedési eszközök, okos város tervezés, 3D nyomtatás). Ez arra figyelmezteti a döntéshozókat, hogy a stratégiai dokumentumokban megfogalmazott célok megvalósítása során közül a legfrissebb megoldásokra célszerű törekedni, nagyon lényeges a stratégiai dokumentumok tervezési dokumentumokká, megvalósítási tervekké történő tovább fejlesztése és a leggyorsabb fejlődést generáló kulcsprojektek azonosítása, megvalósítása akkor is, ha a források rendelkezésre állása erősen korlátos.

A lehetőségek megragadása előnyhöz juttathat, elmulasztása végleges vagy tartós lemaradáshoz vezethet. Az új termékek, szolgáltatások innovációtartalma, tudományos tartalma fokozódik, egyre több az olyan műszaki-technológiai alkotás, amely széles körű, mély tudást igénylő együttműködésen alapszik, s a felhasználó számára fekete dobozként működik, belső működése rejtve marad a felhasználó előtt. A ma már 4. ipari forradalomként jellemzett Ipar4.0-fejlesztések keretében ma már a nagy tőkével rendelkező felhasználók (pl. robotizált autógyárak) is „csak” felhasználó szinten kapcsolódnak a fejlesztési központokhoz.

¹ Az elektromosság világszintű elterjedése 46, az okos telefoné 10, a világhálóé 7 évet igényelt.

Sárbogárd, mint felsőfokú oktatási intézménnyel, tudományos kapacitással nem rendelkező kisváros ebben a mezőnyben elsősorban arra törekedhet, hogy felhasználói, logisztikai oldalról kapcsolódjon ezekhez a folyamatokhoz, s olyan területeken törekedjen eredeti technológiák befogadására, fejlesztésére, melyekhez a meglévő gazdasági szereplők és a rendelkezésre álló munkaerő kapcsolódni tud, illetve amelyek fizikailag szigetütemben (lényegét tekintve azonban az Internet révén többnyire hálózatban) tudják kihasználni a kínált infrastruktúra-feltételeket. (Pl. növénynevelés, új fajták alkalmazása, precíziós mezőgazdaság bevezetése, aquakultúra, körkörös gazdaság stb.). Hagyományos technológiát alkalmazó beruházások befogadása elsősorban foglalkoztatási szempontból előnyös, és szükséges is lehet, illetve relatíve innovatívnak számíthat a meglévő helyi színvonalhoz képest, a törekvés szintjén azonban az innovatív megoldásokat célszerű előnyben részesíteni a gazdaságfejlesztés és a városirányítás, működtetés, intézmények terén is.

Esélyegyenlőség

Az esélyegyenlőség elvét európai szinten az Európai Közösség alapító egyezményének 6. és 119. cikkelye rögzíti. Ez az alapelv jelenik meg az EU 2020 IX. tematikus célkitűzéséhez – *A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem* - tartozó 6) beruházási prioritásának – A nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem – elvében.

Az építészeti területi széttagoltság nehezíti a szolgáltatásokhoz és az információhoz való egyenlő hozzáférést is, ezért e szempontokat az intézményrendszer és az információrendszer fejlesztése, a helyi közlekedési feltételek alakítása során kiemelten kell kezelni.

Az esélyegyenlőség témakörei közt nem csupán a belső, hanem a térségi feltételrendszert is célszerű figyelembe venni. Sárbogárd egyik megközelítésben járásközpontként felelősséggel tartozik a város és a járás nagyságrendjéhez illeszkedő méretű és struktúrájú-szolgáltatásfejlesztés keretében mindazon kínálat megteremtéséért, amelyek a különálló települések szintjén nem, vagy irracionális ráfordításokkal tudnának létrehozni. Járásközponti kínálat hiányában a lakosság kénytelen közvetlenül a megyeközpont szolgáltatásaihoz fordulni, ami irracionális idő- és pénzráfordítással járhat.

Megyei vetületben érdemes összehasonlítani Sárbogárd és a járás szolgáltatási képességeit, feltételrendszerét a megye és a szomszédos járások lehetőségeivel. Ez egyrészt felhívhatja a figyelmet az indokolt vagy indokolatlan eltérésekre, s megcáfolhatatlan érvekkel szolgálhat a forrásokért folytatott küzdelemben annak érdekében, hogy az esélyegyenlőség fogalma a megyei és országos forráselosztás szintjén is minél jobban közeledjen a valós indokoltsághoz.

Széles körű, helyi és térségi együttműködés

Fontos, hogy érvényesüljön a településen egyfajta belső egyetértés a fejlesztési irányokat és az azok keretein belül követendő prioritásokat illetően. Ennek feltétele a politikai-, szakmai-, és civil szervezetek, valamint a különböző lakossági rétegek, társadalmi csoportok **széleskörű partnerségi együttműködése**, hiszen a közösen kidolgozott és értelmezett célok mentén haladva sokkal több esély van a megfogalmazott jövőkép elérésére, a kitűzött célok eredményes megvalósítására, a társadalmi kapcsolatok erősítésére, és a közösségi élet fellendítésére. Ezért nagyon fontos, hogy már jelen településfejlesztési koncepció kidolgozása és elfogadása is minél szélesebb körű egyeztetés alapján és az anyag minél szélesebb körű megismertetése alapján kerüljön elfogadásra. Sárbogárdnak járási központként térségi együttműködés hatékony formáit és csatornáit is működtetnie kell.

A kommunikációs csatornák és a közösségi média fejlődése rászoktatta az embereket a (folyamatos) elektronikus kommunikációra. Ez részben lehetőséget jelent a lakosság, különösen a fiatalok elérésére és bevonására a város ügyeibe, részben azonban kényszerítő körülmény is, hisz amit néhány éve még aktív tájékoztatásnak érzékelt a lakosság, az napjainkban már esetleg hiányérzetet kelthet.

Az intézményi partnerség működtetés során kialakult az a szükségszerűség, hogy az önkormányzatok és intézményeik együttműködése nem függhet egyéni motivációktól, hiszen a térségi szinten szervezett feladatok, fejlesztések, felmerülő problémák megoldása terén közös célok, intézkedések megfogalmazására és megvalósítására van szükség. Ez formalizált együttműködési platformok kialakítását teszi szükségessé esetlegesen olyan téren is, amit nem írnak elő jogszabályok.

Fejlesztési programok hatékonyságának növelése

A fejlesztési programok eredményességét nagy mértékben növeli, ha a városban tervezési alapelveként érvényesül a részvételi tervezés. A helyi lakosság, a civil szervezetek, a vállalkozói réteg és az intézmények képviselőinek véleménye akkor válhat hatékony befolyássá a város életére, ha a tervezési folyamatokban megismerik a tervezési alapelveket, a tervezési keretfeltételeket, a város működésére jellemző fontos adatokat, ha informáltak a helyi gazdasági és társadalmi folyamatok tendenciáiról. A fejlesztési programok hatékonyságának feltétele, hogy a kitűzött célok és a tervezett beavatkozások integrálják a helyi társadalom által megfogalmazott elvárásokat.

A változások fentebb tárgyalt gyorsasága a korábbiaknál nagyobb következetességet igényel a városirányítás részéről. Ennek egyrészt a stratégiai anyagok konkrét cselekvési tervekbe történő lebontása formájában célszerű megnyilvánulnia, melyek tartalmazzák a megvalósítás pénzügyi forrásait, időütemezését, felelőseit és feladatkiosztását. A programokban megnevezett akciók prioritizálása elősegíti, hogy a stratégiai célok elérését legnagyobb mértékben szolgáló, több területre hatást gyakorló kulcsprojektek feltétlenül megvalósuljanak. A hatékonyság feltétele, hogy az előkészítésért és a megvalósításért felelős szervezeti feltételek rendelkezésre álljanak, személyzetük felkészültsége megfelelő legyen.

Számolni kell azzal, hogy a gyorsan változó környezeti feltételekre az EU és a hazai kormányzat is rugalmasan reagál, így a tervezési időszakhoz képest változások, hangsúlyeltolódások következhetnek be. Az erre való reagálás minősége határozza meg a források hatékony hasznosulását.

Mindent összevetve az alaposan kidolgozott programokra alapozott döntés-előkészítés, a végrehajtás tervszerűsége és szakszerűsége, valamint a kockázatokat is hordozó változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás jelentik a hatékonyság legfontosabb feltételeit.

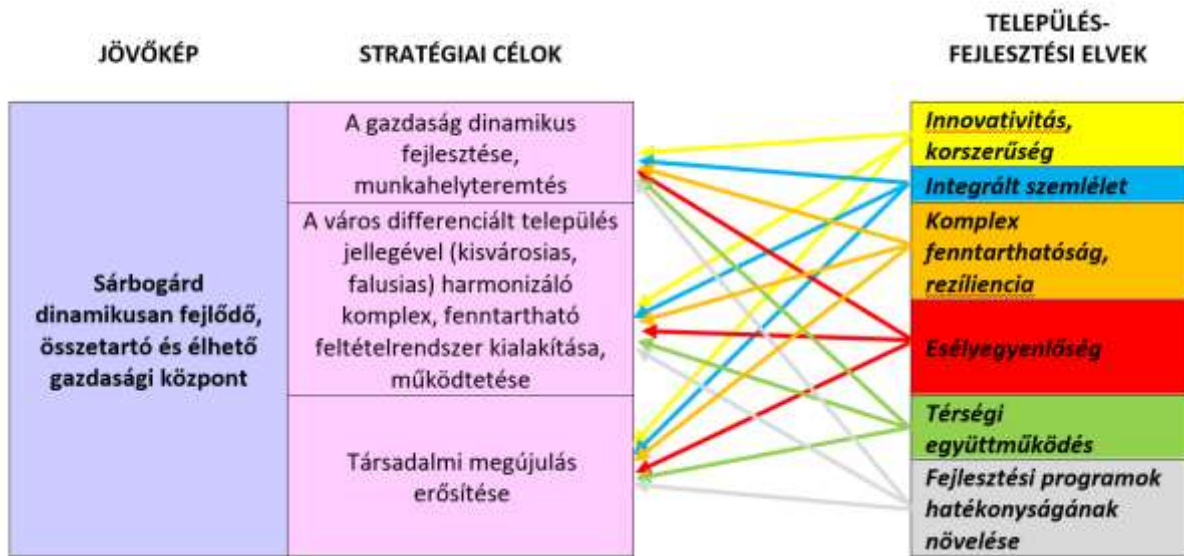
3.3 A stratégia célrendszere

A település jövőképe elérése érdekében meg kell határozni azokat a fejlesztési irányokat, feladatokat, amelyek megvalósítása egyaránt feladata a település önkormányzatának, civil és egyházi vezetőknek és a lakosságnak is.

A célrendszer kialakítása a Megalapozó tanulmányban szereplő és a TFK bevezetésében helyet kapó SWOT-elemzés Stratégiai irányokba történő átfordításán alapul (II. sz. melléklet). E módszerrel meghatározhatók a városfejlesztés offenzív, váltásorientált, diverzifikált és defenzív stratégiai dimenziói. A táblázat az I.sz. mellékletében található a SWOT-elemzéssel együtt.

3.3.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Az előző fejezetekben bemutatott koncepció szerint a jövőkép megvalósítását három átfogó cél szolgálja. Az átfogó célokhoz tartoznak saját specifikus részcélok is, illetve mindkét átfogó célhoz tartozó horizontális részcélok is. A jövőkép és a célok rendszerén felül az alábbi táblázat szemlélteti, hogy az egyes részcélok megvalósításához, melyik településfejlesztési elv tartozik.

1. ábra: Jövőkép, stratégiai célok és a településfejlesztési elvek összefüggései

3.3.2 Az átfogó és a stratégiai célok kapcsolata

Az alábbi fejezet a település átfogó fejlesztését szolgáló célok, részcélok meghatározását, valamint a részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározását tartalmazza.

ÁTFOGÓ CÉL		Sárbogárd dinamikusan fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központtá válik
STRATÉGIAI CÉLOK		RÉSZCÉLOK
I. A gazdaság dinamikusan fejlődése, munkahelyteremtés		1. Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése
		2. A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
		3. Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés
		4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése
II. A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése		5. A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése
		6. Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése
		7. Zöld- és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése
		8. A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés
III. Társadalmi megújulás erősítése		9. A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja
		10. Társadalmi integráció, befogadás erősítése
		11. Kulturális tőke növelése
		12. A lakhatási feltételek fejlesztése
		13. Helyi közösségek erősítése

<p>HORIZONTÁLIS RÉSZCÉLOK:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikáció és partnerség fejlesztése a célokkal összhangban • Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása 		
<p>TELEPÜLÉS-FEJLESZTÉSI ELVEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Innovativitás, korszerűség • Integrált szemlélet 	<ul style="list-style-type: none"> • Komplex fenntarthatóság, reziliencia • Esélyegyenlőség 	<ul style="list-style-type: none"> • Térségi együttműködés • Fejlesztési programok hatékonyságának növelése

3. táblázat: Sárbogárd stratégiai célrendszere

A település átfogó fejlesztését szolgáló stratégiai célok meghatározása

A jövőkép elérése érdekében három stratégiai cél került meghatározásra, melyek külön-külön több rész célban és mindháromat érintő horizontális célokban teljesednek ki. A célok alábbi kifejtési rendszere nem fontossági sorrend, hiszen egymással összehangolt megvalósításuk elengedhetetlen feltétel a település kívánt jövőképeének eléréséhez, valamint fenntartható fejlődéséhez. Fontossági, prioritási sorrend projektszinten értelmezhető az integrált településfejlesztési stratégia szintjén.

1. stratégiai cél: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés

A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés átfogó cél elérések alapértelmezése a gazdasági potenciál növelése a városok erőforrásokért, tőkéért folytatott versengése közepette. A gazdaságfejlesztés a megye fejlett járásközpontjaihoz való felzárkózás alapfeltétele.

Alapértelmezésben meg kell teremteni azokat az önkormányzattól függő keretfeltételeket, amelyek a leghatékonyabb módon elősegítik a településen és a járásban működő, meglévő vállalkozások fejlődését. Tekintve azonban, hogy a járásszékhely és a járás megyei és országos összehasonlításban is lemaradó helyzetbe sodródott a rendszerváltás időszakának gazdaságszerkezeti és egyéb -jelen esetben főként katonapolitikai- változásai nyomán, elengedhetetlen a külső tőkebefektetések révén történő kapacitásbővítés, az értéktermelő képesség lényeges emelése is.

Jelen korszakban a gazdasági növekedés preferáltan értéknövekedésként értelmezhető, figyelembe véve, hogy a környezet fenntarthatósága, erőforrásainak túlhasználata, a gazdasági körforgásban már résztvevő anyagok, energiák tömege, a kifizetett munkaerőhelyzet nem a termelés fizikai tömegének növelését támogatja. A legtöbb esetben az üzleti infrastruktúra fizikai kiterjesztése éppen abból az erőforrásból: a termőföldből von el kapacitásokat, amelyre a népesség eltarthatósága szempontjából a legnagyobb szükség lenne. Az értékbeli növekedést is a profitnövelés motiválja az üzleti szférában, ami az egységnyi befektetés mellett egyre magasabb hatékonyságot eredményező innovatív technológiák alkalmazásával lehetséges. Ebből adódik, hogy a befektetésekért folyik a fejlett, az iparterületek és a munkaerőkapacitás szempontjából telített, magasan fejlett városok versenye is. Sárbogárdnak ebben a mezőnyben is meg kell találnia azokat a versenylőnyöket, amelyekkel tőkét vonzhat a városba, miközben sem lakossága, sem fejlettsége alapján nem predesztinált a befektetők figyelmének felkeltésére. Versenylőnyei:

- Bőven rendelkezik szabad, infrastruktúrával megközelített vagy ellátott területekkel, melyeket nem az élelmiszertermelésből kell kivonni, mint a települések többsége esetén. Árai versenyképesen alakíthatók.
- Van egy fejlett ágazata, az agrárium, mely vertikális (feldolgozási) és horizontális irányban (új növénytermesztési és állattenyésztési alágazatok felé) is bővíthető. Ezen felül új ágazatok meghonosításában is érdekelt, alapozva a korábbi termelési kultúrára (elektronikai ipar, járműipar).
- A közlekedési hálózatok fejlődése révén előnyös logisztikai pozícióba kerül, amely még kiaknázatlan.
- Képes képzett munkaerőt toborozni a munkába járók felét kitevő ingázói körből, s képes szabad munkaerőt felvonultatni, főként az alacsonyabb képzettséget igénylő munkakörökben.

Mindezek alapján megalapozott célkitűzés a dinamikus gazdaságfejlesztés, mely meglévő szereplőkön túl új, tőkeerős vállalkozások letelepítésével és a jelenleg monokultúrás gazdaság kiterjesztésével

számol. Ehhez fejleszteni kell a város vállalkozásbarát szolgáltatási, intézményi jellemzőit, melyek vonzóvá teszik a betelepedést.

Az új befektetések egyik kiemelt kritériuma a vonzó telephelyi kínálat kialakítása. A közeli megyeszékhely, Székesfehérvár gazdag tapasztalatokkal és összehasonlítási alappal- egyúttal versenyfeltételekkel- rendelkezik ipari- logisztikai parkok és vonzó üzletpolitika tekintetében is, ugyanakkor mennyiségi vonatkozásban túltelítettnek tekinthető; Sárbogárd versenyképes kínálat kifejlesztésére képes e téren, közeli, s logisztikai tekintetben előnyös pozícióban.

A városfejlesztés másik legfontosabb fókuszja a munkaerőfejlesztés. Nem elegendő arra számítani, hogy hazai munkahelyek esetén az ingázó munkaerő hazatér, ezért a város oktatási- képzési (felnőttképzési) rendszerének fejlesztése sürgető feladat. E tekintetben több akadályozó tényezővel is meg kell küzdeni. Egyik ezek közül, hogy az oktatás fejlesztéséért és működtetéséért nem az önkormányzatok a felelősek: e tekintetben az önkormányzat saját, határozott fejlesztési céljainak kitűzésére és partneri együttműködés keretében kialakítható közvetett hatására építhet. További kockázat, hogy a képzés struktúrájának minél nagyobb összhangba kell kerülnie a gazdaság által keltett munkaerőigényekkel. Ehhez ismerni kell -legalább nagy vonalakban- a jövő struktúráját. Erre az önkormányzat akkor válhat képessé, ha a jelenlegi gazdaságstruktúra mellett ágazati fejlesztési céljait is meghatározza az adottságokra építve. Természetesen a leendő befektetők közvetlenül nem „hívhatók meg”, azonban a szabályozás és az ösztönzési feltételek révén képes a hatásgyakorlásra. További vizsgálatok szükségesek a helyes irányok kiválasztásához, azonban relatíve kis kockázattal állítható, hogy *az agrárgazdaság innovatív továbbfejlesztése, feldolgozótechnológiák megjelenése, logisztikai funkciók szükségessége, a nyelvtudás és az informatika iránti igény, elektronikai, gépipari kis- középüzemek megjelenése, az építőipar fejlődése, a természet- és hagyomány-turizmus olyan irányok, amelyek nagy valószínűséggel részletes elemzés végeredményében is megjelennek majd.*

A helyi gazdaság fejlődéséhez az kell, hogy a mikro- és kisvállalkozások mozgástérhez jussanak, kialakuljon az egymástól vásárlás kultúrája, s olyan kör-körös termelési- szolgáltatási vonalak, hálózatok (ökoszisztémák) fejlődjenek ki, amelyek minimális környezetterhelés mellett a keletkező jövedelmeket a rendszeren belül tartják, egymás számára generálnak piacot és foglalkoztatást.

2. stratégiai cél: A város differenciált településjellegével harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése

Ehhez az átfogó célhoz tartozik a városiasság erősítése a városközpont és központi területek fejlesztésével. Fontos továbbá a jellegzetes táji-, természeti adottságok és a településkarakter harmóniájának megőrzése.

A település fejlődéstörténete okán kevésbé predesztinált egy központra fókuszáló, ahhoz kötődő helyi társadalom kialakulására. A település hosszan elnyúló (útifalui jellegű) építkezési módja megnehezíti a lakosság integrációját, ezért szükséges a fő központ mellett alközpontok fejlesztése is, melyekhez az ott lakók erősebben kötődnek. Városias fejlesztésre csupán a településtengely mentén van lehetőség. A fejlődéshez a központ és az alközpontok funkciógazdagságát szükséges növelni. A tengelytől oldalirányban távolabb elhelyezkedő településrészek lakosságának városidentitását is erősíti a központ fejlesztése – főként szolgáltatási, vonzó funkciói, környezete, városi szintű közösségi élmények, sikerek révén, azonban a lokális kötődést ez egyrészt nem gyengíti, másrészt arra szükség is van az elkülönülő társadalomrészek közösségként való összetartása érdekében. Különösen a szegregáció szempontjából veszélyeztetettebb részekben fontos a szomszédsági és egyéb kisközösségi kapcsolatok léte, melyek néha esetleg a túlélést teszik lehetővé.

Fontos, hogy a legalapvetőbb ágazat, az agrárium gazdasági erőforrásként való fejlődése ne károsítsa a környezetet (a helyi úthálózatot, a növény- és állatvilágot, a talaj és a vizek állapotát) és minél nagyobb mértékben térjen vissza arra az egy ideje elhagyott útra, amelyen az agrárium a helyi lakosság hasznára, vidékfejlesztési tényezővé válik (foglalkoztatás, a helyi kulturális tőke, munkakultúra fejlesztése, a közösségfenntartásban való részvétel, a vízelvezetés, a védősávok létrehozása, a védett természeti értékek megőrzése és tovább fejlesztése, vonzó zöld környezet, vizes élőhelyek kialakítása illetve védelme stb.).

A környezeti, táji értékek megőrzése és a lakosság életében való pozitív jelenléte továbbra is fontos, védelmükre a továbbiakban is nagy hangsúlyt kell helyezni. Különösen fontos a klímaváltozáshoz alkalmazkodó, a negatív hatásokat mérséklő, a jólétet biztosító természeti és városi környezet kialakítása.

3. stratégiai cél: A társadalmi megújulás erősítése

A társadalmi megújulásnak a gazdaságfejlesztéssel párhuzamosan szükséges végbe mennie. A törekvésnek arra kell irányulnia, hogy a lakosság, a családok önfenntartó, értéktermelő képessége minél gyorsabban fejlődjön, s a megtermelt szellemi és anyagi értéktöbblet visszaforgatásra kerüljön a további fejlődés körében. Más szavakkal a város alapfokú iskolarendszeréből kikerülő gyerekek a helyi középfokú oktatásban folytassák tanulmányaikat, a helyi vállalkozások jövedelmüket, hasznukat a városban költsek el, illetve fektessék be, a felsőfokú tanulmányokat végzők visszatérjenek a diploma megszerzése után, s a fiatalok megtalálják tartós és vonzó életfeltételeiket a településen.

Mindehhez a lakókörnyezet minőségi fejlesztése, a kereskedelmi- és közszolgáltatások bővítése, színvonaluknak fejlesztése szükséges. A szegregáció felszámolása és társadalmi különbségek csökkentése, a szociális és közjóléti szolgáltatások javítása, bővítése a lemaradó rétegek fenntarthatóságának feltétele. A lakosság elégedettségének javítását szolgálja a társadalmi kapcsolatok erősítése, a közösségi élet fellendítése, a helyi identitás erősítése és a kulturális, szórakoztató programok, szolgáltatások körének bővítése.

Hosszabb távon ugyanakkor elérendő cél, hogy aminél kevesebben kerüljenek a társadalom peremére abban az értelemben, hogy megfelelő kompetenciák híján esetleg már munkaképes korban külső jóléti támogatások, segélyek révén legyenek képesek élni. A társadalmi tőke fejlesztése, melyen belül kiemelkedő a kulturális tőke szerepe, ezért a hosszú távú fejlődés alapfeltétele.

Szokás a társadalmi és a kulturális tőke emelésének felelősségét pusztán az oktatásra hárítani. Nem vitatható az oktatás kiemelt szerepe, hiszen a munkaerőpiaci kompetenciákat az emberek alapvetően itt alapozzák meg. Ezen túlmenően azonban a közösségi példamutatás, a közösségi élmények, melyek közt meghatározóak a munkahelyi közösségek körében szerettek, a családi viszonyok, a város kulturális szolgáltatásai, eseményei, a közösségi központok révén közvetített kultúra nem csupán az identitás formálása szempontjából fontosak. A koncepcióban többször hivatkozott technológiai fejlődés hatására egyes szakmák elavulnak, kikerülnek a gyakorlatból, új szakmák keletkeznek és szakmákon belül is olyan fejlődés megy végbe, amely a munkaerő folyamatos megújulását igényli. Továbbá a hétköznapi élet technológiai, kulturális gyakorlatai is megváltoznak, melyekkel nemcsak a fiataloknak, hanem a felnőtt korúaknak is meg kell ismerkedniük. Az életképes embernek mindezek miatt alapvetően olyan, széles alapokon nyugvó kulturális kompetenciákkal, tanulás- és alkalmazkodóképességgel, szellemi frissességgel kell rendelkezniük és azt hosszú időn át fenntartaniuk, amelyek képessé teszik őket a változások lekövetésére. Mindehhez hozzájárul, hogy az általános

egészségi állapot javulásával az életkor is meghosszabbodik, így a kompetenciák megőrzésére biológiai és kulturális tekintetben is növekvő ideig kell képesnek maradni.

Mindehhez a városnak meg kell teremtenie az alapfeltételeket a lakhatási feltételek és a kulturális-társadalom-etikai, közösségfejlesztési és széles körű szolgáltatási értelemben is.

Az átfogó célok a helyi szereplők számára hosszú távon, 15-20 év viszonylatában irányt mutatnak a megvalósítandó fejlesztési tevékenységek körében. Ennek a hosszútávra szóló célrendszernek az elérését középtávú stratégiai fejlesztési programok segítik. A stratégiai programok rövid távú operatív programokon (intézkedések/beavatkozások) keresztül valósulnak meg.

Horizontális célok

Mindhárom átfogó cél megvalósulását szolgálják a horizontális részcélok, melyek nem köthetők egyetlen szakmai vagy városrészi területhez, hanem a település egésze szempontjából játszanak szerepet.

A **„kommunikáció és partnerség fejlesztése”** a változó viszonyok közt növekvő szerepekkel bír. Fontosságát jelzi, hogy horizontális célként azonosításra került, mert a fejlesztési dimenziók mindegyikénél biztosítani kell a hatékony kommunikáció és partnerségi folyamatok feltételrendszerét.

A kommunikáció a koncepció szempontjából kiemelten tartalmazza az önkormányzat és a lakosság közti kapcsolatokat. E tekintetben a városi célok eléréséhez szükség van a lakosság bevonására, tájékoztatására, felvilágosítására a jövővel kapcsolatos fejlesztések, a jövő lehetőségei, kockázatai tekintetében. A fejlődés egyik fontos feltétele, hogy a lakosság ismerje az érdekében kitűzött célokat és intézkedéseket, ugyanakkor legyen tisztában azzal is, hogy személyes, családi, kisközösségi tekintetben milyen felelősséggel rendelkezik, milyen önálló aktivitása szükséges ahhoz, hogy a fejlődés előnyeit saját javára fordíthassa.

A kommunikáció másik fontos iránya azon partnerkapcsolatok köre, melyek keretében az önkormányzat közvetett módon képes hatást gyakorolni olyan területek alakulására, ahol nem rendelkezik önálló döntési kompetenciákkal, mint pl. a gazdaság vagy az oktatás. További kapcsolati irány azon felsőbb döntéshozói körökkel való kapcsolat, ahol a források elosztása, nagy (pl. közlekedési, oktatási) rendszerek, infrastruktúrák fejlesztési döntései megszületnek (megyei, országos szint). E téren hátrányt szenvednek, s így erős céltudatosságot igényelnek az eleve hátrányban lévők, tekintve, hogy a gyakorlatban a nagyobb érdekérvényesítő képességgel rendelkező identitások hatása néha az elvekkel szemben is érvényesül.

A **„fenntartható, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása”** nélkül nem valósulna meg a fenntartható városfejlődés. Korunkban az innovatív technológiák, melyek „vérkeringését” az informatika fejlődése biztosítja, minden területre behatolnak, s jelentősen befolyásolják az őket alkalmazó (vagy nem alkalmazó) szervezetek versenyképességét. A városok már hivatkozott, erőforrásokért és eredményekért folyó versenyében nem csupán az elérhető erőforrások (pl. munkaerő, fejlesztési források) mennyisége a döntő, hanem legalább ennyire fontos azok felhasználásának hatékonysága is. Az alapos önismerettel (statisztikákkal, jelentésekkel, elemzésekkel, előrejelzésekkel) rendelkező, stratégiai alapon működő, az erőforrásokat tervezetten, a leghatékonyabb pontokon felhasználó települések gyorsabban fejlődnek. Ezt az igényt csak komplex tervezés és városirányítási rendszer keretében lehet teljesíteni. Komplex jellegénél fogva a rendszer minden területet érint, ezért horizontális célként értelmezhető. A köztudatban és a sajtóban elterjedt

„smart city”, „okos város”, intelligens város” kifejezések mögött többnyire csak egyes részterületek informatikai alapokon nyugvó szervezése, működtetése húzódik meg, s hiányzik a komplexitás és az integrált jelleg. Ettől megkülönböztetve a célt, a komplex és integrált jelleg, mint tervezési, vezetési szemlélet kerül hangsúlyozásra annak tudatosítása érdekében, hogy a városfejlesztés és irányítás logikus rendszerének kialakítása élvezzen primátust, biztosítva a mindenkori rendszerszerűséget és optimális forrásfelhasználást. Ez az **informatikai alapokon nyugvó, integrált adatgyűjtési, adatfeldolgozó, tervezési, döntéselőkészítési, döntéshozatali stratégiai keret fogja** össze azokat az operatív működési, üzemeltetési jellegű részrendszereket, részfolyamatokat, amelyek a 9. rész cél: A városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése rész célban kerülnek bemutatásra.

3.3.3 Részcélok és intézkedések rendszerének bemutatása

A település erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei, vagyis a SWOT analízis alapján a település jövőképeinek eléréséhez kitűzött átfogó célok részcélokkra, majd további szakterületi fejlesztési-rendezési javaslatokra, programokra bonthatók.

STRATÉGIAI CÉLOK	RÉSZCÉLOK	INTÉZKEDÉSEK
I. A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	1. Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Iparfejlesztés • Turizmusfejlesztés • Helyi termék előállításának ösztönzése • Logisztikai kapacitások növelése • Körforgásos gazdaság megteremtése • Kereskedelem- és szolgáltatásfejlesztés
	2. A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozásbarát szabályozás (adók, rendeletek) • Partnerség a vállalkozói szférával és a fiatalokkal • Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató településmarketing
	3. Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	<ul style="list-style-type: none"> • Közúti közlekedés fejlesztése • Kerékpáros közlekedés fejlesztése
	4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Szakképzés rendszerének létrehozása • Felnőttképzés rendszerének létrehozása • Gimnáziumi tagozatok kialakítása
II. A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	5. A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	<ul style="list-style-type: none"> • Belvárosrehabilitáció és funkcióbővítés • Alközpontok fejlesztése • Középületek rehabilitációjának folytatása
	6. Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése • Környezetkímélő gazdálkodás támogatása
	7. Zöld- és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása • Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás • Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása

		<ul style="list-style-type: none"> • Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba • Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten • Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás
	8. A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> • CO2 kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése • Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése • Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése • Talajterhelés mérséklése
III. Társadalmi megújulás erősítése	9. A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	<ul style="list-style-type: none"> • Közszolgáltatások intézményi fejlesztése • A helyi társadalom egészségi állapotának javítása • Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése • Közösségi tájékoztatási, információs rendszer fejlesztése SMART megoldásokkal • SMART CITY – intelligens megoldások a városirányítás - városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén
	10. Társadalmi integráció, befogadás erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • Tanodák, felzárkóztató beavatkozások • Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések • A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása
	11. Kulturális tőke növelése	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése • Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása

	12. A lakhatási feltételek fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása (telkek, támogatási rendszerek stb.), ennek részeként • Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása • Piaci bérlakás portfólió kialakítása • Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.) • A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása • Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása • Szociális városrehabilitáció
	13. Helyi közösségek erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása • Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése • Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása • Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése

4. táblázat: Részcélok és beavatkozások összefüggései

Az 1 stratégiai cél: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés**1.rész-cél: A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése**

A városra jellemző, döntően nagybirtoktesteken megvalósuló agrárgazdaság mellett Sárbogárd adottságai a mezőgazdaságtól független tevékenységű ipari termelés telepítésére és fejlesztésére, logisztikai és nagykereskedelmi tevékenységekre is alkalmasak. Tekintve, hogy az agrárium aránya nagyon magas, célszerű az ágazati jellegű bővítés is.

Az egyre népszerűbb gazdasági ökoszisztémák az agráriumhoz kapcsoló vállalkozások körében alakulhatnak ki feldolgozási, növénynevelési, melléktermék- hulladék-hasznosítási, környezetgazdálkodási, turisztikai profilok letelepedése esetén.

Előnyös innovációs lehetőséget kínál a körkörös gazdaság kiépülése egyes termék- és szolgáltatáskörökben, melynek keretében a vállalkozások együttműködése magas hatékonysághoz vezet az erőforrás-használat és a környezetvédelem terén.

Sárbogárd kedvező és a jövőben javuló közlekedési helyzetét kihasználva logisztikai kapacitásai növelésére is vállalkozhat, melyhez kapcsolódóan a nagykereskedelmi infrastruktúra feltételei is rendelkezésre állhatnak majd.

A múltbeli negatív tapasztalatok alapján fontos, hogy kockázatmérés-klési célból ne egy-két nagy(obb) cég döntse el a helyi gazdaság fejlődését, hanem színes összetételű, számos kisebb vállalkozás jelenléte „terítse szét” a vállalkozások esetleges elköltözésének, megszűnésének kockázatait. (ld. Mannessmann esete). A kockázati szempontok érvényesülését jelenti az is, ha a stabil alapokon álló agrárgazdaság köré azt kiegészítő profilú vállalkozások telepednek le.

A táji- és természeti környezet adottságaira és az épített környezet meglévő és fejlesztendő értékeire alapozó komplex **turisztikai** akcióprogram megvalósítása is a gazdaság sokrétű fejlesztéséhez járul hozzá. Az öko-turizmus és a falusi vendéglátás kibontakozása már jelenleg is folyamatban van. Ezt tovább erősítve, és a kedvező adottságokat összekapcsolva olyan attrakció valósítható meg, mely már tényleges turisztikai potenciállal rendelkezik. A lehetőségeket bővítheti és javíthatja a szomszédos településekkel való partnerségi együttműködés. Elsősorban a Sárvíz völgyének természeti adottságait kihasználva van lehetőség településeket összekötő turisztikai attrakció megvalósításra. Jó lehetőség rejlik a természeti környezet nyújtotta lehetőségek kiaknázásában (természetjáró turizmus, madármegfigyelés, horgászturizmus, a kerékpárturizmus, lovas turizmus), hiszen a helyi értékek mellett a várostól nem messze, Sárkeresztúrnál egy tájvédelmi körzet (Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet), Nagylók mellett pedig egy a Mezőföld állat- és növényvilágát bemutató tanösvény (Iringó-tanösvény) található. Amennyiben sikerülne e vonzó természeti értékekkel rendelkező területeket szervezett kirándulásokkal, programokkal és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatásokkal összekapcsolni, akkor Sárbogárd felkerülhetne a turizmus térképére.

A turizmusfejlesztés másik lehetséges célterülete a termálvízre alapuló fejlesztések. A kapacitások feltárását követően meghatározható, hogy mekkora és milyen minőségű termálvízkapacitás áll

rendelkezésre Sárbogárdon.² A lehetőségek függvényében cél olyan termálfürdő szolgáltatások létrehozása, melyek az idegenforgalom mellett a helyi lakosság igényeit is kiszolgálják.

A turizmusfejlesztéshez nélkülözhetetlen a kereskedelmi és a széles körű szolgáltatásfejlesztés, amely a helyi lakosság komfortérzetét is növelni fogja.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Iparfejlesztés
- Turizmusfejlesztés
- Helyi termékek előállításának ösztönzése
- Logisztikai kapacitások növelése
- Körforgásos gazdaság megteremtése
- Kereskedelem-és szolgáltatásfejlesztés

Fontos gazdaságfejlesztési szempont, hogy egyik megközelítésben minél korszerűbb, innovatívabb vállalkozások elérésére célszerű törekedni, ugyanakkor fontos a foglalkoztatási, képzési, szempontok figyelembevétele is.

2.részcel: A települési szolgáltatási, környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése

A település bevételei és a helyi munkahelyteremtés nagyban függ attól, hogy milyen mértékben sikerül ipari-gazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokat Sárbogárdon megtelepíteni. Az ipari ágazat egyik lehetséges és kézenfekvő ágazata a mezőgazdasági terményeket feldolgozó ipar, mely egyúttal felvásárló piacot jelenthet a helyben (térségben) megtermelt terményeknek. A térségben mutató magas munkanélküliség miatt legelőnyösebbek a jelentős hozzáadott emberi munkaerőt igénylő tevékenységek.

A lehetséges fejlesztések megvalósítása nem kizárólagosan magánvállalkozások útján lehetséges. Önkormányzati szándék, hogy saját maga a térségi önkormányzatokkal egyeztetve egy zöldségfeldolgozó, hűtő és savanyító üzem hozzon létre. Valamint további szándék, hogy Hantossal és Nagylókkal együttműködve a város fontos terményét, a fűszerpaprikát szárító és feldolgozó üzem hozzon létre.

A gazdasági szektor jelenlévő szereplőinek megtartásában és új vállalkozások Sárbogárdra való telepítésének egyik fontos eszköze a vállalkozásbarát intézmény, települési környezet megteremtése. Olyan program kidolgozása és végrehajtása szükséges, mely megkönnyíti a vállalkozások indítását, mindennapi hivatali adminisztrációs, ügyintézési terheit. Célzott intézkedésekkel, támogatásokkal orientálhatja a munkaerő-piaci igényekhez illeszkedő munkaerő képzettségét, összekapcsolhatja a munkaadói és munkavállalói szektort. A cél megvalósításának egyik legfontosabb alapelve a partnerség. Jelen cél esetében ez elsősorban a vállalkozói szektorra, a szomszédos Önkormányzatokra és az esetlegesen érintett hivatalokra, oktatási intézményekre értendő.

² A kataszterben szereplő kutak közül magasabb (58-67 °C) hőfokú termálfürdő Vajtán, Velencén, Gárdonyban található, Sárbogárdon egy 30°C vízhőmérsékletű kút ismert a kifolyó víz alapján. A 90°C -os geoizotherma mélység itt -1400m. (Magyarország geotermikus felmérése 2016. Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal).

A helyi gazdaság élénkítésének további feltétele a magánvállalkozások célirányos támogatása akár a falugazdaságról, a helyi piacról, a szolgáltatások bővítéséről, az örökségi értékek védelméről, vagy éppen a turizmus fejlesztéséről legyen szó.

A fejlesztések tudatos előkészítése és fenntarthatósága érdekében szükséges a támogatási rendszerre is kiterjedő településmarketing terv elkészítése, valamint a pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.

A település helyi infrastrukturális adottsága, illetve térségi közlekedési kapcsolata jónak mondhatóak. Egyaránt elérhető távolságban van az M6 és a M7 gyorsforgalmi út, illetve három megyejogú város is. Igaz ezek az adottságok a legtöbb szomszédos településen is adottak, de kedvező, vállalkozás barát intézkedésekkel, szolgáltatásokkal a település versenyképessége növelhető és a versenytársak elé helyezhető.

Az elmúlt tervezési időszak alatt barnamezős területen **ipari park** kialakítása mellett **inkubátorház** létesítésére is sor került. A beruházás még nem fejeződött be, de már jelentős betelepülési szándék jelzi, hogy megindulhat a város tartós gazdasági stagnálásának fordulata, lendületet kaphat a település gazdasági fejlődése.

Az eddig tapasztalt érdeklődések alapján ígéretes folytatásra, az üzleti infrastruktúra további bővítésére kerülhet sor. Ehhez szükséges lehet egy piacelemzés elvégzése, mely alapján az adottságokkal párosítva kialakíthatók Sárbogárd jövőbeli gazdasági arculatának és célzott nagyságrendjének körvonalai. A jelenleg szűk ágazati meghatározottságot tágítani szükséges az átfogó célnál leírtak szerint. Befektetés ösztönzési stratégia, program kidolgozása szükséges, melynek kidolgozása során meghatározhatók a befogadás szempontjából preferált, valamint a diszpreferált vállalkozások fő jellemzői. Érdemes számolni azokkal az ágazati, technológiai, vállalkozásszervezési és működési trendekkel, infrastruktúra-szükséglettel, valamint a munkaerőigényekkel, amelyek befolyásolják a telephelyválasztást (logisztikai igények, hálózati együttműködés-klaszterekhez-ökoszisztémákhoz való kapcsolódás, beszállítói rendszerek stb.).

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Vállalkozásbarát szabályozás (adók, rendeletek)
- Partnerség a vállalkozói szférával, a fiatalokkal
- Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató településmarketing

3. rész cél: Gazdasági és logisztikai alközponti szerepet erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése

A gazdasági és logisztikai alközponttá válás alapfeltétele a közlekedés és a közmű infrastruktúra fejlesztése.

A közúti közlekedés fejlesztés területén elsősorban a **63. sz. főút** átmenő forgalmának a belterületet terhelő negatív környezeti hatásainak a csökkentése a cél. Legkedvezőbb megoldás a teljes belterület elkerülő nyomvonal megvalósítása lenne. Azonban a főúti elkerülő út megvalósítása csak távlatban várható, ezért közép- és hosszútávon olyan intézkedéseket szükséges tervezni a környezetterhelés csökkentésére, melyek továbbra is a belterületen átmenő nyomvonallal számol elsősorban.

Sárbogárd közigazgatási területét érinti a tervezett M8 gyorsforgalmi út nyomvonala. Az országos szakpolitikai fejlesztési cél megvalósításában Sárbogárd nem tud szerepet vállalni, de mint a város hosszú távú jövőjét pozitívan befolyásoló fejlesztés, mindenképpen támogatandó cél.

A helyi úthálózat fejlesztése a meglévő külterületi és belterületi utak szükséges felújításaira irányul. A szükséges helyeken szilárd burkolattal való ellátás, a szűk keresztmetszetek esetében a burkolatok szélesítése a feladat.

A közterületek jobb használhatósága érdekében a közterületek forgalmi funkcióját akadályozó elemeket (pl. esetleges zöldfelület kialakításokat és szakszerűtlen vízelvezetési megoldásokat) el kell távolítani, lehetőséget teremtve járdák kiépítésére.

A járdák használhatóságát növelni lehet a járdák mentén zóldsávok, fasorok telepítésével, amelyekkel a túlzott napsugárzás csökkenthető.

Az utak, közterületek megfelelő felszíni csapadékvíz elvezetésének megoldása szükséges, amelynek egyik alapfeltétele az utak menti vízelvezetés kialakításának megoldása, az üzemelő vízelvezető rendszerben előforduló korlátok-akadályok megszüntetése, a megfelelő méretű áttereszek kialakítása és a vizek megfelelő tovább szállításának biztosítása.

Azokban az utcákban, ahol a keresztaszelvény lehetővé teszi, ki kell építeni a gyalogjárdákat, vagy ki kell jelölni a vegyes közlekedési utakat a gyalogos forgalom rendezése érdekében. Foglalkozni kell az akadálymentes közlekedés biztosításával, a járdasüllyesztések kialakításával és gyalogátkelőhelyek kijelölésével felújításával is.

Továbbra is beavatkozást igényel a Városközpont parkolás feltételeinek javítása. Sárbogárd központjában, elsősorban az intézményeknél a kiépített parkoló kapacitások szűkösek, az igényeket intenzív időszakban nem tudják kiszolgálni. E miatt, illetve a városközpont funkcióbővítéséhez kapcsolódóan cél a felszíni parkoló kapacitás bővítése, mely az előző tervezési ciklusban megkezdődött, de további fejlesztési lépéseket kíván. A parkolási problémák megoldása során a parkolók bővítése nem mehet a zöldfelületek és a közösségi közterületek rovására.

Sárbogárd domborzati adottsága kiválóak a széleskörű kerékpáros közlekedésre. Ennek érdekében a belterületeken és a külterületen egyaránt fejleszteni kell ennek színterét. A térségi kapcsolatok érdekében elsősorban a 63. sz. főút mentén, míg a külső településrészek elérhetőségének erősítése érdekében az egyéb országos mellékutak mentén szükséges a kerékpáros infrastruktúra megteremtése. A településrészek közötti kapcsolat megteremtésével létrejön a belterületek kerékpáros törzshálózata is, mely főként a központi belterület esetében alsóbbrendű hálózati elemekkel egészíthetőek ki. A kerékpáros infrastruktúra külterületen elsősorban önálló kerékpárútként, míg belterületen forgalomtechnikai megoldásokként jelenik meg. A forgalomtechnikai intézkedésekkel jelentősen javítható a kerékpáros közlekedés biztonsága, mely ösztönzően hathat ennek a közlekedési formának a terjedésére.

Sárbogárd közösségi közlekedésében fontos szerepet tölt be a Budapest-Dombóvár 40-es vasúti fővonal. Az országos vasútfejlesztési koncepció megvalósulása esetén átépülne Sárbogárd vasútállomás, a tengelyterhelés 22,5 kN-ra emelkedne, a Pusztaszabolcs Sárbogárd – Rétság szakaszon második vágány létesítésére és 160 km/h engedélyezési sebesség kiépítésre kerülne sor. Sárbogárd Város az országos vasútfejlesztési célok megvalósításában nem tud szerepet vállalni, érdekelt a célok támogatásában és megvalósulásában. A fejlesztés révén javítható a vasútállomás intermodalitása. A fejlesztéshez kapcsolódóan fejleszthető a közúti közösségi közlekedéssel és az egyéni közlekedési módokkal való összekapcsolódás is. Amennyiben a vasútvonal fejlesztésével együtt a vasúti személyszállítás is fejlesztésre, erősítésre került, indokoltá válik a helyi és helyközi autóbusz közlekedés felülvizsgálata is.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Közúti közlekedés fejlesztése
- Kerékpáros közlekedés fejlesztése

4.rész cél: A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése

A munkaerő kérdéskörét, mint az egyik legfontosabb telepítési tényező és erőforrás a gazdasággal foglalkozó 1. átfogó cél és annak 1. rész célja keretében már érintettük. A város lakossági összetétele iskolai végzettség szempontjából kedvezőtlen. Tovább probléma, hogy a munkavállalók fele nem helyben, hanem a környező városokba, döntően Székesfehérváron dolgozik. Sokan több óra utazást kénytelenek vállalni. Versenyképes bérek esetén bizonyosan lehet számítani arra, hogy többségük a lakóhelyén keletkező munkahelyet választja. Ezzel a probléma nem oldódik meg, hiszen az adott munkakörök feltehetően más kompetenciákat igényelnek. A helyi oktatási intézményrendszer nem készült fel arra, hogy átképzésekkel, továbbképzésekkel segítse a munkahelyváltókat. Továbbá szükséges foglalkozni a **szakképzés megszervezésével, bevezetésével** azokon a szakmai területeken, amelyek nagy valószínűséggel keresettek lesznek (informatikus, gépészeti szakmák, villanszerelő, építészeti szakmák, növénytermesztés- kertészet, mezőgazdasági termékfeldolgozástechnológiák, mezőgazdasági gépészet stb.) A nyelvi képzés súlyának erősítése versenyelőnyt jelenthet a városnak.

A diákok városi kötődését elősegíthetik az alábbi megoldások:

- gyakorlati képzés lehetőségének megszervezése, duális képzéshez való csatlakozás
- ösztöndíj alkalmazása

A fiataloknak a városi cégekhez kötése szempontjából előnyös lehet a **gyakorlati képzés** lehetőségének megszervezése a vállalkozókkal együttműködve, lehetőséget teremtve a sárbogárdi diákoknak arra, hogy helyben teljesítsék gyakorlati kötelezettségüket, egyúttal kialakuljanak kötődéseik a cégekhez. Lehetőség szerint ezt a székesfehérvári oktatási intézmények által működtetett **duális képzés** keretében érdemes teljesíteni, ez a módszer jelentősen javítja a munkaerőutánpótlás lehetőségét.

A közép- és felsőfokúak tekintetében az **ösztöndíjrendszer bevezetése** is előnyös lehet, mivel elősegíti a más városban tanuló diákok hazatérését.

A gazdaság bővülése szükségessé teszi a felnőttképzés feltételeinek megteremtését. Nyilvánvalóan a város nagyságrendje nem elegendő egy sok szakmában autentikus intézmény felállításához, azonban a bevezetésre kerülő alapszakmák körében a felnőttképzés humán erőforrás-háttere is megteremthető. Ezen túlmenően a kisebb létszámok kezeléséhez az **infrastruktúra megteremtésével** tud hozzájárulni az önkormányzat, melyet a szakképzés helyszínével együtt célszerű kialakítani, mint iskolai képző -felnőttképző- és gyakorlati képzőhelyet.

A helyi feltételrendszer fejlesztése túl szükségessé válik a megyeszékhely egyes intézményeivel való együttműködés, amely főként a képzések előkészítését, működtetését és egyes kihelyezett képzések megszervezését érinti.

A gimnáziumi oktatás keretében a magasabb minőség érdekében szükségessé válhat **tagozatok bevezetésére**, pl. nyelvi tagozat, természettudományos tagozat(ok), mint kémia-fizika, biológia. A tényleges előkészítéshez alapul kell venni a kormányzat új, Szakképzés 4.0 Stratégiáját.³

A feltételrendszer előkészítése az önkormányzat részéről jelentős **partnerségi, városdiplomáciai munkát igényel.**

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Szakképzés rendszerének létrehozása
- Felnőttképzés rendszerének létrehozása
- Gimnáziumi tagozatok kialakítása

2. stratégiai cél: A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése

5.rész cél: Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése

A városias jelleg erősítése elsősorban a város központi településmagját érinti. A városközpont városrehabilitációs funkcióbővítése az elmúlt időszakban már megkezdődött, amit tovább kell folytatni, mert **még mindig nincs a településnek valódi városközpontja**. Sárbogárd városias jellegének erősítése érdekében még számos funkcióval bővíthető a terület. Ide tartozik a közterületek fejlesztése rekreációs funkciók, találkozási pontok, közösségi terek létrehozása révén, amihez természetesen bele tartozik a zöldfelületek minőségi fejlesztése is. A város útifalu jellegéből adódik, hogy a városmagtól nyúlványszerűen tovább terjeszkedett város a főút mentén mindkét irányba. Sárszentmiklóson és Alsótöbörzsökön részben megvannak az alközponti funkciók, de ezeket további bővítése hozzájárul a lakosság életminőségének javulásához.

A közterület fejlesztések egyik fontos eleme a belváros parkolási problémáinak megoldása. Úgy kell a belváros közterületeit átalakítani, hogy a zöldítés és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése mellett a parkolók száma ne csökkenjen, mivel a központban található a szolgáltatások többsége. Új parkolók létrehozására érdekében a környező tömbbelsőket, telkeket lehet feltárni.

További fejlesztési terület az intézményi ellátások esetében jelentkezik. Ide tartozik a közösségi, kulturális, szórakoztató szolgáltatások fejlesztése, színtereinek megteremtése. A közösségi programok feltételeinek, színtereinek biztosítása hozzájárul a lakosság helyi identitásának erősítéséhez, a közösségi életben való aktív szerepvállaláshoz.

A célok elérésének egyik városrehabilitációs eszköze lehet a jelenleg városközpontként funkcionáló terület kiterjesztése, a városi jellegű területek növelése. E célra lehetséges terület az Ady Endre út nyugati oldalán lévő tömbök.

Hosszabb távon foglalkozni kell azzal a problémával, hogy a fejlődő város néhány másik járásközpont belvárosához képest szerényebb megjelenése révén gyengébb imázst és vonzerőt generál. Ez

³ Ld. a 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozattal elfogadott dokumentumot

fejlődésből következik, hiszen végső soron falvak összenövéséből és összevonásából jött létre, s csak 1986-ban kapott városi rangot, így történelmi városközpont nem jöhetett létre. Ezt a hiányzó fejlődési elemet pótolhatja a meglévő városközpont jelentősebb fejlődése, melyet azonban az adottságok behatárolnak, vagy egy új, a hosszabb távú fejlődés követelményeinek megfelelő funkciógazdag, vonzó városközpont megtervezése. A megvalósítás bizonyosan meghaladja a Városfejlesztési Koncepció futamidejét, azonban a központfejlesztés koncepcióalkotásának megkezdése indokolt. Ezzel párhuzamosan szükséges foglalkozni a decentrumok fejlesztésével, mivel ezek konkrét funkciók létesítésével függenek össze, melyek megvalósítása a programozási időszakban aktuális.

A funkcióbővítések mellett, illetve érdekében folytatni szükséges a középületek rehabilitációját, ami konkrét üzemeltetési és városműködtetési előnyei mellett a városkép fejlesztéséhez is hozzájárul.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Belvárosrehabilitáció és funkcióbővítés
- Alközpontok fejlesztése
- Középületek rehabilitációjának folytatása

6. részcel: Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése

A település tájszerkezetében a hagyományos tájhasználati formák és ezzel összefüggésben a természeti értékek megőrzése mind a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken, mind azokon kívül is kiemelt feladat. A mezőgazdasági területek továbbra is megőrzendők, a helyi gazdaság szerkezetében a jó minőségű termőterületek védendők. Jelenleg az uralkodó ágazat a szántóföldi növénytermesztés, mely meghatározó helyet foglal el a település életében, és a jövőben is alapvetően jelen lesz. A szántóföldi növénykultúrák mellett azonban a munkaigényesebb kertészeti ágazatoknak, zöldség- és gyümölcsstermesztésnek is szerepet kell kapniuk. A településen azonban a mezőgazdaság a fejlődés egyik alapja kell legyen. Ennek egyik feltétele a kiváló természeti adottságokkal rendelkező mezőgazdasági területek fennmaradását és hasznosítását ösztönző területfelhasználási kategóriák, illetve övezetek és előírások meghatározása a településrendezés szintjén.

A hagyományos tájhasználattal összefüggésbe hozható a környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazása, mely az itt lévő értékes táji, természeti területek védelme érdekében igen fontos intézkedés. Elsősorban a Sárvíz közelében és vízbázist érintő mezőgazdasági területek hasznosításánál szükséges a vegyszermentes növénytermesztés támogatása, ökológiai gazdálkodásra való ösztönző lépések bevezetése.

A többszintű természetvédelmi oltalom alatt álló területeken a természetvédelem szempontrendszerének is alárendelt területhasználatok az értékes területek védelmét, ökológiai alapú fejlesztését, a sajátos helyi adottságok megőrzését kell lehetővé tegye. A védett területek extenzív tájhasználat, azaz a gyepgazdálkodás továbbra is megőrzendő, csak úgy, mint Sárbogárd sajátos táji-, természeti értéke a Sárvíz-völgye kiterjedt halastó rendszere. Kiemelkedően fontos ebben az esetben az egyensúly megteremtése a természetvédelem és halgazdálkodási tevékenység között is, különös tekintettel arra, hogy az extenzív halastavak fontos élőhelyként, táplálékforrásként szolgálnak számos védett vízi emlős- és madárfaj számára, így őrzi a térség biodiverzitasának.

A Sárvíz mente változatos tájszerkezete a táji adottságokhoz alkalmazkodó területhasználatok támogatásával tartható meg leginkább, ahol azonban kiemelendő a természetvédelemnek alárendelt hasznosítás, az extenzív használatok támogatása.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése
- Környezetkímélő gazdálkodás támogatása

7.rész cél: Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése

Sárbogárdon a klímaváltozás hatására várhatóan egyre többször tapasztalhatók olyan időjárási szélsőségek, mint a nyári hőhullámok, megnövekedett hőségnapok száma, a hosszú száraz időszakok miatt kialakuló légköri aszály vagy a hirtelen lezúduló csapadék által okozott villámáradások. E szélsőséges időjárási jelenségek negatív hatásainak csökkentésére világ- és európai szinten is a zöldfelületek és víztároló kapacitások bővítését, az úgynevezett zöld-kékinfrastruktúra hálózat kialakítását szorgalmazzák.

A város életében paradox módon, de a városok többségéhez hasonlóan együttesen okoz gondot a csapadék- és talajvíz, valamint a csapadékhiány.

A klímaváltozás egyik legégetőbb problémája Sárbogárd térségében elsősorban az aszályos időszakok hosszának és gyakoriságának növekedése. A város szempontjából a csapadékhiány egyrészt a kiváló termőföldi adottságon alapuló szántóföldi növénytermesztés fenntarthatóságát veszélyezteti, másrészt a légköri aszály negatív hatást gyakorol a lakosság egészségi állapotára.

A városi területeken a nem vízáteresztő felületek miatt a csapadék gyorsan folyik el, így nem tud kialakulni a talajvíztárolás, a természetes hűtőhatás, ezzel tovább növelve az aszályos időszakokat. A burkolt felületek okozta gyors vízvezetés a szélsőségesen magas csapadékesemények miatt kialakuló úgynevezett villámárvizek kialakulásában is szerepet játszik. A nagytáblás szántóterületek az aszály hatására fokozódik a defláció, az átlagos szélesebesség erősödésének és a növekvő párolgásnak köszönhetően növekszik a természetes eredetű szálló por mennyisége is. A probléma megoldását a rossz beszivárgási adottságok miatt elsősorban a víz elvezetése és tározókban történő megőrzése jelentheti, figyelembe véve a két probléma időbeli eltérését.

A szálló porszennyezés megkötése, a CO₂ elnyelése, a természetes vízvisszatartás és a mikroklíma javítása érdekében javasolt a város zöldfelületi rendszerének fejlesztése. Kiemelt figyelmet kell fordítani a közhasznú zöldterületek védelmére és növelésére, a közlekedési hálózat és az ipari területek menti védőfásításokra, valamint a nagytáblás művelésű szántóterületek a mezővédő erdősávok, fasorok kialakítására, a város körüli ökológiai hálózat megőrzésére és hálózatos fejlesztésére.

A város arculatának kialakításában is fontos eszköz az egységes koncepció alapján átgondolt és kivitelezett fásítás, többszintű védősáv, fasor telepítés, különös tekintettel a fő közlekedési útvonalakra, meghatározó szerkezeti tengelyekre. A közcélú zöldterületek, valamint sport- és rekreációs területek komplex, többfunkciós fejlesztése a környezeti minőség javítása mellett a város közösségi életének fontos színtereivé válhatnak. A zöldfelületi rendszer fejlesztését összhangban kell megvalósítani a város integrált vízgazdálkodásának fejlesztésével, amely során a természetközeli megoldásokat és a csapadékvíz-visszatartást kiemelten kell kezelni. A szélsőséges időjárást, a nagyobb csapadékeseményeket a meglévő vízvezető rendszerek nem tudják megfelelően kezelni. A megfelelő

vízvezetés, víztárolás kialakításának hiánya komoly veszélyeztetést okoz. Ennek elkerülésére a települést fel kell készíteni a nagyobb intenzitású csapadékok fogadására.

Sárbogárdon jellegéből adódóan a kertesházak területén lévő zöldfelületek jelentősen hozzájárulnak a helyi hő és vízháztartás szabályozásához. Éppen ezért a zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztése, valamint a klímabarát csapadékvízgazdálkodás csak a magánkertek ökoszisztémaszolgáltató funkcióinak bevonásával lehetséges. A magánkertek bekapcsolása a városi zöldhálózat fejlesztésében a lakosság szemléletformálásán és edukációján keresztül valósítható meg. Fontos cél, hogy a magánkertek kialakítása, növényhasználata és a burkolt felületek aránya hozzájáruljon a zöldfelületek megőrzéséhez és növeléséhez.

A részcehhez az alábbi intézkedések tartoznak:

- Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása
- Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás
- Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása
- Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba
- Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten
- Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás

8.részceh: A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

A városban az életminőséget jelentősen rontó környezeti probléma a levegőminőség, amelyre konkrét adatok, mérőállomás hiányában sajnos nem állnak rendelkezésre, de a 63-as út forgalma jelentős közlekedési eredetű, a lakások jelentős részében jelenlevő szilárd tüzelés és a kertekben gyakori avarégetés pedig lakossági eredetű légszennyezést okoz. A közlekedési eredetű szennyezést a közúti fejlesztések (1. átfogó cél-3. részceh) és az út menti fásítás mérsékelheti (2. átfogó cél. 3. részceh). A lakossági eredetű szennyezést pedig az energiahatékonysági és szemléletformáló programok mérsékelhetik.

Az energiahatékonyság növelését elősegítő fejlesztések, az épületek energiakorszerűsítése révén a település hő- valamint villamos energia felhasználása mérséklődik, ezzel csökken a város CO₂ kibocsátása. Az elmúlt években a város uniós források felhasználásával elkezdte az intézményállományának energetikai korszerűsítését. Az épületek energetikai felmérése után az energetikai korszerűsítéseket a jövőben is javasolt folytatni, kiegészítve a hatékony energiamenedzsmentet szolgáló infrastruktúrák kiépítésével, energiahatékony épületüzemeltetési rendszerek bevezetésével.

A lakossági energiafelhasználás mérséklése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a családiházak lakóterületek energetikai megújítására is. Ennek megfelelően ki kell dolgozni olyan ösztönzőket, pályázati lehetőségeket, amelyekkel a családi házas lakóépületek energiahatékonysága nő. A lakosságnál az energiahatékonyság javításának a fentiekén túl egyéb eszköze lehet az „okos mérés” kialakítása, bevezetése, különböző zónaidők között eltérő tarifa szerkezet, fűtési, hűtési és világítási megoldások modernizálása és okszerű használata. Ezek ösztönzésére javasolt szemléletformálást szolgáló mintaprojektek támogatása, az energiahatékonyságot bemutató tájékoztató programok indítása.

Emellett a helyi adottságokkal leginkább összhangban lévő napenergia, geotermikus energia és a szilárd biomassza alapú megújuló energiaforrás hasznosításával mind az önkormányzat, mind az ipari

fogyasztók, valamint a település lakossága profitálhat a csökkenő energiaköltségeknek, illetve a mérséklődő energiafüggőségnek köszönhetően. Hosszú távú cél olyan energiaközösségi program kidolgozása és megvalósítása, ami nem csak egyéni köz- és magán létesítmények energiafelhasználását korszerűsíti, hanem olyan fejlesztést jelent, amely révén a város energiafelhasználása részben megújuló energiából biztosítható. A megújuló energiaforrások növekvő részarányával a károsanyag-kibocsátás párhuzamosan csökken, kevesebb szennyeződés terheli a környezetet.

A légszennyezés mellett jelentős környezetterhelést okoz a vizek szennyvíz eredetű diffúz terhelése. A központi belterülettől távolabb fekvő városrészek egyikében sincs kiépített közcsatornás szennyvízelvezetés. A keletkező szennyvizek döntő hányadát helyben a talajba szikkasztják, veszélyeztetik a felszín alatti vizek vízminőségét, ezzel a saját vízbázisukat. Cél minden belterületi ingatlanra kiterjeszteni a szennyvízcsatorna hálózatot, és növelni a szennyvízcsatorna hálózatra történő rákötöttség mértékét, illetve a külön álló településrészekeken egyedi szennyvíz-kezelési megoldásokat javasolt bevezetni. A felszín alatti ivóvízkincs mennyiségi terhelésének csökkentése érdekében javasolt a vízfogyasztás csökkentése, a nem ivóvíz minőséget igénylő alkalmazásban (locsolás, takarítás) csapadékvízgazdálkodással és a szürkevíz hasznosításával (épületgépészeti beavatkozás, fejlesztés segítségével).

Sárbogárdon az elszállított települési hulladék mennyisége az utóbbi években folyamatosan és jelentősen növekedett. A hulladékkezelés kapcsán közvetetten és közvetlenül is üvegházhatású gázok kerülnek a levegőbe, amely elsősorban a szilárd hulladékkezelésből és kisebb mértékben a szennyvízkezelésből származnak. Az összes elszállított hulladék csupán 2%-a szelektíven gyűjtött hulladék, amelynek mennyisége az utóbbi években stagnál. A hulladékok hasznosításának környezetvédelmi jelentősége mellett gazdasági előnyei is vannak: a hulladék érték, hiszen a hulladékká vált anyagokból fontos másodnyersanyagok nyerhetők ki, ez a körforgásos gazdaság alapja. Cél a hulladéklerakás csökkentése, egyidejűleg a szelektív hulladékgyűjtés részarányának növelése, amely megteremti a kommunális hulladék újrahasznosításának alapjait. A hulladékok újrahasznosítása a körforgásos gazdaság kiépítésének fontos elemévé válhat. Kiemelt jelentősége van a hulladéktermelés csökkentésében a célzott szemléletformálásnak. A hulladékcsökkentés témakörben kiemelten fontos probléma a jelentős légszennyezést okozó avarégetés, amelyet a helyben történő komposztálással és felvilágosító programokkal, jó kertészeti gyakorlatok ismertetésével, illetve megfelelő szabályozással, ellenőrzéssel és szankcionálással lehet visszaszorítani.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- CO₂ kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése
- Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése
- Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése
- Talajterhelés mérséklése

3. stratégiai cél: A társadalmi megújulás erősítése

9.rész cél: A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja

A rész célkeretében néhány kiemelten fontos, jelentős beruházás megvalósítása szükséges a programozási időszakban.

A helyi társadalom egészségi állapotának javítása

Új mentőállomás létesítése: Az intézményi ellátás fejlesztésének egyik kiemelt eleme egy új mentőállomás épületének megvalósítása. Az egészségügyi ellátás az utóbbi években a pandémia következtében a korábbiaknál is exponáltabb témává vált. A város és a járás települési széttagoltságára való tekintettel a mentőszolgáltatás színvonalas biztosítása sürgető. Ez az intézmény jelenlegi helyén gazdaságosan csak korlátozottan fejleszhető, ezért új helyszínen célszerű a megvalósítása.

Szociális ellátó központ: Cél a jelenleg elszórtan elhelyezkedő, nehezen fenntartható intézmények integrációja. Olyan intézmény együttes létrehozása tervezett, mely gazdaságosan, hatékonyan fenntartható. Az érintett szolgáltatások közé értendő az idősek otthona és ellátása, a család és gyermek segítő szolgálat, a hajléktalan ellátás.

Az idősellátás tekintetében lakossági fórumon elhangzottak alapján javasolt egy járási szintű igényfelmérés elkészítése. Az eredmények alapján határozható meg a szociális, nonprofit és piaci alapú igények nagysága, melyek alapul szolgálnak annak eldöntéséhez, hogy milyen forrásból, mekkora kapacitású, milyen típusú, milyen igény szintű ellátás(ok)ra van szükség. A szociális jellegű bentlakásos intézmény szükségessége az ismert igények alapján nem kétséges, de feltételezhető ezen felüli megalapozott kereslet megléte is.

Fontos és e beavatkozások közé is tartozik a kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése is, ez a témakör azonban nem itt, hanem a 11. rész cél: Kulturális tőke növelése beavatkozás cím alatt kerül kifejtésre.

A gyermekintézmények fejlesztése

A fiatal családok szempontjából exponált kérdés a könnyen elérhető, nem túlszűfolt, színvonalas infrastruktúrális és gondozási, nevelési körülményeket biztosító intézmények léte. Jelen állapot szerint elsősorban a bölcsődei férőhelyek tekintetében van szükség bővítésre, azonban a gazdaságfejlesztési célokhoz illeszkedően a rekreációs szolgáltatásokhoz hasonlóan ebben a közszolgáltatási körben is fontos az előre gondolkodás, a vonzerő növelése. Az igények későbbi megjelenése miatt ez esetben nem elegendő a pillanatnyi igények ismerete, hanem az üzleti infrastruktúra várható betelepülése alapján számítható létszámemelkedés családi vonzatait is figyelembe véve lehet kalkulálni az óvodai és bölcsődei férőhelyszükségletet.

Közösségi tájékoztató, információs rendszer fejlesztése ("smart city")

Az okos város fogalma ma már a városi élet szinte minden területére értelmezhető, legyen az a közösségi közlekedés, a közigazgatás, a gazdaságfejlesztés, környezetvédelem, mobilitás vagy a turizmus, a sport és a kultúra. A megoldásszállítói oldalon szinte folyamatosan jelennek meg újdonságok, új lehetőségek és új kihívások is. Az üzemeltetési, működtetési és adatgyűjtési szolgáltatásokat integrált rendszer részeként érdemes fejleszteni, melynek stratégiai keretét a 2. horizontális cél (Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása) alatt leírtak tartalmazzák. Törekedni kell európai partnerségi hálókhoz való kapcsolódásra a tudástranszfer érdekében, illetve keresni kell az ez irányú EU-s finanszírozású pályázatokon való részvételt a

rendszeres időszakonként frissített koncepció alapján. Az új eszközrendszer nem helyettesíti a stratégiai szervezethez, sőt, a megoldások kizárólag a megfelelő stratégiai és működési összefüggések figyelembevételével hoznak eredményt. Másrészt a megszülető eredmények, többletinformációk felhasználási módja teszi értékesé az eredményeket. Ezért a stratégiai célok érdekében és azokkal összefüggésben kerül felmérésre, hogy mely területen rendelkezik a város olyan lehetőségekkel, ahol az informatikai vagy szervezési, tervezési módszerek, adatbázisok létrehozása szignifikánsan javítja a működés hatékonyságát és forrásokat szabadít fel új funkciók megvalósítására. (Ilyenek lehetnek pl.: városi integrált adatbázis létrehozása, a közvilágítás üzemeltetése, a közintézmények ingatlanüzemeltetése, a hulladékgyűjtés rendszere, a vízszolgáltatás területe, a lakosság információ-ellátása és a kommunikáció, a városon áthaladó közlekedési eszközökkel való internetes kommunikáció és tájékoztatás, a környezetvédelmi adatok automatizált gyűjtése, online elérhetősége és automatizált feldolgozása, integrált városi informatikai rendszer és azon belüli adatfeldolgozás és automatikus jelentéskészítés stb.).

A rész célhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Közszolgáltatások intézményi fejlesztése
- A helyi társadalom egészségi állapotának javítása
- Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése
- Közösségi tájékoztatói, információs rendszer fejlesztése SMART megoldásokkal
- SMART CITY – integrált, intelligens megoldások a városirányítás -városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén

10.rész cél: Társadalmi integráció, befogadás erősítése

Tanodák, felzárkóztató beavatkozások

A lakosság hátrányos iskolai végzettségi állapota, kevésbé versenyképes munkaerőpiaci kompetenciái nehezítik a családok önfenntartó képességének fejlődését. Az érintettek kilátásait rontja, hogy a folyamatban lévő innovációs folyamatok következtében elhelyezkedésük várhatóan még tovább növekszik, s a szakképzést nem igénylő munkakörökben is olyan magas minőségű munkakörnyezetre lehet számítani az új befektetések esetén, amelyek megkívánják a dolgozók kulturált viselkedésformáit. A családok tekintetében nem csupán az elhelyezkedés, hanem a gyermeknevelés tekintetében is fontos a kulturális tőke emelése annak érdekében, hogy az új generációk társadalmi felemelkedésének ne szabjon gátat a családi és a szűkebb közösségi környezet. A társadalmi költségek szempontjából is fontos a kulturált, egészség- és környezettudatos, a környezetre igényes, érték központú egyének és közösségek arányának növekedése. Az iskola rendszeren, felnőttképzésen kívüli életmód-, életvezetési programok, tanodák keretei közt történő tanulás, közösségfejlesztés, felzárkóztatás pályázati lehetőségeit és a források hatékony felhasználását biztosítani szükséges. A humán erőforrás-szükségre való tekintettel a humán erőforrásfejlesztés lehetőségeit is érdemes minél nagyobb mértékben kiaknázni.

Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések

A felnőtt társadalom integrációja, befogadó környezet kialakítása szempontjából a közösségépítés a leghatékonyabb út. Az együttműködés, az integrálódás képessége munka- és viselkedési kompetenciákat igényel, melyekhez szakmai kereteket szükséges kialakítani. A közösségben történő tanulás a közösségben való gondolkodást és a kompetenciákat egy időben fejleszti. A lehetőségek

rendkívül széles palettán jelennek meg, a viselkedésmintáktól, lélektani alapismeretektől a háztartás körében szükséges korszerű és hasznos gyakorlatok elsajátításáig (pl. napirend, gyermeknevelési, lélektani ismeretek, önismeret, párkapcsolati lélektani alapok, munkához, tanuláshoz, szórakozáshoz, társadalmi elvárásokhoz való viszony, lakás, telek igényes rendben tartásának technikái, főzés, kertészet, kerti alapanyagok feldolgozása, szabás-varrás, ház körüli munkák, gyakorlat, egészség, öltözködés- divat stb.)

A szükséges humán erőforrás biztosításhoz célszerű az érintett társadalmi körből kiválasztani és felkészíteni a későbbi képzőket.

A képzéseket elvégző, kialakult kisközösségeket célszerű egyben tartani és közös célok kitűzésével motiválni a megszerzett kompetenciák alkalmazására.

A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása

A széles körű mezőgazdasági háttérre való tekintettel gondolni lehet arra, hogy munkaerőigényes növény- és állattenyésztési ágazatok felé nyitás, primer termékek feldolgozása, piaci értékesítésre való előkészítése útján az alacsony képzettséggel rendelkező munkaképes korúak munkához jussanak. Ezt elősegítik az előző beavatkozások keretében említett kompetencijavító intézkedések. Az önkormányzat által szervezett nonprofit vagy támogatott foglalkoztatási formák (pl. közfoglalkoztatás) tranzit foglalkoztatási keretet jelenthetnek a munkaerőpiacra való belépéshez vagy visszatéréshez. E tekintetben a foglalkoztatási paktumokra is támaszkodni lehet.

Különösen az építőipar és a kertészeti ágazatok küzdenek munkaerőhiánnyal, mellyel tartósan is számolni lehet, a helyi vállalkozásokkal való kapcsolatépítés, közös tervezés eredményes lehet. További lehetőség a közfinanszírozott szociális szolgáltatások körében képzéseken, kompetenciafejlesztéseken alapuló munkaerőbázis-fejlesztés.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Tanodák, felzárkóztató beavatkozások
- Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések
- A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása

11. részcel: A kulturális tőke növelése

Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése

Sárbogárd városi rangjához és járási központi szerepéhez kapcsolódóan igényként merül fel, hogy a térésben élők szabadidős tevékenységi igénye helyben biztosítható legyen. A jelenlegi igényeken felül számolni kell azzal, hogy a gazdaságfejlesztési célok eléréséhez markánsan erősíteni kell a betelepedés, hazatelepedés és a városban való munkavállalás iránti vonzerőt. A fiatalabb korosztályok körében az egészség megőrzése és a tartalmas élet nagy hangsúlyt kap, ezért lakhelyválasztásukban jelentős szerepet játszik az e téren elérhető szolgáltatások köre, színvonala. Figyelembe kell venni azt is, hogy az országban folyamatban lévő sportlétesítmény- építések, turisztikai fejlesztések, zöld város projektek erős versenyt támasztanak, ezért a stagnáló állapot eleve relatív versenyhátrányhoz vezetne.

Ezeket az igényeket sportlétesítmények (pl.: tanuszoda, sportcsarnok) és kulturális létesítménynek (pl.: színházterem, mozi), a szórakoztató szolgáltatások, közösségi terek biztosíthatják. A koncepcionális cél ezeknek a funkcióknak a biztosítása, ami a lehetőségektől függően megvalósítható önálló létesítményként, vagy meglévő infrastruktúra felhasználásával is. Törekedni kell e téren a meglévő, de funkciótlan, illetve alulhasznosított ingatlanoknak a visszaforgatására, ami a vagyongazdálkodási szempontokon kívül azzal az előnnyel is jár, hogy általában eleve a célközönség által jól elérhető, központi helyen találhatóak.

Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása

Nem feltétlenül jelent a korábbiakban felsorolt lehetőségekhez képest új felkészítési, kompetenciafejlesztési formákat, kereteket, azonban külön hangsúlyt szükséges adni a növekvő követelményeket támaztató társadalmi és gazdasági közegbe való bekapcsolódást, beilleszkedést elősegítő képzések, közösségépítések, kulturális szolgáltatások körének. Sárbogárd széttagolt településszerkezete különösen nehézé teszi az egyes településrészek lakosságának integrációját.

Külön figyelmet igényel az a szempont, hogy a város új munkahelyek létesítésével igyekszik perspektívát nyújtani azok számára is, akik azt saját erejükből nem képesek megteremteni. Ahhoz, hogy ezt a lehetőséget ki tudják használni, a lakosoknak is képessé kell válniuk a követelményeknek való megfelelésre. Ez az igény nem kizárólag a legalacsonyabb munkaerőpiaci kompetenciákkal rendelkezőket érinti, hanem mindazokat a különböző végzettséggel, munkatapasztalattal rendelkezőket is, aki merőben új, más körülmények közé kerülnek az új helyi munkahelyre történő váltás során.

A legnehezebb feladatnak nem feltétlenül az infrastrukturális, szervezeti feltételek megteremtése tekinthető, hanem az érintettek érzékenyítése, sikeres ösztönzése arra, hogy felismerjék tanulási szükségletüket, felmérjék annak hasznait megszokott életvitelükkel szemben, és vállalják azokat a változásokat, melyeket sokszor tehernek élnék meg csak azért, mert gondolkodásukon, hozzáállásukon, napirendjükön, életmódjukon változtatni kell. Ehhez érdemes olyan szervezetekhez fordulni, amelyek kellő tapasztalattal rendelkeznek e probléma kezelése terén. (Pl. Máltai Szeretetszolgálat)

A lakosság bevonását lényegesen segíthetik azok a kulturális rendezvények, gyakorlatok, amelyek részben illeszkednek a célcsoport érdeklődési köréhez, részben lehetővé teszik átmeneti vagy tartós bevonásukat egy kompetencia- és közösségfejlesztő folyamatba. Ez alapvetően az adott lakosságcsoporthoz kulturális gyökereihez való kapcsolódás esetén lehet sikeres, azonban a tervezett fejlődési ívvel, amely értékelhető előre jutást eredményez a társadalmi integráció terén.

A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése
- Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása

12. rész cél: A lakhatási feltételek fejlesztése

Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása (telkek, támogatási rendszerek stb.),

A város célja a lakosság, ezen belül különösen a fiatalok megtartása, és munkahelyteremtés, valamint a komplex környezet minőségének, a város szolgáltatásainak fejlesztése segítségével az ingázó

munkaerő hazatelepítése, új munkaerő, lakosság betelepítése. Mindehhez a lakhatási feltételek javítására van szükség.

A város alapvetően falusias fejlődése révén kevés bérlakással rendelkezik, az önálló fiatalok és a betelepülők számára átmeneti vagy tartós feltételként bérlakás kínálatot kell biztosítani. Határozott igény van a szociális bérlakás állomány bővítésére is. Nagy számú munkahelyet teremtő beruházás esetén munkásszálló létesítése is indokolt lehet. Új családi házak, tömbház építések (lakópark) számára lakóterület bővítés szükséges, melyet infrastruktúrával kell ellátni. Ösztönzési rendszer kialakítása szükséges ahhoz, hogy a városban való letelepedés vonzó legyen az új lakhelybe befektető vállalkozók, lakosok számára. E feltételrendszer előkészítését nagyságrendi és ütemezési szempontból összhangba kell hozni az üzleti infrastruktúra fejlesztésével, amely az új lakók számára a munkahelyeket biztosítja majd.

A lakhatási feltételrendszer fejlesztéséhez, az önkormányzati lakás-portfólió és a piaci kínálat kialakításához **lakhatás-fejlesztési koncepciót** szükséges kidolgozni. Az egyes lakhatási módok konkrét programját a koncepció alapján lehet kidolgozni, biztosítva ezzel azok összhangját, a piaci harmóniát és az erőforrások optimális felhasználását.

A lakáskoncepció alapján lehet kidolgozni az egyes lakhatási formák konkrét fejlesztési programját.

Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása

A legnagyobb igény a szociális bérlakások iránt jelentkezik, tekintve, hogy e kategóriában az utóbbi években lényegében stagnált a lakásszám. Az igények felmérését követően, a lakáskoncepcióban meghatározott darabszámban és étékben lehet optimális döntést hozni a lakások összetételéről (új építés vagy vásárlás és felújítás; méretbeli összetétel, minőségi fokozat, felszereltség stb.). Arra célszerű törekedni, hogy az új kapacitás olyan ponton lépjen be a piacra, ahol minél nagyobb mobilitást generál (pl. több gyerekesek nagyobb lakásba költözhetnek – helyükre kiscsalád költözhet; egyedülálló idősök olcsóbb fenntartású, komfortosabb, jobb szolgáltatási környezetű lakásba költözhetnek stb.) E részletek ismerete csak az igények pontos felmérése alapján lehetséges. Többszörös költözések egy lakással több lakót tesznek elégedetté.

Piaci bérlakás portfólió kialakítása

Konkrét felmérés nélkül is állítható, hogy egy tízezres lakosságú városban létezik piaci alapú bérlakás igény, a nagyságrendje azonban nem ismert. Különösen megalapozott e fejlesztési irány a már megtörtént és a még várható építési költség és lakásár emelkedések tudatában, hiszen mind többen hosszú távon lesznek kénytelenek a bérlakást választani lakhelyül. Számítani lehet arra is, hogy a munkahelyteremtéssel együtt olyan bérlakás-igények is jelentkeznek, amelyek másodlagos lakásként tartanak szükségesnek egy bérlakást a munkahely településén. (Pl. külföldi betanítók, középvezetők a bevezetési, felfuttatási időszakban.)

Az igényfelmérés alapján, lakóterületkijelöléssel a magánszféra bevonásával is megoldható az építés, azonban a szociális bérlakás állomány növelése esetén számítani lehet annak veszteségnövekedésére. Hosszú távon önfinanszírozó lakásportfólió számottevő piaci alapú bérlakás tulajdonlását is feltételezi, ami jelentős befektetést igényel. A lakáskoncepció keretében érdemes kitérni az önkormányzat által beruházási oldalon finanszírozható, majd fenntartható állomány-összetétel-célt. Döntésétől függően maga az önkormányzat is lehet a piaci áron kiadott bérlakások befektetője és üzemeltetője.

Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.)

Előre nem számítható, de feltételezhető olyan jelentősebb munkahelybővülés, amely a környezetből ingázó vagy munkásszállást igénylő dolgozókkal tölthető fel. A munkásszállást többségében átmeneti megoldásként célszerű számításba venni arra az időre, amíg a végleges lakhatás feltételei meg nem teremtnének. Ilyen beruházásról konkrét befektetés előkészítési fázisában érdemes döntést hozni. (A pályázatok közt megjelent a munkásszállás építés támogathatósága.)

A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása

A szociális és a munkahelyteremtéshez kötődő lakhatási feltételeken felül külön szükséges foglalkozni a fiatalok lakhatási feltételeivel. A javasolt felmérésnek érdemes kitérnie a fiatalok jelenlegi lakhatási helyzetének és szándékaik, lehetőségeik megismerésére. A felmérés eredményei befolyásolhatják mind az önkormányzat döntéseit a lakhatási feltételek alakítása és a lakókörnyezet, a szolgáltatások fejlesztése tekintetében, mind az érintett fiatalok lakhelyválasztását. Ez a témakör (beleértve a lakhatás témában érintett lakosság többi részét is) igényli a részletes lakossági kommunikációt és a célok közös kijelölését.

Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása

Feladatok:

Lakóépületek felújítására vonatkozó támogatási programok kidolgozása, finanszírozási konstrukciók felkutatása. A műszaki állapot szinten tartása, fejlesztése során minden esetben törekedni kell az energiahatékonysági beavatkozások minél szélesebb körű alkalmazására.

Szociális városrehabilitáció

A településen számos szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület található. Az itt élők társadalmi felzárkóztatása és integrációja mellett megoldást kell találni a rossz műszaki állapotú, alacsony komfortfokozatú lakásállomány felújítására, lecserélésre. Komplex szociális városrehabilitációs programot kell kidolgozni, illetve megvalósítani az érintett területeken. A tervezett intézkedések az egyes területeken eltérhetnek az adott városrész sajátosságaiból adódóan, hiszen az általános problémák mellett egyedi adottságok is mutatkozhatnak.

A rész célhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása (telkek, támogatási rendszerek stb.)
- Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása
- Piaci bérlakás portfólió kialakítása
- Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.)
- A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása
- Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása
- Szociális városrehabilitáció

13.rész cél: A helyi közösségek erősítése

Térségi együttműködések

Sárbogárdnak elsősorban a járáshoz tartozó településekkel indokolt kapcsolatait ápolni, illetve a megyeszékhellyel. A közös igazgatási és oktatási kötődéseik jó kiindulási alapot teremtenek a települések közötti szoros együttműködésre, a közös kulturális és szabadidős rendezvények megtartására. Közös koncepció mentén kialakított marketing és turisztikai stratégia révén kihasználhatják egymás kedvező adottságait, erősíthetik térségi versenyképességüket, idegenforgalmi pozíciójukat.

Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása

A településen lévő civil szervezet működése, valamint kínálatuk, szolgáltatási körük bővítése támogatandó. A közösségi élet szervezésének elsődleges szereplői. Az aktív civil szervezetek jó példát mutathatnak a település lakosságának, mivel a problémák megoldására és a település közösségi életének élénkítésére törekcszenek. Így kezdeményezéseik, melyek Sárbogárd fejlődését szolgálják, támogatásra szorulnak, mind a lakosok, mind az önkormányzat által. Ez létrejöhet fórumok szervezése által, melyben a különböző szervezetek esetlegesen összehangolhatják terveiket és megoszthatják a lakossággal. Hasonló fórumok létrehozásával a helyi közügyek megtárgyalását is szélesebb körben lehetne megvalósítani, így érvényesülne a lakosság véleménye is.

Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése

A lakosság közösségi életbe való bevonásának fontos eszközei a nyomtatott és elektronikus média. Az emberek tájékozottsága elkerülhetetlen kiindulási alap. A figyelemfelkeltés, időben történő tájékozódás/tájékoztatás erősíti a részvételi kedvet a rendezvényeken és a közösség életében.

A településmarketing minden település számára fontos eszköz, mivel sokféle területen elősegíti a település fejlődését, így például a turizmus terén, melyre Sárbogárdon is szüksége van. Segítségével többen megismernék és látogatnák a települést és környékét, valamint elősegítené az együttműködések kialakítását és kialakulását is.

Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása

Egy település életében rendkívül fontos, hogy élénk legyen a kulturális élet, főként a helyi közösségek, tehetségek részvételével. Így ezen szereplők támogatása kiemelt ezen a téren. Népszerűsítésük és segítségük érdekében szervezhetőek kiállítások, fellépések és szakkörök, így minden korosztály megtalálhatja a kedvére való elfoglaltságot és emellett ezek a programok összehozzák a település lakosságát, közösségépítő is érzékelhetővé válna.

Helyi identitás növelése, klíma-és egészségtudatosság erősítése

Az **identitás** kérdése mindegyik átfogó cél esetében felmerül, hiszen a tetemes ingázási arány alvóváros jelleget kölcsönöz a városnak, s együtt jár azzal, hogy a gyerekeket a munkahely településére hordják iskolába, ott veszik igénybe a szolgáltatások többségét. A foglalkoztatás javítása tehát identitás növelő hatással is jár.

Az építészeti széttagoltság is nehezíti a kötődés kialakulását, melyet ellensúlyozni kell.

A leghatékonyabb identitásnövelő tényező a közösségfejlesztés, az emberek közösségekbe való bevonása. A fiatal szülők a gyerekek révén vonhatók be a legkönnyebben a közösségekbe. Ez nehezebb az ingázók esetében.

A digitális információs csatornákon keresztül érhető el legkönnyebben a munkaképes korosztály

Az **egészségtudatos** nevelést a gyermekintézményekben és az oktatási intézményekben lehet a leghatékonyabban alkalmazni. A felnőttek esetében olyan (esetleg a gyerekek részvételével szervezett) rendezvények, akciók keretében, valamint a sport, természetjárás keretében, a kerékpárutak fejlesztése, sportlétesítmények létrehozása és étellel való megtöltése révén lehet eredményeket elérni. Felhasználhatók az online felületek is, ez esetben célszerű a célközönség által ismert helyi autentikus személyek pl. orvos, védőnő) ajánlásával terjeszteni az információt.

A COVID révén érzékennyé vált lakosság remélhetően most fogékonyabb az egészséges életmóddal (mozgás táplálkozás, káros szenvedélyek felhagyása) járó életmódváltoztatások elfogadására.

Az érzékenyítés, tudatosítás témakörében érdemes a szakmai partnerszervezetekkel való közös pályázatok lehetőségeinek követése és kiaknázása.

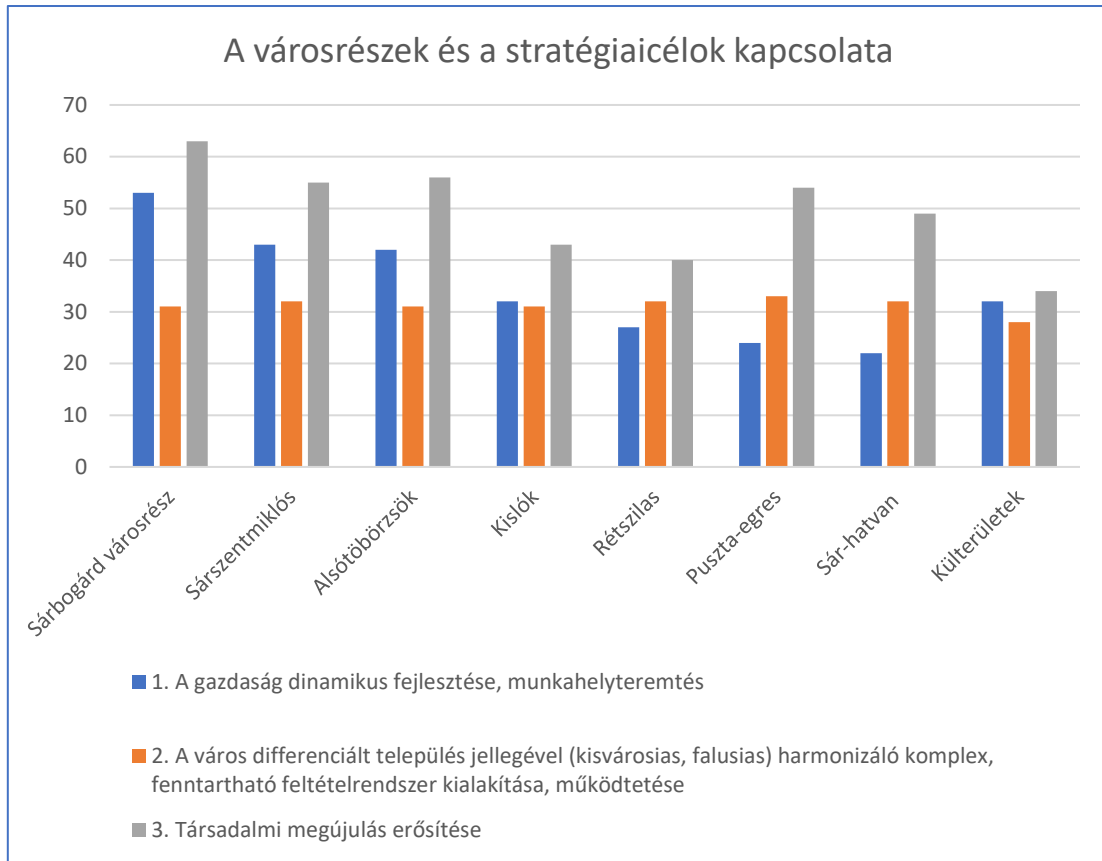
A részcélhoz az alábbi intézkedések tartoznak:

- Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása
- Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése
- Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása
- Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése

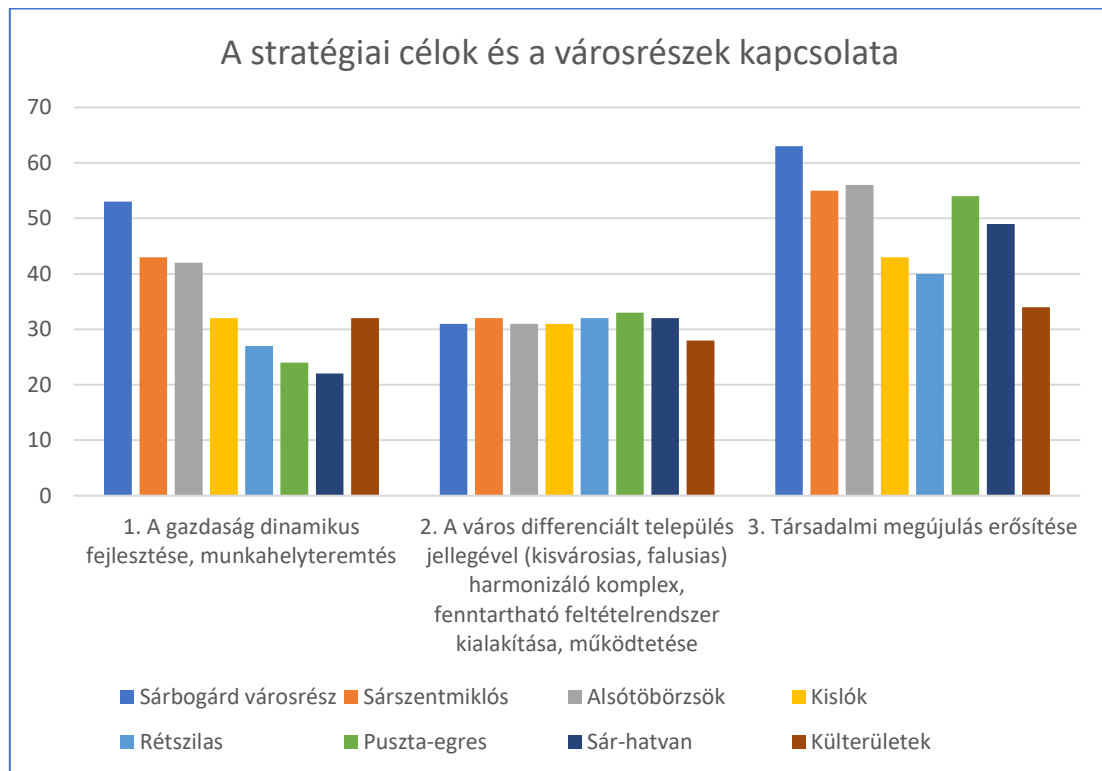
3.3.4 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A városrészi lehatárolások és a városrészek (8 városrész) bemutatása részletesen a Megalapozó tanulmány helyzetértékelő fejezetében található.

Az alábbi táblázat szemlélteti a részcélok és a településrészek közötti kapcsolatok erősségeit. Jól látható, hogy a részcélok között vannak konkrét városrészekhez tartozó és vannak a település egészére vonatkozó általános érvényűek is.

2. ábra: A városrészek és a stratégiai célok kapcsolata

3. ábra: A stratégiai célok és a városrészek kapcsolata

Településrészek Részcélok/tematikus célok	Sárbogárd városrész	Sárszentmiklós	Alsótöbörzsök	Kislók	Rétszilás	Pusztáregres	Sár-hatvan	Külterületek
1. Helyi gazdaság sokrétűségének kialakítása	***	**	***	*	**	**	*	**
2. A települési szolgáltatás, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	***	**	*	*	*	*	*	**
3. Gazdasági-logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése	*	**	**	*	*	*	*	**
4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási, képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	***	**	**	*	*	*	*	*
5. Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	***	***	***	*	*	*	*	*
6. Alkalmazkodó és a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	**	**	**	**	**	**	**	***
7. Zöld-és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése	***	**	***	**	**	**	**	**
8. A környezetterhelések mérséklése, kibocsátáscsökkentés	***	**	**	**	**	**	**	**
9. A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	***	**	**	*	*	*	*	*
10. Társadalmi integráció, befogadás erősítése	***	**	**	**	***	***	***	*
11. Kulturális tőke növelése	***	**	**	*	*	*	*	*
12. A lakhatási feltételek fejlesztése	***	**	**	*	*	**	**	*
13. Helyi közösségek erősítése	***	***	***	***	***	***	***	***

5. táblázat: Részcélok és településrészek kapcsolata

3.4 A reziliens város a stratégiai célrendszerben

	Prosperáló	Zöldülő	Digitális	Megtartó	Kiszolgáló
STRATÉGIAI CÉL 1.: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése			
	A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése			
	Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés			Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés
	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	
STRATÉGIAI CÉL 2.: A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése					A Városközpont és a sárszentmihályi és alsótöbörzsői alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése
	Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése			

		Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése		Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése	
		A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés			
STRATÉGIAI CÉL 3.: Társadalmi megújulás erősítése			A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	
				Társadalmi integráció, befogadás	
				Kulturális tőke növelése	
				A lakhatási feltételek fejlesztése	A lakhatási feltételek fejlesztése
				Helyi közösségek erősítése	
HORIZONTÁLIS RÉSZCÉLOK:				Kommunikáció és partnerség fejlesztése a célokkal összhangban	
	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja		Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása		

6. táblázat: A reziliens város a stratégiai célrendszerben

3.4.1 Prosperáló város

A prosperáló város fejlődését elősegítő stratégiai célok és részcélok

A prosperáló városfejlődést támogató		
stratégiai célok		részcélok
STRATÉGIAI CÉL 1.	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése
		A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
		Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés
		A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 2.	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 3.	A társadalmi megújulás erősítése	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja
HORIZONTÁLIS RÉSZCÉL:	Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása	

7. táblázat: A prosperáló város fejlődését elősegítő stratégiai célok és részcélok

1. A stratégiai célok közül döntően az első (gazdaságfejlesztés) segíti elő a prosperáló jövő megalapozását.

A város fejlődőképességét és adott fejlődési ütemét elsősorban a gazdaság állapota, teljesítőképessége és a fejlődési potenciáljának kiaknázását szolgáló célok, akciók határozzák meg, ezért e stratégiai cél és a prosperáló város dimenzió kapcsolatát kissé részletesebben fejtjük ki.

Kiinduló állapot

Sárbogárd jelen gazdasági állapotát jelentősen befolyásolja az agrárgazdaság által jellemzett történelmi múltja, a rendszerváltást megelőző évtizedek alatt betöltött ipari alközpont szerepe, stratégiai vasútközlekedési pozíciójából adódó katonai szerepe és lokális kistérségi- járási foglalkoztatási, szolgáltatási funkciói. Az agrárgazdaság tulajdonos-szerkezeti és technológia-fejlődési változásai következtében az ágazat foglalkoztatási képessége minimálisra csökkent. Hozzáadott-érték-termelő képessége a tulajdonosi szerkezet változását követő évtizedekben a szántóföldi növénytermesztés terén fokozatosan helyreállt, majd az

agrártermékek logisztikájának és feldolgozásának vonatkozásában is fejlődésnek indult, mégis e téren még jelentősen elmarad a lehetőségektől.

A rendszerváltás időszakában lezajlott ipari struktúra-átalakulás, az új befektetések súlypont-áthelyeződése az autópályák közvetlen környezetébe a sárbogárdi ipari ágazat szinte teljes felszámolásával járt. A korábbi potenciál pótlódási folyamata az elmúlt évtizedekben lassú és részleges volt, dinamizálása szükséges.

A rendszerváltással összefüggő katonapolitikai változások nyomán a város katonai létesítményei megszűntek, jelentős kiterjedésű rehabilitációt igénylő -együttal újra-hasznosíthatóvá váló- területet hátrahagyva, feleslegessé téve azonban azokat a szolgáltatásokat, melyeket korábban a civil háttér látott el a katonai ágazat felé. E téren a beállt helyzet véglegesnek tekinthető, bár a használaton kívüli laktanyát a szakminisztérium eddig nem adta át az önkormányzatnak.

A változások a foglalkoztatás és a helyi jövedelemtermelés terén drámai csökkenéssel jártak a megye déli járásában. Ennek ellenpontjaként Székesfehérvár rendszerváltás utáni gyors ipari felívelése részben beköltözések, részben tömeges ingázás révén felszívta a felszabadult munkaerőtömeg jelentős (közlekedési szempontból könnyebben mobilizálható) részét. A járás elmaradott jelleget öltött, s önfenntartó képessége megrendült. A közlekedési feltételek (elsősorban a járat-útvonalak és -számok) romlása következtében az ingázás sem járható út sokak számára (elsősorban a távolsági járatok által nem, vagy nem csak ritkán érintett településeken lakók esetében).

Összességében a település és környezetének komplex fenntarthatósága -alapvetően a gazdasági alapok elbizonytalanodása következtén- belső erőforrásai alapján nem biztosított.

A stratégiai cél a fenntartható város kritériumainak elérése érdekében

A város ipari, foglalkoztatási képességét korábban már igazolták a tények, így a megmaradt és fejlesztendő, illetve fejlődő erőforrásokra (helyi fejlesztési üzleti infrastruktúra, kormányzati keretek közt fejlődő úthálózat) épülő újrakezdési stratégia lehet a térség reális kitörési iránya. A dinamikus gazdaságfejlesztés nem csupán választási lehetőség az önkormányzat számára, hanem lépéskényszer is, ugyanis a város földrajzi elhelyezkedése következtében (egy magánál nagyobb városokból álló körgyűrű középpontjában helyezkedik el, sugarasan odavezető útszerkezettel) a fejlődő környezet (Székesfehérvár, Paks, Balaton) kisugárzó hatásából kevésbé részesül, az elszívó hatás azonban erősen érvényre jut. A közlekedési hálózat napirenden lévő fejlesztése ezt az aránytalanságot tovább erősítheti, ezért az erőforrások megőrzése, fejlesztése, hatékony hasznosítása (befektetések elősegítése, munkahelyteremtés, gazdagodó helyi szolgáltatáskínálat biztosítása stb.) kiemelte fontosságra tett szert.

- A helyi gazdaság sokrétűségének fejlesztésére a leegyszerűsödött ágazati összetétel miatt van szükség. Az ipar elsősorban az innovációs-technológiai szint szempontjából másod-harmadvonalon lévő befektetések elérése reális, de zárt és magasan automatizált rendszerek is letelepíthetők az ipari parkban, különösen székesfehérvári, közép-magyarországi vállalkozások leányvállalataként vagy telephelyeként. A hagyományos agrárium továbbfejlesztése különösen a bio- organikus- intenzív növénykultúrák, akvakultúra, réspiaci növények, kertészet, valamint a feldolgozott termékek és az agrárlogisztika irányába van lehetőség. Ágazati szempontból a piaci viszonyok a logisztika, a vidéki- és természetturizmus fél történi nyitást tesznek lehetővé.
- A befektetés-ösztönzés és a helyi vállalkozások fejlődésének elősegítése érdekében vállalkozásbarát adózási, információs, partnerségi, infrastrukturális feltételrendszer kialakítására van szükség.
- A város térségi gazdasági súlyának növelés érdekében érdemes járási nagyságrendű, hangsúlyos ipari- logisztikai alközponti szerepkörre törekedni, mivel a fejlődő közlekedési hálózat ezt lehetővé teszi. A város egy vákuum jellegű, cca 50km sugarú terület centrumában helyezkedik el, és kedvező befektetési-letelepedési feltételeket képes kínálni.
- A fenti részcélok megvalósításának elengedhetetlen feltétele a munkaerőszükséglet felmérésének és kielégítésének képessége. A fejlődő gazdasággal arányosan és igényeivel szinkronban szükséges az oktatási és képzési háttér fejlesztése is, mely a leendő igénybe vevők költségtérhei és időgazdálkodása szempontjából várhatóan a lakossági igényekkel is találkozik.

Az erőforráspotenciálok közül a felszabadult ipari és katonai területek előnyösen alkalmazhatók ipari- logisztikai célokra. Hasznosításuk nem igényli értékes mezőgazdasági területeknek a művelésből való kivonását, infrastruktúra-ellátásuk kedvező ráfordítások árán valósítható meg, s sík területen fekszenek. Az ipari kapacitások újratereemtésének lehetősége területi szempontból adott.

Az ingázásba be nem kapcsolódott munkaerő térségi tartalékot jelent a járásközpont környezetében. Hasonlóképpen helyi tartalékként vehetők figyelembe azok az aktív munkavállalók, akik az ingázást (Székesfehérvárra, Dunaújvárosba stb.) kényszermegoldásként választották és szívesen váltanának helyi munkahelyre. Az ipar- és szolgáltatásfejlesztés munkaerőforrása részben rendelkezésre áll részben megteremthető.

Befektetési szempontból jelentősen javulnak a város pozíciói; a környező közlekedési hálózati fejlesztések (az M8, a vasút és a térségi vonatkozásban Sárbogárd térségi közlekedési központi súlyát növelő fejlesztések) javítják a város vonzerejét. Az eddig megvalósult és folyamatban lévő üzleti infrastruktúra-fejlesztés (pari park, inkubátorház) a tapasztalatok szerint dinamikusan vonzzák az új befektetéseket, igazolva a továbbfejlesztés indokoltságát.

A központi fejlesztések mellett a város a helyi kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése, valamint a helyi közlekedés rendszerének javítása révén járul hozzá a munkaerő mobilitásához. Ez részben városon belüli új átmenő vonalvezetéseket, részben helyi járatokat jelent.

A fejlesztések a fejlesztés alatt álló vasút és a város területét érintő, épülő autópálya logisztikai szempontból új perspektívát nyit, amit alátámaszt az is, hogy a kereskedelem mellett az ipar (az informatika révén) nagytérségi hálózatokba szervezhető tevékenysége is növeli a fizikai logisztika szerepét. Jelen időszakban Közép-Európa, ezen belül Magyarország kedvező logisztikai befektetési célpont, melyhez a közlekedési infrastruktúra részben rendelkezésre, részben fejlesztés alatt és előtt áll.

Helyi felsőfokú képzés és szakképzés hiányában korlátozottan lehet számolni a legmagasabb innovációs szintű befektetésekkel, azonban gondolni kell arra, hogy a felgyorsult technológiai fejlődés, az iparba is bevonuló okos technológiák (Ipar 4.0) közvetlen és közvetett módon növelik a munkaerővel szemben támasztott követelményeket, ezért a gimnáziumi képzés mellett helyi szakképzésre és szükség esetén kihelyezett, közvetlen munkahelyteremtéshez fűződő célzott felsőfokú képzésre is szükség lesz. A város biztosítani kívánja a duális képzésbe való bekapcsolódást azon vállalkozások bevonása révén, melyek erre alkalmasak, illetve alkalmassá tehetőek. Ez egyúttal a fiatalok megtartását is könnyebbé teszi. A tanulólétszám helyben maradása feltehetően párhuzamosan mozog majd az új befektetések- munkahelyek révén csökkenő ingázással, azt is figyelembe véve, hogy számos fiatal a megyeszékhelyen dolgozó szülőikkel együtt utazva jár iskolába.

A befektetések szempontjából lényeges a munkaerő gyors rendelkezésre állása, e téren jelentős szerep hárulhat a felnőttképzésre. A város mérete, földrajzi elhelyezkedése és az új befektetések általában speciális igényei alapján szükséges a belépő munkaerő képzése. A betanítást részben elvégzik a munkáltatók, azonban szakmaváltó képzésekre, ráképzésekre is szükség lesz, ennek intézményi és infrastrukturális feltételeit biztosítani kell a helyben megoldható (általánosabb) esetekben.

A külső befektetések mellett a vidéki gazdaságfejlesztésben jelentős szerepet játszik a helyi vállalkozói réteg, a KKV szektoron belül a mikro- és kisvállalkozások köre. Jelentős részük önfoglalkoztató (kiskereskedő, helyi szolgáltató, kisiparos), akik saját tőkefelhalmozó képesség híján nem képesek magasabb fejlődési fokra eljutni, de a tőke-szűkösség a nagyobb vállalkozások esetében is jellemző. Esetükben a klaszteresedés, hálózati működés, a tudásbázis megosztása (pl. az inkubátorházban kialakítandó platform révén), magasabb piaci és termékminőségi fokot képviselő termékkörök kialakítása, helyi gazdasági ökoszisztéma létrehozása révén válik reálissá egy kevesebb kockázattal, magasabb potenciállal rendelkező üzleti tevékenység elérése.

Összefoglalóan az ipari és logisztikai park-fejlesztés biztosítja a leggyorsabb utat a város fejlődési trendjének dinamizálása felé, egyúttal lehetőséget nyújtva a helyi és a letelepedő vállalkozások számára, hogy kapcsolatrendszerhez, helyi ökoszisztémához való kapcsolódás révén élvezzék a szinergikus hatásokat. A városban elsősorban az ipari parkban épült naperómű révén kialakítható energiaközösség, smart grid rendszer, az agrárszektor alacsony feldolgozottsági fokát kibővítő, a hulladékokra nyersanyagként tekintő, kör-körös jellegű élelmiszerfeldolgozás, agrár-ipari fejlesztések jelenhetnek kitörési irányt. A kistermelők hálózatba szervezése révén magasabb kapacitáskihasználás, előnyösebb egységköltség, magasabb és egyenletesebb termékminőség

érhető el. Mindez erősen involválja az informatikai megoldásokat, ezért a prosperáló város dimenzióhoz szorosan kötődő elemként értelmezzük a 2. stratégiai célon belül az okos város feltételrendszer kialakítását tartalmazó rész célt.

2. Támogatja ezt a dimenziót a 2. stratégiai cél keretében az „Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése” rész cél is.

A rész cél egyrészt a zöldülő dimenziót szolgáló fejlődési fordulatot irányoz elő, másrészt a jelen korszak innovációs tendenciái alapján határozza meg az agrárgazdaság fejlődési irányát. Várható, hogy a klímaváltozáshoz adaptálódni képes, a mindinkább utat törő egészségtudatossággal együtt járó, és az egészség-kutatások eredményeit alkalmazó, innovatív, a természeti táji környezet szempontjait figyelembe vevő s egyúttal az abban rejlő potenciálokat kiaknázó agrár- és élelmiszergazdaság lesz versenyképes. A hatás tehát két irányú, a táji-környezeti szempontok mellett ez a fejlődési irány a város gazdasági fenntarthatóságát, felvirágzását is támogatja.

3. A város jövőbeli prosperálását elősegíti a 3. stratégiai cél: „A társadalmi megújulás erősítése”, ezen belül „A város irányítási és működési rendszerének fejlesztése - okos város feltételrendszerének kialakítása” is.

Az okos város-fejlesztéseket a köztudat elsősorban a városi közüzemi hálózatok informatikai alapra helyezésével azonosítja. Napjainkban egyre gyakrabban merül fel az „okos gazdaság” kifejezés is, s az elterjedt szóhasználat Ipar 4.0 néven ismertté vált, gyakran 4. ipari forradalomként aposztrofált irány is jelentős mértékben az informatika fejlődésére alapozott technológiai, hálózati, logisztikai rendszereket ölel fel. A helyi gazdaságfejlődés üteme jelentősen függ attól, hogy a gazdasági szereplők mennyire lesznek képesek felzárkózni a környezetükben zajló informatikai folyamatokhoz. Az önkormányzat e téren támogatni tudja a vállalkozásokat a modern ipari - logisztikai infrastruktúra megteremtésével, melyhez csatlakozik az innovációt és a vállalkozói tudásbázist fejlesztő inkubátorház is. A tervezett okos városirányítási és üzemeltetési rendszer megteremti az online partnerségi hálózat kialakítását a vállalkozókkal, melynek révén egyszerűsödik az ügyintézés, könnyen követhetővé válnak a pénzügyi folyamatok (adózás), hatékonyan bekapcsolódhatnak a városfejlesztési folyamatok, döntések előkészítésébe, információhoz juthatnak a pályázati lehetőségekről, a munkaerőpiacról, a rendszer elősegítheti egymás közti együttműködésük, a gazdasági ökoszisztéma kifejlődését. Az okos város rendszer hatékonyabbá és olcsóbbá teszi a városüzemeltetést, amely versenyelőnyt biztosít a helyi vállalkozások számára.

A „Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása” horizontális cél mindegyik stratégiai cél megvalósulását támogatja, tartalma a város stratégiai és operatív irányítási és működési körének, partnerségi hálózatának rendszerfejlesztése és az ehhez kapcsolódó szervezetfejlesztés, melynek keretében megteremtésre, kialakításra kerülnek azok a humán erőforrás-kapacitások, szervezeti és partnerségi keretek, információs és munkafolyamatok, kontrolling folyamatok, melyek az informatikai alapra helyezendő irányítási és működési modell tartalmát képezik.

3.4.2 Zöldülő város

A zöldülő város dimenzióhoz az alábbi stratégiai és részcélok járulnak hozzá:

A zöldülő város dimenzióhoz kapcsolódó		
stratégiai célok		részcélok
STRATÉGIAI CÉL 1.	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	1. Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése
		2. A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
		3. Gazdasági és logisztikai alközponti szerepet erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 2.	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése
		5. Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése
		6. Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
		7. A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

8. táblázat: A zöldülő város dimenzióhoz kapcsolódó stratégiai és részcélok

Az alábbiakban a zöldülő város dimenzió szempontjából releváns részcélok bemutatását az egyes éghajlatváltozási kritériumokat érintő összetételben végezzük el.⁴

I. Az éghajlatváltozás mérséklése

2. rész cél: A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése

A település bevételei és a helyi munkahelyteremtés nagyban függ attól, hogy milyen mértékben sikerül ipari-gazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokat Sárbogárdon megtelepíteni. Az ipari ágazat egyik lehetséges és kézenfekvő ágazata a mezőgazdasági terményeket feldolgozóipar, mely egyúttal felvásárló piacot jelenthet a helyben (térsgben) megtermelt terményeknek.

A feldolgozóipari tevékenységhez kapcsolódó vállalkozások körében kiemelt fontossággal kell kezelni a betelepülni kívánó cégek környezettudatos hozzáállását, melyben az önkormányzat kiemelt szerepet vállalhat. Fontos, hogy a kor követelményeinek megfelelően a jövőben a károsanyag kibocsájtás a lehető legalacsonyabb szintű legyen, melynek érdekében monitoring rendszer kidolgozása is szükségessé válhat.

3. rész cél: Gazdasági és logisztikai alközponti szerepet erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése

A helyi úthálózat fejlesztése a meglévő külterületi és belterületi utak szükséges felújításaira irányul. A szükséges helyeken szilárd burkolattal való ellátás, a szűk keresztmetszetek esetében a burkolatok szélesítése a feladat.

Sárbogárd domborzati adottsága kiválóak a széleskörű kerékpáros közlekedésre. Ennek érdekében a belterületeken és a külterületen egyaránt fejleszteni kell ennek színterét. A térségi kapcsolatok érdekében elsősorban a 63. sz. főút mentén, míg a külső településrészek elérhetőségének erősítése érdekében az egyéb országos mellékutak mentén szükséges a kerékpáros infrastruktúra megteremtése. A településrészek közötti kapcsolat megteremtésével létrejön a belterületek kerékpáros törzshálózata is, mely főként a központi belterület esetében alsóbbrendű hálózati elemekkel egészíthetők ki.

Beavatkozási területek

- Közúti közlekedés fejlesztése:
- Elkerülőút létrehozás
- Helyi úthálózat fejlesztése (Városközpont parkolás feltételeinek javítása)
- Kerékpáros közlekedés fejlesztése
- Vasúthálózat fejlesztés, vasútállomás és környéke rendezése

Sárbogárd nagyjából sík terület, így kedvelt közlekedési eszköz a kerékpár. A település sajátossága, hogy korábbi falvak egyesítése révén jött létre, ezért a településhatárokon belüli távolságok tetemesek (meghaladják egy vidéki nagyváros méreteit), ugyanakkor az ehhez mérten alacsony lakosság szám miatt a helyi közlekedésben a közösségi közlekedés megoldása korlátok közé szorul, az egyéni közlekedésnek az átlagosnál lényegesen nagyobb szerepe van. A bicikliutak rendszerének fejlesztése kapcsán a település külső területeiről a belvárosba érkező munkavállalók többsége el fogja érni a

⁴ A bemutatás helyenként a Stratégia más fejezeteiből származó kiemeléseket (idézeteket) is tartalmaz.

centrumterületet, úgy, hogy egészséges közlekedési módszerrel, károsanyag kibocsájtás nélkül, mégis biztonságosan és gyorsan éri el a célját. Jelenleg a legnagyobb probléma a 63-as főút menti veszélyeztetettség, melyet -addig is, míg a várost elkerülő főút szakasz megépül az országos úthálózat-fejlesztés keretében- részben belső elkerülő (alternatív) utak kijelölésével, részben a kerékpárút kiépítésével lehet megoldani.

5. rész cél: Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése

A rész cél keretében a városközpontban és a decentrumokban zöldfelületek fejlesztésére, kialakítására kerül sor. A legnagyobb környezetterhelést a jelentős teher- és távolsági személyforgalmat bonyolító 63-s út városi szakasza jelenti, mely település sajátos, hosszanti elhelyezkedése révén a lakosság döntő részét érintő Sárszentmiklós, a belváros (Bogárd) és Alsótöbörzsök városrészét szennyezi. A városfejlesztési beavatkozások e területeken e probléma enyhítése érdekében jelentős részben zöldfelületi fejlesztéseket tartalmaznak.

6. rész cél: Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése

„A hagyományos tájhasználatból összefüggésbe hozható a környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazása, mely az itt lévő értékes táji, természeti területek védelme érdekében igen fontos intézkedés. Elsősorban a Sárköz közelében és vízbázist érintő mezőgazdasági területek hasznosításánál szükséges a vegyszermentes növénytermesztés támogatása, ökológiai gazdálkodásra való ösztönző lépések bevezetése.”

Sárbogárdon a mezőgazdaság a fejlődés egyik alapja, ugyanakkor, a fejlesztések során a környezetkímélő gazdálkodási módszerekre nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen ez elsősorban az üvegházhatású gázok csökkentésére vagy ezek hatásának elkerülésére irányul. Szükséges az agrárvállalkozásoknak az organikus és öko-gazdálkodás, a precíziós mezőgazdaság, a natúr és feldolgozott egészségtermékek, a modern táplálkozási irányelveket kielégítő termékpaletta irányába történő elmozdulásának ösztönzése. A téren a vállalkozókkal való partnerség és a térségi együttműködés kiemelkedő szerepet játszik. Ez nem pusztán globális és település érdek, hanem a termelők érdeke is, tekintve, hogy a piaci kereslet dinamikus elmozdulása ezekben az irányokba már nemzetközi szinten erősen folyamatban van és a folyamat gyorsulása várható.

Az alacsonyabb glikémiás indexű gabonatermékek, magas antioxidáns- és vitamintartalmú zöldségek, gyümölcsök, növényi alapú „tejtermékek”, akvakultúras haltenyésztés terén intenzíven növekvő kereslettel lehet számolni. Az egészségtermékeket árusító üzletek, nagykereskedelmi cégek, internetes elárulóhelyek fogalmának intenzív változása jelzi a keresleti görbe emelkedő trendjét. E termékek piaca már ma is jelentős, s középtávon fontos innovációs kitörési irányt jelent a város és járás nagygazdálkodói és őstermelői számára. Ipari területen nehéz a város számára markáns innovációs potenciálokot találni, míg az agrárterületen bőven áll rendelkezésre ilyen lehetőség mindaddig, amíg e lépésekkel a mainstream megelőzésére van lehetőség. A létrehozott inkubátorház és a megszervezendő vállalkozói központ megfelelő keretet biztosít a szemléletváltáshoz, melyet az önkormányzat a vállalkozói partnerség keretében tud -stratégiai együttműködési megállapodások formájában- ösztönző és összehangoló (hálózati) megoldásokra váltani.

8.rész cél: A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

„A városban az életminőséget jelentősen rontó környezeti probléma a levegőminőség, amelyre konkrét adatok, mérőállomás hiányában sajnos nem állnak rendelkezésre, de a 63-as út forgalma jelentős közlekedési eredetű, a lakások jelentős részében jelenlevő szilárd tüzelés és a kertekben gyakori avarégetés pedig lakossági eredetű légszennyezést okoz.”

„A lakossági eredetű szennyezést pedig az energiahatékonysági és szemléletformáló programok mérsékelhetik.”

„Az energiahatékonyság növelését elősegítő fejlesztések, az épületek energiakorszerűsítése révén a település hő- valamint villamos energia felhasználása mérséklődik, ezzel csökken a város CO₂ kibocsátása. Az elmúlt években a város uniós források felhasználásával elkezdte az intézményállományának energetikai korszerűsítését.”

II. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás**6. rész cél: Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése**

„A hagyományos tájhasználattal összefüggésbe hozható a környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazása, mely az itt lévő értékes táji, természeti területek védelme érdekében igen fontos intézkedés. Elsősorban a Sárvíz közelében és vízbázist érintő mezőgazdasági területek hasznosításánál szükséges a vegyszermentes növénytermesztés támogatása, ökológiai gazdálkodásra való ösztönző lépések bevezetése.”

A környezetkímélő gazdálkodási módszerek hozzájárulnak a jelenlegi éghajlat és a várható jövőbeli éghajlat által a gazdasági tevékenységre gyakorolt kedvezőtlen hatás kockázatának csökkentéséhez.

7.rész cél: Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése

„Sárbogárdon a klímaváltozás hatására várhatóan egyre többször tapasztalhatók olyan időjárási szélsőségek, mint a nyári hőhullámok, megnövekedett hőségnapok száma, a hosszú száraz időszakok miatt kialakuló légköri aszály vagy a hirtelen lezúduló csapadék által okozott villámáradások. E szélsőséges időjárási jelenségek negatív hatásainak csökkentésére világ- és európai szinten is a zöldfelületek és víztároló kapacitások bővítését, az úgynevezett zöld-kékinfrastruktúra hálózat kialakítását szorgalmazzák.”

„A szálló porszennyezés megkötése, a CO₂ elnyelése, a természetes vízvisszatartás és a mikroklíma javítása érdekében javasolt a város zöldfelületi rendszerének fejlesztése. Kiemelt figyelmet kell fordítani.”

A közhasznú zöldterületek védelmére és növelésére, a közlekedési hálózat és az ipari területek menti védőfásításokra, valamint a nagytáblás művelésű szántóterületek a mezővédő erdősávok, fasorok kialakítására, a város körüli ökológiai hálózat megőrzésére és hálózatos fejlesztésére irányuló törekvések mind az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében történik, anélkül, hogy növelnék a kedvezőtlen hatás kockázatát az emberekre, a természetre vagy az eszközökre nézve.

III. A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme

7.rész cél: Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése

„Sárbogárdon a klímaváltozás hatására várhatóan egyre többször tapasztalhatók olyan időjárási szélsőségek, mint a nyári hőhullámok, megnövekedett hőségnapok száma, a hosszú száraz időszakok miatt kialakuló légköri aszály vagy a hirtelen lezúduló csapadék által okozott villámáradások. E szélsőséges időjárási jelenségek negatív hatásainak csökkentésére világ- és európai szinten is a zöldfelületek és víztároló kapacitások bővítését, az úgynevezett zöld-kékinfrastruktúra hálózat kialakítását szorgalmazzák.”

„A városi területeken a nem vízáteresztő felületek miatt a csapadék gyorsan folyik el, így nem tud kialakulni a talajvíztárolás, a természetes hűtőhatás, ezzel tovább növelve az aszályos időszakokat.”

A vízi erőforrások fenntartható használatának érdekében a probléma megoldását a rossz beszivárgási adottságok miatt elsősorban a víz elvezetése és tározókban történő megőrzése jelentheti.

„Sárbogárdon jellegéből adódóan a kertesházias területeken lévő zöldfelületek jelentősen hozzájárulnak a helyi hő és vízháztartás szabályozásához. Éppen ezért a zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztése, valamint a klímabarát csapadékvízgazdálkodás csak a magánkertek ökoszisztémaszolgáltató funkcióinak bevonásával lehetséges.”

A klímabarát csapadékvízgazdálkodás a vízi erőforrások fenntartható használatára és védelmére irányul.

8.rész cél: A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

„A légszennyezés mellett jelentős környezetterhelést okoz a vizek szennyvíz eredetű diffúz terhelése. A központi belterülettől távolabb fekvő városrészek egyikében sincs kiépített közcsatornás szennyvízelvezetés. A keletkező szennyvizek döntő hányadát helyben a talajba szikkasztják, veszélyeztetik a felszín alatti vizek vízminőségét, ezzel a saját vízbázisukat. Cél minden belterületi ingatlanra kiterjeszteni a szennyvízcsatorna hálózatot, és növelni a szennyvízcsatorna hálózatra történő rákötöttség mértékét, illetve a külön álló településrészekeken egyedi szennyvíz-kezelési megoldásokat javasolt bevezetni. A felszín alatti ivóvízkincs mennyiségi terhelésének csökkentése érdekében javasolt a vízfogyasztás csökkentése, a nem ivóvíz minőséget igénylő alkalmazásban (locsolás, takarítás) csapadékvízgazdálkodással és a szürkevíz hasznosításával (épületgépészeti beavatkozás, fejlesztés segítségével).”

A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme keretében a felszíni és felszín alatti víztestek stratégiai szintű védelme valósul meg kezelve a települési és ipari szennyvíz problémákat, és javítva a vízgazdálkodás hatékonyságát, a vízi ökoszisztémák állapotát.

IV. A körforgásos gazdaságra való áttérés;

1.részcél: A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése

„Az egyre népszerűbb gazdasági ökoszisztémák az agráriumhoz kapcsoló vállalkozások körében alakulhatnak ki feldolgozási, növénynevelési, melléktermék- hulladék-hasznosítási, környezetgazdálkodási, turisztikai profilok letelepedése esetén.”

„Előnyös innovációs lehetőséget kínál a körkörös gazdaság kiépülése egyes termék- és szolgáltatáskörökben, melynek keretében a vállalkozások együttműködése magas hatékonysághoz vezet az erőforrás-használat és a környezetvédelem terén.”

Az ágazati bővülés irányai az alábbi beavatkozási területeken célszerűek: Körforgásos gazdaság megteremtése. (1. részcél 5. intézkedés)

2.részcél: A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése

„Az elmúlt tervezési időszak alatt barnamezős területen **ipari park** kialakítása mellett **inkubátorház** létesítésére is sor került. A beruházás még nem fejeződött be, de már jelentős betelepülési szándék jelzi, hogy megindulhat a város tartós gazdasági stagnálásának fordulata, lendületet kaphat a település gazdasági fejlődése.”

Az ipari parkba, valamint az inkubátorházba betelepülő öko-tudatos cégek az éghajlatváltozás mérséklése (elsősorban a károsanyag, illetve üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése) mellett a szennyezés megelőzése és csökkentése terén is relatív javulást eredményezhetnek. Természetesen, a cégek nagyobb volumenben jelentősebb kibocsátással is rendelkeznek, ezért fontos részükről a tudatos hozzáállás, valamint az önkormányzat részéről ennek elősegítése.

8.részcél: A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

„Sárbogárdon az elszállított települési hulladék mennyisége az utóbbi években folyamatosan és jelentősen növekedett. A hulladékkezelés kapcsán közvetetten és közvetlenül is üvegházhatású gázok kerülnek a levegőbe, amely elsősorban a szilárd hulladékkezelésből és kisebb mértékben a szennyvízkezelésből származnak. A hulladékok újrahasznosítása a körforgásos gazdaság kiépítésének fontos elemévé válhat.”

„Beavatkozási területek

- CO2 kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése
- Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése
- **Hulladékgazdálkodás** fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése
- **Szennyvízcsatorna** hálózatra történő rákötöttség növelése, szürkevízhasznosítás”

A környezetterhelések mérséklése, a kibocsátás-csökkentés éppúgy az éghajlatváltozás mérséklését támogatja, mint a körforgásos gazdaságra való áttérést. Utóbbi megfogalmazza a város stratégiai irányát a hulladék keletkezésének megelőzéséhez vagy annak újra felhasználásához, növeli a termékek

élettartamát, a melléktermékek másodlagos felhasználását és a veszélyes anyagok környezetbarátabb anyagokkal történő helyettesíthetőségét, amelyre Sárbogárd nagy figyelmet fordít a jövőben is.

V. A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

6. rész cél: Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése

„A település tájszerkezetében a hagyományos tájhasználati formák és ezzel összefüggésben a természeti értékek megőrzése mind a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken, mind azokon kívül is kiemelt feladat.”

„Kiemelkedően fontos ebben az esetben az egyensúly megteremtése a természetvédelem és halgazdálkodási tevékenység között is, különös tekintettel arra, hogy az extenzív halastavak fontos élőhelyként, táplálékforrásként szolgálnak számos védett vízi emlős- és madárfaj számára, így őrzői a térség biodiverzitásának.”

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása a természeti és biológiai sokféleség megőrzésére, a fenntartható földhasználat és területgazdálkodásra, fenntartható mezőgazdálkodásra és erdőgazdálkodásra irányul.

3.4.3 Digitális város

A város célrendszerében az információs társadalom alapjaira épülő szemlélet- és gyakorlatváltás két helyen is megjelenik. Ezt részben fontossága és általános jellege indokolja (horizontális cél), részben gyakorlati vonatkozások szempontjából összetett, koncentrált programozási feladatot is jelent, mely – kissé szimbolikusan is- a társadalmi megújulás immanens részeként jelenik meg.

A digitális város dimenziót támogató célok		
stratégiai célok		részcélok
STRATÉGIAI CÉL 1.	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 3.	Társadalmi megújulás erősítése	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja
HORIZONTÁLIS RÉSZCÉL:	Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása	

9. táblázat: A digitális város dimenziót támogató stratégiai és részcélok

„A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése” cél érdemi megvalósíthatósága jelentősen függ attól, hogy a város a cél teljesítését az oktatási rendszer segítségével kellőképpen meg tudja-e alapozni.

A digitális város megnevezés alatt nem pusztán a meglévő irányítási és működési feladatokat értjük, hanem a megvalósítás keretében – mintegy megalapozásként- komplex és integrált irányítási és működési rendszert kívánunk létrehozni.

Az irányítási alrendszer (kormányzás) keretében a stratégiai és az operatív irányítási részrendszerek kialakítására kerül sor. Ehhez csatlakoznak az egyes digitalizált működési és monitoring modulok.

A komplexitás és az integráltság követelménye, valamint a digitális átállás teljességre törő (a gazdaságra, a civil életre és a lakosságra is kiterjedő) jellege – figyelembe véve a gazdaság önmagában is exponenciálisan növekvő informatikai tudás- és szakemberigényét is- előrevetíti a helyi informatikai képzés elkerülhetetlen szükségességét. (A gazdasági erőközpontokban végbemenő folyamatok is ugyanezzel amkövetkezménnyel járnak, így a túlképzés valószínűsége – figyelembe véve az alkalmas jelöltek korlátozott számát is- egészen minimális.) Ebben az értelemben az oktatási- képzési rendszernek a korkövetelményeihez igazodó fejlesztése informatikai oldalról teljes mértékben indokolt.

„A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja” és a „Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása” közti szoros összefüggés okán a kifejtést összefoglalóan tesszük meg.

A horizontális célként megfogalmazott, informatikai alapokon nyugvó, integrált adatgyűjtési, adatfeldolgozó, tervezési, döntéselőkészítési, döntéshozatali stratégiai keret fogja össze azokat az operatív működési, üzemeltetési jellegű részrendszereket, részfolyamatokat, amelyek a 9. rész-cél: A városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése rész-célban kerülnek bemutatásra.

Egy város irányítási- működési rendszerének komplex digitalizációja észszerűen nem történhet a meglévő rendszer változatlanul hagyása mellett. Digitalizálni elsősorban optimálisan kialakított rendszert érdemes, mert a rendszer működését a digitalizáció önmagában nem teszi intelligenssé. Az első lépés szükségszerűen a stratégiai és operatív, valamint a partnerségi folyamatok felmérése, elemzése, az informatikai szempontok figyelembevételével történő újragondolása, amit az integrált stratégiai és operatív programozási, döntéselőkészítési, döntéshozatali és megvalósítási rendszer, valamint a monitoring rendszer megfogalmazása és megformálása követ.

A közigazgatási szemléleten, főként jogszabályi alapokon nyugvó jövőprogramozási gondolkodás és gyakorlat nem feltétlenül váltja ki az optimális arányokhoz, struktúrához vezető stratégiákat és együttműködési paneleket, platformokat. A költségvetési szemléletű éves tervezés és a korábban főként várostervezési, beruházási megközelítésű stratégiai dokumentumok mellett általában nem készülnek azok megvalósítására hivatott középtávú tervek, melyek a hét éves programozási ciklusokat átfogó és azokat átívelő folyamatokba rendeződnének. A szervezeti rendszer, a szervezeti és működési szabályzatok alapvetően a költségvetési intézményi szemlélet alapján épülnek fel, s kevésbé jut érvényre a fenntarthatóság- és fejlődés-centrikusság, nagyrészt a vezetőkön múlik, hogy a fenntarthatósági, fejlődési stratégiai szemlélet kellő súlyt kap-e, és a gyakorlatban megfelelő módon érvényre tud-e jutni. A középtávú stratégiai dokumentumok mellett a pályázati rendszer képezi a fejlesztések fő vezérfonalát, melyek megalapozásához nem feltétlenül áll rendelkezésre a szükséges, teljes körű és mélységű információs háttér és a folyamatosság. A szervezeti, költségvetési aránytalanságok, ciklikusság mellett az integráltság, valamint a folyamatok teljessége sem mindig biztosított. Számos pályázati forrásból megvalósított fejlesztés valódi fejlesztő hatása főként a fenti

okok miatt nem éri el az optimális fejlesztő hatást; néhány pályázat a fenntartási időszak alatt formálissá válik, majd elhal, míg mások az eredeti szándékoknak megfelelően sikeresen megvalósulnak és hosszú távú hatást gyakorolnak.

A digitalizáció mára alapvető szerepet játszik a vállalkozások és az intézmények életében, s -főleg a fiatal korosztályok esetében- az egyéni és közös tanulás, a szórakozás, tájékozódás eszközüvé vált, s egyre növekvő szerepet játszik a háztartások életében. A fejlődés szoftver és hardver oldalról is nagy adattömegekkel dolgozó rendszerek, nagy elemszámú hálózatok integrált működését, valós idejű összekapcsolását teszi lehetővé. Egyre több alkalmazás van jelen a piacon, melyek a városi működés infrastrukturális- vagyoni, üzemeltetési, környezeti és társadalmi oldalról is lehetővé teszi a folyamatba integrált automatikus adatgyűjtést, rendszerezést, feldolgozást, elemzést és vezetői jelentések készítését. A horizontális cél megvalósulása során kialakul az a stratégiai és operatív irányítási és működési modell, szervezeti és információs rendszer, amely a szükséges erőforrásoknak a rendszer rendelkezésére bocsátásával megalapozza a digitalizációt. Fontos lesz a megvalósításra kerülő modulok sorrendisége, fontos, hogy elő lépésben a stratégiai, hozzákapcsolódóan az operatív irányítási alrendszer és annak monitoring modulja készüljön el, megelőzendő, hogy a különböző szolgáltatók által kínált eltérő parciális rendszerek bevezetése később megnehezítse az integrációt és aránytalanságokat okozzon.

A szakirodalom és a gyakorlati példák nem bővelkednek a nemcsak formálisan integrált, stratégiai szemléletű rendszerek bemutatásában, mivel a részrendszerek szolgáltatói már elől járnak és bő tapasztalatokkal rendelkeznek. Integrált rendszerek főleg szakirodalmi (tudományos) oldalon jelentkeznek, mindazonáltal az integrált, stratégiai indítás azért is fontos, mert megkerülhetetlenné teszi a digitalizációtól eltekintve, alapjaiban is racionális és hatékony, partnerségre épülő rendszer felállítását.

A digitális város társadalmát is fel kell készíteni a digitális átállásra. Részben a rendszer működtetésében és használatában érintett személyzet, részben az önkéntesen felcsatlakozó lakosság igényel képzést. Az oktatási intézményekben minél fiatalabb korban érdemes bevezetni, s ahol már működik (alapfokú oktatás és gimnázium), erősíteni szükséges az informatikai képzést. A célrendszerben szereplő szakképzés keretében kis kockázattal jár az informatikai képzés, hasonlóan a nyelvi képzést is érdemes jelentős hangsúllyal szerepeltetni.

A tervezés és a bevezetés során a minták, szolgáltatók kiválasztása során figyelembe kell venni a realitásokat a bevonható források és a rendelkezésre álló humán tőke, a helyi társadalom adszorpciók képessége tekintetében.

Fel kell készülni arra, hogy a kiépítés és beüzemelés már az első körben is pénz- és időigényes lesz, a döntően okos megoldásokat alkalmazó város stádiumáig pedig évtizedes út vezet.

3.4.4 Megtartó város

A megtartó város stratégiai és rész céljait tartalmazza az alábbi táblázat.

A megtartó város dimenziót támogató		
stratégiai célok		részcélok
STRATÉGIAI CÉL 1.	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 2.	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	7. Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
STRATÉGIAI CÉL 3.	Társadalmi megújulás erősítése	9. A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja
		10. Társadalmi integráció, befogadás
		11. Kulturális tőke növelése
		12. A lakhatási feltételek fejlesztése
		13. Helyi közösségek erősítése
HORIZONTÁLIS RÉSZCÉLOK:	Kommunikáció és partnerség fejlesztése a célokkal összhangban	

10. táblázat: A megtartó város dimenziót támogató stratégiai és részcélok

A megtartó város dimenziójához a 3. Társadalmi megújulás erősítése stratégiai cél kötődik a legerősebben, azonban az első két stratégiai cél is tartalmaz a dimenzióhoz kapcsolódó jellemzőkkel.

1. stratégiai cél: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés

E stratégiai cél rész céljai közül „A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése” című kapcsolódik szorosan a város

megtartó erejéhez. Amint a Prosperáló város dimenzió keretében bemutatásra került, a városfejlődés egyik meghatározó erőforrásként a szükséges humán tőke csak részben áll rendelkezésre a munkaerőpiacon és azon kívül. A fiatalok megtartása és a folyamatos munkaerő-utánpótlás biztosítása érdekében szükség van arra, hogy a város a jelenlegi kereteken túl szakképzés, új gimnáziumi szakok, céljellegű felsőfokú képzések és felnőttképzés keretében segítse elő új vállalkozások letelepedését és a meglévők fejlődését. A munkahelyteremtés és a képzés együttesen abba az irányba hat, hogy az ingázók ne költözzenek el, munka szempontjából visszatérjenek a városba az új munkahelyekre, a fiatalok – ismerve a helyi foglalkoztatási és életlehetőségeket- helyben tanuljanak, helyezkedjenek el és alapítsanak családot. Mindehhez a munkahelyteremtést tekintjük alapnak, de az oktatás-képzés kapcsolódása nélkül a befektetés-ösztönzés és a lakosság-megtartás hatékonysága lényegesen erőtlenebb lenne.

2. Stratégiai cél: A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése

E stratégiai cél keretében a **7. „Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése”** rész cél befolyásolja a legerősebben a lakosság-megtartást. Hosszabb időszak tapasztalatai alapján a helyi lakosság ragaszkodik a természethez, s a városon belül is fontosnak tartja az egészséges, zöld környezetet. Ebben a stratégiában jelentős szerepet kap a zöld és kék infrastruktúra fejlesztése.

A városon áthaladó 63-as főút jelentős környezeti terhet jelent zaj, levegőszennyezés és városkép szempontjából, így a közérzet javítása mellett alapvető fontosságú a minél jelentősebb zöldfelület létrehozása a levegő minősége tekintetében is. A városszerkezet lehetővé teszi, hogy az erre fordítható források arányában minél teljesebb mértékben kialakítható legyen a zöldfelületi hálózat, különösen azokon a területeken, ahol nagy a gyalogos és kerékpáros forgalom, valamint amely területeket rekreációs, sportolási célra használ a lakosság.

A város mély fekvése a csapadékvizek kezelése szempontjából kedvezőtlen, ezért a csapaékvizek és a felszíni vizek elvezetése, aszályos időkre történő öntözési, útportalanítási célú visszafogása szintén lényeges. Ez egyben a növekvő zöldfelületi hálózat fenntarthatóságát is elősegíti.

A fejlődő zöld és kék környezet a lakosság környezeti minőségérzetét is lényegesen javítja, és erősíti a településhez való kötődés szorosságát.

5. stratégiai cél: Társadalmi megújulás erősítése

A városnak elengedhetetlenül szüksége van a társadalmi megújulásra. A prosperáló város dimenzió keretében bemutatott, a rendszerváltás időszakában bekövetkezett negatív változások a lakosság demográfiai összetételét, a város megtartó képességét is hátrányosan érintették. A Dél-Fejér térségre vonatkozó előrejelzés szerint a lakosság szám további tartós csökkenésével kell számolni, ezért a lakosság szám megtartása mellett a társadalmi megújulásnak döntő szerepe lehet abban, hogy a foglalkoztatási arány nőjön annak ellenére, hogy a munkaerőpiaci kompetenciákkal kapcsolatos követelmények is nőnek az egyre magasabb tudásszintet követelő technológiaiaváltások miatt.

A cél keretében a városi szintű szolgáltatások javítása (a közszolgáltatások fejlesztése, a lakosság egészségi és szociális állapotának javítása, a közösségi tájékoztatás javítása) kap hangsúlyt. Ebben a keretben jut szerephez az okos város digitalizációs intézkedés is, mely a Digitális város dimenzió keretében bemutatásra került.

A **10. rész cél: Társadalmi integráció, befogadás erősítése** keretében tanodafejlesztés, felzárkóztató programok, közösségépítő, kompetencianövelő képzések történnek, s a cél keretében ösztönzik a vállalkozásokat a hátrányos helyzetűek foglalkoztatására.

A **11. rész cél: A kulturális tőke növelése** keretében az egész lakosság, de különösen a fiatalok kötődését erősítő rekreációs, kulturális, sport létesítmény- és szolgáltatásfejlesztések szerepelnek.

Kiemelt hangsúlyt kap a **12. rész cél keretében a lakhatási feltételek minden formájának javítása**, ehhez kötődően egy ifjúságpolitikai program kidolgozása, valamint szegregátumot érintő városrehabilitáció.

Végezetül a stratégiai cél részeként (**13. rész cél**) a **helyi közösségek erősítését**, ennek révén identitásukat, kötődésüket erősítő közösségfejlesztő tevékenységekre kerül sor, külön kitérve a kommunikáció fejlesztésére, a tehetségek támogatására és klíma- és egyézségtudatosság fontosságára.

3.4.5 Kiszolgáló város

A kiszolgáló város dimenziót támogató		
stratégiai célok		részcélok
STRATÉGIAI CÉL 1.	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés
STRATÉGIAI CÉL 2.	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A Városközpont és a sárszentmiklósi és alsótöbörzsöki alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése
STRATÉGIAI CÉL 3.	Társadalmi megújulás erősítése	A lakhatási feltételek fejlesztése

11. táblázat: A kiszolgáló város dimenziót támogató stratégiai és részcélok

A dimenzió és a célrendszer összefüggéseit a dimenzió sokrétűsége kapcsán lényegre törően, egyöntetű szövegben mutatjuk be, egyúttal a fenti táblázatban megjelölve a legjobban érintett célrendszeri elemeket.

A fenntarthatóság szempontjából kiemelt a gazdasági alapok fejlesztése, mely a társadalom, a természeti környezet és az épített környezet fenntarthatóságának is biztosítója.

Amint a Zöldülő város és a Megtartó város dimenziók keretében már bemutatásra került, a város a stratégiai időszakban a közterületeken elsősorban a zöld és kék infrastruktúra fejlesztésére összpontosítja a beavatkozásokat, s az épített környezet tekintetében is az épületenergetikai

helyreállítási folyamat tovább folytatására összpontosít. E fejlesztési irányokat nem pusztán az európai és globális klíma- és környezetvédelmi trendek motiválják, hanem alapvetően a városüzemeltetés fenntarthatóságának és a lakosság életkörülményeinek javítása a fő beavatkozási irány. A fejlesztések által érintett területek főként a főút mentén elhelyezkedő városrészek, mivel itt jelentkeznek a legnagyobb mértékű környezeti ártalmak és a lakosság is e területen a legmagasabb.

A területhasználatot tekintve a legfontosabb, figyelembe vett szempontok:

- a környezetszennyezés csökkentése
- a lakóhelyi közérzet és egészség szempontjából szükséges zöld- és kék infrastruktúra-fejlesztések
- a közlekedési terhek enyhítése
- a városkép javítása, „zöldítés”
- a csapadékvíz-okozta károk megelőzése, egyúttal az öntözési vízellátás javítása
- a használaton kívüli (elsősorban barnamezős) területek állapotának helyreállítása és gazdasági hasznosításuk
- a mezőgazdasági területeken a tájvédelem, a talaj és a felszíni és felszín alatti vizek védelme, a szélérozió csökkentése, ezzel a talajvédelem mellett a levegőszennyezettség csökkentése.

A területhasználat szempontjából fontos kiemelni az ipari- logisztikai fejlesztéseket, mint az összes dimenziót az ellentmondások minimalizálásának szándékával összehangoló fejlesztést. Az önkormányzat arra törekszik, hogy a korábbi tevékenységek (ipar, katonai létesítmények) felhagyott területeit (barnamezős területeket) hasznosítsa gazdaságfejlesztési célokra. Ezzel magas biológiai és gazdasági értékű agrárterületek művelés alóli kivonását előzi meg, az általában közel fekvő infrastruktúrák újrahazsnosítása révén költséget takarít meg, s a katonai területen, ha szükséges, megvalósul a talaj kármentesítése (lőszer- olaj stb. szennyezések eltávolítása).

Ezen belül exponált területek:

1. A volt szovjet laktanya és környezetének területe, ahol az ipari park létesítés első üteme megvalósul. Jelen tervezési időszakban a park további bővítése szerepel célként, mivel az első ütem kereslete alapján ez szükségessé vált. Az ipar mellett logisztikai igényekre is számítani kell. Úgy ítélt meg, hogy a településeken nagy arányban zöld mezős, mezőgazdasági művelés alól való kivonás révén történő fejlesztésekhez képest ez a lehetőség kedvezőbb.
2. A volt magyar laktanya 80 hektáros területe jelentős tartalékot jelent. A terület több évtizede használaton kívül áll, a rajta lévő épület-ingatlanok romosak, a terület benövényesedett, visszafoglalta a természet. Egyfajta kármentesítés nélküli, elvadult zónának tekinthető, mely a kármentesítést, a szükséges bontásokat, területrehabilitációt követően, újrahazsnosítás keretében, megfelelő szelekcióval a szokásosnál magasabb zöldfelületi aránnyal, felnőtt növényzettel a klímaváltozáshoz jól alkalmazkodó, magas értékű fejlesztési ingatlanná varázsolható. A szakminisztérium mindeddig nem adta át a területet az önkormányzatnak, azonban a lényeges infrastruktúrák (logisztikai célra kiválóan alkalmas, fejlesztés alatt álló gyorsvasúthoz kapcsolódó vasútállomás, szennyvíztisztító, villamos energia, egyéb közművek és közúti kapcsolódás) közelsége alapján predestinált a logisztikai és nagyobb áruszállítást igénylő ipari- kereskedelmi szerepkörre. Jelen fázisban egy kisebb, mintegy a terület 5-10 %át hasznosító bevezető hasznosítással számolunk.

A digitális város témakörben a város fizikai infrastruktúrájának és működési rendszerének modernizációja, integrált okos város rendszer létrehozása a cél, mely a stratégiai és operatív kormányzási alrendszer magújításához kapcsolja a további alrendszereket. Ehhez szükség van nagy sebességű informatikai hálózat kialakítására is, melynek a rendszerkoncepcióját szükséges első

lépésben kialakítani. E rendszerfejlesztést a nagy közműszolgáltatókkal való együttműködésben kell elvégezni, figyelembe véve a térségi hálózati kapcsolatokat is. A hulladék gyűjtés, feldolgozás és szállítás térségi szempontból megoldott, illetve továbbfejlesztése kívül esik az önkormányzatok egyedi döntéseinek hatókörén. A gáz, víz, szennyvízhálózat többségében megoldott, kiegészítő fejlesztések szükségesek. A város csapadékvíz- és vízgazdálkodási rendszere jelentős tovább fejlesztést igényel.

A térségi alaphálózatok kiépítése a települések igényeihez igazodva megtörtént, de a folyamatban lévő gazdaságfejlesztés vonatkozásában további egyeztetések szükségesek. A villamos energia igények, valamint a napelemparkok bővülése miatt, valamint a smart grid rendszer kialakítása szempontjából ez különösen releváns. Együttműködést igényelhet a tájvédelem szempontjából a mezőgazdasági területek védelme, a talajerózió csökkentése érdekében végzendő tevékenység.

A gazdaságfejlesztés és az oktatásfejlesztés terén elhatározott fejlesztések szükségessé teszik a közlekedési kapcsolatok javítását a város periférikus városrészeivel és a közeli településekkel. A fejlesztések a térségi foglalkoztatás javítását és a munkaerőpiacról eddig a közlekedési kapcsolatok gyengesége miatt kiszorult munkaerő, mint humán erőforrás elérését szolgálják. Ezen belül a kerékpárút fejlesztések is fontosak, valamint fejleszteni szükséges (minegy 20-30km sugarú körben) a helyi és településközi közlekedés járatrendszerét abból a célból, hogy racionális távolságról a lakosság közvetlenül, közösségi közlekedés keretében elérhesse a munkahelyeket, valamint az oktatás, egészségügyi, szociális és kereskedelmi szolgáltatásokat.

Szociális városrehabilitáció szempontjából gyakorlatilag a KSH-adatok alapján szegregációval érintett területek jöhetnek szóba, ennek keretében a Pusztagegységen az előző tervezési időszakban megkezdett folyamatok folytatására kerül sor.

Az épített környezet vonatkozásában a célrendszerben érintett lakhatási feltételek több irányú javítása érdemel említést, konkrét helyszínek azonban a program kidolgozása keretében alakulnak ki.

3.5 A stratégia összhangja más stratégiákkal

A célok és intézkedések illeszkedése az Európai Unió 2021-2027 közötti kohéziós politikájának prioritásaihoz

2021-2027 közötti időszak kohéziós politikájának prioritásai (a várostérségekre vonatkozó prioritásokkal):

1. Versenyképesebb és okosabb Európa
2. Zöldebb, alacsony szén-dioxid kibocsátású Európa –

A természet-, a biodiverzitás- és a zöldinfrastruktúra fokozott védelme és megőrzése, beleértve a várostérségeket, és a légszennyezés minden formájának csökkentése; A fenntartható városi multimodális mobilitás támogatása, törekedve a nettó nulla szén-dioxid kibocsátású gazdasági átmenetre;

3. Összekapcsoltabb Európa a mobilitás fokozásával
4. Szociálisabb és befogadóbb Európa
5. Polgárokhoz közelebb álló Európa

A fenntartható és integrált fejlődés és területe típusok, valamint a helyi kezdeményezések minden formájának előmozdításával) – Támogatva az integrált és befogadó társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődést, kulturális-természeti örökséget, fenntartható turizmust és biztonságot a várostérségekben.

A következő táblázat az átfogó és a tematikus célok és az EU Green Deal által meghatározott kohéziós prioritások közötti kapcsolatot mutatja be. A nagy pipa erősebb, közvetlenebb; a kis pipa gyengébb, közvetettebb kapcsolatot jelent.

EU Green Deal – Prioritások	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, harmonizáló fenntartható feltételrendszer működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
1. Intelligensebb Európa	✓		✓
	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése • A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése • A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése 		<ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése • Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
2. Zöldebb, karbonmentes Európa	✓	✓	✓
		<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> • Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése

EU Green Deal – Prioritások	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
		<ul style="list-style-type: none"> • Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése • A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés 	
3. Jobban összekapcsolódó Európa	✓ Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés		
4. Szociálisabb Európa	✓ <ul style="list-style-type: none"> • A kor követelményeinek megfelelő, piacépítő tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése 		✓ <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése • A kulturális tőke növelése • A lakhatási feltételek fejlesztése
5. A polgáraihoz közelebb álló Európa		✓ <ul style="list-style-type: none"> • A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése 	✓ <ul style="list-style-type: none"> • Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése • Helyi közösségek erősítése

12. táblázat: Az EU 5 kohéziós prioritása és az átfogó, valamint tematikus célok közötti kapcsolat

A célrendszer kapcsolata az Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiával

Az Országgyűlés 18/2013. (III. 28.) OGY határozattal fogadta el „A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója” című, Magyarország 2012–2024-es időszakra szóló Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiáját

A nemzet fenntarthatósági politikájának átfogó célja a folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

A következő táblázat az átfogó és a tematikus célok és az NFFK által meghatározott célok közötti kapcsolatot mutatja be. A nagy pipa erősebb, közvetlenebb; a kis pipa gyengébb, közvetettebb kapcsolatot jelent.

ERŐFORRÁS/CÉL	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
E1.1 Népeség (Emberi erőforrás, 1. rész)			✓
A párkapcsolatokhoz és a családhoz kapcsolódó értékek támogatása (nevelés, intézmények)			Helyi közösségek erősítése
Versenyképes munkabérek biztosítása a kritikus elvándorlással rendelkező szakmákban			
A népességfogyás lelassítása			Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése
Bevándorlási politika kialakítása			
Az idős emberek társadalmi együttműködésben való szerepe lehetőségének biztosítása			Helyi közösségek erősítése
Tudás (Emberi erőforrás 2. rész)	✓		✓
Minőségi oktatás	A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési		
Az oktatásban töltött idő növelése			
Az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése			
A tudás jobb hasznosítása a társadalomban és a gazdaságban			Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése

ERŐFORRÁS/CÉL	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
A fenntarthatóság értékeinek és gyakorlatának megjelenése az élethosszig tartó tanulás teljes folyamatában	rendszer kialakítása és fejlesztése		
Egészség (Emberi erőforrás 3. rész)			✓
Egészségtudatos magatartásminták kialakítása			Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
A krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése			
Halandóság csökkentésében a közép-európai régiós átlaghoz való felzárkózás			
Szegénység, kirekesztettség - társadalmi kohézió (Emberi erőforrás 4. rész)			✓
Az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése			Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
Szolidáris társadalom			
Társadalmi szerkezet átrendeződése			
A foglalkoztatottság növelése			
Társadalmi erőforrások			✓
Társadalmi szerkezet átrendeződése;			
Jó példák megjelenítése a közvélemény előtt			Helyi közösségek erősítése
A fenntarthatóság szempontjából előnyös magatartásmintákat követő szervezetek (civil, szakmai, egyházi) támogatása			
A bizalom infrastruktúrájának erősítése			
A munkakörülményekkel való elégedettség, örömméret növelése			
A múlt örökségének ápolása, az identitás megerősítése			Helyi közösségek erősítése
Természeti erőforrások		✓	
Természeti erőforrás felhasználási korlátok érvényesítése		Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható	

ERŐFORRÁS/CÉL		A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
		agrárgazdaság fejlesztése	
Termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése			
A természeti erőforrások használatának megfelelő beárazása			
Környezetkímélő technológiák és földhasználati módok támogatása		A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés	
A biodiverzitás, a talaj termőképessége, valamint az ökoszisztéma szolgáltatások degradációjának megakadályozása		Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése	
Az embert érő környezeti terhelés csökkentése		A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	
Vállalkozói tőke, innováció, foglalkoztatás (Gazdasági tőke 1. rész)			
A lokalizáció és a nemzetközi együtt-működés egyensúlya: Vállalkozásoknak kedvező környezet kialakítása - párhuzamosan a külföldi befektetőknek adott különös kedvezmények leépítése			
A helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése	A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése		
A bizalom infrastruktúrájának megerősítése a gazdaságban	A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése		
A vállalkozásra nehezedő terhek csökkentése			
Az innovációs ráfordítások növelése			
A foglalkoztatottság növelése			
Makrogazdasági egyensúly (Gazdasági tőke 2. rész)			
Prudens költségvetési gazdálkodás megteremtése			

ERŐFORRÁS/CÉL	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése	A társadalmi megújulás erősítése
A korosztályos egyensúly fokozatos visszaállítása			

A célrendszer kapcsolata az OFTK-val

Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával 2013 decemberében elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (OFTK).

Az OFTK a 1254/2012. (VII. 19.) számú kormányhatározat alapján készült. A dokumentum Országgyűlés általi elfogadásakor hatályát veszítette az Országos Területfejlesztési Konceptióról szóló 97/2005. (XII. 25.) OGY határozat, az Országos Területfejlesztési Konceptióval egyetemben.

Az OFTK közép- és hosszú távon fogalmazza meg a hazai fejlesztési célokat és igényeket, meghatározva azok területi dimenzióit. Középtávon a dokumentum arra törekszik, hogy a 2014-2020-as időszak fejlesztési dokumentumait (a Partnerségi Megállapodást és az operatív programokat) megalapozza. Hosszú távon (2030-ig) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségletei alapján teljes tervezéssel Magyarország minden ágazatára, térségére és köz-, piaci, valamint civilszférájára jövőképet és célokat definiál a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés vonatkozásában.

A stratégiai tekintetében a stratégiában megfogalmazott három átfogó cél egyértelműen és szorosan kapcsolódik a négy OFTK átfogó célhoz. A stratégiai célok összefüggéseit az alábbi táblázat mutatja be.

OFTK	Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
Sárbogárd				
A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	✓			✓
A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex,	✓		✓	✓

fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése				
A társadalmi megújulás erősítése		✓		

13. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a stratégiai célok kapcsolatrendszere

Az OFTK-nak való megfelelést az alábbiakban specifikus célok szintjén is bemutatjuk. Az OFTK hét specifikus célkitűzést tartalmaz, míg Sárbogárd Stratégiájában kilenctematikus cél szerepel. Az OFTK specifikus és az ITS tematikus céljainak összefüggését az alábbi táblázat mutatja be.

Az országos és sárbogárdi célok kapcsolataiból jól látszik, hogy minden OFTK célhoz legalább 3 ITS-cél rendelhető.

OFTK	Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	Jó állam: szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	✓		✓	✓			✓
A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	✓			✓		✓	
Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	✓		✓				✓
A követelményeinek	✓			✓	✓		

OFTK	Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudáslapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	Jó állam: szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése							
A Városcopypont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	✓				✓		✓
Alkalmazkodó, a tájait és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	✓	✓	✓				✓
Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése		✓	✓				✓
A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés	✓	✓	✓				✓
Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése	✓			✓	✓	✓	✓

OFTK	Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudáslapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	Jó állam: szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
Sárbogárd							
Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése		✓		✓	✓		
A kulturális tőke növelése		✓		✓	✓		✓
A lakhatási feltételek fejlesztése	✓			✓	✓		
Helyi közösségek erősítése		✓		✓		✓	✓

14. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a tematikus célok – specifikus célok kapcsolatrendszere

A **versenyképes, innovatív gazdaság** előmozdításához a város ipari park, inkubátorház és vállalkozásfejlesztési központ létrehozásával kíván hozzájárulni. A várost gazdasági múltja predesztinálja arra, hogy az agrárgazdaság, az arra épülő termékfeldolgozás és az ipar (elektronikai ipar) területén újra a fejlődés útjára lépjen. Ebben munkatapasztalatai, ingatlan-hátttere és kedvező logisztikai pozíciója segítik.

Az **egészséges társadalom** fejlesztését helyi jelentőségű fejlesztések szolgálják. Kiemelten az egészséges környezet biztosítását segítő zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztést, a környezeti terhek csökkentését, az egészség és környezettudatosságot növelő szemléletformálást és a városi szintű szolgáltatások bővítését.

Az **életképes vidék fejlesztése** a város szempontjából járásközpontként is fontos, valamint agrár-adottságai és a település több falut magában foglaló szerkezete fontossá teszik, hogy éljen felelősségével a járás és saját lakosságának vidékies körülmények közt élő része felé is. Ennek érdekében megteremti a helybeli, a környékbeli települések által is elérhető foglalkoztatás lehetőségét, javítja a lakosság mobilitását, támogatja az agráralapú önfoglalkoztatást, agráriumhoz kötődő nonprofit foglalkoztatási kereteket hoz létre.

A gazdaságfejlesztés terén a város egyértelműen az **innováció és a kreativitás** felé kíván fordulni: inkubátorház létrehozását tervezi az innováció-irányultságú kezdő és fejlődő vállalkozások számára, előnyös feltételek kialakításával teremt vonzerőt a városban való működésükhöz.

A **társadalomfejlesztés** terén a város integrált szemléletű program kidolgozását tervezi. Ennek célja, hogy az egyes szakmai területeken megvalósuló beavatkozások, pályázatok a lehető legszélesebb körben fejtsék ki hatásukat, érvényesüljön a szinergia. Ez a szemlélet végső soron a humán és egyéb intézményi szolgáltatások és a társadalommal való együttműködés minőségének javítása terén jut érvényre. Ezen az úton egészítheti ki egymást az állami-önkormányzati háttérű intézményi gondoskodás és a civil társadalom által támogatott öngondoskodás. Az intézményi szolgáltatások soha nem lesznek képesek helyettesíteni az öngondoskodást, ugyanakkor a családok, segítségre szorulóknak nem lehetnek magukra hagyottak problémáik, élethelyzeteik megoldásában. A két szféra közti kommunikáció és koordináció hozhatja a legeredményesebb megoldást.

A **fenntartható városfejlődés** szempontjából Sárbogárdon a humán erőforrás, a részben agrár – részben ipari használatra alkalmas földingatlanok, valamint a jelentős tartalékokkal rendelkező partnerségi együttműködések jelentik az előrelépés legfontosabb potenciálját a városvezetés kezében, ezért a tervezett intézkedések kiemelten támaszkodnak ezekre az erőforrásokra.

A **stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme** érdekében a város a hagyományos tájhasználat fenntartását ösztönzi, támogatja a környezetkímélő gazdálkodást, fejleszti a zöld- és kékinfrastruktúra hálózatot mérsékli a környezetterheléseket és a CO2 kibocsátást.

Az OFTK hat területspecifikus célt jelöl meg, ezeket is összevetettük az ITS tematikus céljaival, melyet a következő táblázat mutat be. Itt is elmondható, hogy a területspecifikus célokhoz legalább kettő, de jellemzően négy sárbogárdi tematikus cél kapcsolódik.

OFTK	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	A többközpontú térszerkezet biztosító város-hálózat	Vidéki térségek népesség-el tartó képességének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaság-ösztönzés	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása
Sárbogárd						
A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	✓		✓		✓	
A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	✓		✓		✓	

OFTK	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	A többközpontú térszerkezet biztosító városhálózat	Vidéki térségek népesség-eltartó képességének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaság-ösztönzés	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása
Sárbogárd						
Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	✓	✓	✓		✓	✓
A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	✓		✓		✓	
A Városhálózat és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése		✓	✓		✓	
Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése			✓	✓	✓	
Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése			✓	✓		

OFTK	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	A többközpontú térszerkezet biztosító város-hálózat	Vidéki térségek népesség-el tartó képességének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaság-ösztönzés	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása
Sárbogárd						
A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés			✓	✓	✓	
Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése		✓	✓	✓	✓	
Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése		✓	✓	✓	✓	
A kulturális tőke növelése		✓	✓	✓	✓	
A lakhatási feltételek fejlesztése		✓	✓		✓	
Helyi közösségek erősítése		✓	✓	✓	✓	

15. táblázat: ITS – OFTK célmátrix: a tematikus célok –terüleetspecifikus célok kapcsolatrendszer

A fenti táblázatokból látható, hogy a sárbogárdi átfogó és tematikus célok szorosan kapcsolódnak az OFTK célmeghatározásaihoz és jelentősen erősítik azokat.

A város célkitűzései a területi célok közül az **ország regionális szerepének** erősítésére gyakorolják a leggyengébb hatást, ami a város méretéből adódik. A város egyelőre kihasználatlan, potenciális iparterületei és évtizedek óta kihasználatlan, honvédelmi tulajdonú laktanyája akár térségi logisztikai központ létrehozására vagy országos jelentőségű ipari tevékenységek befogadására is alkalmasak lennének. A város a volt szovjet laktanya barnamezős területén ipari park létrehozását tervezi, melynek lépéseit jelen stratégia keretei közt tervezi megtenni. A reálisan tervezhető nagyságrend kis- és középvállalkozások letelepítése részben a telephelyváltó helyi cégek, részben a városban rejlő infrastrukturális, szabályozási és logisztikai előnyeit felismerő befektetők részéről. A volt magyar honvédelmi laktanya területének felhasználása nem tervezhető mindaddig, amíg polgári célokra

átadásra nem kerül az önkormányzat részére. A hasznosítás céljából való igénylés benyújtását célszerű a Mezőföld felzárkóztatási programja keretében megtenni, melynek kidolgozására megyei közgyűlési határozat született.

Sárbogárd szerepe a többközpontú fejlődés és a terek összekapcsolása vonatkozásában

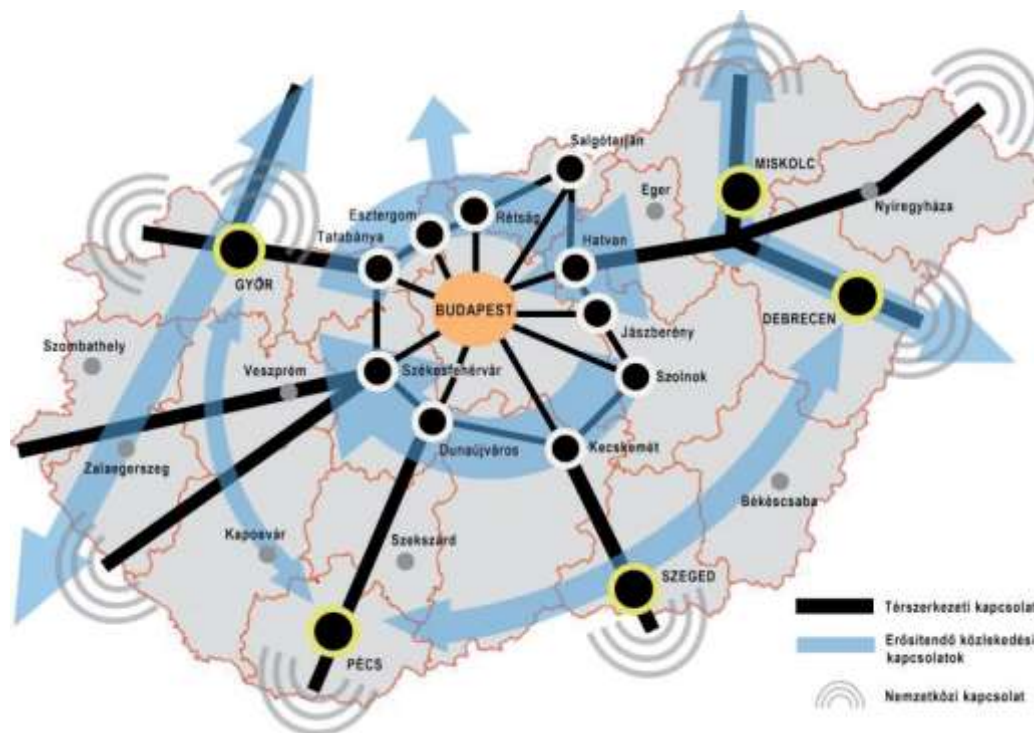
A **többközpontúság** tekintetében a város sajátos helyzetben van: logisztikai szempontból egy középvárosi fejlődési gyűrű centrumában helyezkedik el.

Arra pozícionált, hogy hálózatosan összekösse és gazdaságfejlesztési, területfejlesztési szempontból egybefogja, stabilizálja a Székesfehérvár–Polgárdi–Siófok–Tamási–Szekszárd–Dunaföldvár–Solt–Dunaújváros által közre zárt, a fejlődési folyamatokról lemaradt teret.

Értelemszerű, hogy a nagyobb léptékű ipari és képzési hagyományokkal, nagyobb politikai és gazdasági súllyal rendelkező, országos főútvonal, autópálya mellett fekvő városok tökevonzó képessége erősebb volt a rendszerváltást követő gazdasági reorganizáció alatt. Fejlődésük „forgószele” kiszívta az erőforrásokat a tölcser „szeméből”. Ez a folyamat ma is tart, a szakképzett munkaerő és a lakosság elvándorlása folytatódik, azonban a területi kiegyenlítődés és Székesfehérvár ipari telítődése – a második hullámban – megnyitja a kaput a mindezen városok és a nemzetközi közlekedési csatornák elérése szempontjából kedvező logisztikai pozícióban levő Sárbogárd felé. Térségfejlesztési szempontból nemcsak maga a város, hanem a gyűrű belsejének minden települése és a gyűrűt alkotó középvárosok számára is előnyös a „kerék” tengelyének stabilizáló szerepű megerősödése, területi településhálózat kialakulása, mely a centrális helyzetű település nélkül nem jöhet létre.

Ez a hosszú távú folyamat a **vidéki térségek népességmegtartó képességére** masszív hatást gyakorol. A rövid-középtávú intézkedések, melyek az OFTK specifikus céljaival kapcsolatban bemutatásra kerültek, a népességmegtartó képességre már középtávon is hatnak.

A térség a nemzeti stratégiai fejlesztések szempontjából is exponált helyen helyezkedik el. Közvetlenül érintkezik a Budapest körül kialakult fejlődési gyűrűvel, az M6 és M7 autópályák által közrevett nemzetközi kapcsolati sáv fogja közre. Közvetlen városszomszédai közül a Dunaújváros–Székesfehérvár közlekedési tengely nemzetgazdasági szempontból és kiemelt fontosságú fejlesztése érinti.

4. ábra: Stratégiai kapcsolatok szerkezete (Forrás: OFTK 44. ábra)

Sárbogárd szempontjából kiemelkedő jelentőségű, hogy a térszerkezetet alapvetően befolyásoló fejlesztések kívül esnek a város kompetenciahatárán, de hangsúlyozandó, hogy megvalósításuk fontossága tekintetében nem választható szét Sárbogárd és térsége, valamint a nagyobb térség.

- Az **M8 autópálya tervezése, megépítése**, időben elhúzódva, kis etapokban halad. Az átmenő teherforgalom ugyanúgy terheli Sárbogárdot, Cecét és a többi települést, mint az M0 túlterheltsége Budapestet és magukat a közlekedőket. Sárbogárd logisztikai helyzetét jelentősen javítaná a Sárbogárd-Mezőfalva-Nagyvenyim-Dunaújváros közötti autópálya szakasz előrehozott megépítése.
- A térségsúlyponti elhelyezkedés kiaknázásnak feltétele a Dunaújváros-Rétság-Cece-Szekszárd, továbbá a Székesfehérvár-Börgönd-Sárbogárd közúti vonalak helyreállítása.
- A fenti közútfejlesztések révén egy dinamikus fejlődő középvárosi körgyűrű belső centrális hálójára erősödne meg, több megyét érintő nagy terület belső területeinek a nemzetközi forgalomba történő bekapcsolásával. A fejlesztések hatása a centrum, Sárbogárd esetében a legmarkánsabb, azonban hangsúlyozandó, hogy egyúttal jelentős méretű térséget tár fel, melynek fejlődését a kisebb településekről racionálisan elérhető munkahelyek beindítják.
- A közúti fejlesztésekkel szinergiában, a város hagyományos logisztikai szerepének helyreállítása szempontjából kiemelt fontosságú az egyre elhanyagoltabb térségi **vasúthálózat felújítása**.

A közlekedési infrastruktúra fejlesztését a fentiekén kívül az alábbi szempontok támogatják:

- Nagy volumenű kihasználatlan barnamezős infrastruktúra (volt laktanyák és iparterületek területe) rendelkezésre állása, mely részben infrastruktúrával ellátott, részben a csatlakozási pontok a területek közvetlen közelségében vannak. A barnamezős ingatlanok hasznosítása nemzetgazdasági szinten is többszörös eredménnyel jár:
- nem szükséges más városban zöldmezős területet kivonni a mezőgazdasági művelés alól,
- az esedékes, de halogatott kárelhárítás megtörténik, a használaton kívüli területek termelő tőkévé válnak,

- rendkívül gyorsan és költséghatékonyan lehet ipari, logisztikai telephelyek létrehozására alkalmas ingatlanokat kialakítani, mivel korábban már használatra alkalmas állapotba hozták őket,
- esetenként nagyméretű, nemzetközi befektetés letelepítésére is alkalmas ingatlanokról van szó.
- Jelentős számú munkaerő mobilizálható, akik jelenleg Sárbogárd egyes városrészeiből, és más településekről nem tudnak eljutni a távol eső középvárosok munkahelyeire.
- Helyi és nemzetgazdasági szempontból is az a racionális, ha a hiányzó, előbb-utóbb mindenképp megteremtendő infrastrukturális kapcsolatok kiépülnek, és a munkaerő helyben marad, mintha a munkahelyek a jelenleg is fejlődő városokban keletkeznek és a belső települések hanyatlása folytatódik, a lakosság elhagyja ingatlanait. Fennáll annak a veszélye is, hogy a lakhelyváltókat nem a térségen belül, hanem azon kívül vagy külföldön keresnek állást.
- A középvárosi gyűrű központjában elhelyezkedő Sárbogárd gazdasági fellendülése felgyorsíthatja a környező városainak gazdaságfejlődését, amennyiben olyan cégek letelepítésére törekszik, amelyek a környező városokban működő cégek közül egyszerre több cég beszállítójává válhat. Így maga is rentábilisan tud működni, és a vevők számára is kedvező árú szolgáltatást tud nyújtani. Ez a lehetőség **elindítja a térség klaszteresedését**, amely a kisebb városok esetében a kis vállalatszám miatt esélytelen lenne. A klaszteresedés eredményeként a kisebb vállalkozások együttesen, „kvázi” közép- vagy nagyvállalatként tudnak megjelenni a piacon, össze tudják hangolni beszerzéseiket, munkaerő-utánpótlásukat, így egyszerre több területen, egymás esélyeit javítva tudnak előnyhöz jutni ahelyett, hogy a versenyben egymás esélyeit rontanák.
- A Sárbogárdi járás „szabad vállalkozási zóna” kategóriába került, így előnyös feltételeket tud kínálni a betelepülő vállalkozások számára.
- Sárbogárd a barnamezős ingatlanok tervezett iparterületi fejlesztése mellett gazdaságfejlesztési intézményrendszer létrehozását is tervezi, valamint a betelepülők számára – a szabad vállalkozási zóna előnyeit erősítve – önkormányzati eszközök segítségével is ösztönző feltételrendszert dolgoz ki.

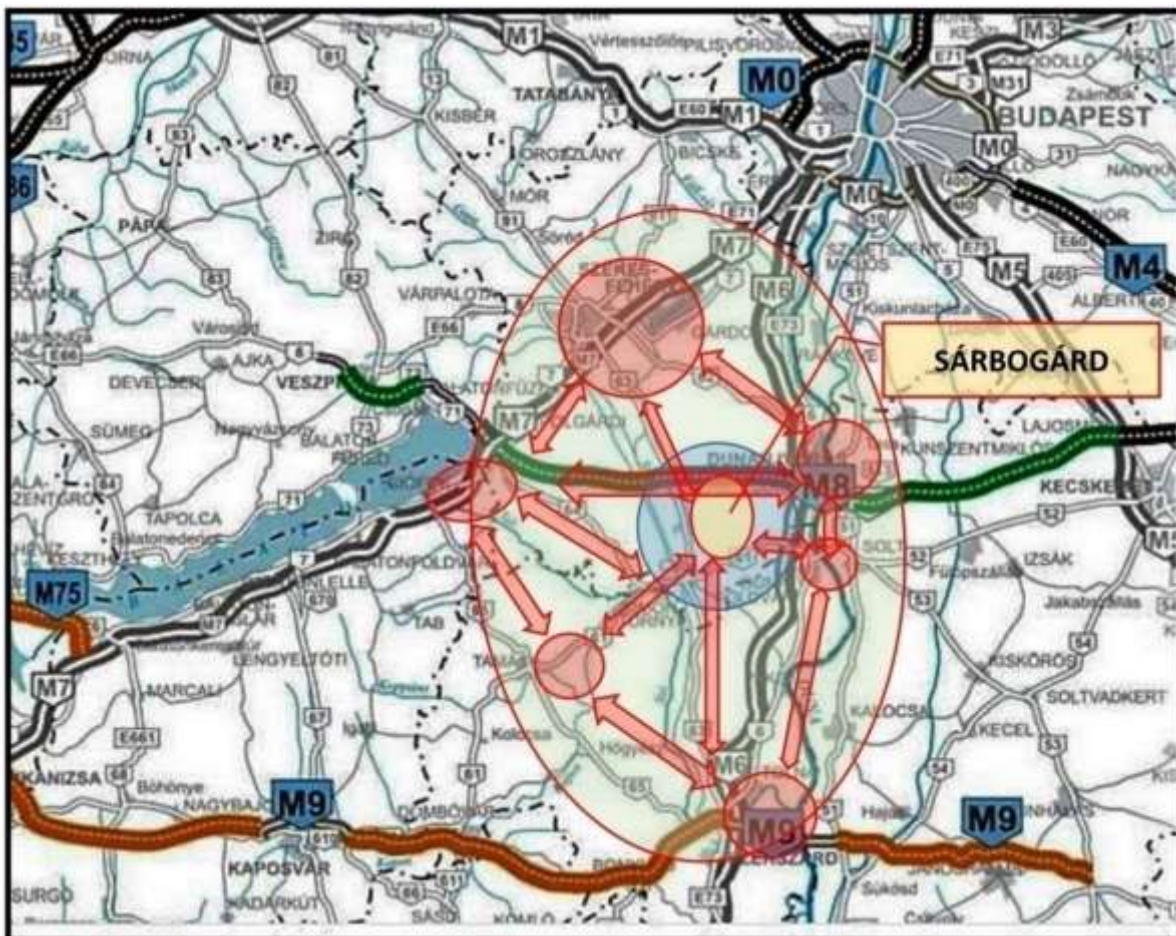
A közlekedési infrastruktúra fejlesztése ebben az esetben nem a fejlődés alapfeltételét képezi (amely az esetek többségének jellemzője), hanem a hiányzó láncszem ahhoz, hogy vonzó befektetési kínálati portfólió legyen kialakítható. Ez a tény lényegesen megemeli az egyébként elkerülhetetlen, de későbbre tervezett beruházások nemzetgazdasági hatékonyságát, és jelentősen lecsökkenti a beruházások hasznosulásának kockázatát.

A **táji értékek** tekintetében a városkörnyéki természetvédelmi területek a legfontosabbak. Magántulajdonú kezelésük miatt a város ráhatása csekély, azonban fontos a környezetük szennyezésmentes megtartása. A város saját tulajdonú és felügyelete alá tartozó területeken a zöldfelületek őshonos fajták alkalmazásával történő növelése, a vízgazdálkodás javítása a csapadékvízkezelés és -felhasználás terén, valamint a termőterületek és a levegő védelmében erdősávok létesítése és annak elősegítése jelentik az önkormányzat mozgásterét.

A **területi különbségek csökkentése** érdekében teendő intézkedések azonosak a többközpontúsággal kapcsolatban leírtakkal. Kiemelendő, hogy a városszerkezetből adódóan a területi különbségek csökkentésének városon belül is van relevanciája, hiszen a város több, területileg különálló városrészrel rendelkezik, melyekről a munkahelyek és a közszolgáltatások elérése erősen korlátozott. Továbbá a gyenge gazdaságból adódóan a város forrásai szűkösen biztosítják az egyenletes városfejlődést, amelyet megdrágít az önálló infrastruktúrák és a szolgáltatások fenntartása. A drágulás, a szolgáltatások, főleg a munkahelyek elérésének nehézsége a lakosság oldalán is megjelenik. A városvezetés szempontjából elsősorban nem a falusi típusú városrészek városiassá változtatása,

hanem az eltérő jellegű életmódok és környezetek közt elérhető életminőség színvonalának közelítése a cél.

A **terek összekapcsolásának** helyi szinten egyik módja a fizikai mobilitás (helyi közlekedés) feltételeinek és minőségének javítása, a másik a helyben elérhető szolgáltatások és munkalehetőségek bővítése. A szolgáltatások terén a meglévők megőrzése lehet reális (pl.: orvosi ellátás). A munkalehetőségek egyrészét koncentráltan, a leendő ipari parkban és a betelepülő vállalkozásoknál és az önkormányzat által szervezett nonprofit keretek közt lehet megteremteni – ennek elérhetőségét a helyi közlekedés javítása biztosítja. A helyben történő foglalkoztatás lehetőségét a támogatandó önfoglalkoztatás és a lakosság közösségei által teremtett foglalkoztatás (őstermelői tevékenység, bedolgozás, szociális szövetkezet) nyújthatja. A gazdasági aktivitás növelése és az önfenntartó képesség erősítése mindegyik lehetőség támogatását és megvalósításának elősegítését igényli.

5. ábra: Sárbogárd, mint közre zárt, fejletlen térséget feltáró úthálózati centrum

A célrendszer kapcsolata Fejér Megye Területfejlesztési Koncepciójával és Programjával

A megye jövőképe és Sárbogárd

Fejér megye víziója: „Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése”

A megye területi céljainak Sárbogárdot érintő fókuszai:

- A Fenntartható városokra vonatkozó javaslatok a megyei jogú városokat és a járásközpontokat, köztük Sárbogárdot érintik:

„A városfejlesztés kiemelt szempontja a társadalmi – gazdasági – környezeti értelemben vett fenntarthatóság elve. Ennek letéteményesei a megyei jogú városok és járásközpontok, melyek a közigazgatási és települési hierarchiában betöltött szerepük és az ebből fakadó erősségeik és lehetőségeik, továbbá térszervező képességük által biztosítani képesek a megye településhálózatának többközpontúságát.”

- Mezőföld Program (Dél-Fejér) területi fókuszai: „két kedvezményezett járás, a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 települése: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarcsony, az Országgyűlés 12/2020. (V. 5.) OGY határozata a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról alapján.”

„Fejér megye déli, fejlesztendő térsége az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt az ország egyik egységes belső periferiája, ahol a területi kihívások kezelése érdekében komplex beavatkozásokra, speciális képzési területekre és innovatív foglalkoztatási formák bevezetésére van szükség.”

A Fejér megye területfejlesztési koncepciója hét stratégiai célt jelöl meg, ezeket is összevetettük az ITS tematikus céljaival, melyet a következő táblázat mutat be. Itt is elmondható, hogy a megyei specifikus célokhoz legalább kettő, de jellemzően négy sárbogárdi tematikus cél kapcsolódik.

ITS célok	Helyi identitás és közösségek megerősítése	Népeség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	Természetes környezet megőrzése és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye	Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	Gazdasági környezet fejlesztése
A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése		✓	✓			✓	✓
A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése		✓				✓	✓

Fejér megyei stratégiai célok	Helyi identitás és közösségek megerősítése	Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	Természetes környezet megőrzése és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye	Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	Gazdasági környezet fejlesztése
ITS célok							
Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés		✓	✓	✓	✓	✓	✓
A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése		✓	✓			✓	✓
A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	✓	✓	✓	✓			✓
Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	✓			✓	✓		✓
Zöld és kék infrastruktúra	✓			✓	✓		

Fejér megyei stratégiai célok	Helyi identitás és közösségek megerősítése	Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	Természetes környezet megőrzése és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye	Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	Gazdasági környezet fejlesztése
ITS célok							
hálózatos fejlesztése							
A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkenés			✓	✓	✓		✓
Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése	✓	✓	✓	✓			✓
A kulturális tőke növelése	✓	✓	✓	✓			
A lakhatási feltételek fejlesztése	✓	✓	✓	✓		✓	
Helyi közösségek erősítése	✓	✓	✓	✓	✓		

16. táblázat: ITS – FMTP célmátrix: a tematikus célok – Fejér megye stratégiai céljainak kapcsolatrendszere

A megyei területfejlesztési program első stratégiai célja a **helyi identitás és közösségek erősítése**, amelyhez illeszkedik Sárbogárd lakhatási feltételek fejlesztését, a helyi közösségek erősítését, valamint a társadalmi integrációt, befogadást, kulturális tőke növelését célzó intézkedéseivel. A társadalmi kohézió erősítése jelentős erőfeszítéseket (munka- és pénzbefektetést) igényel az önkormányzat részéről annak érdekében, hogy lakosságot bevonja céljai megtervezésébe és megvalósításába. A hatékony kommunikáció, a civil szervezetekkel való kapcsolat erősítése, új szervezetek

megalakulásának elősegítése nélkül számos cél nem teljesíthető sikeresen, mivel az emberek személyes hozzáállásának megváltozását és tevékenysérvétélét igényli (pl. a tanulási kedv, vállalkozóvá válás ösztönzése, környezet megőrzése és ápolása, személyes, családi környezetük rendben tartása, a zöldfelületek növelése, az önellátás igényének felkeltése és képességének fejlesztése stb.)

Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése miatt az önkormányzat az oktatás vagy más, a helyi kompetenciákat meghaladó területek tekintetében sem tekintheti magát kívülállónak, mivel a gyermekek, a továbbtanuló diákok képezik a település jövőjét, s más területek, pl. nagyobb területet ellátó szolgáltatók, megyei vagy országos kompetenciájú szervezetek esetében is fel kell lépnie a város érdekei mellett. A kompetenciahiányos területeken a partnerkapcsolati háló tudatos működtetése révén, közvetetten van lehetőség a folyamatok befolyásolására.

Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye érdekében Sárbogárd céljai között szerepel a városi szintű szolgáltatások fejlesztése. A pályázati rendszerben lehetőség nyílik a meglévő szolgáltatások jelentős része esetén az infrastruktúra és a szolgáltatási színvonal megújítására, az energiahatékonyság és a szolgáltatási hatékonyság feltételeinek javítására. Az internet, a modern telekommunikációs eszközök, az intelligens műszaki megoldások alkalmazása akkor lesz hatékony, ha stratégiai megfontolásokhoz kötődik, és a konkrét szolgáltatási megoldások előkészítésébe, tervezésébe bevonásra kerül a lakosság és a civil szervezetek, valamint adott esetben a vállalkozói szféra. Az egészségügyi, prevenció, szociális, családsegítő, idős-ellátási, ifjúságvédelmi, biztonsággal kapcsolatos, kulturális területeken, valamint a hétköznapi élet problémáinak megoldásában jelentős előrelépésre van szükség.

Az alközpontok fejlesztése a város integrálásának, a városias jellegű belváros kiterjesztésének, súlyának növelése és a városrészek egységes fejlődésének biztosítása érdekében szükséges. Sárbogárd járásközpont, ennek a szerepnek az ellátásához erősítenie kell városi és térségi funkcióit, városias jellegét. Egyúttal megteremti azokat az intézményi, szolgáltatási feltételeket, amelyek a város egészséges, biztonságos, modern társadalmának feltételeit képezik. A város intézményeinek, szolgáltatásainak és városias, modern megjelenésének fejlődése jelentősen hozzájárul a térség elmaradásának mérsékléséhez is. A lakókörnyezet fejlesztése találkozik a megye **épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése** célkitűzésével.

A város új fejlesztési koncepciója, szabályozási terve jelentős hangsúlyt helyez **a természetes környezet megőrzése és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztésére**. A város mezővárosi jellegéhez harmonikusan illeszkedő fejlesztések, a meglévő építészeti értékek megőrzése, a város hagyományait felhasználó zöldfelületnövelés, zöld- és kékinfrastruktúra kialakítása nemcsak őrzi, gazdagítja is a város hagyományos értékeit. A valaha virágos, gyümölcsseiről nevezetes város helyi gazdaságfejlesztési és kommunikációs céljai figyelembe veszik ezeket a szempontokat, és a kulturális és gazdálkodási hagyományok gazdasági hasznosságának tudatosítására építi a városrészek lakótelkekhez kötődő és külterületi hasznosítására irányuló kommunikációt és együttműködést.

A munkahelyteremtés infrastrukturális feltételeinek kialakítása révén az önkormányzat a versenyképes vállalkozások letelepedését szorgalmazza a létrehozott infrastruktúra hatékony felhasználása és a város versenyképességének fokozása, a térség elmaradottságának mérséklése és az **innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése** érdekében.

A **gazdasági környezet fejlesztésén belül** az infrastrukturális, intézményi, jogi és ösztönzési eszközei erősítik a helyi vállalkozások közti összetartást és a vállalkozóvá válást (pl. Vállalkozásfejlesztési Központ létrehozása), segítik a vállalkozóvá válást, támogatják az innovatív fejlesztéseket végzőket - inkubátorház, modern, versenyképes vállalkozások letelepítésével javítják a versenyképességet és

segítik a felzárkózást. A vállalkozásfejlesztési központ, az inkubátorház és iparterület ipari parkká fejlesztése lehetővé teszik Sárbogárd számára, hogy elinduljon a térségi centrum szerep betöltése felé.

A Fejér Megye Területfejlesztési Program 2021-2027 célrendszere

Jövőkép 2013-2030							
FEJÉR MEGYE Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése							
Átfogó célok (2013-2030)	I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség			II. Élhető megye és települések		III. Innovatív és fejlődő gazdaság	
Stratégiai célok 2021-2027	I.1 Helyi identitás és közösségek megerősítése	I.2 Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	I.3 Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	II.1 Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	II.2 Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, „zöldebb Fejér megye	III.1 Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	III.2 Gazdasági környezet fejlesztése
Területi célok 2021-2027	T.1 Fenntartható városok			T.2 Mezőföld Program (Dél-Fejér)		T.3 Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések	
Horizontális elvek és célok	1) Város – vidék együttműködésének erősítése 2) A fejlesztési programok hatékonyságának növelése 3) Fenntarthatóság 4) Esélyegyenlőség 5) Foglalkoztatás növelése 6) A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése						

Fejér megye jövőképe: Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése

Sárbogárd jövőképe: Sárbogárd jó komfortérzetet biztosító életminőséget, fenntartható, egészséges környezetet nyújt lakosai számára, a javuló foglalkoztatás elérése érdekében pedig a helyi és a betelepülő vállalkozások számára vállalkozóbarát feltételeket teremt. A város a kistérség ipari, agrár-ipari fejlesztési és foglalkoztatási központjává válik.

A sárbogárdi jövőkép a megyeinek bővebb kifejtésével, részletesebb megfogalmazásával jött létre, a helyi speciális igényeket tükrözve.

A Fejér Megyei Integrált Területfejlesztési Program 2021-2027 a TOP+ prioritásrendszere és a FMFTP célrendszere harmonizálásából jelölte ki a területi típusok szerinti forrásallokációt, valamint a források tematikus megoszlását.

A sárbogárdi FVS valamint a FMPT céljainak koherenciáját az alábbi mátrix mutatja be:

		FMTP 2021-2027 Átfogó célok						
		<i>Gyapadódó, egészséges és összetartó népesség</i>		<i>Élhető megye és települések</i>		<i>Innovatív és fejlődő gazdaság</i>		
		Helyi identitás és közösségek megerősítése	Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye	Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	Gazdasági környezet fejlesztése
Sárbogárd Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája – Átfogó, stratégiai célok	A gazdasági dinamikus fejlesztése, munkahely teremtés		A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása, fejlesztése				A helyi gazdaság sokrétűségének fejlesztése	A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
								Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés
	A város differenciált település jellegével				A városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító fenntartható agrárgazdaság fejlesztése		
						Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése		
						A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés		
	A társadalmi megújulás erősítése	Kulturális tőke növelése	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése	Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése				
Helyi közösségek erősítése		Lakhatási feltételek fejlesztése						

FMTP – stratégiai célok, Sárbogárd TFK - részcélok

Az FMITP 2021-2027 fejlesztési célterületeinek kijelölésénél, a TOP+ keret felhasználására rendelkezésre álló 73,220 milliárd forint felhasználására három módot javasolt:

- Fenntartható városfejlesztés (egyben járásközpontok) – Sárbogárd ehhez a forrásfelhasználási módhoz tartozik)
- Fenntartható vidékfejlesztés
- Mezőföld Program (Dél-Fejér)

A **Fejér Megyei Integrált Területi Program** Sárbogárdot és kistérségét kiemeli és a fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási módban támogatja.. A dokumentum a teljes megyei 23,156 milliárd forint 6,5%-át, **1,484 milliárd forint** felhasználhatóságát jelöli meg.

Sárbogárd tekintetében a Fejér Megyei Integrált Területi Program az alábbi forrásszerkezetet határozta meg:

Allokált forrás összege (millió Ft)					
Város	TOP Plusz 1. prioritás (ERFA) Fenntartható városfejlesztés	TOP Plusz 2. prioritás (ERFA) Fenntartható energia- hatékonyság	TOP Plusz 3. prioritás (ESZA) Fenntartható humán fejlesztések	TOP Plusz 3. prioritás (ERFA) Fenntartható humán infrastruktúra	Összesen
Sárbogárd	877	152	218	237	1484

A részletes, TVP-ben tervezett projekteket tartalmazó forrásmegosztást a 7.2. Üzleti modell bemutatása c. fejezet tartalmazza.

Fejér megye klímastratégiája

2018-ban Fejér Megyei Önkormányzat KEHOP-1.2.0-15-2016 projekt keretében elkészítette a megyére vonatkozó klímastratégiát. A klímastratégia célrendszerét az alábbi táblázat foglalja össze:⁵

Jövőkép: Fejér megye hatékonyan felkészül a fokozódó villámárvíz veszélyeztetettségre a tartós hóhullámok és aszályos időszakok egészségügyi, valamint mező- és erdőgazdaságot érintő hatásaira.		
Átfogó cél-1: A megye sérülékenységének csökkentése 2030-ig, klímakitettségeinek mérséklése adaptációs intézkedések által.		
	Átfogó cél-2: A megye klímaadaptációs felkészülésének növelése rendszeres kampányok, szemléletformálási intézkedések lefolytatásával, 2025-ig éves rendszerességgel.	
Megyei dekarbonizációs célok és rész céljaik	Adaptációs és felkészülési célkitűzések	Klímatudatossági és szemléletformálási célkitűzések
ME A megye energiafelhasználásból adódó ÜHG kibocsátásának csökkentése	Aá-1. célkitűzés: Az alkalmazkodási tervezésbe a lakosság széles rétegeit be kell vonni	Szh-1: Szemléletformálás segítségével a lakosság tudatosítása a klímakockázatokra és a klímavédelmi célokra.
M-1 Lakossági villamos áram eredetű ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá-2. célkitűzés: A városok és nagyközségek területfejlesztési terveinek minimum 80%-ában szerepljen a klímatudatosság kritériumrendszere, ezen felül környezettudatos forgalomszervezés	SZá-1: Elektromos és alternatív hajtásláncú közlekedés ismereteinek elterjesztése a lakosság körében
M-2 Nagyipari szereplők villamos áram eredetű ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá-3. célkitűzés: A városok és nagyközségek területfejlesztési terveinek minimum 80%-ában szerepljen a belvízi védelem lokális terve	SZá-2: A megyei klímaplatform taglétszáma eléri az 50 főt 2020-ig- valós, promóter osztályú stakeholderek bevonásával, rendszeres, célzott ismeretbővítő találkozókkal
MK- Közlekedési eredetű ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá-4. célkitűzés: NATURA-2000 és RAMSARI területek és természeti értékek védelmére vonatkozó terv kidolgozása, kistérségi - városi szinten védett természeti értékek, területek (pl. helyi, országos, európai közösségi jelentőségű, Ramsari), ökológiai folyosók klímaváltozás elleni védelmére vonatkozó célok rögzítése	SZá-3: A lakossági energiafogyasztásban aktuális állapothoz képest 10% ÜHG kibocsátás csökkenés a villamosáram és „egyéb energiahordozók” oldalon, illetve ezen célt támogató energiatudatossági kampány létrehozása.
M-3 Személygépjárművek jármű-km mutatójának csökkentése	Aá-5. célkitűzés: Lokális, városi-kistérségi zöldfelület és erdővagyon védelmére szóló intézkedések a városi/kistérségi területfejlesztési dokumentumok minimum 80%-ában szerepeljenek	SZá-4: A hóhullámok elleni védekezés alapvető módszereit a megyei lakosság legalább 50%-a ismeri és használja 2020-ig (igazolása legalább passzív eléréssel).
MM- Mezőgazdasági eredetű ÜHG kibocsátás stabilizálása	Aá-6. célkitűzés: 2020-ig turisztikai klímaadaptációs intézkedések szükségességének felmérése, adaptációs stratégia kialakítása	SZá-5: Legalább 2020-ig, a megyei általános- és középiskolákban minden évben klímaszempontú oktatásban is részesülnek a diákok, illetve amennyiben tehetik, részt vesznek az év diák-

⁵ Forrás: <https://www.fejer.hu/user/browser/File/klima/FMKS.pdf>

		energiamenedzsere, illetve energiatudatos iskolák programokban vagy az energiahatékonysági témahét rendezvényeiben.
M-4 Szarvasmarhák ÜHG kibocsátásának stabilizálása	Aá-7. célkitűzés : a megyében hőszigetelő tervvel rendelkező települések arányának 50%-kal való növelése	SZá-6: Az ésszerű közlekedésszervezés és energiahatékony forgalommenedzsment gondolkodás, valamint az alacsony energiaszükségletű háztartások és ipar gondolatának beépítése a városi és településfejlesztési stratégiákba 2025-ig
MH- Hulladék eredetű ÜHG kibocsátás	Aá-8. célkitűzés: 2020-ig a megyei épületállomány klímairányú sérülékenységének felmérése	
M-5 Lerakott települési hulladék	Aá-9 célkitűzés: 2025-ig az ivóvízbázisok védelmének fokozása	
M-6 Települési folyékony hulladék	Aá-10 célkitűzés: 2025-ig az aszálykárok csökkentése, az aszály és annak negatív hatásaival kapcsolatos adaptációs stratégia kialakítása	
	Aá-11 célkitűzés : A belvíz, a hőhullámok és az aszály mezőgazdaságot érintő hatásainak kiküszöbölésére tervezet kidolgozása 2020-ig	
<p>Specifikus célok:</p> <p>As-1: Vízi, ill. vizes élőhelyek megóvása a klímaváltozás negatív hatásaitól: kiemelten a Velencei-tó és vízgyűjtő területe, Sárvíz és Duna vízgyűjtő területe menti vizes élőhelyeket érintő klímahatások felmérése</p> <p>As-2: Fejér megye hegyvidéki, főként erdős élőhelyeinek védelme az éghajlatváltozás káros hatásaitól</p> <p>As-3: Síkvidéki, főként gyepes, lápos élőhelyek megőrzése</p> <p>As-4: A Velencei-tó vízminőségének, vízkészletének védelme</p> <p>As-5: Kastélyparkok, arborétumok megőrzése</p> <p>As-6: Fejér megye felszíni és felszín alatti vízkészleteinek mennyiségi, minőségi védelme</p> <p>As-7: Fejér megye kiemelt jelentőségű termőterületeinek védelme</p> <p>As-8: „Földtani értékek megóvása</p> <p>As-9: - a Mezőföld termőterületeinek megóvására a klímaváltozás káros hatásaival szemben</p> <p>As-10: jelentős beépített, burkolt felülettel rendelkező városok (pl. Bicske, Mór, Sárbogárd) nagyvárosok (Dunaújváros, Székesfehérvár) területén a közösségi zöldfelületek növelése, faültetések, parkosítások, a városi hősziget-hatás csökkentésére.</p> <p>As-11: A klímahatások által betelepülő invazív növény és állatfajok semlegesítésére cselekvési terv kidolgozása 2025-ig és megvalósítása 2035 -ig.</p> <p>As-12: É pített környezet kiemelt értékeinek megóvása a klímaváltozás negatív hatásaitól</p> <p>As-13 Az éghajlatváltozás által legveszélyeztetettebb Fejér megyei turisztikai desztinációk: öko-, vízparti-, városi-, kerékpáros turizmus</p> <p>As-14 A klímavédelmi tevékenységek, kutatások szempontjából kiemelt technológiák, épületek</p>		

A Fejér megyei klímastratégia a fenti célrendszer mellett konkrét intézkedéseket is rögzített, amelyek kapcsolatát a Sárbogárdi Fenntartható Városfejlesztési Stratégiában megfogalmazott intézkedések az alábbi táblázatok mutatják be.

Fejér Megyei Klímastratégia Intézkedések							
Mitigációs intézkedési javaslatok							
	Megyei lakossági és köztisztviselési klíma mitigációs felvilágosító kampány indítása	Települési szintű klímastratégia kidolgozása	Dekarbonizáció integrálása a megyei	Megyei (települési önkormányzati) ingatlanvagyon energiahatékonysági célú felújítása	Elektromos hajtású járművek megvásárlásának előmozdítása	Nagyipari kibocsátás csökkentését célzó energiahatékonysági beruházások	Mezőgazdasági kibocsátás csökkentését célzó energiahatékonysági beruházások és fenntartható
A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés						Körforgásos gazdaság megteremtése	
A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése				Középületek rehabilitációjának folytatása			Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése
	CO ₂ kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése						Környezetkímélő gazdálkodás támogatása
	Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése						Talajterhelés mérséklése
A társadalmi megújulás erősítése	Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése						
	Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése						

Fejér Megyei Klímastratégia Intézkedések									
Adaptációs intézkedési javaslatok									
	A helyi lakosság bevonása az alkalmazkodási intézkedésekbe	Az alkalmazkodó képességet erősítő kockázatelemzési, környezeti értékelési módszertani alkalmazások elterjesztése, a műszaki kritériumrendszerek módosítása	A belvízi védelem beépítése a környezetvédelmi és ivóvízvédelmi stratégiákba és belvizek kitért területek felmérése	A RAMSARI, NATURA 2000 és kiemelt természeti területek klímaszenpontú védelmi tervének kidolgozása	A települési zöldfelületi vagyon védelmének és fejlesztésének beépítése a település- és	Települési hőszigetelő tervek kidolgozásának elősegítése	Az intézményi fenntartású és tulajdonú épületállomány klímairányú sérülékenységeinek felmérése	Az aszály és belvizek, valamint épített környezeti kockázatok által érintett mezőgazdasági területek és	Részletes stratégia kidolgozása a Védettségi Natúrmark klímaadaptációs
Sárbogárd	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	Bélvárosrehabilitáció és funkcióbővítés	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízviszartartás	Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése	Talajterhelés mérséklése	

		Fejér Megyei Klímastratégia Intézkedések									
		Adaptációs intézkedési javaslatok									
		A helyi lakosság bevonása az alkalmazkodási intézkedésekbe	Az alkalmazkodó képességet erősítő kockázatelemzési, környezetterképlési módszertani alkalmazások elterjesztése, a műszaki kritériumrendszerek módosítása	A belvízi védelem beépítése a környezetvédelmi és ivóvízvédelmi stratégiákba és belvizek kitért területek felmérése	A RAMSARI, NATURA 2000 és kiemelt természeti területek klímaszempontú védelmi tervének kidolgozása	A települési zöldfelületi vagyoni védelmének és fejlesztésének beépítése a település- és	Települési hőségriadó tervek kidolgozásának elősegítése	Az intézményi fenntartású és tulajdonú épületállomány klímairányú sérülékenységének felmérése	Az aszály és belvizek, valamint épített környezeti kockázatok által érintett mezőgazdasági területek és	Részletes stratégia kidolgozása a Vértességi Natúrmark klímaadaptációs	
S			Alközpontok fejlesztése			Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása		SMART CITY – intelligens megoldások a városirányítás - városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén	Környezetkímélő gazdasági támogatás		
	A társadalmi megújulás erősítése	Helyi identitás növelése, klíma- és egészség tudatosság erősítése				Magánkertek és intézményi kertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba					

		Fejér Megyei Klímastratégia Intézkedések				
		Szemléletformáló intézkedési javaslatok				
		Megyei Klímatudatossági Tudásbázis létrehozása	Az alternatív hajtásiánú autózásról szóló ismeretterjesztő programok megyei kampányba történő megszervezése	Lakossági energiatakarékossági kampány szervezése	A hőhullámok elleni védekezésről felvilágosító kampány	Az oktatási intézmények klímaszempontú tanórai és tanórán kívüli aktivitásainak
Sárbogárd fejlődő, dinamikus és összetartó	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	Helyi identitás növelése, klíma- és egészség tudatosság erősítése	Helyi identitás növelése, klíma- és egészség tudatosság erősítése			
			Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése			

4 Monitoring, kontrolling, indikátorok

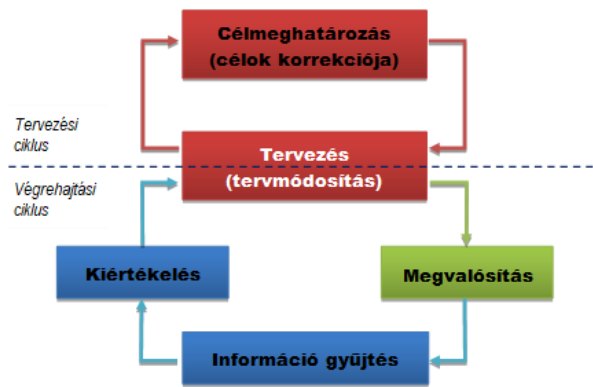
4.1 FVS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során

A stratégia tervezése számos olyan feltevésen alapszik, amelyek a jelenlegi információk birtokában helyesnek és megalapozottnak tűnnek, s így okkal alapozhatjuk rájuk a stratégiai célokat és az azok elérése érdekében hozott intézkedéseket. Ugyanakkor a külső és a belső környezet (pl. gazdasági, szabályozási környezet) folytonos változásai miatt a célok teljesülése, az elvárt eredmények és hatások létrejötte nem tekinthető automatikusnak. A hatásmechanizmusokat számos olyan tényező befolyásolja, amit jelenleg nem, vagy csak hiányosan ismerünk, illetve amelyek befolyásolhatósága a stratégia megvalósítását menedzselő szervezet számára erősen korlátozott.

Mindezekből adódóan a stratégia sikeres megvalósítása elképzelhetetlen egy olyan **visszacsatolási mechanizmus** nélkül, amely alapján a stratégia-alkotási folyamat minden pontján újból és újból beavatkozhatunk, elvégezve a szükséges korrekciókat. E visszacsatolást a **monitoring rendszer** biztosítja. Alapja a megvalósításra vonatkozó folyamatos adatgyűjtés, információgyűjtés, ami alapján ellenőrizni tudjuk, hogy a kitűzött célok irányába haladnak-e a folyamatok, várható-e a tervezett hatások elérése. Ha ennek során kiderül, hogy a szándékoltól eltérően haladnak a folyamatok, s a célok várhatóan nem, vagy csak részben teljesülnek, akkor a monitoring rendszer feltárja az eltérés okait is, s ezzel lehetőséget teremt a döntéshozók számára, hogy beavatkozzanak a folyamatokba. Az eltérés jellegétől és mértékétől függ a szükséges korrekciós intézkedés, pl. módosítani szükséges a tevékenységek menetét, a stratégia végrehajtásának mikéntjét, a szervezeti kereteket, a feladatokhoz rendelt erőforrásokat. Ha a korrekció a meglévő tervek keretein belül nem végezhető el, akkor a tervek, de végső soron a stratégiai célok korrekciójára is sor kerülhet.

E logikából következik, hogy a monitoring rendszer elsődlegesen a stratégiáért felelős menedzsment eszköze a megvalósítás kontrolljában, ami csak akkor tölti be funkcióját, ha azt folyamatosan működtetik.

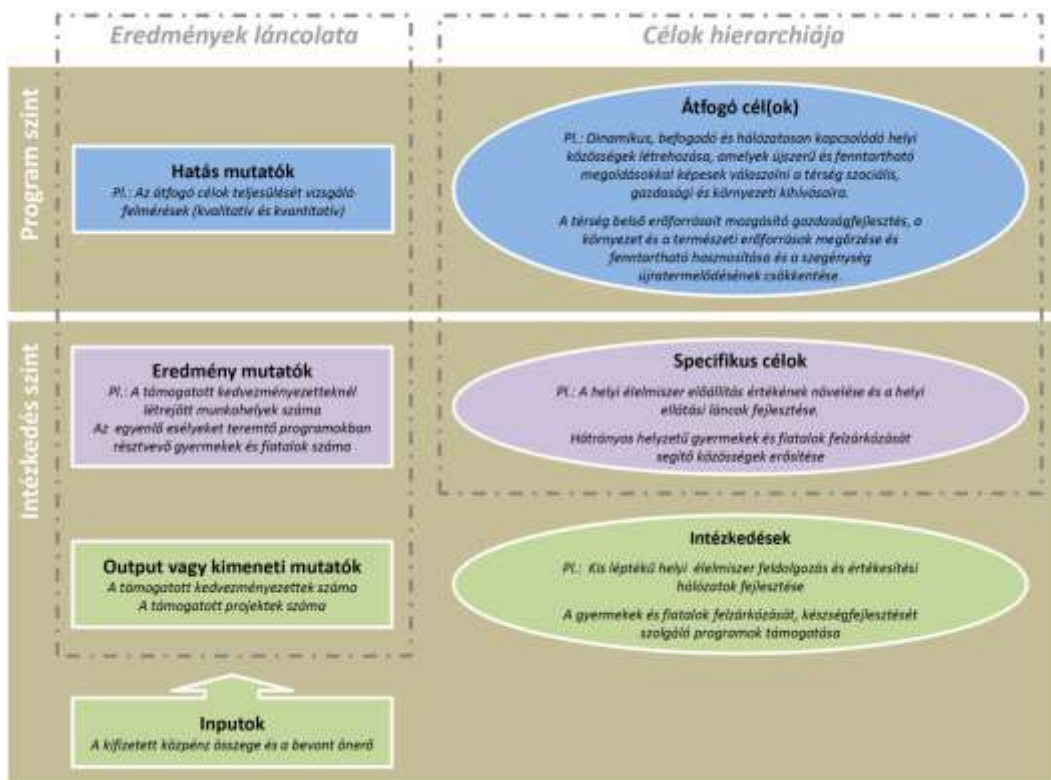
A monitoringon alapuló visszacsatolás

Az FVS komplex stratégiai céljaihoz teljesülésüket komplex indikátorok rendelhetők, amelyeket az alábbi alapelvek szerint szükséges kiválasztani:

- legyen specifikus, azaz konkrétan az adott célhoz kapcsolódjon
- legyen objektíven mérhető, egyértelmű
- legyen hozzáférhető (beszerzése / előállítása reális költségigényű)
- adjon releváns információt az előrehaladásról a stratégiai menedzsment számára
- egy célhoz több indikátor is kapcsolódhat, de a különböző célok indikátorai különbözőek

Az indikátorok definícióját táblázat összegzi, amelyben egyben azok forrását (mérési módját és gyakoriságát) is meghatározásra kerül. Az indikátorok beszerzése (mérése, előállítása) az operatív menedzsment feladata.

Sárbogárd Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának indikátor rendszerének felépítése során cél, hogy a középtávon tervezett fejlesztéseknek, projekteknek a sikeressége és az FVS eredményessége egyaránt mérhetővé váljon. A három stratégiai célhoz tartozó hatásindikátorok megfogalmazása nem méri eléggé a közvetlen hatásokat, hiszen azok teljesüléséhez a stratégián kívüli tényezők is szerepet játszhatnak (pl.: járvány, gazdasági válságok, természeti katasztrófák stb.), a részcélokhoz a folyamatokat leginkább leíró és jellemző eredményindikátorok kerültek kijelölésre.

Stratégiai célok / Részcélok	Indikátor	Mérték egység	Bázisérték (bázisév)	Célérték (célév)	Mérés módszere
I A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés					
1 Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	Helyi gazdaság diverzifikációjának mértéke	%	tercier: 71% szekunder: 20% primer: 9% 2019	73% 21% 6% (2027)	Működő vállalkozások, nemzetgazdasági ágankénti aránya – TeIR/KSH TSTAR
2 A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	Újonnan létrejövő, kiépített alpinfrastruktúrával rendelkező, eladásra vagy bérbeadásra szánt területek, helyiségek nagysága	ha m ²	5 ha (volt laktanyák területén) 2500 m ² (önk. helyiségek)	2 ha 500 m ² (2027)	Önkormányzati adatszolgáltatás – új ipari parkok, üzlet- vagy közösségi funkció számára előkészített helyiségek nyilvántartása (≈térinformatikai adatbázis)
3 Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	Újonnan kialakított megközelítési lehetőségek (út-, kerékpárút építés, vasúti kapcsolatok), illetve közösségi közlekedési elérhetőségek	km építés, megálló távolság (m, km)	0	2 km (kerékpár) 2027	Önkormányzati adatszolgáltatás – Feltáró utak, csomópontok, közösségi közlekedési elérhetőségek (≈térinformatikai adatbázis) nyilvántartása
4 A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	KSH szerinti magas presztízsű foglalkoztatási főcsoportokban dolgozó alkalmazottak aránya	%	42,4 % 2017	50% 2027	TeIR/KSH TSTAR évenkénti, településenkénti adatszolgáltatás
II A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése					
5 A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	A városközpont és alközpontjainak forgalommegosztása, intézményeinek foglalkoztatása egyenletesebbé válik	fő, %	0	80%-20% a városközpont-alközpont	Üzletek, közösségi létesítmények forgalmának mérése, nyilvántartása – önkormányzati feladat a forgalomszámlálás

6 Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	Erdőterületek aránya	%	5 (2015)	10 (2027)	Felszínborítási adatok (Nemzeti ökoszisztéma szolgáltatás-térkép)
7 Zöld- és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése	Újonnan kialakított zöld- és kék infrastruktúra összefüggő elemeinek hálózati hossza	km	0 km (2022)	3 km (2027)	Önkormányzati feladat – térinformatikai adatbázis nyilvántartása
	Egy lakosra jutó közterületi zöldterületek nagysága	m ² /fő	4,6 (2019)	9 (2027)	önkormányzati adatszolgáltatás
8 A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés	Éves ÜHG kibocsátás egyenérték	CO ₂ /t/év	2 634,4 (2020)	1 975,8 (2027)	Levegőtisztaság-védelmi (LAIR) adatok CO ₂ kibocsátás
	Energiahatékonysági beruházással érintett önkormányzati tulajdonú ingatlanok részaránya	%	20 (2021)	25% (2027)	Önkormányzati adatszolgáltatás
III Társadalmi megújulás erősítése					
9 A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	Digitális ügymenetek aránya nő	%	n.a.	25 % (2027)	Önkormányzati adatbázis
10 Társadalmi integráció, befogadás erősítése	Szociális bérlakások száma nő	db, %	15 db (2022)	19 db (2027)	Önkormányzati adatbázis
11 Kulturális tőke növelése	Helyi megvalósult kulturális programok száma nő	db, %	21 db (2022)	23 db (2027)	Önkormányzati adatbázis
12 A lakhatási feltételek fejlesztése	Újonnan épülő lakások száma Lakások komfortfokozata javul	db összkomfortos aránya %	5 db 2020	10 db (2027)	TeIR/KSH TSTAR Népszámlálásonkénti adatforrás
13 Helyi közösségek erősítése	Vándorlási egyenleg kiegyenlített, vagy pozitív	%	-0,24%	0	(odavándorlás-elvándorlás) / lakónépeségx100 TeIR/KSH TSTAR évenkénti, településsoros adatszolgáltatás

4.2 Az FVS megvalósulását mérő indikátorok és azok módszertana

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani kézikönyve alapján transzparens nyomonkövetési rendszer kialakítása szükséges, amely mérhetővé teszi a stratégiai dokumentum megvalósulását. Ehhez egységes, FVS szintű indikátorok meghatározását javasolja, az öt tervezési dimenzió mentén.

	Indikátor	Mérték egység	Bázisérték (bázisév)	Célérték (célév)	Mérés módszere
Reziliencia: a gazdaság többlábon állása	Helyi gazdasági diverzifikációjának mértéke	%	tercier: 71% szekunder: 20% primer: 9% 2019	73% 21% 6% (2027)	Működő vállalkozások, nemzetgazdasági ágankénti aránya – TeIR/KSH TSTAR
Reziliencia: energiafüggőség alternatív energiaforrásokkal való oldása	Megújuló energiaforrások arányának növekedése	%	0,008 % (2019)	5 % (2027)	A város területén az adott évben megtermelt megújuló energia össz mennyisége (MW GJ) / a város területén az adott évben felhasznált energia össz mennyisége (MW GJ)
Reziliencia: digitális város	Digitális ügymenetek aránya	%	18% (2022)	22% (2027)	A digitálisan elindított / lefolytatott hivatali ügyek száma (db/év) / összes az adott évben elindított ügy száma (db/év)
Reziliencia: megtartó város	Az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség	%	48% (2019)	65% (2027)	Az IH által biztosított, elégedettséget mérő kérdőív lehető legnagyobb mintán történő lekérdezése, majd a válaszok alapján az elégedettségi index kiszámítása
Reziliencia: zöldfelületek	Zöld- és vízfelületek arányának változása	%	29 % (2015)	35 % (2027)	Erdő, gyepek, mesterséges zöldfelületek, vizes élőhelyek és vízfelületek aránya a település teljes közigazgatási területéhez mérten (forrás: Felszínborítási adatok (Nemzeti ökoszisztéma szolgáltatás-térkép))
Prosperáló város	Fejlesztésekbe bevont külső forrás aránya	%	n.a. (2022)	15% (2027)	(befektetett eszközök FVS (Ft) aktuális + megelőző évek kumulált) / (befektetett eszközök önkormányzati TOP+ forráskeretből (Ft) aktuális + megelőző évek kumulált) / (tervezett befektetett eszközök FVS (Ft) / önkormányzati TOP+ forráskeret (Ft))

Zöldülő város	Éves ÜHG kibocsátás egyenérték	t CO ₂	2 634,4 (2020)	1 975,8 (2027)	Levegőtisztaság-védelmi (LAIR) adatok CO2 kibocsátás
Digitális város	Digitálisan mért adattípusok száma	%	n.a.	18% (2027)	A városban digitálisan mért adattípusok / összes üggtípus aránya
Megtartó város	Vándorlási egyenleg	%	-0,24%	0	Vándorlási különbség ((odavándorlás-elvándorlás) / bázisnépesség*100) évente kimutatva, vagy két időpont között (évenként összegezve) / az előző évi népesség arányában
Kiszolgáló város	Újonnan belterületbe vont területek/kihasználatlan városi területek aránya	%	0 (2020)	0 (2027)	Újonnan belterületbe vont területek nagysága (ha)(aktuális év) / kihasználatlan városi területek nagysága (ha) (aktuális év)

4.3 A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana

Az adatok gyűjtéséről az FVS operatív megvalósításáért felelős egység gondoskodik. A megvalósítást mértékét mutató adatok összegyűjtése érdekében az önkormányzat e feladatért felelős operatív egysége folyamatos kapcsolatot tart a fejlesztések megvalósításában érintett szervezetekkel és az évente összegzett adatokat átadja a releváns bizottságnak és az évente ülésező FVS partnerségi fórumnak. Az adatok elemző értékelésére évente kerül sor. Az értékelés a monitoring adatok összegzésén kívül tartalmazza a szabályozási és gazdasági környezet változásainak és az időközben elkészült vagy módosított ágazati stratégiák hatásainak vizsgálatát, újraértékeli a kockázatokat és az FVS megvalósításába bevonandó érintettek körét.

Az FVS felülvizsgálatára 3-4 évente (először az uniós finanszírozási ciklus félidejében) kerül sor az elemző értékelés alapján. A felülvizsgálatért Sárbogárd Város Önkormányzata, azon belül a stratégiai menedzsment felelős. A felülvizsgálat lehetőséget teremt a kijelölt akcióterületek határainak módosítására, a meghatározott célkitűzések változtatására, a megvalósulást mérő mutatók bővítésére, esetleges átdolgozására.

A monitoring jelentéseket mindenki által elérhetővé kell tenni.

5 Az irányítási és működési modell

5.1 A városirányítási modell indokolt módosításai

Megvalósítás intézményi keretei, koordináció, együttműködési mechanizmusok

Sárbogárdon a 18/2005. (XII.27.) IHM rendelet melléklete alapján a polgármesteri hivatal a következőkben bemutatott szervezeti struktúrában és feladatkörökkel működik.

Az alábbiakban a Rendelet szerinti működés jellemzőit mutatjuk be.

Polgármester

Jegyző

Feladata: ellátja a jogszabályokban és az SZMSZ-ben meghatározott feladatait. Vezeti a hivatalt, gyakorolja az államigazgatási jogkörét, gondoskodik a képviselőtestület működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról, biztosítja a hivatal törvényes működését. A hivatal dolgozói felett gyakorolja a munkáltatói jogokat.

Aljegyző

Feladata: a jegyző általános helyettese. A jegyző tartós távolléte esetén ellátja teljes körű helyettesítését.

Ellátja a Hatósági Osztály vezetői feladatait.

A hivatal valamennyi egységének általános feladata

1. A képviselőtestület és bizottságok működésével, valamint a polgármester és a jegyző tevékenységével kapcsolatban meghatározott feladatok.

- Előterjesztések elkészítése, a testületek és tisztségviselők döntéseinek végrehajtása, a végrehajtás szervezése és ellenőrzése.
- A helyi képviselők munkájának segítése.

2. Az időszakosan jelentkező feladatok ellátása:

- Az országgyűlési képviselők, az önkormányzati képviselők és polgármesterek, a nemzetiségi önkormányzati választásokkal, a népszavazással kapcsolatos feladatok.
- A jogszabályokban foglalt, időközönként jelentkező hatósági és szervezési feladatok (pl. népszámlálás).
- Jogszabályban kötelező érvénnyel elrendelt statisztikai adatszolgáltatás.

3. A lakosság tájékoztatása és véleményének kikérése.

4. A társadalmi szervezetekkel, társszervekkel, közszolgáltatást végző szervekkel való együttműködés.

5. Kapcsolattartás

- helyi önkormányzatokkal
- szakhatóságokkal,
- az önkormányzat intézményeivel,
- az osztály feladatkörével összefüggésben más szervekkel.

Minden szervezeti egység közvetlen munkakapcsolatban áll:

- a gazdasági osztállyal
- a szervezési csoporttal

Az osztályok és más szervezeti egységek a másik osztály tevékenységét, feladatellátását érintő információt írásban 5 napon belül kötelesek egymáshoz eljuttatni.

A pénzügyi kihatású tevékenységet érintően kötelesek a gazdasági osztályra

- a feladat jelentkezését követően 5 napon belül (pályázatok is)
- a képviselőtestületi, bizottsági és tisztségviselői döntést követően a határozatban feltüntetett határidőre,
- a következő évi költségvetési javaslat előkészítése időszakában a tárgyév október 15-ig

az adatszolgáltatást írásban, a megalapozó dokumentumokra utalással teljesíteni.

A szervezési csoportnak határidőre az előterjesztéseket, meghívandók névsorát leadni, a bizottságok munkájának szervezése érdekében kapcsolatot tartani.

Az önkormányzati pályázatok előkészítéséhez szükséges adatszolgáltatást határidőre a kért tartalommal teljesíteni.

Gazdasági Osztály

A Gazdasági Osztály tevékenységi köre:

- városi költségvetéssel, gazdálkodással, tervezéssel kapcsolatos feladatok

- közgazdasági elemzési feladatok
- számviteli feladatok
- adóügyi, hatósági, igazgatási (adó kivetése, nyilvántartása, beszédése) feladatok
- a költségvetés módosításához és finanszírozásához kapcsolódó évközi feladatok ellátása,
- a képviselőtestület pénzügyi vonatkozású döntéseinek előkészítése és végrehajtása
- ellátja a részben önálló intézmények gazdálkodásával összefüggő pénzügyi és számviteli feladatokat
- ellátja a Sárbogárdi Roma Nemzetiségi Önkormányzat költségvetésével, pénzellátásával kapcsolatos feladatot
- ellátja a hivatalhoz rendelt részben önállóan gazdálkodó intézmények költségvetését, gazdálkodásával kapcsolatos pénzügyi számviteli feladatokat munkamegosztási megállapodás szerint
- ellátja a Sárbogárd-Hantos-Nagylók Szociális és Gyermejköltségi Társulás költségvetésével, pénzellátásával kapcsolatos feladatokat társulási megállapodás szerint
- ellátja az önkormányzati vagyonleltárral, vagyon nyilvántartással kapcsolatos feladatokat
- az önkormányzat privatizációs és vállalkozással, társasági tulajdonával, értékpapírjainak kezelésével kapcsolatos feladatokat, társasházakkal kapcsolatos feladatokat
- nyilvántartja a vagyoni kört érintő szerződéseket
- ellátja a cél, a címzett és egyéb támogatások igénylésével és elszámolásával kapcsolatos feladatokat.
- ügyviteli feladatok az osztály feladatkörében

Hatósági Osztály

A Hatósági Osztály tevékenységi köre:

- anyakönyvi igazgatási feladatok
- ipari, kereskedelmi feladatok
- állategészségügyi szabályzatból eredő igazgatási feladatok
- növényvédelmi igazgatási feladatok
- mezőgazdasági funkcióból eredő szervezési-igazgatási feladatok
- hatósági bizonyítványok és igazolványok kiadásával kapcsolatos igazgatási feladatok
- gyermekvédelmi igazgatási feladatok
- szociális igazgatási feladatok
- építésügyi igazgatási feladatok
- Sárbogárd + 12 település részére elvi építési, építési, bontási, használatbavétel és tudomásulvételi és fennmaradási engedélyezési ügyek.
- ügyfélszolgálati feladatok
- ügyviteli feladatok az osztály feladatkörében.

Műszaki Osztály

- Műszaki Osztály tevékenységi köre:
- településfejlesztési és rendezési feladatok
- fejlesztések, beruházások szervezési és lebonyolítási feladatai
- környezet- és természetvédelmi feladatok
- közterület-használat engedélyezési hatósági feladatok
- városüzemeltetési, működtetési feladatok

- közvilágítás
- energiaellátási
- tömegközlekedés szervezési
- közterület- fenntartási
- köztisztasági
- vízgazdálkodási
- vízellátási
- csatornázási
- köztemető-fenntartási
- útfenntartási, - kezelési, forgalomszervezési feladatok
- kommunális és egyéb közszolgáltatási feladatok koordinálása, e területeken éves és hosszú távú fejlesztési tervek elkészítése, a végrehajtások ellenőrzése
- lakás, helyiség és telek gazdálkodás, ingatlan fenntartás karbantartási feladatok, önkormányzati tulajdonú földek hasznosítása,
- önkormányzati tulajdonú ingatlanok értékesítése, egyéb feladatok (telekhatár-rendezés, megosztás, stb.)
- önkormányzati vagyon átadás-átvétel, birtokbavétellel, birtokbaadással kapcsolatos teendők
- ügyviteli feladatok az osztály feladatkörében

Szervezési csoport

Tevékenységi köre:

- képviselőtestületi, bizottsági munkával kapcsolatos szervezési ügyviteli feladatok
- személyzeti és a köztisztviselőkkel kapcsolatos oktatási feladatok
- ügyirat-kezelési és ügyirat-nyilvántartási feladatok
- a hivatali apparátus ügyviteli feladatai
- gondoskodik az SZMSZ valamint a képviselőtestület egyéb rendeleteinek és mellékleteinek folyamatos karbantartásáról, a rendeletek és határozatok nyilvántartásáról
- ellátja a Sárbogárdi Roma Nemzetiségi Önkormányzat testületi működéséhez kapcsolódó adminisztratív feladatokat
- előkészíti a honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi feladatok irányításához és végrehajtásához kapcsolódó polgármesteri, valamint a jegyzői hatáskörbe tartozó feladatokat
- a hivatal munkavédelmi feladatainak ellátása
- a lakossági fórumokon a képviselőtestületi tagok beszámolóin elhangzott javaslatok, panaszok feldolgozása, megválaszolása
- a hivatali gépkocsivezetési feladatok ellátása.
- pályázat figyelés,
- önkormányzati beruházási, felújítási, működési pályázatok kezelése (benyújtás, kapcsolattartás, elszámolás, szakmai beszámoló),
- közbeszerzési eljárások ügyintézése.

A döntési folyamat

Mint általában jellemző a polgármester személye nagymértékben befolyásolja a döntési és végrehajtási folyamatokat. E szerepkör magában hordozza azt, hogy a rendszer fenntartása érdekében visszacsatolási mechanizmusoknak kell működnie. Az ilyen típusú információáramoltatás és folyamatszervezés a polgármester túlterhelését és információk torzulását eredményezhetné, ha a hivatal személyi állománya nem lenne képes rugalmasan alkalmazkodni a körülményekhez.

A városirányítási, döntési folyamatok stratégiai ciklus végrehajthatóságát támogató átalakítására vonatkozó javaslatokat az önkormányzati dolgozókkal készült interjúk alapján szükséges megtenni. Az FVS készítése folyamán kerül erre sor. A javaslatoknak a döntéshozatali mechanizmusra és a bevont érintettek körére (önkormányzat, közigazgatási szereplők, intézmények, civil szervezetek, tudományos körök, közösségalapú szervezetek, társadalmi mozgalmak, irányító csoportok és a magánszektor) vonatkoznak majd a fenntartható városfejlesztési stratégia és kapcsolódó projektjeinek tervezése, finanszírozása és lebonyolítása tekintetében. Ehhez azonosítani szükséges az sárbogárdi önkormányzati működés erősségeit, gyengeségeit.

Általában az önkormányzati működésben problémaként felvetődhet, amelyre az interjú során hangsúlyt kell fektetni és majd azonosítani szükséges:

- Rövid határidők
- Szakember hiány
- Szűkös pénzügyi erőforrások
- Túlszabályozottság
- Folyton változó jogszabályi és működési keretek
- Szaktudás hiánya, frissítése, megszerzése
- Változások közvetítése - információhiány
- Új dolgokkal szembeni ellenállás, betanulási lehetőség korlátos ideje
- Önkormányzaton belüli kommunikáció
- Információáramlás a hivatal és a többi szervezet között
- Párhuzamos feladatellátás
- Vezetői és beosztotti kompetenciák
- Feladatkiadás pontatlanságai
- A közös célokért és közös munkáért érzett felelősség hiánya
- Új számviteli rendszer
- Az informatikai problémák, az elérhető adatbázisok pontatlanságai
- Önállóság ill. önállótlanóság
- Nehezen kezelhető ügyfelekkel kapcsolatos problémák
- Motiváció
- Erkölcsi és anyagi elismerés

Megoldás lehet a gyengeségek csökkentése, és a hatékonyabb működés érdekében pl. a belső információs rendszer fejlesztése, a vezetői szintek időgazdálkodásának felülvizsgálata, a felesleges körök és tevékenységek kiszűrése a folyamatokból, a rendszeresen működő spontán értekezletek visszaszorítása, tervezhetőbb feladatellátás.

A fenti, gyakorlatilag mindenkor aktuális „jobbító” beavatkozások mellett több olyan „korszakváltási” jellegű feszültség terheli az önkormányzat irányítási rendszerét, melyek okán felvetődik az irányítási rendszer módosításának szükségessége; ezek közül e helyen olyan témák kerülnek kiemelésre, amelyek remélhetően önkormányzati hatáskörben eredményesen javíthatók.

Az irányítási rendszer módosításának szükségességét indokló főbb tényezők:

- Az FVS követelményrendszerének a jelenlegi, hagyományos szervezeti struktúra nem felel meg.
- A stratégiai irányítás fontossága a szervezetben nem kap elegendő hangsúlyt
- A város stratégiai dokumentumaiban megfogalmazódott lépésváltást szervezeti oldalról meg kell alapozni (a rendelkezésre álló földterületek nagyságrendje és a folyamatban lévő

közlekedési hálózat-fejlesztések nyomán a befektetések vonzása terén nagyságrendi váltás lehetősége merül fel, melyet ki kell aknázni a hátrányos helyzet mérséklése érdekében)

- A környezeti és természeti, fenntarthatósági szempontok radikális felértékelődése szükségessé teszi, hogy az irányítás logikai és informatikai rendszere a kor színvonalára emelkedjen
- Az önkormányzati éves költségvetéstervezés gyakorlata nem alkalmas arra, hogy a város a középtávú fejlesztési ciklushoz igazodó optimális pénzügyi és erőforrásgazdálkodást alakítson ki. Az energiaválság és az energiaköltségek ugrásszerű növekedése is alátámasztja a középtávú tervezés szükségességét.
- A fejlesztések összetettsége, a források szűkössége és a felerősödött inflációs hatások szükségessé teszik egy hatékony, digitális alapú monitoringrendszer kialakítását és működtetését.
- A felsorolt tényezők jelentősen megemelik a személyi állománnyal szemben támasztott szakmai igényeket, a módosítások kapcsán szükséges lesz a humán erőforrásfeltételek elemzése, értékelése és a változásokhoz való hozzáigazítása is.

A projektek megvalósításának humán erőforrás-kapacitás igénye az önkormányzat részéről: Tervezetten (Sárbogárd Város Önkormányzata) munkavégzésre irányuló jogviszony keretében, amennyiben szükséges, projektmenedzser, pénzügyi vezető, projektasszisztens, szakmai munkatárs kerül alkalmazásra. A beruházási típusú projektek esetében szerződéssel tervezőt és műszaki ellenőrt alkalmazunk. Az ESZA+ tengelyhez kapcsolódó projektek esetében részben az önkormányzat meglévő munkavállalói, részben szerződéssel a projekthez szükséges speciális szakemberek vesznek majd részt.

5.1.1 Az átfogó városirányítási rendszer változásai

A fejlesztések menedzsmentjének kezelése

Az önkormányzat mozgástere -különösen a 2022. évi időszaktól kezdve- rendkívül szűk a költség- és létszámgazdálkodás terén. A menedzselés lehetősége az alábbi konkrét kiindulópontokra építhető:

- a Polgármesteri Hivatal meglévő személyi állománya főjegyző és két aljegyző, pályázati és közbeszerzési referens, valamint a szakmai osztályok: gazdasági, hatósági, műszaki, szervezési)
- Elindulásukat követően a Vállalkozásfejlesztési Központ és Inkubátorház, valamint az Ipari Park menedzsmentje
- az intézményrendszer vezetői és személyi állománya.

A fejlesztések előkészítését és koordinálását jelenleg a polgármester végzi a pályázati és közbeszerzési referens, valamint elsősorban a műszaki osztály részvételével. A projektmenedzsment megoszlik belső munkatársak és külső szakértő cégek között.

Feltehető, hogy városstratégiai célokra külön szervezeti egység felállítására források hiányában egyelőre nem lesz lehetőség, ez esetben a pályázati és közbeszerzési referens közvetlen polgármesterhez rendelt státuszához hasonlóan megvalósulhat **egy önálló városmenedzser** alkalmazása. Az ehhez a státuszhoz tartozó feladatokat jelenleg döntően a polgármester, a pályázati és közbeszerzési referens, valamint vonatkozó részeket illetően az osztályok látják el. Új státusz létesítését indokolja, hogy a város léptékváltásra törekszik a fejlesztéseket illetően, és jelentős feladatokat jelent a zöld és a digitális átállás.

A feladat-többlet szükségessé teszi, hogy a továbbiakban sor kerüljön a jelenlegi hivatali munkamegosztás újragondolására. Ennek eredményeként újonnan hangsúlyossá váló területek belső átcsoportosítással új szervezeti egységet kaphatnak. Megfontolás tárgyát képezheti az alábbi szervezeti javaslat:

Jelenlegi osztálystruktúra:	Gazdasági osztály	Hatósági osztály	Műszaki osztály	Szervezési csoport/osztály
Fejlesztési, fenntarthatósági szemléletű osztálystruktúra:	Városfejlesztési és -üzemeltetési osztály	Hatósági osztály	Gazdasági és kontrolling osztály	Szervezési és partnerségi osztály
Meghatározó funkciók:	<ul style="list-style-type: none"> • Stratégiai tervezés, településfejlesztés és -rendezés • Projektgenerálás, projekttervezés • Pályázati és egyéb forrás-szervezési (befektetés-szervezési) tevékenység • Fejlesztések megvalósítása, projektmenedzsment szervezése ill. megvalósítása, incl. zöld átállás • Városüzemeltetés • Városi fejlesztési és üzemeltetési folyamat-kontrolling (okos város fejlesztési és működési rendszer) • A partnerségi munkacsoportokkal való kapcsolattartás szakmai kérdésekben 	<ul style="list-style-type: none"> • Eddigi feladatok • A digitális átállással kapcsolatos szerzői jogi, adatvédelmi feladatok 	<ul style="list-style-type: none"> • Eddigi feladatok • Integrált településirányítási informatikai rendszer szakmai feltételrendszerének megteremtése és a rendszer bevezetése (digitális átállás) (az előkészítés és megvalósítás koordinációja, a rendszer bevezetése és üzemeltetése) • A városi folyamatok pénzügyi kontrollingrendszerének működtetése • Középtávú terv készítése (fejlesztési-pénzügyi terv a 2021-2027 + 2 év ciklusra) • A partnerségi munkacsoportokkal való kapcsolattartás szakmai kérdésekben 	<ul style="list-style-type: none"> • Eddigi feladatok • A digitális átálláshoz szükséges informatikai eszköz- (hardver-) rendszer kialakítása és üzemeltetése • A szervezetátalakítás előkészítése és technikai lebonyolítása • A partnerségi kommunikáció nyitott és zárt feltételrendszerének (intézményesítések) kidolgozása, az ehhez szükséges egyeztetések lebonyolítása • A partnerségi rendszer intézmény-és kapcsolatrendszerének működtetése az önkormányzati feladatkörben • A partnerségi munkacsoportokkal való kapcsolattartás szakmai kérdésekben

A szervezeti egységek száma, elnevezése, a köztük kialakításra kerülő munkamegosztás természetesen számos egyéb változatban is megoldható, pl. a stratégiai alrészleg kiemelhető külön szervezeti egységben (Városmenedzsmnt). Az előzetes **javaslat célja, hogy felhívja a figyelmet a stratégiai szemlélet, az informatikai modernizáció, a partnerségi folyamatok és a középtávú tervezés szervezeti rendszerben történő megjelenítésének fontosságára.**

A város mérete nem feltétlenül teszi szükségessé a jelenleginél több szintű hivatali struktúra kialakítását, azonban a meglévő adottságokból kiindulva előnyös megoldás lehet, ha a városmenedzsmnt és a stratégiai funkciók irányítás szempontjából kiemelésre kerülnek az osztályok rendszeréből. Ez esetben közvetlenül a polgármesterhez rendeltén létrejöhet egy **városmenedzsmnt csoport** (a városmenedzser vezetésével, mintegy főosztályvezetői hatáskörrel), mely az alábbi szerepköröket tölti be:

- A városfejlesztési és -üzemeltetési osztály felsőszintű irányítása, az önkormányzat képviselete ezzel kapcsolatos szakmai területeken
- A digitális átállás szoftveres, hardveres integrálásának megteremtése
- A szervezetátalakítás felsőszintű koordinálása
- Humán erőforrás-menedzsmntben való részvétel
- Részvétel a partnerségi rendszer működtetésében és koordinálásában.

E szervezeti megoldás egyik változata lehet, hogy a városmenedzser munkakört egyik alpolgármester tölti be.

A szemléletváltozásból adódó feladat- és követelményváltozások szükségessé tehetik a személyi állomány átcsoportosítását, továbbképzését, a munkakörök megváltoztatását, valamint személycserék és új státuszok létesítése is szükségessé válhat. Mindez általában feszültségeket, konfliktusokat is generál, ezért alapos előkészítésre és a személyi állomány felkészítésére van szükség a bevezetés előtt.

Az átállás feltétele, hogy az önkormányzati rendszer szabályozása és az önkormányzat pénzügyi háttere lehetővé tegyen egy jelentősebb szervezet-átalakítást, feladatbővítést és annak finanszírozását.

A munkamegosztás és a stratégiai működés feltétele, hogy minél racionálisabb struktúra alakuljon ki. A struktúrába beleértendő a képviselőtestület, a polgármester, a polgármesteri hivatal, a város irányítása alá tartozó intézmények, más entitások által a város lakosságának tekintélyes részére közvetlen hatást gyakorló külső intézmények (KLIK, rendvédelmi szervek, nem a város irányítása alá tartozó egészségügyi intézmények, nagy közműszolgáltatók, felügyeleti és felettes döntéshozói szervezetek), a vállalkozói világ és a lakosság civil életének együttműködési rendszere.

Ehhez mindazokkal az entitásokkal, érdekközpontokkal rendszerezett partnerségi kapcsolatok kiépítésére van szükség, melyek összehangolt működése nélkül az optimális fejlődési feltételek nem alakíthatók ki.

Mindez azért nagyon hangsúlyos, **mert az Önkormányzat ugyan több fontos területen nem rendelkezik elsődleges döntési, érdekérvényesítési lehetőséggel, azonban mégis, mint „primus inter pares”, a város egészének életéért, fejlődéséért felel. Az adott döntéshozatali rendszerben az oktatás, az egyházi élet, a közüzemi ellátás (áram, víz, hulladék kezelés), a rendvédelem, a fejlesztési források odaítélése, távolsági közlekedés fejlesztése és üzemeltetése stb. külső entitások irányítása alatt áll, így a város szempontjából csak aktív, megfelelő információ-ellátás mellett végzett, szervezett partnerségi tevékenység keretében optimalizálható.**

A partnerségnek az FVS útmutató és az ITS szellemével egyezően jelentős fontosságot kell tulajdonítani annak érdekében, hogy a stratégiai dokumentumokban foglalt projektek megvalósuljanak, és a stratégiai célok teljesüljenek.

A főbb stratégiai területek kompetenciaviszonyai az önkormányzat szempontjából

SRATÉGIAI TERÜLET	ÖNKORMÁNYZAT KOMPETENCIÁJA	Partnerek
Város stratégiák, programok előkészítése, döntés, megvalósítás	saját kompetencia +partnerségi együttműködés	<ul style="list-style-type: none"> • Jogsabály és önkormányzati partnerségi rendelet által előírt partnerek • Várostérségi települések • Városon belüli társadalmi partnerek (gazdaság, társadalom) • Térségi közüzemi szolgáltatók (stratégiai kérdésekben)
Saját fenntartású városüzemeltetési tevékenységek	saját kompetencia	<ul style="list-style-type: none"> • Városon belüli társadalmi partnerek (gazdaság, társadalom)
Külső szervezet (beleértve azokat a szervezeteket is, amelyekben a város kisebbségi tulajdonnal rendelkezik) fenntartásában lévő városüzemeltetési, közüzemi tevékenységek	partnerségi együttműködés	Illetékes üzemeltető szervezet
Saját fenntartású humán közszolgáltatási intézmények (Óvodák, szociális intézmények, kulturális intézmények, sport- és rekreációs létesítmények)	saját kompetencia	Civil szervezetek Lakosság Nem saját fenntartású intézmények vezetői, fenntartói
Külső szervezet által fenntartott humán közszolgáltatási intézmények (iskolák, egészségügyi szolgáltatók)	partnerségi együttműködés	Nem saját fenntartású intézmények vezetői, fenntartói (KLIK, magánorvosok stb.)
Távolsági közlekedés	partnerségi együttműködés	A területen érintett szolgáltatók
Várostérségi vagy szélesebb hatókörű programok, fejlesztések	partnerségi együttműködés	Érintett önkormányzatok
Várostérségre is kiható városi fejlesztések (gazdaság, humán szféra)	partnerségi együttműködés	Várostérségi önkormányzatok Ágazati szempontból érintett kamarai szervezetek Szakmai partnerek

A város szempontjából jelentős nagyságrendű, közép-hosszútávú programok, fejlesztések, befektetések	saját kompetencia + partnerségi együttműködés	Kormányzati szervek (támogatás, döntéselőkészítés, információ, kapcsolatteremtés) Fejlesztői (befektetői) kör (pénzügyi – szakmai befektetői kapcsolatrendszer)
---	--	--

Partnerség

A stratégiai változások nyomán megnő az alulról jövő kezdeményezések generálásának és felkarolásának, valamint a partnerségi egyeztetéseknek a szükségessége, melyek nyomán megteremtődnek a közösségi tervezés feltételei.

A hosszú távú stratégiai partnerség kereteinek és működésének biztosítása kell az FVS „1. A partnerségi folyamat ismertetése az FVS tervezés időszakára vonatkozóan” c. fejezetében foglalt teljesülését, azonban célja az FVS széles társadalmi alapokon nyugvó kidolgozásának követelményén túl az is, hogy tartósan biztosítsa a több oldalú tájékozottságot és a döntéselőkészítési folyamatokhoz való hozzájárulás lehetőségét. **Ezt nemcsak abban az értelemben szükséges hangsúlyozni, hogy az alulról jövő kezdeményezések utat találjanak az önkormányzati döntéshozók (képviselőtestület, polgármester) felé. A lakosság felé irányuló tájékoztatás is fontos, valamint ugyanilyen jelentőséggel bír az is, hogy az önkormányzat által közvetlenül nem irányítható, de a város életét jelentősen befolyásoló szakterületek irányítóival fennálljon a partnerségi kapcsolat révén történő városi érdekérvényesítés lehetősége.** Ezt az önkormányzat és partnerei közti két irányú kommunikáció, valamint a különböző nyílt és zárt kommunikációs csatornákon lehetővé váló több irányú kommunikáció teszi lehetővé, hogy a partnerek –köztük a lakosság- is időben megismerjék a település problémáit, az önkormányzat tervezett céljait, programjait, projektjeit, és ezek ismeretében alakítsák saját tevékenységüket és elvárásaikat az önkormányzattal szemben. A partnereknek a város életébe való „bevonódása” növeli elkötelezettségüket, felelősségérzetüket, és pontosabb ismereteik alapján jobban tudják mérlegelni saját döntéseikben a városi szempontokat.

A partnerségi vélemények figyelembevételének, a partneri kapcsolatok hatékony működtetésének célszerű megoldása a **partnerségi platform** létrehozása, melynek működését észszerű mértékben **intézményesíteni** érdemes.

Fontos kiemelni, hogy ez a **kapcsolatrendszer jelenleg is eredményesen működik** minden partnerségi viszonylatban. A tovább lépést alapvetően az indokolja, hogy a társadalmi elvárásoknak való megfelelés és a partnerségre fordított erőforrások hatékonysága szükségessé teszi e kapcsolatok rendszerbe foglalását, szervezet jellegű működésük megszervezését, a tervek és a megvalósulás dokumentálását, a bonyolult folyamatok átláthatóságának javítását. Továbbá remélhető, hogy formalizált rendszerben hatékonyabban képviselhetők azok a települési, városi, járási érdekek, amelyek érvényre juttatása az általánosan megszokott hivatali, valamint hagyományos, perszonális jellegű kapcsolatrendszerben a gazdasági erőviszonyok alapján kisebb valószínűséggel történik meg.

A partnerségi platformnak nemcsak addig kell működnie, amíg az FVS megvalósítás le nem zárul. Létrehozásának célja hosszú távú, azaz nem projekt-szerűen kötődik az FVS-hez, hanem folyamatosan, hosszú távon szolgálja a fejlődést.

Az intézményesített partnerségi működés jellemzői és szervezeti megoldása

Az alábbi gyakorlati jellemzők szükségesek ahhoz, hogy a partnerségi rendszer közösségi tervezési szinten működésképes legyen:

- **rendszeres** két- és több irányú tájékoztatás, véleménycsere („oda-vissza” és partnerek egymás közti **információáramlása** rendszeres személyes és virtuális találkozókkal, pl. ülések, fórumok, online meetingek, szociális médiacsoport)
- az együttműködés **szervezeti, működési kereteinek** meghatározása fő partnerségi keretként
- a kommunikáció **csatornáinak** rögzítése és azok működési feltételeinek megteremtése
- a partnerség **céljainak és programjának** meghatározása.

A partnerségi platformot stratégiai szinten szükséges működtetni. Fontos, hogy ezen a szinten minden lényeges stratégiai terület képviselve legyen, erre egy **Stratégiai Partnerségi Bizottság** megszervezése célszerű. A Bizottság nem képes minden partnerkapcsolatot és stratégiai területet osztatlanul magába foglalni, ezért szakterületi differenciálásra és munkamegosztásra van szükség. Egyrészt fontos, hogy minden terület, társadalmi csoport és közösségi csoportosulás utat találjon magának a rendszerben, ugyanakkor a platformszervezetek elaprózása sem hatékony.

Ezen elveknek megfelel az alábbi szervezési javaslat:

- Stratégiai Partnerségi Bizottság (mely összefogja a szakmai munkacsoportok, a workshopok és a lakossági fórumok, valamint az online partnerségi háló működését). Munkaszervezeti háttérként a Szervezési és Partnerségi osztály segítheti a munkáját.
 - Szakmai vezetője: a városmenedzser vagy a Városfejlesztési és -üzemeltetési osztály vezetője
 - Tagjai: polgármester, osztályvezetők, szakmai munkacsoportok delegáltja, várostársági munkacsoport delegáltja,
- Szakmai munkacsoportok (FVS 1. fejezet szerint)
 - Vonzó város munkacsoport (kiszolgáló, megtartó és zöldülő város dimenziók) (ld. 1. fejezet)
 - Fejlődő város munkacsoport (prosperáló és digitális város dimenziók) (ld. 1. fejezet)
- Térségfejlesztési Bizottság (vezeti: Sárbogárd polgármestere; tagok: várostársági polgármesterek, országgyűlési képviselő, Sárbogárd városmenedzsere vagy Városfejl. és városüzemeltetési osztályvezetője, megyei önkormányzat delegáltja, 3 civil szervezeti vezető egy-egy településről + eseti meghívottak)⁶

A szervezeti egységek és tagjaik, valamint az általuk képviselt társadalmi csoportok közötti kommunikáció és véleményformálás moderálása a munkacsoportok feladata. A munkacsoportoknak széles körű társadalmi háttérrel kell képviselnie, ezért programjuknak tartalmaznia kell az ezt biztosító módszertant és rendezvényeket.

A Stratégiai Partnerségi Bizottság tematikájában merülnek fel olyan partnerségi igények, melyek felső szintű és/vagy szélesebb platformot érintő (megyei, országos, nemzetközi, pártközi, sajtónyilvánosságot érintő) kommunikációt, együttműködést igényelnek, ennek folytán differenciált megközelítést igényelnek. E partnerségi tevékenységi kört összefoglalóan **városdiplomácia** néven azonosítjuk. E témákban elsősorban a polgármester nyilatkozattételi, tárgyalási jogkörét szükséges

⁶ Ld. 5.1. pont

érvényben tartani, azonban az előkészítés menetében a Stratégiai Partnerségi Bizottság állásfoglalása erősíti a közvetítendő üzenetek súlyát.

5.1.2 A térségi koordináció mechanizmusainak változásai

A térségi szintű fejlesztéseknél a több települési önkormányzatnál többféle és többszintű irányítási modell van jelen a döntéshozatal és koordináció folyamatában. A térségi döntéshozatalban nem csak települési önkormányzatok, hanem megyei önkormányzat is részt vehet. A hatékonyság növelése érdekében szükséges lehet a térségi szintű projektek esetében a döntéshozatali és koordinációs feladatok átalakítása a térségi szereplők beazonosításával.

Térségfejlesztési Bizottság

Javasolt lehet Térségfejlesztési Bizottság felállítása, amelyben a tagok a központi és minden ún. szatellit település önkormányzatának megbízottja, pl. polgármester, meghatalmazott városvezetői szakértői kör. A döntésekben érvényre juttatott szavazatok esetében az adott szatellit település dönti el, hogy szükséges-e a helyi képviselő testület jóváhagyása is a bizottságban a települést képviselő személy szavazatának alátámasztásához. A stratégiai ciklus logikáját követve a bizottság minimálisan az FVS tervezés és végrehajtás teljes időtartamára jön létre (2021-2027), azonban célszerű a hosszú távú együttműködés fenntartása. A Fenntartható városfejlesztési településeggyüttes bizottság nem csupán az FVS készítését, hanem annak végrehajtását is nyomon követi. Különösen azon projektek vonatkozásában van véleményezési és jóváhagyási hatásköre, amelyek a TOP Plusz ERFA 11 pénzügyi keret térségi projektek kategóriájában kerül finanszírozásra és megvalósításra. A bizottság feladata az FVS vonatkozásában az eredmények monitorozásáig terjed.

Az FVS legitimitását a központi város képviselőtestülete, mint legitim döntéshozó szerv biztosítja. Ugyanakkor, a Fenntartható városfejlesztési településeggyüttes bizottság minden FVS-sel kapcsolatos képviselőtestületi döntést megelőzően ülést tart, ahol a döntések többségi szavazással születnek (a települések 50%-a+1 szavazat jelenti a jóváhagyást). A tervezési tartalmak megismerését követően a bizottságnak joga van fejlesztési és projektelőkészítési kérdésekben állást foglalni és előzetes javaslatokat is tehet.

A működéssel kapcsolatos elvárás, hogy a bizottság az FVS tervezési folyamatban minimum két (egyébként tetszőleges számú) alkalommal tartson ülést és a tagok folyamatos tájékoztatást kapjanak a tervezés mérföldköveihez kapcsolódóan.

Hangsúlyozzuk, hogy a bizottság működése nem korlátozódik a TVP által tartalmazott projektek megvalósítására, hanem a partnerségi együttműködés tárgya minden olyan terület és időhorizont, amelyek a hátrányos helyzetű térség fejlődése szempontjából relevánsak, függetlenül attól, hogy azok közvetlenül az önkormányzatok konzorciumaként valósíthatók meg, vagy külső, illetve felettes szervezetek döntéseit befolyásolni szándékozó partnerségi fellépésről van szó.

A javasolt egyeztetési témakörök:

- Közlekedésfejlesztés (közút, vasút, kerékpárút; menetrendek és járatok)
- Üzleti infrastruktúra kialakítása, mely munkahelyek generál vagy vállalkozások fejlődését szolgálja
- Oktatásfejlesztés
- Szociális ellátórendszer fejlesztése

- Kulturális intézmények, szolgáltatások, programok fejlesztése, illetve egyeztetése
- Területi szolgáltatások hálózata (posta, telekommunikáció, egészségügyi ellátás, szociális-idős-ellátási szolgáltatások, bolthálózat)
- Civil szervezetek együttműködése
- Energiahálózat
- Környezet- és természetvédelem, tájvédelem (hulladék gazdálkodás, természetvédelmi területek, tavak védelme, településkép, tájkép védelme, tájvédelem, a kulturális és biológiai sokszínűség védelme – helyi fajták, termékek, értékek gyűjtése és védelme, hagyományőrzés)
- Területi jellegű, nagyobb léptékű gazdaságfejlesztés (településhatárokon átnyúló agrárterületek vízgazdálkodása, helyi élelmiszer-ellátást szolgáló helyi gazdaság fejlesztése, körforgásos gazdaság, mezőgazdasági termékfeldolgozás, gazdák együttműködése, jelentősebb munkahelyteremtést eredményező befektetések, térségi turizmus és attrakciók fejlesztése stb.)
- Helyi termékek piaci becsatornázása
- Egyéb (a tagok igénye szerint)

5.1.3 Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában

A stratégiai menedzsment ciklus tervezési szakaszára már a folyamat elején elkészül a partnerségi terv. A partnerségi terv alapján vagy annak továbbfejlesztésével a stratégia megvalósítás partnerségi együttműködésének kereteit is szükséges megtervezni az alábbi paraméterekkel

- bevont partneri csoportok
- partnerségi eszközök
- partnerségi akciók (tematikus, platform, akcióterületi, zöld és digitális keretrendszer)
- ütemezés a 2027+2 évig tartó stratégiai ciklus során

A partnerségi platform egy lehetséges működési rendszere

A stratégia megvalósításának időszakában továbbfejlesztésre kerül a partnerségi rendszer, melynek egy lehetséges változatát mutatja be az alábbi táblázat:

Szerveződés neve	Delegáló szervezetek	Létszám	Szervezet vezetője
Stratégiai Partnerségi Bizottság	- Munkacsoportok	- A munkacsoportok dimenzióként egy főt delegálnak ebbe a bizottságba (5 fő) - A térségfejlesztési bizottság 2 főt delegál - Sárbogárd polgármestere - Sárbogárd önkormányzatától +2 fő	Sárbogárd polgármestere
Térségfejlesztési Bizottság	- Együttműködni kívánó	- várostérségi polgármesterek, - országgyűlési képviselő, - Sárbogárd városmenedzsere vagy Városfejl. és	Sárbogárd polgármestere

	városterületi/járási önkormányzatok - Területi ellátást nyújtó szolgáltatók	városüzemeltetési osztályvezetője, - megyei önkormányzat delegáltja, - 3 civil szervezeti vezető egy-egy településről - eseti meghívottak)	
Vonzó város munkacsoport (kiszolgáló város, megtartó város zöldülő város dimenziók)	- Önkormányzat/ p.m. hivatal - Civil szervezetek - KLIK - Közütemi ellátó szervezetek	- Szakács Eszter (Műszaki Osztály) - Ladányi Mászáros Judit (Család- és Gyermekegészségi Szolgálat) - Varga István pályázati és közbeszerzési referens - Novák Kovács Zsolt alpolgármester - Dr. Rauf Éva (Hatósági Osztály) - 3 fő civil delegált (1 fő kiszolgáló város, 1 fő megtartó város, 1 fő zöldülő város témakörben) - KLIK delegáltja (vállalkozásfejlesztési központ részéről) - 1 fő térségi közműszolgáltató (pl. energia, víz, hulladék)	Választott személy
Fejlődő város munkacsoport (prosperáló város digitális város dimenziók)	- - Önkormányzat p.m. hivatal - Ipar - Agrárgazdaság - Kereskedelem, vendéglátás, turizmus - Szolgáltatások	- Tagok: - Dr. Sükösd Tamás Polgármester - Nagy László ügyvezető (Szegetkőgenerál Kft) - Dr. Venicz Anita jegyző - Háriné Németh Ilona gazdasági osztályvezető - Bognár-Dudar Krisztina (Gazdasági Osztály) - Ipar delegáltja 1 fő - Agrárgazdaság delegáltja 1 fő - Kereskedelem, vendéglátás, turizmus delegáltja 1 fő - Szolgáltatók delegáltja 1 fő	Választott személy (a Vállalkozói Klub megalakulása után annak vezetője)

A szervezetek alapszabályát és munkatervét úgy kell kialakítani, hogy a tagok a delegáló szervezeteik révén, illetve körében biztosítsák a minél szélesebb körű tájékoztatást és saját tájékozottságukat a vonatkozó társadalmi háttér vonatkozásában, annak érdekében, hogy minél szélesebb körű vélemény csatornázására legyenek képesek. A szervezetek éves munkatervet készítenek, melyhez a delegált személyek közvetlen munkájukkal hozzájárulnak.

Nyílt kommunikációs csatornák és közvetlen technikák alkalmazása

A partnerségi platform keretében alkalmazott szervezeti megoldások keretében és azok mellett is szükséges azoknak a technikáknak az alkalmazása, amelyeken a lakosság közvetlenül eléri az önkormányzat által közzé tett információkat, valamint amelyeken keresztül az egyének és szerveződések, csoportjaik egymással kommunikálnak (szociális média, önkormányzat honlapja, önkormányzathoz kötődő intézmények honlapja, helyi és térségi online és nyomtatott média). Továbbá rendelkezésre áll az információ közlés és gyűjtés irányított lehetősége is, mint pl. a direkt mail a szervezetek, véleményvezérek részére, fókuszcsoportok, eseti fórumok szervezése, megkérdezések szervezése online vagy személyes adatfelvételi technikával. E csatornák már hosszabb ideje rendszeresen alkalmazásra kerülnek az önkormányzati munka keretében, akár egy-egy jelentősebb fejlesztési munka előkészítési szakaszában (pl. stratégia készítés, kiemelt fontosságú projekt előkészítése és piaci bevezetése, esélyegyenlőségi programok stb.), akár a napi, aktuális tájékoztatás körében; gyakorlati tapasztalataikat érdemes becsatornázni a partnerségi platform rendszerébe. A sikeres akciókat érdemes bizonyos időközönként megismételni, mivel így középtávon már folyamatok, tendenciák felismerésére nyílik lehetőség, ami megkönnyíti a hatékony beavatkozás lehetőségét.⁷

Kapcsolat és kommunikáció a lakossági, társadalmi csoportokkal

Az információnyújtás és **az informáltság mélységének növelése, a reprezentáltság javítása** érdekében abban az irányban érdemes tovább vinni ezt a gyakorlatot, hogy a közérdekű témák napirendre kerüljenek a különböző keresztmetszetű lakossági, társadalmi csoportok fórumain, megbeszélésein, és az eredmények dokumentálásra kerüljenek, és visszajussanak a partnerségi platform illetékes fórumához, ahol beépül az információbázisba. Ezt úgy lehet elérni, ha a platform egységei, szakmai vezetői, illetve a csoportok belső munkamegosztása keretében kiválasztott tagjai közvetlen kapcsolatot építenek ki ezekkel a formális vagy informális csoportokkal, akik maguk is egy szélesebb platformot képviselnek. (Több szintű kommunikáció és képviselő.)

Kisközösségek támogatása, alulról jövő kezdeményezések felkarolása

A sok irányú, intenzívebb kommunikáció eredményeként várható, hogy a közös ügyekbe való bekapcsolódás iránti részvételi hajlandóság és bizalom tovább erősödik. Az önkormányzati választások stabil eredménye a városban azt igazolja, hogy a bizalmi alap létezik. Ez azért fontos, hogy a javaslattevők megtapasztalják: az arra érdemes kezdeményezések eljutnak a társadalmi vitáig és a döntéshozatalig, s beépülnek a programozásba. A közösségi munkában való részvétel növeléséhez támogatni szükséges a kisközösségek létrejöttét és érdemi működését. Ehhez megoldás lehet egy önkormányzati pályázati alap működtetése, melynek odaítéléséről a társadalmi hasznosság

⁷ Példaként egy civil pályázat keretében részletesen felmérésre került a települési célok, projektek ismertsége és az azokkal való lakossági azonosulás mértéke. A felmérést érdemes fejlesztési ciklusonként legalább két alkalommal elvégezni, egyszer a megvalósítás kezdeti szakaszában, egyszer pedig a ciklus lezárásakor, a projektek megvalósulását követően. Így felmérhetővé válik, hogy a megvalósulást követő tapasztalatok mekkora mértékben térnek el a megkérdezettek előzetes várakozásaitól, ami azért fontos, mert a beérkezett vélemények alapján a közvetlenül érzékelhető, rövidebb időtávú beavatkozások vonzóbbak a közvélemény szemében, mint az átfogó, közvetettebb, hosszabb távon ható, de mélyrehatóbb kedvező változást előidéző beavatkozások, melyeket a döntéshozók a jövő érdekében fontosabbnak tartanak. Ebből az a következtetés is adódik, hogy az előkészítési szakaszban végzett tájékoztatás, az ok-okozati összefüggések megfelelő kommunikációja elkerülhetetlenül fontos az optimális megoldások megfelelő támogatottságának eléréséhez.

szempontok és a városi célok teljesüléséhez való hozzájárulás figyelembevételével, eleve társadalmi részvétel mellett születik döntés, valamint növeli a bizalmat, ha a kommunikációs rendszerben a kezdeményezések helyet kapnak és rendelkezésre áll a hozzászólás, véleményezés lehetősége a nyílt kommunikációs csatornákon keresztül.

5.2 A városi működési modellt érintő tervezett változtatások

Az önkormányzat szervezeti működési térképe nyomán a város konklúzióként definiálta azokat a kritikus, problémás pontokat, amelyek az újszerű tartalmak megvalósítását talán már kevésbé, vagy nem elég hatékonyan támogatják.

A városfejlesztési stratégia 2021-2027 megvalósítását érintő szervezeti és működési struktúrák átalakítása az alábbi aspektusok mentén javasolt:

- Stratégia végrehajtás menedzsment
- HR szerepe a stratégia végrehajtásában
- Munkafolyamatok átalakítása
- Szervezeti (összevonás, szétválás, más szervezeti formában való működtetés, új szervezet létrehozása)
- Belső szervezeti átalakítások szervezetirányítás megújítása
- Humán erőforrás fejlesztése
- Együttműködések intenzitásának növelése
- Eszközállományt érintő, esetleg digitalizációs fejlesztések (eszközállomány megújítása, digitalizált automatizált rendszerek bevezetése)
- Zöld és digitális átállás folyamat szempontjából működési területek átalakítása
- városüzemeltetés (közterületek, zöldfelületek karbantartása, víz, szennyvíz, áram – közvilágítás, internet stb.)
- humán közszolgáltatások (oktatás, szociális szolgáltatások, egészségügy, kulturális, közművelődési szolgáltatások)
- közösségi közlekedés
- hulladékgazdálkodás stb.

A továbbiakban kiemeljük azokat a fő területeket, amelyek mentén a rendszerszerű városműködés, illetve annak stratégiai szempontból legexponáltabb területei hatékonyabban és rugalmasabban irányíthatók az egyébként radikális és gyors beavatkozásokat igénylő környezetben.

E területek a következők:

- Okos város típusú, digitális alapon működő komplex városirányítási rendszer bevezetése
- Középtávú tervezési rendszer bevezetése új informatikai alapokon
- Új energia stratégia, energiagazdálkodási rendszer kidolgozása és bevezetése

Okos város integrált stratégiai, működési és monitoring modell alkalmazása

A „Digitális Átállás menetrend” fejezet ábrába tömörítve, személetesen utal a digitális város, az intelligens város és az okos város (smart city) fogalmak tartalmi gazdagságának különbözőségére. A fogalmak fejlődéstörténetében az okos város a legfiatalabb, egyben a leggazdagabb elem. Az idő előrehaladtával a kezdeti „digitális város” fogalom informatikai és technológiaközpontú megközelítése mind jobban megtelt környezeti, gazdasági, élethezési, kormányzási tartalmakkal; mindazonáltal az „intelligens város” és az „okos város” fogalmak is egyértelműen a digitális megoldások elsődlegességére építenek.⁸ Az Európai Unió programjaiban már egyértelműen nyomon követhető, hogy az ICT egyrészt, mint eszköz, lehetőségeket teremt, ezen túl azonban új fajta megközelítést, megoldásokat -innovációt- generál, a korábban lehetetlen megoldások lehetővé válása révén. E tekintetben az digitalizáció EU Bizottság által történő szorgalmazása⁹ és a feltételrendszerének kialakításához nyújtott támogatások **lehetőségeket** teremtenek a fejlődés felgyorsításához, a „virtuális autópályák” az azokon történő „közlekedést” megkönnyítő navigációs rendszerek (szoftverek, hálózatok) forgalommal és étellel való megtöltéséhez azonban a helyi erőforrások dinamizálása szükséges.

Végtére az okos város fogalom fejlődése eljutott addig, hogy a komplex városi rendszer minden elemét tartalmazza¹⁰, azonban mindmáig kissé háttérbe szorul, legalább is nem eléggé hangsúlyozott a teljes rendszerben való gondolkodás, ami azt sugallja, hogy az egyes elemek azonos fontossággal, sürgősséggel rendelkeznek, holott **a gyakorlatban egyes területek előrébb, mások hátrébb tartanak a fejlődésben, melynek sebességét a legszűkebb keresztmetszet határozza meg – következésképp éppen annak a feloldása jelenti a leghatékonyabb beavatkozást egy adott település esetében.**

A digitalizáció szükségességét a hagyományos logikai- irányítási és monitoring rendszerek határainak elérése, valamint az új megoldások által kínált jobb erőforrás hatékonyság lehetősége hívta életre, ami azt feltételezi, hogy egy hagyományosan irányított és működtetett város már elérte fejlődése határait. Ez azonban számos – a legtöbb - város esetében nincs így, különösen Kelet-Európában, ahol a rendszerváltás előtt számos minőségi elemet nélkülözött a fejlesztés, azt követően pedig a bekövetkezett szerkezetváltások súlyos következményeit még sok város – köztük Sárbogárd¹¹- viseli napjainkban is. E településeken tehát az első lépésben az optimális arányokkal rendelkező város képének, mint célnak a kialakítása a legfontosabb, még a digitalizáció első komoly lépcsőjének megvalósítása előtt.

A digitalizáció önmagában nem szorítja háttérbe a racionális, optimális arányokkal rendelkező rendszer felállítását és működtetését. Minden település más-más helyeken rendelkezik szűk keresztmetszetekkel, erőforráshiányokkal, megoldatlan problémákkal, ebből következően első lépésben attól válik okosabbá, ha ezeknek a tényeknek a birtokába kerül, második lépésben rendelkezik egy integrált rendszertervvel, amely azt az optimális struktúrát tartalmazza, amelynek elérését tűzi ki célul (városfejlesztési stratégia alapú rendszerterv), a harmadik lépésben kidolgoz egy programot, amely menetrendszerűen tartalmazza az új rendszerre való áttérést, a negyedik lépésben pedig részletes terv keretében megvalósítja a végrehajtást.

⁸ Understanding Of Smart Cities, Digital Cities And Intelligent Cities: Similarities And Differences (D. Çınar Umdü^{1,*}, E. Alakavuk 5th International Conference on Smart City Applications, 7–8 October 2020, Virtual Safranbolu, Turkey)

⁹ **Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája** Európai Bizottság 2020

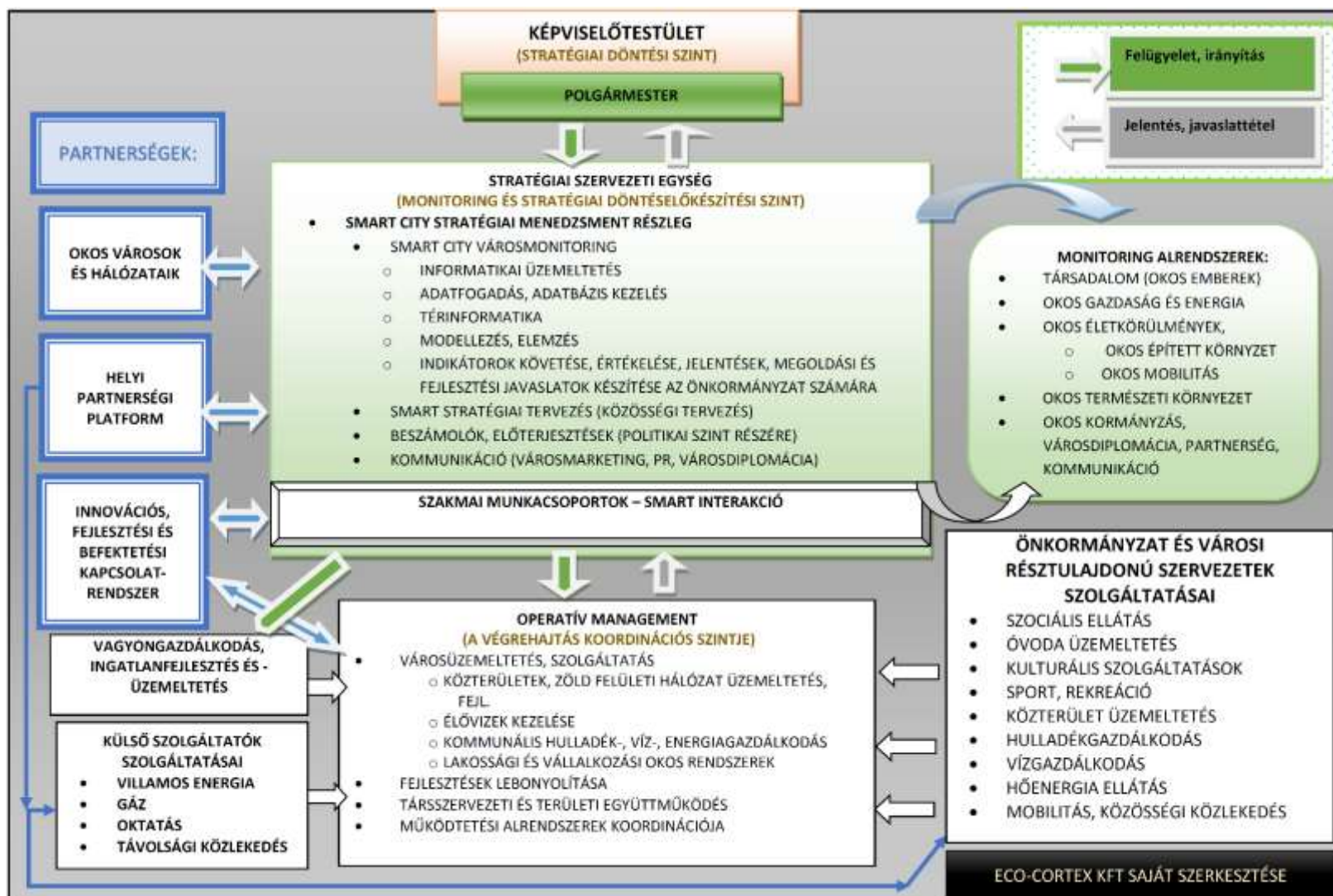
¹⁰ **Smart sustainable cities: An analysis of definitions (ITU 2014)** The International Telecommunication Union (ITU) is the United Nations specialized agency in the field of telecommunications, information and communication technologies (ICTs).

¹¹ A hivatkozott következményeket a Stratégia korábbi fejezetei -különösen a helyzetfeltáró részek- tartalmazzák.

A fentebb felsorolt, szerte ágazó témakörökbe történő beavatkozások integráltsága, optimális összetétele érdekében **szükség van egy rendező elvre, követendő modellre, amely tervezhetővé, áttekinthetővé teszi a beavatkozásokat** ahelyett, hogy például a megjelenő pályázati felhívások sorrendjében projektenként szülessen fejlesztési döntés, ami semmiképp nem vezet optimális fejlődéshez és működéshöz.

Egy racionálisan és a változásokhoz szinte valós idejű rugalmassággal illeszkedő rendszer kiépítéséhez először is a racionális, integrált rendszermodell és egy ezt szolgáló rendszerterv kidolgozására van szükség.

Integrált modellként az következő ábrát vehetjük alapul Sárbogárd esetében:

6. ábra: Sárbogárd okos város rendszermodellje

Az okos város modell megvalósításának lépései az alábbiak:

- Új rendszertervezési és irányítási modell kidolgozása és alkalmazása
- Digitális átállás program részletes kidolgozása

Az Okos város modellen belül Sárbogárd szempontjából az alábbi (alrendszerfejlesztési, digitalizálási) **prioritások** azonosíthatók:

- A hivatali szervezet felülvizsgálata és az átalakítási folyamatoknak megfelelő átalakítása
- Új rendszertervezési és irányítási modell kidolgozása és alkalmazása
- Digitális átállás program részletes kidolgozása
- Középtávú tervezés programjának kidolgozása, felelételeinek megteremtése és bevezetése az alkalmazásba (a rendszervhez és a digitális átállás tervhez illeszkedően)
- Partnerségi platform intézményeinek megszervezése és működésük elindítása
- Energia stratégia kidolgozása
- Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási és vízgazdálkodási stratégia kidolgozása
- A városdiplomáciai témák és üzenetek azonosítása és célba juttatásuk módszertana.

A prioritások összességére vonatkozik, hogy megvalósításuk az önkormányzatok felső szintű irányítása és finanszírozási lehetőségei által lehetővé tett mértékben és ütemben történhet.

Néhány kiemelt alrendszerrel kapcsolatos intézkedések

1. Új rendszertervezési és irányítási modell kidolgozása és alkalmazása

- A jelen koncepcióban és az arra épülő stratégiában meg kell határozni, hogy az önkormányzat az okos város módszertan fejlődésének mely fokát tűzi ki célul.
- Okos város 1.0 szint : technológiai cégek egyes (nem teljes körű) szolgáltatási ágak digitális szervezésére vonatkozó megoldásainak alkalmazása
- Okos város 2.0 szint: az önkormányzat a jelentős nagyságrendű szolgáltatások racionalizálása, jobb hozzáférése érdekében vezet be digitális technikákon és informatikán alapuló szolgáltatási rendszert
- Okos város 3.0 szint: az önkormányzat stratégiai céllal, hosszú-, közép- és rövidtávú tervezésének, integrált működésének optimalizálása érdekében, a helyi szereplők (stakeholderek, mint lakosság, vállalkozások, egyetem) bevonásával épít informatikai alapon nyugvó, szervezeti és emberi szellemi hozzáadott értékeken (tudáson, igényeken, javaslatokon) is nyugvó interaktív rendszert.

Bár az önkormányzati gyakorlat nagyrészt a 2.0 verziónál tart, Sárbogárd szempontjából a 3.0 cél kitűzése indokolt, mivel a megvalósítás időszakában a fejlődés várhatóan ezen a szinten is tovább lép.¹² A rendszernek öntanulónak, folyamatosan (kialakítás közben is) tovább fejleszhetőnek kell lennie annak érdekében, hogy a város a folyamatos fejlődéssel lépést tudjon tartani.

¹² Jelen Koncepció és az arra épülő Stratégia eredeti változatának kidolgozása idején a szakcégek kínálata még az 1.0 szintnél tartott.

Az okos város rendszer felülről lefelé haladva az alábbi rétegekből épül fel:¹³

- Innovációs képesség és gyorsítás
- Kormányzás, menedzsment és működtetés
- Politikák, folyamatok, PPP¹⁴ és programok
-
- „Adatpiac” és elemzés – belső, külső és nyílt hozzáférésű adatok
- Összekapcsolhatóság, elérhetőség és biztonság (belső és külső)
- Okos Város technológiai infrastruktúra

Első lépésben integrált, a stratégiai célrendszerrel összhangban álló, szakstratégiai jellegű rendszerterv kialakítására van szükség, mely lehetővé teszi egy, a jelenleginél lényegesen optimálisabb városszerkezet és működés elérését. Ennek keretében kitűzésre kerülnek a fejlesztés céljai, a bevonandó részterületek, szervezeti egységek, partnerek, társadalmi csoportok.

A modell alváltozata a fejlesztési és működési folyamatokat is tartalmazó verzió.

Ez a tervezési fokozat a 1-3. rétegeket tartalmazza.

A rendszerterv révén elkerülhetők az átfedő fejlesztések és megelőzhető a külön készült alrendszerek utólagos integrálásának rögzös útja.

A rendszertervnek a közüzemi szolgáltatásokon túl ki kell terjednie a város életének minden stratégiai fontosságú területére (természeti és épített környezet, gazdaság, társadalom, kormányzási információk, partnerség) az egyensúlyos fenntartható fejlődés érdekében, biztosítania kell a zavartalan, hatékony működtetéshez, a rövid- közép- és hosszútávú folyamat elemzésekhez, értékelésekhez szükséges információkat. Tartalmaznia kell a döntéshozatali rendszer információigényét és a döntések megalapozását szolgáló automatikus jelzéseket és jelentéseket, valamint biztosítania kell a rugalmas egyedi jelentéskészítések lehetőségét.

Feladatok ebben a fázisban:

- A rendszermodell és -terv feladat értelmezése, célok kitűzése
- Kiinduló tanulmány elkészítése és elfogadása
- Az előkészítésért és a megvalósításért felelős szervezeti egység létrehozása a stratégiai vezetési szinthez rendelve
- Forrásszerzés (pályázat és/vagy saját forrás, valamint a csatlakozó, tőkével rendelkező partnerek forrásai)
- Ajánlatkérés, döntés
- Kidolgozás – a kidolgozás menetében készülő felmérések, eredmények alapján szükségesnek tartott információigények azonosítása, szervezeti, munkamegosztási és egyéb döntések meghozatala és végrehajtása

¹³<https://iiot-world.com/smart-cities-buildings-infrastructure/smart-cities/the-smart-city-ecosystem-framework-a-model-for-planning-smart-cities/>

¹⁴ Public-Private Partnership, azaz a közösségi és a magánszéra együttműködése

2. Digitális átállás program kidolgozása

A rendszermodell és rendszerterv bevezetését követően kerülnek adaptálásra, illetve kidolgozásra az egyes alrendszerek tervei. Az a rész cél az okos város operatív rétegeit tartalmazza (4-6. rétegek).

A „digitális város” elnevezés egyrészt arra utal, hogy a rendszer kialakítása nagy arányban támaszkodik digitális adatokra és az okos város lényegében informatikai rendszerként működik, másrészt pedig arra, hogy – bár a rendszer egésze koránt sem merül ki a digitalizációban – a lakossági, vállalkozási ügyfelek életét megkönnyítő, a bevezetésekor a lakosság nagy többsége számára könnyebb és elérhetőbb elektronikus, internet alapú szolgáltatások kerülnek bevezetésre (az ügyfelek körül a fizikai és szellemi környezeten kívül átfogó digitális környezet alakul ki.)

Feladatok ebben a fázisban:

- A feladat értelmezése, célok kitűzése a rendszerterv értelmében
- Alrendszerek terveinek adaptálása, át/kidolgozása
- Kiinduló tanulmány elkészítése és elfogadása
- Forrásszerzés (pályázat és/vagy saját forrás, valamint a csatlakozó, tőkével rendelkező partnerek forrásai, kedvezményes hitel)
- Ajánlatkérés, döntés
- Kiépítés, képzés, bevezetés terv szerinti lépésekben

Középtávú tervezés bevezetése

A felgyorsult, és időnként váratlan változásokkal tarkított jelen időszakban, melyben az operatív, azonnali alkalmazkodási kényszerek és a közép- hosszú távú fejlesztések párhuzamosan vannak jelen, feltételezhetően nem elegendő az éves költségvetési rendelethez kötődő tervezési időhorizont alkalmazása. Paradox módon a váratlan eseményekhez való alkalmazkodást is megkönnyíti, ha az önkormányzat középtávú (célszerűen a fejlesztési ciklusokhoz igazodó hét éves, gördülő) tervezést folytat, mivel a rövid távú változások előrevetített hatásai is jól láthatók és ellentételezésük is tervezhető.

Külön érv a középtáv mellett, hogy a város fejlesztésében várható és indokolt a magántőke megjelenése, szükségessé válhatnak olyan kötelezettség vállalások, és a fejlesztések megvalósulása, új magánbefektetések révén keletkezhetnek olyan bevételek, amelyekkel hosszabb távon számolni lehet.

A befejezett fejlesztések fenntartási időszaka, fenntartási költségeik megjelenése, a humán erőforrás-igények változása évekkel később jelenik meg a költségvetésben, mint amikor a pályázat kidolgozása és benyújtása történik.

A terv alapvetően a következő, meglévő elemekre támaszkodik:

- stratégiai dokumentumokban foglalt
 - célrendszer
 - beavatkozások
 - projektek
- a meglévő folyamat-nyilvántartások, projekt menedzsment információk
- projekt dokumentációk
- önkormányzat meglévő költségvetési tervei
- önkormányzati rendeletek, határozatok, kötelezettségvállalások, szabályzatok
- beszámolók, jelentések (elsősorban költségvetési)
- ASP rendszer
- a szakosztályok, intézmények által vezetett önálló nyilvántartások, tervek
- KSH és egyéb felsőbb szervek részére küldött kötelező adatszolgáltatások (melyek nem kerülnek helyben feldolgozásra, csak tovább küldik őket)
- szerződések, megállapodások
- stb., a kidolgozás folyamatában azonosítandó tételek.

A tervezés fő módszertana:

- a célok, kötelezettségvállalások konkretizálása
 - tartalmi feladatok részletezése
 - felelősök azonosítása
- évenkénti ütemezés készítése, mely az aktuálissá váló költségvetési évre vonatkozóan negyedéves bontásra tagozódik
- költségvetés készítése (ütemezés évente, majd negyedévente)
- mérföldkövek, indikátorok azonosítása
- monitoring feladatok, felelősök, jelentési kötelezettségek, vezetési információk azonosítása

A tervezés eszközzrendszere:

A tervezés rendszerirányítási informatikai szoftver keretében történik, mely önállóan is kezelhető, azonban interaktívan és automatikusan együttműködik az ASP-vel.

Az alrendszer az Okos város modell rendszertervének és digitális átállási tervének részeként kerül kidolgozásra.

Az alrendszer maximálisan automatizált és felhasználóbarát, előre programozott és prompt jelentések könnyen kezelhető, gyors készítésére egyaránt alkalmas. A hozzáférés jogkörökhöz kötötten szelektív. A jelentések könnyen értelmezhetőek, tömörek, informatívak (pl. infografikákat készít).

A hálózat a meglévő hálózatra épül, vagy ahhoz kapcsolódik a lehetséges és szükséges mértékben.

A rendszer automatikusan kapcsolódik azokhoz a külső szervezetekhez (KSH, Lechner Tudásközpont, irányító szervek, kiválasztott adatbázisok), ahonnan tájékoztató információkat és összehasonlító adatokat gyűjt a jelentések, tervek készítéséhez.

Új energia stratégia, energiagazdálkodási rendszer kidolgozása és bevezetése

A 2022. évben bekövetkezett energiaár robbanás messzemenően felértékelte az energiarendszer fontosságát, mely elől egyetlen önkormányzat sem térhet ki. Új alapokra helyezett energia-ellátásra van szükség, melyben törekedni kell a város önellátási arányának növelésére az önkormányzati, a gazdasági és a lakossági szektorban egyaránt.

A változás irányát egyértelműen megszabja az EU CO₂-csökkentési célja, valamint a hagyományos energiaforrások szűkössége, elérhetőségének kockázata és ára: a megújuló energiaforrások felé fordulás a fő cél. Jelen stratégiában előkészítettség híján az irányok jelölhetők meg, melyek potenciálját további megalapozó vizsgálatok keretében szükséges feltárni.

A célszerű irányok:

- Napenergia hasznosítása
- Szélenergia hasznosításának lehetősége
- Geotermikus energiához való hozzájutás lehetőségének vizsgálata és értékelése
- Földhő hasznosítás
- Az energiafelhasználás csökkentésének lehetőségei
 - Épület-energetikai beavatkozások
 - Járműállomány struktúraváltása
 - A közlekedési szokások átalakítása (tömegközlekedés, kerékpáros közlekedés arányának növelése, az utazások racionalizálása)
- A vízhasználati szokások átalakítása

Az önkormányzat irányítási feladatai a fentiek terén:

- Energiagazdálkodásért felelős szervezeti egység kijelölése vagy létrehozása (egy személy vagy egy csoport)
- A stratégia kidolgozása az érintett partnerek bevonásával
- A vállalkozók és a lakosság irányába kommunikációs és partnerségi kampány kidolgozása és megvalósítása
- Az átálláshoz szükséges források megtervezése (pályázatok kidolgozása és benyújtása, piaci források, befektető partnerek felkutatása)
- A megvalósításhoz szükséges együttműködési és konzorciális partnerség kialakítása

A nap-és szélenergia hasznosítás feltételrendszere hazánkban napjainkban hátrányos, azonban várható és szükséges, hogy ez megváltozzon, és ösztönzötté váljon a megújuló energiák alkalmazása.

Az energiarendszer az okos város rendszer alrendszereként kerül kifejlesztésre.

Új éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási, táj- és vízgazdálkodási stratégia kidolgozása

Az energiához hasonlóan a vízgazdálkodás is központi kérdéssé vált (részben annak energia-vonzatai miatt), erőteljesebben azonban az éghajlatváltozás-okozta szélsőséges és csökkenő csapadék-eloszlás és az emelkedő átlaghőmérsékletek okoznak jelentős gondot.

Különösen feltűnő a negatív folyamatok gyorsulási trendje, ami felhívja a figyelmet a védekezés, alkalmazkodás sürgősségére. Minél általánosabban érvényesülő jelenségről van szó, annál több központi intézkedés és forrás várható, ezek szűkössége azonban éppen a negatív változások általános elterjedtségéből következik, így a gyorsan reagáló, kész programokkal rendelkező települések előnyhöz juthatnak.

Elsődlegesen a nyári vízhiány sújtja a területen meghatározó ágazatot, a mezőgazdaságot, de hasonlóan nagy gondot okoznak az özönvízszerű esőzések, viharok, jégverés is. A városi élet szempontjából az emelkedő átlaghőmérséklet, a szélsőséges csapadékhullás-okozta áradások- belvizek jelentenek egyre növekvő kihívást. Miközben a város évtizedek óta küzd a **csapadékvíz-elvezetés**

problémájával, egyre indokoltabb a **víz-tartalékolás** megoldása is. A város **zöldfelületi rendszerének** fejlesztése stratégiai cél, ennek azonban egyik meghatározó eleme az **öntözés**.

A város határában lévő mélyterületen **védett tórendszer** helyezkedik el, melynek környezetében kiterjedt mezőgazdasági területek vannak. Az öntözési, csapadékvíz-kormányzási, záportározó, tájvédelmi rendszer továbbfejlesztése érinti a védett tavak vízellátását és a vízminőséget is. A közelmúlt tapasztalata, hogy számos területen források, patakok apadnak el, és csökken a talajvíz szint. Ezek indokolják, hogy a tavak jelen és várható állapota a városi és a szántóföldi vízgazdálkodás tényezőivel együtt kerüljön elemzésre és tervezésre.

Az általános hazai gyakorlat szerint a **csapadék- és szürke vizek újrahasznosítása hiányzik**, minden olyan célra ivóvíz hasznosítására kerül sor, ahol ez kiváltható lenne.

A vízgazdálkodás központi kérdései Sárbogárd és a várostérség szempontjából:

- a mezőgazdasági művelés alatt álló területek vízellátása
 - vízvezetés- víz visszatartás rendszerének felülvizsgálata és optimalizálása
 - aktív öntözési rendszer és annak vízforrásai
 - a település csapadékvíz-kormányzási, záportároló, zöldfelület-fenntartó rendszere
 - a szélsőséges esőzések kezelése
 - minimumra törekvő talajszennyezést és vízvisszapótlási igényt jelentő precíziós és egyéb technológiák bevezetése és elterjesztése
 - az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó fajtaválasztás és vetésforgó alkalmazása
 - a talaj-és szélerózió hatásai elleni védelem, a tájvédelem és a tájkép részeként is
- a védett tavak és az élővizek állapotának vizsgálata és a beavatkozások tervezése
- a települési környezetet érintő hatások felmérése és a szükséges beavatkozások tervezése
 - csapadékhullás adatainak mérése, tárolása és elemzése, a szélsőséges csapadékeloszlás kezelésének módszertana
 - hőmérsékleti adatok mérése, tárolása és elemzése, a hőmérséklet-emelkedés, az extrém nyári hőmérsékletek kezelésének módszertana
 - a zöldfelületi rendszer fejlesztési szükségletének számítása a csapadék- és hőmérséklet-adatok függvényében
 - a zöldfelület-fejlesztés vízellátásának tervezése
 - az épületek energetikai állapotának felmérése és javítása (ld. az energia stratégia részeként)
 - az épület-állomány és a telkek csapadékvíz-megőrző és tároló képességének felmérése és fejlesztése (a vízellátás önellátásának növelése az ingatlanok vonatkozásában)
- a terület termál- és ivóvízkészleteinek felmérése és tartalékkészletek azonosítása.

A programozási időszakban célszerű építeni az időközben működésbe lévő Jövőstart Vállalkozásfejlesztési Központ és Inkubátorház bázisára, ahol törekedni kell a vállalkozói klub mielőbbi megszervezésére, amelyen belül az agrárvállalkozások külön csoportot képezhetnek annak érdekében, hogy az agrárium közös beavatkozásainak, programjának kidolgozásához csatlakozhassanak, és együtt tudjanak működni annak megvalósításában.

Ezen a szakmai területen **kiterjedt partnerségi együttműködésre van szükség** már a helyzetfeltárás és programkészítés időszakában is, mivel egyes részrendszerek a város területén, de különálló szervezetek működtetése, irányítása illetve felügyelete alatt vannak (védett tavak, vízellátás, mezőgazdasági területek, meteorológiai adatszolgáltatók, megújuló energia-használat szabályozása stb.)

6 Cselekvési terv

6.1 Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

6.1.1 Prioritások, stratégiai célok és részcélok összefüggései

Részcélok	Intézkedések	1. prioritás	2. prioritás	3. prioritás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
1. Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	• Iparfejlesztés			X
	• Turizmusfejlesztés			X
	• Helyi termék előállításának ösztönzése			X
	• Logisztikai kapacitások növelése			X
	• Körforgásos gazdaság megteremtése			X
	• Kereskedelem- és szolgáltatásfejlesztés		X	X
2. A települési szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése	• Vállalkozásbarát szabályozás (adók, rendeletek)			X
	• Partnerség a vállalkozói szférával és a fiatalokkal		X	
	• Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató településmarketing		X	

Részcélok	Intézkedések	1. prioritás	2. prioritás	3. prioritás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
3. Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	• Közúti közlekedés fejlesztése	X		
	• Kerékpáros közlekedés fejlesztése	X		
4. A kor követelményeinek megfelelő, piacképest tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	• Szakképzés rendszerének létrehozása		X	
	• Felnőttképzés rendszerének létrehozása		X	
	• Gimnáziumi tagozatok kialakítása		X	
5. A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	• Belvárosrehabilitáció és funkcióbővítés	X		
	• Alközpontok fejlesztése	X		
	• Középületek rehabilitációjának folytatása	X		
6. Alkalmazkodó, a táj és a hosszútávú erőforrások megőrzését biztosító, fenntartható agrárgazdaság fejlesztése	• Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése	X		
	• Környezetkímélő gazdálkodás támogatása	X		
7. Zöld- és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése	• Közcéli zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	X		
	• Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	X		
	• Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	X		

Részcélok	Intézkedések	1. prioritás	2. prioritás	3. prioritás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
	<ul style="list-style-type: none"> Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás 	X		
8. A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> CO2 kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> Talajterhelés mérséklése 	X		
9. A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	<ul style="list-style-type: none"> Közszolgáltatások intézményi fejlesztése 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> A helyi társadalom egészségi állapotának javítása 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése 		X	

Részcélok	Intézkedések	1. priorítás	2. priorítás	3. priorítás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
	<ul style="list-style-type: none"> Közösségi tájékoztatási, információs rendszer fejlesztése SMART megoldásokkal 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> SMART CITY – intelligens megoldások a városirányítás - városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén 		X	
10. Társadalmi integráció, befogadás erősítése	<ul style="list-style-type: none"> Tanodák, felzárkóztató beavatkozások 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása 		X	
11. Kulturális tőke növelése	<ul style="list-style-type: none"> Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása 		X	
12. A lakhatási feltételek fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása 		X	

Részcélok	Intézkedések	1. prioritás	2. prioritás	3. prioritás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
	(telkek, támogatási rendszerek stb.), ennek részeként			
	• Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása		X	
	• Piaci bérlakás portfólió kialakítása		X	
	• Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.)		X	
	• A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása		X	
	• Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása		X	
	• Szociális városrehabilitáció		X	
13. Helyi közösségek erősítése	• Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása		X	
	• Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése		X	

Részcélok	Intézkedések	1. prioritás	2. prioritás	3. prioritás
		A város infrastrukturális, környezeti és digitális feltételrendszerének fejlesztése	A helyi társadalom integrációjának és szolgáltatási rendszerének fejlesztése	Gazdasági növekedés
	<ul style="list-style-type: none"> Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása 		X	
	<ul style="list-style-type: none"> Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése 		X	

17. táblázat: Prioritások, stratégiai célok és részcélok összefüggései

6.1.2 Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

Rész cél 1.	A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4	Intézkedés 5	Intézkedés 6	
	Iparfejlesztés	Turizmusfejlesztés	Helyi termék előállításának ösztönzése	Logisztikai kapacitások növelése	Körforgásos gazdaság megteremtése	Kereskedelem- és szolgáltatásfejlesztés és	
Beavatkozási terület 1.	Rozsdaövezeti fejlesztés (Alsótöbörzsök)	Turizmusfejlesztési program kidolgozása és a helyi turizmus fejlesztése	Munkaigényes, importkiváltó termékek előállítása az Önkormányzat által szervezett, támogatott foglalkoztatások keretében	Rozsdaövezeti fejlesztés (Alsótöbörzsök)	A körkörös gazdaság feltételrendszerének kidolgozása	A gazdasági szereplők közötti partnerségi kapcsolatok kialakítása, fejlesztése	
Beavatkozási terület 2.	Ipari park továbbfejlesztése			Új logisztikai terület kialakítása			
Beavatkozási terület 3.	Az ipari parkban letelepedett vállalkozások együttműködések fejlesztése						
Rész cél 2.	A települési szolgáltatási környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése						

	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3				
	Vállalkozásbarát szabályozási rendszer kialakítása	Partnerség a vállalozási szférával és a fiatalokkal	Hatékony befektetés ösztönzés, befektetéstámogató befektetési marketing				
Beavatkozási terület 1.	Vállalkozásbarát várospolitikai stratégia kezdeményezése és meghonosítása	Partnerségi vállalozási info-kommunikációs platform kialakítása, működtetése	Foglalkoztatásösztönző eszközrendszer kidolgozása és bevezetése, különös tekintettel a befektetések és munkahelyteremtés ösztönzésére, incl. a hátrányos helyzetűek foglalkoztatására				
Beavatkozási terület 2.			Marketing stratégia és befektetésösztönzési program kidolgozása				

Részcél 3.	Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúrafejlesztés						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2					

	Közúti közlekedés fejlesztése	Kerékpáros közlekedés fejlesztése					
Beavatkozási terület 1.	A belváros közlekedési tehermentesítése	Kerékpárút hálózat fejlesztése					
Beavatkozási terület 2.	Belterületi úthálózat fejlesztése (Pusztægres)	A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés					
Beavatkozási terület 3.	Közösségi közlekedés javítása						

Részcél 4.	A kor követelményeinek megfelelő, piacépítő tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3				
	Szakképzés rendszerének létrehozása	Felnőttképzés rendszerének létrehozása	Gimnáziumi tagozatok kialakítása				
Beavatkozási terület 1.	Szakpolitikai döntéshozatali kezdeményezése	Szakpolitikai döntéshozatali kezdeményezése	Szakpolitikai döntéshozatali kezdeményezése				
Beavatkozási terület 2.	A szakképzés infrastrukturális feltételeinek kialakítása	A felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek kialakítása					

Rész cél 5.	A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3				
	Belvárosrehabilitáció és funkcióbővítés	Alközpontok fejlesztése	Középületek rehabilitációjának folytatása				
Beavatkozási terület 1.	Közösségi terek megújítása	Közösségi terek megújítása	Az intézmények épületállományának energetikai korszerűsítése				
Beavatkozási terület 2.	Közlekedésfejlesztés	Felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése					
Beavatkozási terület 3.	Zöldfelületfejlesztés	Közműfejlesztések					
Beavatkozási terület 4.	Vasútállomás környékének fejlesztése-közlekedésfejlesztés	Közintézmények korszerűsítése, fejlesztése					
Beavatkozási terület 5.	Szociális szolgáltatások fejlesztése						
Beavatkozási terület 6.	Közintézmények korszerűsítése, fejlesztése						
Rész cél 6.	Alkalmazkodó, a tájat és a hosszútávú erőforrások megtartását biztosító, fenntartható agrárgazdálkodás fejlesztése						

	Intézkedés 1	Intézkedés 2					
	Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése	Környezetkímélő gazdálkodás támogatása					
Beavatkozási terület 1.	Együttműködési platform kialakítása és működtetése az agrárgazdaság nagyvállalati szereplőivel	Felvilágosítás és ösztönzőrendszer bevezetése					
Beavatkozási terület 2.	Együttműködési platform kialakítása és működtetése az őstermelőkkel						

Rész cél 7.	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4	Intézkedés 5	Intézkedés 6	
	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, víz visszatartás	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba	Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	

Beavatkozási terület 1.	Új közösségi zöldterületek kialakítása	Felszíni csapadékvíz-elvezetés létesítményeinek rekonstrukciója	Fasorok és többszintű növény-sáv kialakítása a belterületi utak mentén	Növényosztás és kertészeti tancsadás a lakosság számára	Védett természeti értékek bemutatását szolgáló programok, ismeretterjesztő akciók szervezése	Ökoovi, óvodakert programok elindítása	
Beavatkozási terület 2.	Meglévő zöldterületek növényállományának megújítása, új biológiai sokféleséget növelő, a klímaváltozás hatásait mérséklő növényállomány telepítése	Esőkertek, csapadékvízviasszat artást szolgáló tározók kialakítása	Önkormányzati külterületi utak menti fásítás	Intézmények zöldfelületeinek fejlesztése, megnyitása a lakosság felé	Helyi védelemre javasolt természeti értékek felmérése és védelem alá vonása	Közösségi zöldterület fejlesztési és fenntartási akciók szervezése	
Beavatkozási terület 3.	Meglévő zöldterületek infrastruktúra elemeinek megújítása	Kisvízfolyások rehabilitációja	A település mentén véderdősávok kialakítása	Óvodakert fejlesztések		Fa és zöldterületi kataszter kialakítása	

Beavatkozási terület 4.		Vízvisszatartás érdekében a külterületen meglévő csatornahálózat átalakítása vízvisszatartó megoldások kialakítása				Legszebb kert pályázat indítása	
Beavatkozási terület 5.						Vízvisszatartó csapadékvízkezeléssel kapcsolatos szemléletformáló programok indítása	

Rész cél 8.	A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4			
	CO2 kibocsátás csökkentése, légszennyezettség mérő állomás telepítése	Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése	Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése	Talajterhelés mérséklése			

Beavatkozási terület 1.	Környezeti szenzorok (levegőszennyezés mérő) telepítése	Lakossági megújuló energián alapuló kiserőművek kialakításának támogatása	A keletkező hulladék csökkentését és a szelektív hulladékgyűjtést célzó szemléletformáló programok indítása	Szennyvízhálózat további fejlesztése			
Beavatkozási terület 2.	A városban működő ipari üzemek környezetvédelmi szempontú technológiai fejlesztése	Megújuló energia használatára vonatkozó energiaközösségi kialakítása	A keletkező hulladékok újrahasznosítását végző ipari szereplők támogatása	A szennyvízrákötések ösztönzése			
Beavatkozási terület 3.	A köz- és lakóépületek energetikai célú felújítása	Energiahatékonysági szemléletformáló programok, kiadványok	Keletkezett zöldhulladék hasznosításának kidolgozása	Szürkevízhasznosítási technológiák támogatása			
Beavatkozási terület 4.	Energiahatékonysági intézkedések bevezetése az önkormányzat által fenntartott intézményekben.	Alternatív fűtési rendszerek kialakításának támogatása		A barnamezős területek kármentesítésítése			

Bevatk ozási terület 5.	Távhőszolgáltatásb a bekapcsolt háztartások és intézmények arányának növelése	Távhőszolgáltatást biztosító fűtőművek korszerűsítése megújuló energia alkalmazása					
--	--	---	--	--	--	--	--

Részcél 9.	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4	Intézkedés 5		
	Közszolgáltatások intézményi fejlesztése	A helyi társadalom egészségi állapotának javítása	Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése	Közösségi tájékoztatási, információs rendszer fejlesztése SMART megoldásokkal	SMART CITY – intelligens megoldások a városirányítás - városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden lehetséges területén		
Bevatk ozási terület 1.	Az oktatás intézményrendszer ének infrastrukturális fejlesztése	Az egészségtudatos szemlélet kialakítása, népszerűsítése	A szociális szolgáltatások integrációjának előkészítése	Tervezési dokumentumok előállítás	Okos város rendszerkonceptió kidolgozása		

Beavatkozási terület 2.		Egészségmegőrzést szolgáló városi programok elindítása	Szociális szolgáltatások kapacitásainak fejlesztése	A hatékony lakossági tájékoztatás informatikai felületeinek, applikációinak kiválasztása és/vagy kidolgozása	Okos város kormányzási modul kidolgozása és implementálása		
Beavatkozási terület 3.			Humán erőforrásállomány fejlesztése		Priorizált alrendszerek kiválasztása, moduljának kidolgozása és bevezetése		

Részcél 10.	Társadalmi integráció, befogadás erősítése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3				
	Tanodák, felzárkóztató beavatkozások	Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések	A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit foglalkoztatási formák kialakítása				

Bevatkozási terület 1.	Tanoda program továbbvitele	Programok kidolgozása, szervezése, megvalósítása	A hátrányos helyzetűek foglalkoztatását elősegítő önkormányzati ösztönző eszközök kidolgozása és bevezetése				
-------------------------------	-----------------------------	--	---	--	--	--	--

Rész cél 11.	A kulturális tőke növelése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2					
	Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése	Kulturális és szocializációs képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása					
Bevatkozási terület 1.	Tervek kidolgozása, pályázatok kidolgozása	Kulturális közösségi terek fejlesztése					
Bevatkozási terület 2.	Projektek megvalósítása	Program kidolgozása a szocializációs képességek fejlesztése érdekében					

Rész cél 12.	A lakhatási feltételek fejlesztése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4	Intézkedés 5	Intézkedés 6	Intézkedés 7
	Differenciált, letelepedést segítő lakhatási program kidolgozása (telkek, támogatási rendszerek stb.), ennek részeként	Társadalmi mobilitást ösztönző szociális bérlakásprogram kialakítása	Piaci bérlakás portfólió kialakítása	Munkavállalást célzó lakhatást segítő intézkedési rendszer (munkásszállás, szolgálati lakások stb.)	A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása	Lakóterületek épületállományának megfelelő színvonalú fenntartása, felújítása	Szociális városrehabilitáció
Beavatkozási terület 1.	Lakóterületi fejlesztési területek kiválasztása és előkészítése	Szociális szolgáltatástervezési koncepció kidolgozása	Szükségletfelmérés a meglévő igények és a befektetések révén várható növekmény figyelembevételével	Szükségletfelmérés a meglévő igények és a befektetések révén várható növekmény figyelembevételével	Életpálya program kidolgozása	Tömbházak korszerűsítési programja	A szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása
Beavatkozási terület 2.	A letelepedést szolgáló ösztönzőrendszer kidolgozása	Lakáskonceptió kidolgozása	Bérlakásállomány fejlesztési program kialakítása	A munkásszállásállomány fejlesztési program kialakítása	35 éves korig tartó korosztály számára komplex szolgáltatási program kidolgozása	Energiakorszerűsít és, megújuló energiahasználat, csapadékvíz hasznosítás ösztönzése önkormányzati eszközökkel	

Bevatkozási terület 3.		Üzleti terv készítése, optimális megtérülésszámítás			Az ifjúsági lakhatási feltételrendszer javítását szolgáló intézkedések kidolgozása		
-------------------------------	--	---	--	--	--	--	--

Rész cél 13.	Helyi közösségek erősítése						
	Intézkedés 1	Intézkedés 2	Intézkedés 3	Intézkedés 4			
	Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása	Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése	Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása	Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése			
Bevatkozási terület 1.	A partnerségi együttműködések fejlesztése	A városi kommunikációs rendszer fejlesztése	Ifjúsági támogató, eszközrendszer kidolgozása, meglévők folytatása	Helyi kulturális közösségi folyamat kezdeményezése és megvalósítása, helyi közösségek támogatása, helyi identitás fejlesztése			

<p>Beavatkozási terület 2.</p>		<p>Kommunikációs csatornák fejlesztése</p>	<p>Ifjúságpolitikai és tehetséggondozási program kidolgozása: Ösztöndíj-program folytatása, tehetségek támogatása (ESZA), képzések</p>				
---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

18. táblázat: Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

6.2 Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása

Az akcióterületek kijelölésének az a célja, hogy a város a középtávú céljainak elérését a fejlesztési tevékenységek, beavatkozások területi alapú tervezésével, megvalósításával, optimális időbeni ütemezéssel és a forrásabszorpciós képesség javításával valósítsa meg. Az akcióterületi alapú tervezés keretében sor kerül a városrehabilitációs tevékenységek összehangolására más típusú fejlesztésekkel is. Az akcióterületi fejlesztés közvetlen célja a körülhatárolt területen több, összehangolt fejlesztés megvalósítása, melyek egymás hatását erősítve felemelik annak értékét, minőségét, növelik befektetési és lakóterületi vonzerejét, és ez által a magántőke is szívesebben hajt itt végre fejlesztéseket.

Jelen ITS akcióterületeinek kijelölésében szerepet játszik a korábbi akcióterületek (városközponti, sárszentmiklósi akcióterületek fejlesztéseinek) felülvizsgálata, és kiemelt szempontként kerül értékelésre az adott akcióterületi fejlesztések folytatása, a szinergikus hatások erősítése.

Továbbra is kiemelten figyelembe vesszük az akcióterületek kijelölésénél a város fejlődése szempontjából lényeges társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését, a társadalmi kohézió erősítését. Az akcióterület fejlesztése elősegíti a város gazdaságának további élénkítését, a szolgáltatási kínálat bővítését. Ugyancsak fontos a természeti környezet védelme, a zöld- és kékinfrastruktúra fenntartható fejlesztése, valamint az épített környezet értékeinek megőrzése, a leromlott műszaki állapotú épületek, utak rekonstrukciója, a használaton kívüli ingatlanok hasznosítása.

Az akcióterület méretének kijelölésében szerepet játszik az a követelmény, hogy a fejlesztések megfelelő koncentrációban valósuljanak meg, így biztosítva a kívánt eredményeket. Az akcióterületen végrehajtott fejlesztéseknek az egész városra és a kistérségre is kedvező hatást kell gyakorolniuk.

A fenti szempontok figyelembevételével az alábbi akcióterület kijelölése történt meg:

1. Belvárosi akcióterület
2. Sárszentmiklósi akcióterület
3. Alsótöbörzsöki akcióterület
4. Pusztægresi akcióterület
5. Iparterületi akcióterület

6.2.1 Az akcióterületek bemutatása

6.2.1.1 A Belvárosi akcióterület lehatárolása, indoklással

7. ábra: Belvárosi akcióterület

Az akcióterület utcákkal lehatárolt területe:

Radnóti utca–Tinódy utca a vasútállomásig a MÁV teleppel együtt a 63-as útig

Haladás utca _Árpád utca, Túri Miklós utca-Tompa Mihály utca

Kossuth utca – Attila utca

Az akcióterület bemutatása:

A belvárosi akcióterület belterület, a szerkezeti és szabályozási terv alapján vegyes felhasználású terület, kapcsolódó zöldbesorolású területekkel.

A belvárosi akcióterület a város közigazgatási, közösségi–társadalmi és gazdasági súlyponti területe. Itt helyezkednek el és nyújtanak országos és regionális **közigazgatási** szolgáltatásokat a megyei dekoncentrált állami szervek kirendeltségei (Fejér Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának Kirendeltsége, Nemzeti Adó és Vámhivatal Sárbogárdi Kirendeltsége, ÁNTSZ Közép-dunántúli Regionális Intézete Sárbogárdi Kirendeltsége, Sárbogárdi Körzeti Földhivatal, Falugazdász szervezet).

Az akcióterületen állnak a város legfontosabb közintézményeinek épületei: a Városháza, a Városi Bíróság, Városi Ügyészség.

A **kultúra és a közművelődés** helyi és járási központja, a József Attila Művelődési ház is az akcióterületen helyezkedik el.

A **közoktatás** fontos intézményei – a Kossuth Zsuzsanna Általános Iskola és Előkészítő Szakiskola, a Mészöly Géza Általános Iskola, a Petőfi Sándor Gimnázium, a Sárbogárdi Zeneiskola és a Zengő óvoda – is az akcióterületen találhatóak.

A **szociális ellátás** központja, az Egyesített Szociális Intézmény, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat is az akcióterületen található.

A helyi **katolikus közösség** számára fontos Szent László király katolikus templom is az akcióterületen található. Sajátos helyzetű az ugyancsak az akcióterületen lévő Zsinagóga, mely kulturális, építészeti értéket képvisel a városban, de jelenleg magántulajdonban van, és boltként használja tulajdonosa.

Az akcióterület egyik épületében működik a **helyi sajtó** (Bogárd és Vidéke).

Hús kereskedelmi, szolgáltató tevékenységet folytató egység, 5 vendéglátó egység található az akcióterületen.

Az akcióterületen belül jelentős az átmenő forgalom, mert középen szeli át az Ady Endre utca, amely a 63-as sz. főút szakaszaként a város teljes átmenő forgalmát bonyolítja, ami jelentős környezetterhelést jelent.

Távközlési szempontból nincsenek kapacitáshiányok.

A belvárosi akcióterület funkcióinak hatása túlmutat az akcióterület határain. A közigazgatási szolgáltatásokat az egész város lakossága, ezen kívül többségüket a járás lakossága is igénybe veszi. A Művelődési Központ ugyancsak az egész kistérség lakossága számára kínál kulturális rendezvényeket a járás egyetlen városaként.

Fontos, hogy a városközpont fejlődjön, mert hosszú távon meg kell őriznie Sárbogárdnak a járási közigazgatási-szolgáltató központ szerepét, melyhez a közigazgatási, közösségi funkciók erősítése szükséges. Fontos ezen funkciók megerősítése és fejlesztése azért is, mert az intézményrendszer a város legnagyobb foglalkoztatója.

Az előző ciklusban „városközponti akcióterület” -nek nevezett, most Belvárosi akcióterületként azonosított területen **az előző ciklusra tervezett és részben lezajlottak fejlesztések:**

Városháza (polgármesteri hivatal) Ügyfélszolgálat - Információs központ kialakítása, akadálymentesítéssel

Városháza és József Attila Művelődési Központ környezetének zöldfelületi felújítása, 1 db akadálymentes parkoló kialakítása

Fedett piac kialakítása piacfelügyelőséggel és szociális blokkal

Új helyszín kialakítása a Hősök terei régi óvoda épületében a Madarász József Városi Könyvtár számára

Hősök tere felújítása kapuzattal

József Attila Művelődési Központ részleges felújítása és Civil Koordinációs Iroda kialakítása akadálymentesítéssel

Szent László király római katolikus templom részleges felújítása körmeneti járdával, kerítéssel, galambvédelemmel, kőtisztítással

Szent László király római katolikus templom előtti, József Attila utcához tartozó önkormányzati tulajdonú járda felújítása

A közelmúltban megvalósult, illetve befejezés alatt álló fejlesztések:

Város központ megújulásának első üteme, a főtér díszter funkció hangsúlyozásával

Ifjúsági Park fejlesztése, zöldfelület rekonstrukciója, fitness eszközök telepítése, futópálya kialakítása

Ady lakótelep fejlesztése- játszótér kialakítás, burkolatjavítás

Régi, funkció nélküli könyvtárépület felújítása, új közösségi szolgáltatások kialakításával (alkotóműhely, tornaszoba, tanácsadó központ)

Művelődési ház felújítása

Tanuszoda építése

belvárosi parkolási rendszer átalakítása – új parkolók kialakítása

Művelődési ház felújítása

A tankerület az akcióterület általános iskoláinak felújítását is megvalósította.

Előkészítés alatt álló, a közeljövőben jövőben megvalósuló fejlesztések (2021-2022)

Új rendőrségi épület kialakítása

Új mentőállomás kialakítása

Vasútállomás térségének MÁV kezelésben lévő területének rehabilitációja

Az akcióterületen a következő problémák várnak megoldásra:

Az előző fejlesztési ciklusban megkezdődött, de nem valósult meg teljeskörűen a városközpont rekonstrukciója. A műemlékű védettségű régi Községháza, a Hősök tere emblematikus épülete változatlanul leromlott állapotban rontja a megújuló tér esztétikai összhatását, és az elavult közművek, a korszerűtlen nyílászárók magas gazdaságos üzemeltetési költségekkel járnak.

A városközpontban két olyan intézmény is működik, amelyek leromlott állapotúak, a szolgáltatásnyújtás nem tud megfelelő minőségben megvalósulni, pl. bölcsődében. A másik fejlesztésre váró épület a 22 ágyval rendelkező szociális otthon, mely évek óta nem tudja kiszolgálni a jelenlegi ágyszámmal az ápolásra szoruló idős emberek igényeit.

A város közétkeztetése szempontjából lényeges igény a főzőkonyha teljes körű felújítása.

A fiatalok véleménye szerint kevés a célcsoportjuk igényeihez illeszkedő szolgáltatás, rendezvény a városban. Nincsenek megfelelő vendéglátó egységek, szabadidős közösségi terek.

Ugyancsak évek óta probléma az utak, járdák leromlott állapota is.

Cél: A városias jelleg erősítése funkcióbővítéssel, a környezetterhelés csökkentése, a helyi lakosság komfortérzetének és identitástudatának erősítése

6.2.1.2 A Sárszentmiklósi akcióterület lehatárolása, indoklással

8. ábra: Sárszentmiklósi akcióterület

A sárszentmiklósi akcióterület utcákkal lehatárolt területe:

Semmelweis utca- Munkácsy utca – Rákóczi utca– Széchenyi utca– Köztársaság utca (Széchenyi utca Vasút utca közötti szakasza) – Vasút út – Táncsics utca (Vörösmarty utcáig) Vörösmarty utca – Köztársaság utca (Semmelweis utcáig)

Az akcióterület bemutatása:

Az akcióterületen döntő többségben közösségi és szolgáltatási funkciók koncentrálódtak, közoktatási és vallási intézmények (katolikus, református, evangélikus templomok) működnek egymás közvetlen közelében. Gyógyszertár, házi orvosi rendelő, állatorvosi rendelő, gyógyszertár áll lakosság rendelkezésére. Boltok, posta is van a területen.

Az előző fejlesztési ciklusban az önkormányzat a városi funkciók erősítését, az alközpont funkciót kívánta erősíteni: az óvoda és orvosi rendelő korszerűsítése megtörtént.

A Sárbogárd- Sárszentmiklós kerékpárút építése jelenleg megvalósítás alatt van.

A tankerületi központ Sárszentmiklósi iskola felújításával az oktatási funkciót erősítette.

Az akcióterületen a következő problémák várnak megoldásra:

A városrész a második legnagyobb lakónépséggel, területtel rendelkezik a városban, számos közigazgatási és szolgáltatási funkcióval, önálló településrészi identitással. Az itt élők számára a közösségi élet központját az iskola és óvoda jelenti, nincs külön közösségi épület, klub, ahol akár a fiatalok, az idősebbek a településrész hagyományait, kisebb rendezvényeket meg tudnák tartani. A városrész saját sportpályáját is fejleszteni szükséges.

A településrész és az akcióterület infrastruktúráját tekintve a sárszentmiklósi területen nagy probléma a városrész vízvezető rendszerének állapota, a vízvezetés, vízvisszatartás helyzete. Az ezen a területen tervezendő beruházások között szerepel a kék-infrastruktúra fejlesztés. A város egységes és rendezett zöldfelületei rendszerének kialakítása érdekében megújulást igényel a sárszentmiklósi településrész növényállománya, ezen belül a településrész utcahálózatának növényállománya is egységesítésre, megújulásra vár. A felmérések alapján e tekintetben a leginkább fejlesztésre szoruló területek a Vörösmarty és a Magyar utca, valamint - különösen árnyékolás tekintetében - a közintézmények területe.

6.2.1.3 Az Alsótöbörzsöki akcióterület lehatárolása, indoklással

9. ábra: Alsótöbörzsöki akcióterület

Az akcióterület utcákkal lehatárolt területe:

Bem utca - Imremajori utca - Szent István út - Katona utca - Tüzér utca - Temető utca - Szent István út
kiegészülve a Dózsa laktanya területével

Az akcióterület bemutatása

Sárszentmiklóshoz hasonlóan Alsótöbörzsök is önálló település volt, mielőtt integrálódott Sárbogárd városba. A városközponttól való távolsága kisebb, mint Sárszentmiklósé, így a várostestbe való szervesülésének kedvezőbbek voltak az esélyei, de ez a folyamat még nem fejeződött be. Ezen a területen található sportpálya, általános iskola, óvoda, valamint egy vendéglátó egység. Az előző tervezési–fejlesztési szakaszban óvoda felújítás szerepelt az alsótöbörzsöki városrészben tervezett fejlesztések között.

Az akcióterületen a következő problémák várnak megoldásra: részben leromlott állapotú intézmény korszerűsítése szükséges (óvoda), részben a felszíni vízvezetésből adódó problémákat kell felszámolni, továbbá a településrész komfortosabbá tétele érdekében a városrész játszóterének fejlesztése, felújítása is indokolt. Alsótöbörzsökön található olyan terület, amely a város iparfejlesztéséhez szükséges infrastruktúrát részben biztosítani tudja. E több irányú beavatkozások szükségessége indokolja az akcióterületté nyilvánítását.

Ebben a tervezési - fejlesztési ciklusban is akcióterület marad Alsótöbörzsök. Óvodafelújítás, játszótérfejlesztés, iparterület előkészítés és felszíni vízrendezési projektek megvalósítása járul hozzá, hogy Alsótöbörzsök alközponti funkciója erősödjön, a településrész gazdasági ereje is nőjön.

Cél: Alsótöbörzsök alközponti funkciójának erősítése és annak előkészítése, hogy az akcióterület, így Alsótöbörzsök is részévé válhasson a város gazdasági fejlődésének.

6.2.1.4 A Pusztaegresi akcióterület lehatárolása, indoklással

10. ábra: Pusztaegresi akcióterület

A Pusztaegresi akcióterület utcákkal lehatárolt területe:

Rákóczi út, Széchenyi utca, Deák Ferenc utca, Köztársaság tér, Kossuth Lajos utca, Petőfi utca, Baross János utca, Dégi út, Hatvani utca, Dózsa György utca, Ady Endre utca, Fehérvári utca.

Az akcióterület bemutatása

Pusztaegres Sárbogárdtól 13 km-re, nyugatra található. A 6153. j. mellékút halad keresztül rajta, ami Sárbogárdot köti össze Mezőszilassal. Délről a Rákóczi utca (6153. j. mellékút), Köztársaság tér,

nyugatról a Petőfi utca, Dégi út, északról a Fehérvári utca, keletről a Hatvani utca, Széchenyi utca által lehatárolt területen fekszik.

A városrész összesen 10 utcából áll, és a város legjelentősebb szegregátuma itt található. Sárbogárd Város Önkormányzata ezen a területen a lakófunkciót javító intézkedések mellett a társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex program kidolgozásában és megvalósításában is elkötelezett. A komplex programok megvalósítása esetén elvárásként azonosítható, hogy a beavatkozások ne csak a szegregátumot érintsék, hanem minél szélesebb lakossági körre terjedjenek ki. Mivel kicsi a városrész, ezért a diszkrimináció elkerülését is célozza a városrész egészének akcióterületté nyilvánítása. A teljes városrész akcióterületté nyilvánítását indokolja továbbá az a cél is, hogy a beavatkozásokkal megakadályozhatóvá váljon a szegregálódás terjedése.

Az előző tervezési -fejlesztési ciklusban is akcióterület volt Pusztægres.

A 2014-2020 ciklusban a településrészen komplex szociális városrehabilitációs projekt valósult meg.

A szociális városrehabilitáció ERFA részében szolgálati lakások kerültek kialakításra, míg az ESZA típusú forrásokból a szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása volt a cél. A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósultak meg. A projekt megvalósításának tapasztalatai alapján az alábbi beavatkozási tevékenységek működtek hatékonyan a célterületen:

folyamatos szociális munka: főállású szociális munkás alkalmazása, állapotfelmérés és egyéni fejlesztési tervek készítése, tanácsadás pénzügyi, családszervezési és életvezetési, adósságkezelési témakörben

foglalkoztatási tanácsadás

a kora-gyermekkorai fejlesztés: logopédus, konduktor, pszichológus szakemberek foglalkoztak a célcsoporttal az egyéni fejlesztés sikere érdekében.

A Pusztægresi óvoda energetikai szempontú felújítása 2016-2018 között valósult meg.

Az akcióterületen a következő problémák várnak megoldásra:

A szegregátumban élők helyzetének további javulásához a jelenléti szociális munka folytatására van szükség. A településrészen az úthálózat állapota, minősége is sok kívánnivalót hagy maga után, jelentős arányban vannak burkolatlan utak.

6.2.1.5 Az iparterületi akcióterület beavatkozási terület lehatárolása, indoklással

6. ábra: Iparterületi akcióterület

Az akcióterület lehatárolása, megoldandó problémák

Az akcióterület lehatárolását -döntően külterületi elhelyezkedése miatt- utcákkal nem lehet megtenni. Az eredeti akcióterület a kislóki út mentén, a város felől az Árpád utcától ÉK-re elterülő területen helyezkedik el. A helyrajzi alapján az alábbi területet fedi le: 0238/39, 0238/43, 0238/44, 0238/45, 0238/46, 0238/47, 0544/31, 0544/35, 0544/37, 0544/41, 0544/42, 0544/46, 0544/47, 0544/48, 0545/1, 0545/2, 0545/3, 0545/4, 0545/5, 0545/6, 0545/7, 0545/8, 0545/10, 0545/11, 0545/13, 0545/14, 0545/15, 0545/16, 0545/18, 0545/19, 819/1, 819/5, 819/6, 819/7, 819/8, 819/9, 819/10, 819/11, 819/12, 819/13, 819/15, 819/16, 819/17, 819/18, 819/19, 821/3, 821/4, 825/2

A város önkormányzata a település gazdasági helyzetének javítása érdekében több éve dolgozik azon, hogy a betelepülni szándékozó és a helyi vállalkozások számára is vonzó ipari környezetet hozzon létre, ipari parkot alakítson ki, amelyben megfelelő infrastrukturális háttér áll rendelkezésre a befektetők számára. Ennek hiánya a korábbi évtizedekben komoly versenyhátrányt jelentett a település számára, mivel a kedvező földrajzi helyzet ellenére az érdeklődő vállalkozások végül másképp döntöttek. Az országban a rendszerváltást követően gombamód szaporodtak a közművesített ingatlanokkal rendelkező ipari parkok, közülük ma már számosan ipari park, ipari-technológiai park címmel rendelkeznek, s előre megépített csarnokokkal várják a befektetőket. Az ország egyik legerősebb városa e tekintetben éppen a közeli Székesfehérvár, mely nemzetközi tekintetben is több évtizede ismert befektetési célpont, Közép-Kelet Európa nagyvárosainak releváns versenytársa. Ezen túlmenően Sárbogárd olyan városgyűrű középpontjában helyezkedik el, amely a megyeszékhely mellett több erős ipari parki versenytársat is felvonultat (Dunaújváros, Szekszárd, Dunaföldvár, újabban Siófok is.)

Világossá vált, hogy a település fejlődésének az ipari park hiánya egyik legnagyobb gátja, az akcióterület kijelölésének ez volt az oka. Az önkormányzat a tulajdonában lévő ingatlanok felmérését követően döntött úgy, hogy ez a terület a legalkalmasabb arra, hogy ipari parki funkciókat töltsön be.

Az akcióterület a város lakóövezeti részéhez közvetlenül kapcsolódik, annak szélén, az Árpád utca végén, illetve a Kislóki út mentén helyezkedik el. A terület nagy részén a hatvanas években szovjet laktanyát létesítettek, amelyet 1991-ben hagytak el a katonák, 1994-ben került önkormányzati tulajdonba. Az Iparterületi akcióterület a városközponttól való távolsága átlagosan 2 km. Az akcióterület a 2011. évi IVS-ben nem szerepelt akcióterületként, azonban 2014-ben már igen, és az az önkormányzat szándékai szerint a jelenlegi tervezési-fejlesztési szakaszban a település gazdasági fejlődésének alapjai lesz az jelenleg folyamatban lévő, 2022-re megvalósuló beruházások:

- Ipari park kialakítása,
- Vállalkozói Inkubátorház kialakítása

Lakóépület elhelyezése nem megengedett.

Az övezetben birtokközpont nem alakítható ki.

Az akcióterületen a következő problémák várnak megoldásra:

Az ipari parki terület hasznosítása a várakozásoknál is gyorsabban valósul meg. A rendelkezésre álló információk és a megkezdett, illetve folyamatban lévő tárgyalások szerint az ipari parki területek, parcellák 2022. második felére mintegy kétharmad részben gazdára találnak. A fennmaradó, infrastruktúrával ellátandó terület a jelen fejlesztési ciklus folyamatos kínálatának biztosításához nagy valószínűséggel nem lesz elegendő. Részben a külső, részben a környékbeli, járási kereslet meghaladja a várakozásokat.

A kereslet további növekedése prognosztizálható a város közlekedési pozíciójának lényeges javulása következtében. Várhatóan erősödik az érdeklődés közeli térségi és nagyterrségi, nemzetközi vonatkozásokban is. Az M8 a város közigazgatási területén halad majd át a város Székesfehérvár felé eső oldalán, ahol csatlakozik a 63-as úttal.

A bővítés lehetősége a parkkal határos szomszédos telkek irányában áll fenn. A célzott bővítés nagyságrendje 15 ha, melynek konkretizálására a 2022. évtől esedékes felmérés és egyeztetések alapján történhet, figyelembe véve, hogy a bevonható telkek többségükben magántulajdonban vannak.

6.2.2 Akcióterületi fejlesztések bemutatása

6.2.2.1 Belvárosi akcióterület fejlesztései

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
Probléma	<p>Az előző fejlesztési ciklusban megkezdődött, de nem valósult meg teljeskörűen a városközpont rekonstrukciója. A műemlékű védettségű régi Községház - a Hősök tere emblemikus épülete - változatlanul leromlott állapotban rontja a részben már megújult tér esztétikai összhatását. Ezen kívül az elavult közművek, a korszerűtlen nyílászárók magas üzemeltetési költségekkel járnak.</p> <p>A városközpontban két olyan intézmény is működik, amelyek leromlott állapotúak, a szolgáltatásnyújtás nem tud megfelelő minőségben megvalósulni, pl. a bölcsődében, ill. a 22 ágygal rendelkező szociális otthon sem tudja évek óta kiszolgálni a jelenlegi ágyszámmal az ápolásra szoruló idős emberek igényeit. A szolgáltatási minőséget és a költséghatékony működést tenné lehetővé egy komplex szociális szolgáltatóközpont létesítése. Hasznosítatlan épületek is kínálják magukat a meglévő funkciók kapacitásbővítésére, az új funkciókkal történő hasznosításra.</p> <p>A fiatalok véleménye szerint kevés a célcsoportjuk igényeihez illeszkedő szolgáltatás, rendezvény a városban. Nincsenek megfelelő vendéglátó egységek, szabadidős közösségi terek.</p> <p>Ugyancsak évek óta probléma az utak, járdák leromlott állapota is.</p>
Indoklás	<p>A városias jelleg erősítése elsősorban a város központi településmagját érinti. A városközpont városrehabilitációs funkcióbővítése az elmúlt időszakban már megkezdődött, amit tovább kell folytatni, mert még mindig nincs a településnek valódi városközpontja. Sárbogárd városias jellegének erősítése érdekében még számos funkcióval bővíthető a terület. Ide tartozik a közterületek fejlesztése rekreációs funkciók, találkozási pontok, közösségi terek létrehozása révén, amihez természetesen beletartozik a zöldfelületek minőségi fejlesztése is.</p> <p>A közterület fejlesztések egyik fontos eleme a belváros parkolási problémáinak megoldása. Úgy kell a belváros közterületeit átalakítani, hogy a zöldítés és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése mellett a parkolók száma ne csökkenjen, mivel a központban található a szolgáltatások többsége. Új</p>

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
	<p>parkolók létrehozására érdekében a környező tömbbelsőket, telkeket lehet feltárni.</p> <p>További fejlesztési terület az intézményi ellátások esetében jelentkezik. Ide tartozik a képzési, közösségi, kulturális, szórakoztató szolgáltatások fejlesztése, színtereinek megteremtése. A közösségi programok feltételeinek, színtereinek biztosítása hozzájárul a lakosság helyi identitásának erősítéséhez, a közösségi életben való aktív szerepvállaláshoz.</p> <p>Hosszabb távon foglalkozni kell azzal a problémával, hogy a fejlődő város néhány másik járásközpont belvárosához képest szerényebb megjelenése révén gyengébb imázst és vonzerőt generál. Ez a sajátos térszerkezeti fejlődésből következik, hiszen Sárbogárd végső soron falvak összenövéséből és összevonásából jött létre, s csak 1986-ban kapott városi rangot, így történelmi városközpont nem jöhetett létre. Ezt a hiányzó fejlődési elemet pótolhatja a meglévő városközpont jelentősebb fejlődése, melyet azonban a jelenlegi adottságok behatárolnak, ezért szükséges egy új, a hosszabb távú fejlődés követelményeinek megfelelő funkciógazdag, vonzó városközpont megtervezése. A megvalósítás bizonyosan meghaladja a Városfejlesztési Kon koncepció megvalósítási periódusát, azonban a központfejlesztés koncepcióalkotásának megkezdése indokolt.</p> <p>A funkcióbővítések mellett, illetve érdekében folytatni szükséges a középületek rehabilitációját, ami konkrét üzemeltetési és városműködtetési előnyök mellett a városkép fejlesztéséhez is hozzájárul.</p>
<p>javasolt beavatkozások</p>	<p>Közösségi terek megújítása - program</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hősök tere további fejlesztése, a közösségi tér funkció erősítése <p>A teret, melynek egyik része díszter, másik része hősi temető, középületek (polgármesteri hivatal, bíróság) veszik körül. Kettős funkciója közül - különösen a második miatt- nem tudott a lakosság számára valódi közösségi térre alakulni. Olyan fényjátékkal ellátott szökőkút kialakítása a cél, mely megállítja, ott tartózkodásra ösztönzi a főtéren áthaladó fiatalokat, és az idősebb korosztályt is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az Ifjúsági park funkcióbővítése <p>4. A város kiterjedt zöld területén, az Ifjúság utcánál található Ifjúsági park mindössze egyetlen leromlott műszaki állapotú szabadterei színpaddal rendelkezik, mely helyett új komplex öltözővel és mosdó helyiséggel rendelkező új színpad megvalósítása a cél. Ehhez a beavatkozáshoz társulna a növényzet fejlesztése, komplex terv alapján.</p>

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ady lakótelep közösségi tereinek fejlesztése: A lakosság igényli a komfortérzet javítása érdekében funkcióbővítés, új növénytelepítés a hátsó részeken is, élhetőbb kialakítás komplex terv alapján. A játszótérek felújítását. A lakótelep fiataljai és a közelben található Zengő óvoda óvodásainak szülei egyaránt igénylik a játszótér felújítását. • József Attila utca lakótelep fejlesztése Tömbbelső újragondolása, funkcióterületek kijelölése (sportpálya, játszótér, pihenő rész, szökőkút, közösségi tér), növényzet felülvizsgálata és megújítása. A lakótelep rendelkezik olyan potenciális zöldfelülettel, aminek koros faállománya mára értéket képvisel. Az egyéb kialakítások (burkolatok, használati funkciók, cserjeszint) azonban megkoptak, megrongálódtak, így jelen állapotában ezek a zöldfelületek nem képesek azt a pluszt nyújtani, melyre hivatottak lennének. • Közlekedésfejlesztési program A 63.sz. főközlekedési út városon átmenő szakaszának forgalomcsökkentése érdekében alternatív útvonalak kialakítása első ütemben az Árpád utca felújításával (500 millió Ft), majd a második ütemben a Tinódi utca fejlesztésével • Intézmény-korszerűsítési, bővítési program Szociális alapszolgáltatások fejlesztése - Multifunkcionális szociális központ kialakítása: Szociális otthon korszerűsítés, bővítése (Ady E u 39-41), az ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon felújítása, bővítése A projekt az előző ciklus tervei között is szerepelt. a 22 férőhellyel rendelkező intézmény felújítására és bővítésére továbbra is igény van a városban, mivel a település lakossága -hasonlóan más városokéhoz -jelentős részben idős ember, akik sokan szorulnak szociális otthonban történő ápolásra, gondozásra. • A Sárbogárdi Hársfavirág Bölcsőde felújítása, bővítése (Ady Endre út 126.) RRF A jelenlegi bölcsődei kapacitás nem felel meg az elhelyezési igényeknek, ezért a felújítás mellett 1 csoportszobával bővíteni kívánja a fenntartó a férőhelykapacitást. • Az ún. HEMO használaton kívüli ingatlan funkciókkal való megtöltése A 3 szintes használaton kívüli épületben korábban étterem, színház, irodai funkciók kerültek elhelyezésre. A Petőfi Sándor Gimnázium közelében található épület felújítása, funkciókkal való megtöltése évek óta szerepel az

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
	<p>önkormányzat tervei között. Mivel a város vezetése a gimnáziumi képzés mellett tervezi a szakképzés elindítását is a járásközpontban, az épület tervezetten gyakorlati képzőhellyel működő szakképzőközpontként a duális képzés funkcióját emelné be a város oktatási-képzési portfóliójába.</p> <p>Energetikai korszerűsítési program</p> <ul style="list-style-type: none"> • A sárbogárdi közétkeztetést ellátó főzőkonyha felújítása (épület + konyha) teljeskörű energetikai korszerűsítése • A régi Községház épületének rekonstrukciója, energetikai korszerűsítése: A városközpont emblematikus épülete leromlott homlokzattal, korszerűsítésre váró közművekkel, a belső terek felújításával, jobb energiakihasználtságú épületként válhat a városközpont, a Hősök tere esztétikailag és költséghatékonysági szempontból is XXI. századi színvonalú épületté. A városban a közszolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztése is szükséges, ezzel együtt a feladatok biztosításához szükséges infrastruktúrát bővíteni szükséges. Ehhez is teret biztosít a polgármesteri hivatal szomszédságában elhelyezkedő felújított, energetikai szempontból is korszerűvé váló épület. • A polgármesteri hivatal és művelődési ház napelemekkel történő ellátása fontos cél. • Zöldfelületek fejlesztése program • Intézmények zöldfelületi fejlesztése • Boross Mihály park fejlesztése • A meglévő zöldfelület fejlesztése, megújítása • Utcafásítások, fasorok, zöldsávok kialakítása <p>Egységes koncepció kidolgozása és megvalósítása a teljes akcióterületre a nagyobb, szélesebb, illetve nagyobb forgalmú utak fásítására és háromszintű zöldsávok kialakítására. (Tury Miklós utca, Salamon utca, Tompa Mihály utca, Tinódy utca, Barátság utca, Radnóti utca, Ifjúság utca, Petőfi utca, Kossuth Lajos utca)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Madarász József Városi Könyvtár intézményi zöldfelület fejlesztése <p>Pihenőpark kialakítása, közösségi tér létrehozása, növénytelepítés.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zengő Óvoda intézményi zöldfelület fejlesztése

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
	<p>Növényzet felülvizsgálata, új növénytelepítés (árnyékadó képesség elsődleges)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hársfavirág Bölcsöde <p>Növényzet felülvizsgálata, új növénytelepítés (árnyékadó képesség elsődleges)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mészöly Géza Általános iskola és Családsegítő Központ <p>Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sárbogárdi Petőfi Sándor Gimnázium <p>Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása (KLIKK)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szakorvosi Rendelő Intézet <p>Növényzet felülvizsgálata, új növénytelepítés, pihenő funkció kialakítása (Fejér Megyei Kórház)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vasútállomás -program <p>A vasútállomás környezetének újragondolása, meglévő értékes faállomány megőrzése, fogadótér kialakítása, gyalogos irányok kijelölése, rendezése, új növénytelepítés (MÁV) Állomás park fejlesztése: Tereprendezés (vizes élőhely lehetőségének megvizsgálása), pihenőpark kialakítása, benzinkút lehatárolása növényzettel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Új, a 21.századnak megfelelő városközpont kialakításához szükséges terv kidolgozása
Kapcsolódó célok és intézkedések	<ul style="list-style-type: none"> • A település szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése /Vállalkozástámogató üzleti infrastruktúra továbbfejlesztése • Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkör erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése/Közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése • A Városközpont városias jellegének erősítése, funkcióbővítése/Középületek rehabilitációjának folytatása • Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése/Közzolgáltatások intézményi fejlesztése

Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	
	<ul style="list-style-type: none"> • A környezetterhelések mérséklése
Elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi vállalkozások árbevételének növekedése • ÜHG kibocsátás csökkenése • növényfelületek újjáélesztése révén kedvezőbb városi klíma, egészséges környezet • nyitott közösségi terek növekedése • városi jelleg erősödése • valódi járásközpont kialakulása • környezeti ártalmak csökkenése • öregedési index csökkenése • vándorlási egyenleg kedvező változása, a negatív tendencia csökkenése
Felelős	Polgármester, képviselőtestület
Együttműködő	Iparkamara, civil szervezetek, települési intézmények és kormányhivatalok
Célcsoport	<ul style="list-style-type: none"> • település és a térség lakossága • helyi és betelepülni kívánó vállalkozások • átmenő forgalomban résztvevők, települést érintők (pl. Vasútállomáson átszállók)
Lehetséges forrás	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ, RRF, IKOP, önerő, Európai uniós források,
Indikátorok	5. Tehermentesített útszakaszok száma/hossza nő
	6. Vasútállomás környezetének fejlesztése (rendezett zöldfelület nő)
	7. Bővített, korszerűsített intézmények száma nő
	8. Energetikai korszerűsítésen átesett intézmények száma nő
	9. Zöldfelületfejlesztésben részesült intézmények száma nő
	10. Városközpont fejlesztési terv van/nincs
	11. A közparkok, játszóterek területe 3000 m ² -rel emelkedik

19. táblázat: Belvárosi akcióterület

6.2.2.2 Sárszentmihályi akcióterület

Sárszentmiklós	
Probléma	<p>Sárszentmiklós a hosszan elnyúló település egyik alközpontja. Az előző ciklusban megkezdődött az alközponti funkciók erősítése, de további lépések tehetők a fiatalok életminőségének javításáért. A fiatalok a részvételi tervezés során megfogalmazták, hogy sportolási lehetőségekre, közösségi akciókra alkalmas tereket hiányolnak a városból.</p> <p>A helyi lakosság komfortérzetének javításához hozzájárul, ha a felszíni vízvezetés problémája is megoldódik a jelenlegi fejlesztési időszakban.</p>
Indoklás	<p>A városrészben a központban adódik lehetőség közösségi tér fejlesztésre. A világháborús infrastruktúra fejlesztése az elődök emléke előtti tisztelgés lehetőségét hordozza, így a helyi identitás, értékőrzés erősítésére nyújt lehetőséget.</p> <p>A játszótér megújítása, a szabadidő park és pihenő park kialakítások döntően a fiatalok igényeit elégítik ki. A kék-és zöld infrastruktúra fejlesztések hozzájárulnak a környezeti fenntarthatóság megvalósításához, a település élhetőségéhez.</p>
Javasolt beavatkozások	<p>Közösségi tér-fejlesztés-program</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közösségi tér fejlesztés a templom és iskola környékén, Sárszentmiklói világháborús infrastruktúra fejlesztése, növényesítés. Semmelweis utcai játszótér megújítása, zöldfelületeinek fejlesztése Sportpálya zöldfelületeinek fejlesztése, szabadidő park kialakítása a sportpálya melletti tér fejlesztésével <p>Határoló növényzet telepítése, árnyékolás megoldása növényzettel</p> <p>Zöld-Kék infrastruktúrafejlesztés program</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vízvezetés: Tisza utca középső szakaszától a Köztársaság útig, a Köztársaság úton a Mol töltőállomásig, majd a Vörösmarty – Magyar utca közötti szakasz, majd tovább a Homokos utca irányába • Intézményi zöldfelületének fejlesztése (Kipp-Kopp Óvoda, Sárszentmiklói Általános Iskola) <p>Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása. Növényzet felülvizsgálata, új növénytelepítés (árnyékadó képesség elsődleges)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tisza utca, vizes terület fejlesztése <p>Új pihenőpark kialakítása az adottságokra építve, kihasználva a vizenyős területet. Esőkert létrehozása körülvette park funkcióval, célzott növénytelepítés, funkciók kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utcafásítás, zöldsávok egységes rendezése Magyar utca, Vörösmarty Utca <p>A piacképes tudást és kompetenciákat nyújtó felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sárszentmiklós központjában a volt iskola épület-felújítása a Dunavecsei Református Egyház által fenntartott – felnőttképzést bonyolító ún. Mezőföld iskola („népiskola”) elhelyezése érdekében Béke utca és a Gesztenye sor találkozásánál

Sárszentmiklós	
Kapcsolódó célok és intézkedések	<ul style="list-style-type: none"> • Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése /Zöldfelületek növelése, felszíni vízrendezés • Az alközpontok fejlesztése • A felnőttképzés fejlesztése
Elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • aktívabb közösségi élet a településrészen • településrészi identitás fejlődése • javuló zöldfelületi ellátottság • városi iskolázottság szintjének emelkedése
Felelős	Polgármester, településrész önkormányzati képviselője, civil szervezetek és intézmények vezetői
Együttműködő	Településrészi civil szervezetek, helyi óvoda és iskola, lakosság, helyi vállalkozók
Célcsoport	Sárszentmiklós lakossága Sárbogárd lakossága Térségben élő, a felnőttképzésbe bekapcsolódni kívánó lakosság
Lehetséges forrás	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ, EFOP PLUSZ, RRF, önerő, Európai uniós források,
Indikátorok	• 0,5 ha kialakításra kerülő nyitott közösségi tér
	• vízelvezetéssel és vízrendezéssel érintett utcák hossza (minimum 2 km)
	• 0,5 ha megújuló zöldfelület
	• 1 db új közösségi épület
	• 1 db új felnőttképzési intézmény

20. táblázat: A sárszentmiklói akcióterület projektjei

6.2.2.3 Alsótöbörzsöki akcióterület

Alsótöbörzsök	
Probléma	<p>A leromlott állapotú intézmény korszerűsítése vár megoldásra (óvoda), valamint a felszíni vízelvezetésből adódó problémákat is fel kell az akcióterületen számolni. Ezen túl a településrész komfortossága érdekében játszótér fejlesztésre és felújításra is szükség van.</p> <p>A város, a térség érdeke a települést érintő közlekedési fejlesztésekben rejlő potenciál kihasználása, új vállalkozások</p>

Alsótöbörzsök	
	<p>betelepülése, logisztikai szolgáltatások kialakítása révén. Erre megfelelő helyszín az akcióterületen található, évtizedekig laktanyaként működő terület. Évek óta egyeztet a városvezetés a Honvédelmi Minisztériummal a használaton kívüli Dózsa laktanya átadásáról. Ha a minisztériummal sikerül a megegyezés, Sárbogárd felhasználja a területet ipari-logisztikai céllal a gazdaságfejlesztés erősítéséhez.</p>
Indoklás	<p>Sárbogárd városiasságának növeléséhez szüksége van a településrészi központok fejlesztésére, a szolgáltatások, az intézményhálózat korszerűsítésére, a településrészek zöldítésére, ezen lépések elengedhetetlenek annak érdekében, hogy a város népességmegtartó ereje növekedjen, illetve a letelepülni szándékozók számára vonzóvá tudjon válni. Ezért szükséges az óvodai korszerűsítés, a játszótér fejlesztés, a vízelvezetés problémájának rendezése.</p> <p>Alsótöbörzsökön, a 0119 hrsz-on található a „volt magyar laktanya” területe is, mely több évtizede teljes mértékben használatlan és gondozatlan. A terület a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 42. § (1) bekezdés hatálya alá tartozik, melynek értelmében: „A Honvédség szervezeteinek elhelyezéséhez, és feladatai ellátásához rendelkezésre bocsátott ingatlanok állami tulajdonban, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyongazdálkodásában állnak. A honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyongazdálkodásában lévő ingatlanok elsődleges rendeltetése a honvédelmi feladatok ellátásának biztosítása.” Tekintettel a terület különleges honvédelmi jellegére, a tervezett fejlesztések és a fejlesztésekhez szükséges településrendezési eszközök módosítása (pl.: övezeti átsorolás) a 0119 hrsz-ú ingatlan vagyongazdálkodási/rendelkezési jogának megszerzése, valamint annak földhivatali bejegyzése után kezdhető meg. A terület településrendezési eszközökben történő övezeti átsorolása a Honvédelmi Minisztérium vagyongazdálkodási hozzájárulásának birtokában lehetséges. Az önkormányzat ez irányba tett lépései ez idáig nem jártak elmozdulást jelentő sikerrel, de a város továbbra sem mond le a terület hasznosításáról, miközben a városnak gazdaságfejlesztési szempontból szüksége lenne erre a területre.</p>
Javasolt beavatkozások	<p>A közterületi infrastruktúra fejlesztése -program</p> <ul style="list-style-type: none"> • A felszíni vízelvezetés újabb üteme: Szent István út, Bajcsy, Dózsa, Bem, Esze Tamás, Imremajori út csapadékvizeinek bekötése a

Alsótöbörzsök	
	<p>befogadó külterületi árkokba. Szent István út és a Hörcsöki út kivételével a többi önkormányzati út.</p> <ul style="list-style-type: none"> játszótér rekonstrukció, játszótér fejlesztés - Tüzér utca <p>12.</p> <p>Intézménykorszerűsítési és zöldfelületi fejlesztések program</p> <ul style="list-style-type: none"> Óvodafelújítás és intézményi zöldfelület fejlesztés (Sárbogárdi Zengő Óvoda Töbörzsöki Telephelye Aprajafalva Óvoda, Cím: 7000 Sárbogárd, Szent István út 49. Tel: 25/465-291) <p>Óvodafelújítás és a környezet növényzetének felülvizsgálata, új növénytelepítés (árnyékkadó képesség elsődleges)</p> <ul style="list-style-type: none"> Szent István Általános iskola intézményi zöldfelület fejlesztése Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása <p>Rozsdaövezeti fejlesztési program</p> <ul style="list-style-type: none"> Dózsa György laktanya átvételének előkészítése a Honvédelmi Minisztériummal egyeztetve (Külterület) 10 ha terület leválasztása laktanya területből, új ipari/logisztika park-indításának előkészítése, barnamezős projekt
Kapcsolódó célok és intézkedések	<ul style="list-style-type: none"> Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése/lparfejlesztés Az alközpontok fejlesztése/Középületek rehabilitációjának folytatása gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési hálózat fejlesztése/vasútállomás és környéke rendezése
Elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> összetartó közösség kialakulása komfortosabb települési infrastruktúra gazdasági fejlődés, növekvő adóbevételek munkahely teremtés, foglalkoztatás bővülés
Felelős	polgármester, településrész önkormányzati képviselője, civil szervezetek, településrészen működő intézmények vezetői
Együttműködő	Településrészi civil szervezetek, helyi óvoda és iskola, lakosság, helyi vállalkozók
Célcsoport	Elsősorban Alsótöbörzsök lakossága
Lehetséges forrás	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ, RRF, IKOP, önerő, Európai uniós források,
Indikátorok	1 ha megújuló zöldfelület
	2,5 km hosszú vízelvezető rendszer korszerűsítése
	1 db rozsdaövezeti hasznosítási terv

Alsótöbörzsök		
		10 ha, hasznosítható barnamezős terület /hasznosítható barnamezős területek (m2)
		1 korszerűsített játszótér, 10 újonnan elhelyezett játékkal
		Felújítással érintett intézmények száma 2 db

21. táblázat: Az alsótöbörzsöki akcióterület projektjei

6.2.2.4 Pusztaegresi akcióterület

Pusztáegres	
Probléma	<p>A korábbi időkben jóval ezer fő feletti lakosságszámú, de még ma is hatszáz fő feletti településrészben szegregátum található.</p> <p>Pusztáegresen a gazdálkodás alapját a múltban a mezőgazdaság jelentette, és a mezőgazdasági hagyományokkal, termelési kultúrával rendelkező településrészen ma sincs szinte mással foglalkozó vállalkozás. Stabil, nagy mezőgazdasági vállalkozás azonban nincs. A munkaképes korú lakosság, amennyiben lehetősége van, ingázik, elsősorban Sárbogárdra. Székesfehérvár irányába tömegközlekedéssel való ingázásnak korlátozottak a lehetőségei. Az akcióterületre - kiemelten a szegregátumra - vonatkozó iskolázottsági, foglalkoztatottsági mutatók rendkívül kedvezőtlen képet rajzolnak ki. A lakosság alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, ez korlátozza a munkaerő-piaci esélyeket, melyeket tovább rontanak a közlekedés nehézségei.</p>
Indoklás	<p>Az akcióterület kijelölése során fontosnak tartottuk a társadalmi együttműködés erősítését, komplex program megvalósítását, hiszen ennek a városrésznek még mindig a legmagasabb a lakosságszáma a valamikor önálló sárbogárdi településrészek közül, így a társadalmi integrációnak a befogadó oldalról is van kerete.</p> <p>A 2014-2020 között működő Széchenyi 2020 program keretében Sárbogárdon több társadalmi célú integrációt szolgáló projekt valósult meg. Korábban a településen a tanulási integrációt szolgáló programok az iskolai intézményekben indultak, amelyek eredményeiből részesültek a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos tanulók is. Az elmúlt években a szociális ellátás területén az idősek otthonának és a hajléktalan szállónak a fejlesztésére került sor, mindkét intézményben a működést elősegítő, a komfortfokozatot növelő kis értékű eszközök beszerzésére került sor.</p>

Pusztagegres	
	<p>2016-ban az önkormányzat a szegregátumban élők helyzetének javítása, társadalmi integrálása érdekében több projekt megvalósítását tervezte, melyek akcióterülete a két településrész teljes területe volt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • TOP-5.2.1-15 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok • TOP-4.3.1-15 Leromlott városi területek rehabilitációja <p>A fenti pályázati felhívásokra az önkormányzat benyújtotta pályázati kérelmét, azonban a Támogató csak Pusztagegres vonatkozásában támogatta a pályázatokat. A szociális városrehabilitáció ERFA részében szolgálati lakások kerültek kialakításra, míg az ESZA típusú forrásokból a szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása volt a cél. A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósultak meg. A projekt megvalósításának tapasztalatai alapján az alábbi beavatkozási tevékenységek működtek hatékonyan a célterületen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • folyamatos szociális munka: főállású szociális munkás alkalmazása, állapotfelmérés és egyéni fejlesztési tervek készítése, tanácsadás pénzügyi, családszervezési és életvezetési, adósságkezelési témakörben • foglalkoztatási tanácsadás • a kora-gyermekkori fejlesztés: logopédus, konduktor, pszichológus szakemberek foglalkoztak a célcsoporttal az egyéni fejlesztés sikere érdekében
Javasolt beavatkozások	<p>Az előző fejlesztési ciklusban megkezdett társadalmi integrációra irányuló fejlesztések folytatása</p> <ul style="list-style-type: none"> • A folyamatos jelenléti szociális munka folytatása • Az integráció erősítésére irányuló rendezvények szervezése, lebonyolítása • A belterületi úthálózat fejlesztése
Kapcsolódó célok és intézkedések	Társadalmi megújulás erősítése/Szociális városrehabilitáció
Elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • fejlődő közösségi élet • szegregációt eredményező társadalmi folyamatok mérséklődése • szegregátum megszűnése
Felelős	Polgármester, településrész önkormányzati képviselője, civil szervezetek és intézmények vezetői
Együttműködő	Helyi civil szervezetek, CSGYSZK, körzeti orvos, óvoda, helyi vállalkozások, művelődési ház vezetője

Pusztagegres		
Célcsoport	településrész lakossága, szegregátumban élők, civil szervezetek	
Lehetséges forrás	TOP PLUSZ, EFOP Plusz, önerő	
Indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Közösségi programokon résztvevők száma minimum 100 fő 	
	•	<ul style="list-style-type: none"> • Eredményes fejlesztési tervvel érintett lakosok száma minimum 50 fő
	•	<ul style="list-style-type: none"> • Felújítással, korszerűsítéssel érintett belterületi úthálózat hossza 1 km
	•	<ul style="list-style-type: none"> • Szegregátumban élők foglalkoztatottsága 10 % emelkedik
s	•	<ul style="list-style-type: none"> • Szegregátumban élők iskolázottsága emelkedik, legalább 30 % szakképzettséggel fog rendelkezni

22. táblázat: A pusztagegresi akcióterület projektjei

6.2.2.5 Iparterületi akcióterület

Ipari parki akcióterület	
Probléma	Sárbogárd a gazdaságfejlődést döntő mértékben meghatározó, rendszerváltás utáni újrapiarítási, befektetési időszakban erőforrás-kibocsátóvá vált annak következtében, hogy teherviselő ágazatai – katonai bázisok, elektronikai ipar, mezőgazdasági termékfeldolgozás- megszüntek, foglalkoztatása kiürült, s a környező középvárosi gyűrű újra épülő vonzereje elszívta a befektetéseket, és a közlekedési tengelyek mentén a felszabadult munkaerőt is.
Indoklás	<p>Sárbogárd város számára -az alábbiak alapján - megalapozott célkitűzés a dinamikus gazdaságfejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bőven rendelkezik szabad, infrastruktúrával megközelített vagy ellátott területekkel, melyeket nem az élelmiszertermelésből kell kivonni, mint s települések többsége esetén. Árai versenyképesen alakíthatók. • Van egy fejlett ágazata, az agrárium, mely vertikális (feldolgozási) és horizontális irányban (új növénytermesztési és állattenyésztési ágazatok felé) is bővíthető. Ezen felül új ágazatok meghonosításában is érdekelt, alapozva a korábbi termelési kultúrára (elektronikai ipar, járműipar). • A közlekedési hálózatok fejlődése révén előnyös logisztikai pozícióba kerül, amely még kiaknázatlan.

Ipari parki akcióterület	
	<ul style="list-style-type: none"> • Képes képzett munkaerőt toborozni a munkába járók felét kitevő ingázói körből, s képes szabad munkaerőt felvonultatni, főként az alacsonyabb képzettséget igénylő munkakörökben. <p>A dinamikus gazdaságfejlesztéshez, mely meglévő szereplőkön túl új, tőkeerős vállalkozások letelepítésével és a jelenleg monokultúras gazdaság kiterjesztésével számol, fejleszteni kell a város vállalkozásbarát szolgáltatási, intézményi jellemzőit, melyek vonzóvá teszik a betelepedést.</p> <p>Az új befektetések egyik kiemelt kritériuma a vonzó telephelyi kínálat kialakítása. A közeli megyeszékhely, Székesfehérvár gazdag tapasztalatokkal és összehasonlítható alappal- egyúttal versenyfeltételekkel- rendelkezik ipari-logisztikai parkok és vonzó üzletpolitika tekintetében is, ugyanakkor mennyiségi vonatkozásban túltelítettnek tekinthető; Sárbogárd versenyképes kínálat kifejlesztésére képes e téren, közeli, s logisztikai tekintetben előnyös pozícióban.</p>
Javasolt beavatkozások	<ul style="list-style-type: none"> • energiaközösség feltételeinek megteremtése • területbővítés infrastruktúra fejlesztéssel • csarnoképítés ipar/logisztikai célra • inkubátorház és vállalkozás- fejlesztési központ bővítése • város és befektetésmenedzsment szervezet létrehozása menedzsment
Kapcsolódó célok és intézkedések	Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése/Iparfejlesztés/Logisztikai kapacitások növelése
Elvart eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • megújuló energia részarányának növekedése • raktár és logisztikai kapacitások kialakítása • városi gazdasági helyzetének javulása • foglalkoztatásbővítés, munkahelyteremtés
Felelős	Polgármester, vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó szervezetek
Együttműködő	Helyi vállalkozások, kamarák, vállalkozásfejlesztési szervezetek, megyei önkormányzat
Célcsoport	vállalkozások helyi lakosság befektetők
Lehetséges forrás	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, Egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források
Indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • energiaközösség létrejötte
	<ul style="list-style-type: none"> • további, minimum 5 ha iparterület kialakítása
	<ul style="list-style-type: none"> • 5000 m²-es logisztikai kapacitás kiépítése
	<ul style="list-style-type: none"> • 5 új betelepülő vállalkozás

Ipari parki akcióterület		
		<ul style="list-style-type: none"> • 2 fő befektetésmenedzser

23. táblázat: Aziparterületi akcióterület projektjei

6.3 Városi szintű beavatkozási területek részletezése

6.3.1 Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások

A beavatkozások kivétel nélkül akcióterületekbe kerültek besorolásra tartalmuk és méretük szerint.

6.3.2 Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások

1. Belvárosi akcióterületi fejlesztések

Intézkedés	Belváros rehabilitációja és funkcióbővítése	
Stratégiai cél	2. A város differenciált település jellegével harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása és működtetése	
Indoklás	<p>Sárbogárd lakosainak igénye, hogy központi területe a városi életminőséget tükröző, közösségi funkciók választékát biztosító hely legyen. Adottsága a jelenlegi, nem városias jellegű telekstruktúra, a jelentős átmenőforgalom és az intézmények sok esetben leromlott állapota, az úthálózat és a járdák problémás minősége.</p> <p>Az előző fejlesztési ciklusban elkezdődött a városmag fejlesztése, amelynek számos projektjének megvalósítása jelenleg is tart, illetve előkészítés alatt van 3 beruházás (új rendőrségi épület, új mentőállomás, vasútállomás rehabilitációja).</p> <p>A belváros rehabilitációjával és funkcióbővítésével hozzájárul a lokális életminőség javulásán túl a város gazdasági-foglalkoztatási (az intézményrendszer a város legnagyobb foglalkoztatója) és a tágabb környezete számára teljesítő közszolgáltatási, közigazgatási szerepének fejlődéséhez, minőségi javulásához. A városközpont fejlesztése egyben integritást, identitást erősítő, közösségfejlesztő (népességmegtartó) tényező is, valamint nem utolsósorban végrehajtása elősegíti a klímabarát környezet kialakulását, amely ma már minden település céljai közt szerepel.</p>	
Kapcsolódás	Sárbogárd központi területének fejlesztése szinergiában a többi akcióterületen (Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök, Pusztaegres, iparterület) illetve a hálózatosan megvalósuló beruházásokkal együttesen valósítja meg a jövőképpen felvázolt állapot elérését.	
Az intézkedés tartalma	Támogatható tevékenységek, projekt javaslatok	Kedvezményezettek köre
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hősök tere fejlesztése 2. Ifjúsági park funkcióbővítése 3. Ady lakótelep közösségi tereinek fejlesztése 	helyi és vonzásteréség lakossága,

	<ol style="list-style-type: none"> 4. József Attila lakótelep fejlesztése 5. 63.sz. közút tehermentesítése 6. Szociális alapszolgáltatások fejlesztése 7. Hársfavirág bölcsőde felújítása, bővítése 8. HEMO ingatlan hasznosítása 9. Régi Községháza rekonstrukciója, energetikai felújítása, funkcionális tervezése 10. Főzőkonyha felújítása, energetikai korszerűsítése 11. Polgármesteri hivatal napelemekkel való ellátása 12. Művelődési háza napelemekkel való ellátása 13. Boros Mihály park fejlesztése 14. Utcafásítások, zöldfelület fejlesztések 15. Madarász József Városi Könyvtár intézményi zöldfelület fejlesztése 16. Zengő óvoda intézményi zöldfelület fejlesztése 17. Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése 18. Mészöly Géza Ált. Isk. és Családsegítő központ funkciószervezése 19. Petőfi Sándor Gimnázium funkció- és zöldfelület fejlesztése 20. Szakorvosi rendelő növényzet- és funkció rendezése 21. Vasútállomás fogadótér és környezetének rendezése (MÁV) 22. Állomáspark fejlesztése 23. Városközpont terv készítése 	<p>betelepülő vállalkozások, átmenőforgalomban résztvevők, vasútállomáson átszállók</p>
<p>Projekt kiválasztási kritériumok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlenül szolgálja a környezetszennyezés csökkentését • Mérsékli az üzemeltetési, fenntartási költségeket • Növeli a város vonzerejét, megtartóképességét • Javítja az életminőséget • Új szolgáltatást, munkahelyet hoz létre • Csökkenti az adminisztrációt, megkönnyíti az ügyintézés • Hozzájárul a lakosság tudatformálásához • Szolgálja a város környéki települések minél szélesebb körét • Javítja a mikroklimatikus viszonyokat • Csökkenti az üvegház-hatású gázok kibocsátását és a légszennyezést • Családbarát beruházás • Növeli az általános költséghatékonyságot és energiaköltségeket 	
<p>Kimeneti indikátorok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehermentesített útszakaszok száma/hossza nő • Vasútállomás környezete rendeződik (rendezett zöldfelület nő) • Bővített, korszerűsített intézmények száma nő • Energetikai korszerűsítésen átesett intézmények száma nő • Zöldfelületfejlesztésben részesült intézmények száma nő • Városközpont fejlesztési terv van/nincs • Közparkok, játszótérek területe emelkedik 	

24. táblázat: Belvárosi akcióterületi fejlesztések

A belváros rehabilitáció és funkcióbővítő akcióterületi fejlesztésekhez tartozó projektek

Projekt	1. Hősök tere továbbfejlesztése, közösségi funkció erősítése
A projekt indoklása, szükségessége	A teret, melynek egyik része díszter, másik része hősi temető, középületek (polgármesteri hivatal, bíróság) veszik körül. Kettős funkciója közül - különösen a második miatt - nem tudott a lakosság számára valódi közösségi térré alakulni. A közösségi terekre a város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikusan fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Hangsúlyos, hogy az itt élők magukénak érezzék a települést, ehhez szükséges, hogy legyenek olyan közösségi terek, sétányok, parkok, amelyeken az emberek közötti kapcsolatépítés spontán lehetőségei is adóttak.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Szökőkút kialakítása, fényjátékkal 13.
A projekt célja, elvárt eredmények	<p>Olyan fényjátékkal ellátott szökőkút kialakítása a cél, mely megállítja, ott tartózkodásra ösztönzi a főtéren áthaladó fiatalokat, és az idősebb korosztályt is.</p>

Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett közterületek kiterjedése nő (m²) • A Hősök tere látogatottsága nő (fő) • Szökőkút van/nincs
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, települési intézmények, lakosság
Előkészítettség	Előző ciklusban elkezdődött a tér felújítása, kapuzattal, díszter jelleg hangsúlyozással
Költségigény	
Ütemezés	2023-2024
Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;

25. táblázat: Hősök tere továbbfejlesztése, közösségi funkció erősítése

Projekt	2. Ifjúsági park funkcióbővítése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>Sárbogárd kiemelt zöldterületén, az Ifjúság utcánál fekvő park jelenleg mindössze egy leromlott műszaki állapotú szabadtéri színpaddal rendelkezik, ami a terület használati értékét csökkenti.</p> <p>A közösségi terekre a város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ, a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Hangsúlyos, hogy az itt élők magukénak érezzék a települést, ehhez szükséges, hogy legyenek olyan közösségi terek, sétányok, parkok, amelyeken az emberek közötti kapcsolatépítés spontán lehetőségei is adóttak.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Környezetfejlesztési terv készítése • Öltöző- és mosdóhelyiségek kialakítása • Új színpad építése • Zöldterületfejlesztés – növényzet megújítása, fejlesztése)

	
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése • sport- és kulturális rendezvények számára alkalmas terület létrehozása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett közterületek kiterjedése nő (m²) • A rendezvényterület befogadóképessége nő (fő) • Környezetfejlesztési terv van/nincs
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil- és sportszervezetek, települési intézmények, lakosság és külön a fiatalok
Előkészítettség	Előző ciklus fejlesztéseinek (zöldfelület rekonstrukció, fitness eszközök telepítése, futópálya kialakítása) folytatása
Költségigény	

Ütemezés	2023-2024
Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;

26. táblázat Ifjúsági park funkcióbővítése

Projekt	3. Ady lakótelep közösségi tereinek fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A lakótelepen élők és a közeli Zengő óvodába járók igényeit tükrözi a projektjavaslat, amellyel az épületek közötti terület funkcióbővítése valósulhat meg. „A lakótelepek rehabilitációjának egyik alapelve, hogy a közösségi terek és épületek fejlesztése mindig egy kis lépéssel előrébb járjon a lakások fejlesztésénél, hiszen az a nagyobb közösség számára azonnali javulást eredményez, így a lakások is vonzóbbak lehetnek. Előnye a lakótelep külső képének gyökeres megváltozása, és a parkok teljes átalakulása. A terek újraélése jelentős közérzet javító hatással jár, amely megalapozza az intenzívebb közösségi élet lehetőségét is. A lakótelepek faállományának felújítása, ritkítása, cseréje elodázhatatlan feladat.” ¹⁵ A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik, a közösségi terek fejlesztése a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Komplex terv készítése • Játzóterek felújítása • új növények telepítése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a lakótelep környezetének javítása • kisgyerekes családok számára alkalmas, minőségi környezet kialakítása • mikroklimatikus viszonyok, árnyékolás jobbá tétele
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett közterületek kiterjedése nő (m²) • Minőségi eszközökkel felszerelt, korszerű játzóterek száma nő (db) • A játzótereket igénybevevők száma nő (fő)

¹⁵ Sárbogárd Városi Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akcióterv

Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, települési intézmények, a lakótelep lakossága
Előkészítettség	Befejezés alatt áll a lakótelep közterületének fejlesztése, játszótér kialakítása, burkolatjavítások – ezek továbbvitele tervezett
Költségigény	
Ütemezés	2023-2024
Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;

27. táblázat: Ady lakótelep közösségi tereinek fejlesztése

Projekt	4. József Attila utca lakótelep
A projekt indoklása, szükségessége	A József Attila utcai lakótelepen lévő zöldfelületek, a koros, beállt növényzetnek köszönhetően jelentős értéket képviselnek, azonban a meglévő burkolatok, a funkcionális terek nem elégítik ki a 21. században elvárt színvonalat. „A lakótelepek rehabilitációjának egyik alapelve, hogy a közösségi terek és épületek fejlesztése mindig egy kis lépéssel előrébb járjon a lakások fejlesztésénél, hiszen az a nagyobb közösség számára azonnali javulást eredményez, így a lakások is vonzóbbak lehetnek. Előnye a lakótelep külső képének gyökeres megváltozása, és a parkok teljes átalakulása. A terek újraélése jelentős közérzet javító hatással jár, amely megalapozza az intenzívebb közösségi élet lehetőségét is. A lakótelepek faállományának felújítása, ritkítása, cseréje elodázhatatlan feladat.” ¹⁶ A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik, a közösségi terek fejlesztése a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett.
A projekt tartalma	Komplex terv mentén, a tömbbelső újragondolása, funkcióterületek kijelölése (sportpálya, játszótér, pihenő rész, szökőkút, közösségi tér), növényzet felülvizsgálata és megújítása. A lakótelep rendelkezik olyan potenciális

¹⁶ Sárbogárd Városi Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akcióterv

	zöldfelülettel, aminek koros faállománya mára értéket képvisel. Az egyéb kialakítások (burkolatok, használati funkciók, cserjeszint) azonban megkoptak, megrongálódtak, így jelen állapotában ezek a zöldfelületek nem képesek biztosítani a megfelelő funkciót.
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése • sportolásra alkalmas terület létrehozása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett közterületek kiterjedése nő (m²) • Minőségi eszközökkel felszerelt, korszerű játszóterek száma nő (db) • Kialakított sportpálya nagysága (m²) • A játszótereket /sportpályákat igénybevevők száma nő (fő)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, települési intézmények, a lakótelep lakossága
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	A komplex zöldfelület-fejlesztési terv alapján költséghatár
Ütemezés	2024-2025
Forrás	Önkormányzat saját forrása

28. táblázat József Attila utca lakótelep

Projekt	5. 63.sz. főút tehermentesítése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>A belvárosi akcióterületet kettészeli a 63. sz. főút, jelentős átmenőforgalmat generálva, ami azontúl, hogy zaj- és légszennyező forrás is, elvágja a központon belüli kapcsolatokat.</p> <p>A közösségi terekre a város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikusán fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ, a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Hangsúlyos, hogy az itt élők magukénak érezzék a települést, ehhez szükséges, hogy legyenek olyan közösségi terek, sétányok, parkok, amelyeken az emberek közötti kapcsolatépítés spontán lehetőségei is adódnak. A projekt által megvalósul a környezetterhelések mérséklése tematikus cél, a kibocsátás-csökkentésen keresztül.</p>

A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> A forgalom áterelése első ütemben az Árpád utcára, azoknak a szükséges teherbírásra alkalmas megerősítésével (A Tinódi utca fejlesztése várhatóan a második ütemben 2027. után valósulhat meg.),
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> Ady Endre út tehermentesítése Zaj- és levegőszennyezés csökkentése A város magterületének keresztirányú kapcsolatainak erősítése Közlekedésbiztonság növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> Átmenő forgalom fogadására alkalmas, felújított-megerősített útszakaszok hossza (km)
Projektgazda	Magyar Közút
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, települési intézmények, lakosság
Előkészítettség	
Költségigény	500 mFt
Ütemezés	
Forrás	IKOP

29. táblázat 63.sz. főút tehermentesítése

Projekt	6. Szociális alapszolgáltatások fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>Az ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon felújítása, bővítése már az előző ciklus tervei között szerepelt, mivel az utóbbi időszakban egyre nagyobb gond az idősök elhelyezését, ápolását biztosító szociális intézmények telítettsége, viszonylag alacsony befogadóképessége. Az önkormányzat fenntartásában működő jelenlegi szociális intézmény 22 főt tud befogadni, mely egy járás központi település tekintetében nagyon kevés.</p> <p>A konszenzus alapján megfogalmazott jövőképből: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ, a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Az otthon felújítása A jelenlegi épületben kapacitásbővítés megvalósítása

A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> Járási szintű ápolási, gondozási kapacitás biztosítása, felújított, kibővített környezetben.
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> A szociális otthon befogadóképessége nő (fő)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Építési engedéllyel és tervdokumentációval rendelkezik, amelynek érvényességi ideje 2021.09.03. lejárt, de hosszabbítható
Költségigény	237 mFt
Ütemezés	2023 májusi kezdés, 10 hónap átfutási idő
Forrás	Önkormányzat saját forrása 10 mFt TOP+

30. táblázat Szociális alapszolgáltatások fejlesztése

Projekt	7. Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze, ha a legkisebbektől kezdve nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos nevelésre. Ehhez elengedhetetlen a meglévő bölcsődei zöldfelületek fejlesztése. Bár a meglévő zöldfelület állapota megfelelő a klímaváltozás hatására új kihívásoknak kell megfelelni, ezért a növényzet felújítása során szem előtt kell tartani a változó környezeti igények melletti fenntarthatóságot és a klímaadaptációs igényeket (pl.: árnyékolás). A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése új biológiai sokféleséget növelő, a klímaváltozás hatásait mérséklő növényállomány telepítése a meglévő játszóeszközök felújítása, szükség esetén cseréje
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> bölcsődekert fejlesztése használati értékének növelése

Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> növényállomány kataszter felújított zöldfelületek nagysága (m²) elültetett egyedek száma (db) felújított játszóeszközök száma
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzment, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	Önkormányzat saját forrás

31. táblázat: Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése

Projekt	8. HEMO ingatlan hasznosítása
A projekt indoklása, szükségessége	A 3 szintes, jelenleg használaton kívüli épületben az előző étterem, színház és irodai funkciók helyett új funkciókat való megtöltése évek óta tervezett. A Petőfi Sándor gimnázium melletti épületben a város vezetése a gimnáziumi képzés mellett tervezi a szakképzés elindítását is a járásközpontban, az épület tervezetten gyakorlati képzőhellyel működő szakképzőközpontként a duális képzés funkcióját emelné be a város oktatási-képzési portfóliójába. A stratégia célrendszerében stratégiai cél: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés, részcélként szerepel A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Szakképzés indítási eljárás Épület hasznosítási terv készítése Műszaki tervdokumentáció készítése Felújítási munkák megvalósítása
A projekt célja, elvárt eredmények	A gimnázium képzés mellett szakképzés indítása, amellyel a helyi gazdasági igényeknek megfelelő munkaerő kínálat biztosítható.
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> Épülethasznosítási terv van/nincs Műszaki tervdokumentáció van/nincs ...m² épületfelújítás Szakképzési központ befogadóképessége (fő)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, az intézmény vezetése, a járásban működő vállalkozások, gazdasági partnerek
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2025-2027
Forrás	

32. táblázat: HEMO ingatlan hasznosítása

Projekt	9. Régi Községháza funkcionális tervezése, rekonstrukciója
A projekt indoklása, szükségessége	<p>A városközpont emblematikus épülete, homlokzata és közművei-gépészete, belső terei felújítandók. A szándék már az előző pénzügyi ciklusban megszületett arra, hogy itt színvonalas multifunkcionális közösségi központ jöjjön létre. Ennek megvalósítása teret adna co-working, gazdaságélénkítő szolgáltatások megtelepedésének, valamint egy belvárosi igényt kielégítő vendéglátó egységnek. A városközpontban található országos műemléki védelmet élvező épület állapota nagyon leromlott. Jelenleg az épület beázik, mind külső, mind belső vakolatot ledobta egyes részeken. A homlokzati díszítések hiányosak. Amennyiben nem történik meg rövid időn belül az épület felújítása, úgy elveszítheti védeltségét megalapozó mivoltát. A projekt keretében tervezzük megvalósítani a teljes külső - belső felújítást, annak érdekében, hogy újra régi pompájában tündökölhessen.</p> <p>Átfogó stratégiai cél: A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése, rész cél: A városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése rendszerben a középületek rehabilitációjának folytatása intézkedések alá tartozó projekt.</p>

A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Műszaki, funkcionális tervek, dokumentáció elkészítése Épület mögötti, kapcsolódó udvar megtisztítása (épületbontás) Az épület új funkciók számára történő átalakítása, rekonstrukciója
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> Közszolgáltatási, önkormányzati funkciók minőségi és mennyiségi fejlesztése, kapacitásainak bővítése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> műszaki tervdokumentáció van/nincs 380+ 210 m² épületfelújítás
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, potenciális vállalkozók, civil szervezetek, települési intézmények, lakosság
Előkészítettség	
Költségigény	400 mFt + 10 mFt
Ütemezés	2024-2025
Forrás	TOP+ 1.8. Innovatív városfejlesztési tevékenységek (pl. közösségfejlesztés, kultúra, helyi gazdaság, zöld város témakörökben) 2.1. Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások – intézkedési területek Saját forrás

33. táblázat: Régi Községháza funkcionális tervezése, rekonstrukciója

Projekt	10. Főzőkonyha felújítása, energetikai korszerűsítése
A projekt indoklása, szükségessége	A jelenlegi főzőkonyha Sárbogárd közétkeztetését látja el, amelynek teljeskörű műszaki felújítása és energetikai korszerűsítése szükséges (épület + konyha). Stratégiai cél: A társadalmi megújulás erősítése, rész cél: <i>Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése</i>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Műszaki tervdokumentáció elkészítése Műszaki felújítás Energetikai korszerűsítés
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> Korszerű, városi szintű közszolgáltatás biztosítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> Műszaki tervdokumentáció van / nincs 400 m² épületfelújítás Energetikai korszerűsítés Költséghatékonyság nő
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment,
Előkészítettség	
Költségigény	152 mFt
Ütemezés	2024-2025
Forrás	TOP+ 1.8. Innovatív városfejlesztési tevékenységek (pl. közösségfejlesztés, kultúra, helyi gazdaság, zöld város témakörökben) 2.1. Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások – intézkedési területek

	Saját forrás
--	--------------

34. táblázat: Főzőkonyha felújítása, energetikai korszerűsítése

Projekt	11. Polgármesteri hivatal napelemekkel való ellátása
A projekt indoklása, szükségessége	A klímaváltozás ma már a mindennapi életünket befolyásoló folyamat, amelynek okai bizonyítottan visszavezethetők az elmúlt évszázadban egyre gyorsuló ütemben növekvő széndioxid kibocsátásra. Ezért elsősorban az energiaszektor felelős, így minden háztartás, minden épület hozzájárul a klímaváltozáshoz. Sárbogárd Város Önkormányzata a polgármesteri hivatal energiahatékonysági fejlesztéséről döntött napelemek elhelyezésével, s egyben a megújuló energia részarányának növelésével. A projekt illeszkedése: stratégiai cél A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése, rész cél: A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés, Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való ösztönzés erősítése / CO2 kibocsátás csökkentése.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • A beruházáshoz szükséges tervdokumentáció elkészítése • Napelemek elhelyezése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Üvegházgáz csökkentése • Épületfenntartási költségek csökkentése • Az épült értékének, komfortfokozatának növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Tervdokumentáció van/nincs • x m² napelem elhelyezése
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, energiaszolgáltató
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2023
Forrás	KEHOP, saját forrás

35. táblázat: Polgármesteri hivatal napelemekkel való ellátása

Projekt	12. Művelődési ház napelemekkel való ellátása
A projekt indoklása, szükségessége	A klímaváltozás ma már a mindennapi életünket befolyásoló folyamat, amelynek okai bizonyítottan visszavezethetők az elmúlt évszázadban egyre gyorsuló ütemben növekvő széndioxid kibocsátásra. Ezért elsősorban az energiaszektor felelős, így minden háztartás, minden épület hozzájárul a klímaváltozáshoz. Sárbogárd Város Önkormányzata közműintézményeinek, ezen belül a művelődési ház energiahatékonysági fejlesztéséről döntött

	napelemek elhelyezésével, s egyben a megújuló energia részarányának növelésével. A projekt illeszkedése: stratégiai cél A város differenciált település jellegével (kisvárosias, falusias) harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, működtetése, rész cél: <i>A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés</i> , Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való ösztönzés erősítése / CO2 kibocsátás csökkentése.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • A beruházáshoz szükséges tervdokumentáció elkészítése • Napelemek elhelyezése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Üvegházgáz csökkentése • Épületfenntartási költségek csökkentése • Az épült értékének, komfortfokozatának növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Tervdokumentáció van/nincs • x m² napelem elhelyezése
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, energiaszolgáltató
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2023
Forrás	KEHOP, saját forrás

36. táblázat: Művelődési ház napelemekkel való ellátása

Projekt	13. Boros Mihály park fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A park állapota a növényzet szempontjából jónak mondható, de az új típusú közösségi terekkel számított igényeknek nem minden esetben felel meg, ezért a meglévő növényzet felújítása szükséges. A város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképből: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett.
A projekt tartalma	A meglévő zöldfelület fejlesztése, megújítása
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett zöldterületek kiterjedése nő (m²) • Új telepített fák és cserjék száma (db)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg
Ütemezés	2024-2025
Forrás	Önkormányzat saját forrása

37. táblázat: Boros Mihály park fejlesztése

Projekt	14. Utcafásítások, zöldfelület fejlesztések
A projekt indoklása, szükségessége	A közösségi terekre a város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképben: Sárbogárd dinamikusán fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Emellett fontos a közlekedés levegő- és zajterhelő hatásának mérséklése, ezért javasolt elsősorban a legforgalmasabb utak mentén a három szintű zöldsáv megvalósítása. E mellett az utcafásítások segítik a klímaadaptációt, a gátolják a városi hőszigetek kialakulását, az árnyékoló hatásukkal csökkentik a nyári hűtési energiaigényeket.
A projekt tartalma	Egységes koncepció kidolgozása és megvalósítása a teljes akcióterületre a nagyobb, szélesebb, illetve nagyobb forgalmú utak fásítására és háromszintű zöldsávok kialakítására. Érintett utcák: Tury Miklós utca, Salamon utca, Tompa Mihály utca, Tinódy utca, Barátság utca, Radnóti utca, Ifjúság utca, Petőfi utca, Kossuth Lajos utca

	
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a levegő és zajterhelések csökkentése • a városi hőszigetek kialakulásának mérséklése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • elültetett fák száma (db) • utak mentén kialakított zóldsávok hossza (m)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	A komplex zöldfelület-fejlesztési terv alapján költséghatár
Ütemezés	2023-2027
Forrás	KEHOP+ SO2.7. A természet, a biológiai sokféleség és a zöld infrastruktúrák védelmének és megóvásának fokozása, többek között a városi térségekben, valamint valamennyi szennyezési forma csökkentése – Zöld-kék infrastruktúra intézkedés

38. táblázat: Utcafásítások, zöldfelület fejlesztések

Projekt	15. Madarász József Városi Könyvtár intézményi zöldfelület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A meglévő intézményi zöldfelület állapota átlagos, biológiai sokfélesége fejlesztendő. A projekt illeszkedik a zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz, amelyen belül fontos intézkedésként fogalmazódott meg hogy a városi intézmények zöldfelületeivel lehessen bővíteni a város zöldfelületi hálózatát. A meglévő intézményi zöldfelületek bekapcsolása a közterületi zöldfelületi hálózatban tovább erősíti a kisváros élhetőségét, a közösségi terek, sétányok és parkok segítik az emberek közötti kapcsolatépítést.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő növényállomány telepítése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelületfejlesztési terv (db) • növényállomány kataszter • elültetett fás és lágyszárú növények száma (db) • felújított zöldfelületek nagysága (m²)
Projektgazda	Madarász József Városi Könyvtár
Partnerek, stakeholderek	Sárbogárd Város Önkormányzata, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	önkormányzat saját forrása

39. táblázat: Madarász József Városi Könyvtár intézményi zöldfelület fejlesztése

Projekt	16. Zengő óvoda intézményi zöldfelület fejlesztése
---------	--

A projekt indoklása, szükségessége	A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze az úgynevezett ovi-kert létrehozása. Az ovi-kertben játékos módon, a közvetlen tapasztalatszerzés módszerével ismertetjük meg a gyermekeket a kertészkedés mozzanataival, a kertben folyó munkával. Az intézményi zöldfelületek fejlesztése segíti az ökoovi programokat, amelyben kiemelt helyet kap a környezettudatosságra nevelés, ezzel útmutatást ad a gyermekek számára egy természetet és élővilágot védő életmód kialakítására. A projekt Sárbogárd ITS két tematikus céljához – Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése, Helyi közösségek erősítése – is illeszkedik.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő, a klímaváltozás hatásait mérséklő növényállomány telepítése • a meglévő játszóeszközök felújítása, szükség esetén cseréje
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • óvodakert fejlesztése • használati értékének növelése • ökoovi program kialakításának, folytatásának támogatása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • növényállomány kataszter • felújított zöldfelületek nagysága (m²) • elültetett egyedek száma (db) • felújított játszóeszközök száma
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	Önkormányzat saját forrás

40. táblázat: Zengő óvoda intézményi zöldfelület fejlesztése

Projekt	17. Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze, ha a legkisebbektől kezdve nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos nevelésre. Ehhez elengedhetetlen a meglévő bölcsődei zöldfelületek fejlesztése. Bár a meglévő zöldfelület állapota megfelelő a klímaváltozás hatására új kihívásoknak kell megfelelni, ezért a növényzet felújítása során szem előtt kell tartani a változó környezeti igények melletti fenntarthatóságot és a klímaadaptációs igényeket (pl.: árnyékolás). A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő, a klímaváltozás hatásait mérséklő növényállomány telepítése • a meglévő játszóeszközök felújítása, szükség esetén cseréje
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • bölcsődekert fejlesztése • használati értékének növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • növényállomány kataszter • felújított zöldfelületek nagysága (m²) • elültetett egyedek száma (db) • felújított játszóeszközök száma
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsmet, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	Önkormányzat saját forrás

41. táblázat: Hársfavirág bölcsőde zöldfelület fejlesztése

Projekt	18. Mészöly Géza Ált. Isk. és Családsegítő központ funkció- és zöldfelület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	Az általános iskola területén működik iskolai szociális segítő szolgáltatás is (2018-tól), amely közvetít az otthon, intézmények és közösségek között és tanácsadással, tájékoztatással nyújt segítséget, szülőnek, diáknak és tanárnak egyaránt. Szükség van a funkciók racionalizálására, bővítésére, illetve az udvar rendbehozatalára: növényzet és burkolat megújítására, annak érdekében, hogy a tanulók számára megfelelő környezet jöjjön létre. A társadalmi megújulás átfogó célon belül A városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése rész cél intézkedéseibe illeszkedik.

A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Az intézmény funkcióinak optimalizálására irányuló tanulmány készítése • Növényzet állapotának vizsgálata, kiegészítése • Burkolatok megújítása
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Funkciók racionalizálása • Környezet állapotának javítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Tanulmány van/nincs • Pótolt növények száma (db) • Burkolatjavítás kiterjedtsége (m²)
Projektgazda	KLICK
Partnerek, stakeholderok	Sárbogárd Város Önkormányzata, műszaki osztály, az iskola és családsegítő dolgozói
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	
Forrás	állami

42. táblázat: Mészöly Géza Ált. Isk. és Családsegítő központ funkciószervezése

Projekt	19. Petőfi Sándor Gimnázium funkció- és zöldfelület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze az úgynevezett ökosuli programban való részvétel. Az intézményi zöldfelületek fejlesztése segíti az ökosuli programokat, amelyben kiemelt helyet kap a környezettudatosságra nevelés, ezzel útmutatást ad a gyermekek számára egy természetet és élővilágot védő életmód kialakítására. A projekt Sárbogárd ITS két tematikus céljához – Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése, Helyi közösségek erősítése – is illeszkedik. A gimnázium növényállománya átlagos állapotú, értékes egyedeket tartalmaz, de fejlesztése szükséges.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő és klímaadaptációt segítő növényállomány telepítése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelület használati értékének növelése • klímabarát növényállomány kialakítása • funkcionális felületek (sportpálya) felújítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelületfejlesztési terv (db) • növényállomány kataszter • elültetett fás és lágyszárú növények száma (db) • felújított zöldfelületek nagysága (m²)

Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, iskola dolgozói, iskola szülői munkaközössége
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	önkormányzat saját forrása

43. táblázat: Petőfi Sándor Gimnázium funkció- és zöldfelület fejlesztése

Projekt	20. Szakorvosi rendelő növényzet- és funkció rendezése
A projekt indoklása, szükségessége	A meglévő intézményi zöldfelület állapota átlagos, biológiai sokfélesége fejlesztendő, a hátsókeretet is fejleszteni kell. A projekt illeszkedik a zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz, amelyen belül fontos intézkedésként fogalmazódott meg hogy a városi intézmények zöldfelületeivel lehessen bővíteni a város zöldfelületi hálózatát. A meglévő intézményi zöldfelületek bekapcsolása a közterületi zöldfelületi hálózatban tovább erősíti a kisváros élhetőségét, a közösségi terek, sétányok és parkok segítik az emberek közötti kapcsolatépítést.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő növényállomány telepítése
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelületfejlesztési terv (db) • növényállomány kataszter • elültetett fás és lágyszárú növények száma (db) • felújított zöldfelületek nagysága (m²)
Projektgazda	Fejér Megyei Szent György Kórház
Partnerek, stakeholderek	Sárbogárd Város Önkormányzata, civil szervezetek, lakosság

Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2027
Forrás	állami forrás

44. táblázat: Szakorvosi rendelő növényzet- és funkció rendezése

Projekt	22. Állomáspark fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A park állapota a növényzet szempontjából jónak mondható, de az új típusú közösségi terekkel számított igényeknek nem minden esetben felel meg, ezért a meglévő növényzet felújítása szükséges. A város számos részében, de a magterületen kiemelten szükség van; a konszenzus alapján megfogalmazott jövőképből: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Tereprendezés (vizes élőhely lehetőségének megvizsgálása), • pihenőpark kialakítása, • benzinkút lehatárolása növényzettel.

A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • park minőségi közösségi tér céljára történő alkalmassá tétele • használati értékének növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelületfejlesztési terv (db) • növényállomány kataszter • elültetett fás és lágyszárú növények száma (db) • felújított zöldfelületek nagysága (m²)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2024-2025
Forrás	Önkormányzat saját forrás

45. táblázat: Állomáspark fejlesztése

Projekt	23. Városközpont terv készítése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>A stratégia megfogalmazott jövőképében: Sárbogárd dinamikus fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ, a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Ezen belül fogalmazódik meg az átfogó cél: A város differenciált településjellelgevel harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása, amelynek egyik legfontosabb eleme, és az akcióterületként kiemelt része a Belváros rehabilitációja.</p> <p>Annak érdekében, hogy a lakosság minden korosztály számára komfortossá váljon a magterület összehangolt, tudatos, logikailag ütemezett fejlesztése szükséges. Ezen túlmenően járásközpontként a közszolgáltatási és közigazgatási feladatok megfelelő szintű ellátásához is elvárható a funkciónak megfelelő környezet biztosítása. Az itt található intézmények a város munkahely kínálatában is hangsúlyosak, így ebből a szempontból sem nélkülözhető az odafigyelés.</p>

A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • A városközpont hasznosítható épületállományának felmérését is tartalmazó tanulmány készítése • Közvéleménykutatás a teljes lakosság, vállalkozók, a szolgáltatók bevonásával • A településrendezési tervvel összehangolt városközpont terv készítése, közösségi részvétellel
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • A városközpont egységes, tervszerű fejlesztésének alátámasztása távlatos tervezéssel • A városiasság erősítése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Tanulmány van/nincs • Közvéleménykutatás eredményeinek feldolgozása van/nincs • Városközpont terv van/nincs
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, városfejlesztésért felelős menedzsment, lakosság, civil szervezetek, helyi vállalkozók
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2022
Forrás	saját forrás

46. táblázat: Városközpont terv készítése

2. Sárszentmiklósi akcióterület

Intézkedés	Sárszentmiklósi akcióterület fejlesztése
Stratégiai cél	2. A város differenciált település jellegével harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása és működtetése
Indoklás	<p>Sárszentmiklós a hosszan elnyúló város egyik alközpontja, Sárbogárd második legnagyobb lakónépességgel rendelkező városrésze, számos közigazgatási és szolgáltatási funkcióval, identitással. Az itt élők számára a közösségi élet központját az iskola és óvoda jelenti, nincs külön közösségi épület, klub, ahol akár a fiatalok, az idősebbek a településrész hagyományait, kisebb rendezvényeket meg tudnák tartani. A városrész saját sportpályája is fejlesztést igényel.</p> <p>A településrész és az akcióterület infrastruktúráját tekintve a sárszentmiklósi területen nagy probléma a városrész vízvezető</p>

	rendszerének állapota, a vízvezetés, vízvisszatartás helyzete. A fiatalok igénye a közösségi terek, zöldfelületek, játszóterek megújítása.	
Kapcsolódás	A társadalmi megújulás átfogó célon belül A városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése rész cél	
Az intézkedés tartalma	Támogatható tevékenységek, projekt javaslatok	Kedvezményezettek köre
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Közösségi tér fejlesztés a templom és iskola környékén 2. Felszíni vízvezetés 3. Intézményi zöldfelületek fejlesztése 4. Tisza utca vizes terület fejlesztése 5. Utcafásítás, zöldsávok egységes rendezése 6. Piacképes tudást és kompetenciákat nyújtó felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek javítása 	helyi és vonzástérség lakossága, betelepülő vállalkozások, átmenőforgalomban résztvevők
Projekt kiválasztási kritériumok	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlenül szolgálja a környezetszennyezés csökkentését • Mérsékli az üzemeltetési, fenntartási költségeket • Növeli a város vonzerejét, megtartóképességét • Javítja az életminőséget • Új szolgáltatást, munkahelyet hoz létre • Csökkenti az adminisztrációt, megkönnyíti az ügyintézés • Hozzájárul a lakosság tudatformálásához • Szolgálja a város környéki települések minél szélesebb körét • Javítja a mikroklimatikus viszonyokat • Csökkenti az üvegház-hatású gázok kibocsátását és a légszennyezést • Családbarát beruházás • Növeli az általános költséghatékonyságot és energiaköltségeket 	
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Közösségi terek kiterjedése nő (m²) • Felszíni vízvezetéssel rendezett terület nő (m²) • Zöldfelületfejlesztésben részesült intézmények száma nő (db) • Rendezett zöldsávok, új fakiültetések száma nő (db) • Iskolafelújítás megtörtént 	

47. táblázat: Sárszentmiklósi akcióterület fejlesztése

Sárszentmiklós akcióterületi fejlesztésekhez tartozó projektek

Projekt	1. Közösségi tér fejlesztés a templom és iskola környékén
A projekt indoklása, szükségessége	Annak érdekében, hogy a városlakók a helyi lehetőségekkel tudjanak élni, a városfejlődésnek a helyi komfort, életminőség növelése kell legyen a célja. Sárbogárd jövőképe: Sárbogárd dinamikusan fejlődő, összetartó és élhető gazdasági központ , a közösségépítésnek és az identitás erősítésének fontos szerepe van, a városi életminőséget erősítő elemek mellett. Hangsúlyos, hogy az itt élők magukénak érezzék a települést, ehhez szükséges, hogy legyenek olyan közösségi terek, sétányok, parkok, amelyeken az emberek közötti kapcsolatépítés spontán lehetőségei is adottak. A városrész területének rendezése egyben a természeti- és klimatikus viszonyok javítását is szolgálja amellet, hogy a természetközeli fekvéséből származó előnyöket hasznosítani tudja.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Elavult infrastruktúra fejlesztése • Sárszentmiklói Világháborús emlékpark növénytelepítés • Semmelweis utcai játszótér megújítása, zöldfelületfejlesztése • Sportpálya zöldfelületfejlesztése, mellette szabadidőpark kialakítása • Határoló növényzet és árnyékolás biztosítása
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Az itt élők különböző korosztályának közösségi-, rendezvényterek kialakítása • Sportolási lehetőség biztosítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • zöldfelületfejlesztési terv (db) • növényállomány kataszter • elültetett fás és lágyszárú növények száma (db) • felújított zöldfelületek nagysága (m²)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2024-2025

Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;
--------	--

48. táblázat: Közösségi tér fejlesztés a templom és iskola környékén

Projekt	2. Felszíni vízelvezetés
A projekt indoklása, szükségessége	A klímaváltozás okozta környezeti és klimatikus hatások miatt a településen élő és dolgozó emberek számára a megfelelő életkörülmények csak igényesebb közműinfrastruktúra-ellátással biztosíthatók. Az eredendően mély területen a szélsőséges időjárást, a nagyobb csapadékeseményeket a meglévő vízelvezető rendszerek nem tudják megfelelően kezelni. A megfelelő vízelvezetés, víztárolás kialakításának hiánya komoly veszélyeztetést okoz. Ennek elkerülésére a települést fel kell készíteni a nagyobb intenzitású záporok csapadékának fogadására. Fejleszteni kell a vízelvezetés hálózati rendszerét és növelni kell a helyi vízvisszatartás lehetőségét. Elengedhetetlen a csatornák és árkok rendezése. A projekt illeszkedik a zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz
A projekt tartalma	Felszíni vízelvezetés rekonstrukciója: Tisza utca középső szakaszától a Köztársaság útig, a Köztársaság úton a Mol töltőállomásig, majd a Vörösmarty – Magyar utca közötti szakasz, majd tovább a Homokos utca irányába
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vízrendezés megoldása • Helyi vízvisszatartás biztosítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett csatornák, árkok hossza (m) • Vízvisszatartás biztosító felület nagysága (m²)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment,
Előkészítettség	
Költségigény	Részletes vízrendezési terv alapján határozható meg
Ütemezés	2024-2026

Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;
--------	--

49. táblázat: Felszíni vízelvezetés

Projekt	3. Intézményi zöldfelületek fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze, ha a legkisebbektől kezdve nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos nevelésre. Ehhez elengedhetetlen a meglévő óvodai és iskolai zöldfelületek fejlesztése. Bár a meglévő zöldfelület állapota megfelelő, a klímaváltozás hatására új kihívásoknak kell alkalmazkodni, ezért a növényzet felújítása során szem előtt kell tartani a változó környezeti igények melletti fenntarthatóságot és a klímaadaptációs igényeket (pl.: árnyékolás).</p> <p>A helyi oktatási és nevelési intézményekbe, javasolt az ovi-kert, sulikert programok elindítása, amellyel játékos módon, a közvetlen tapasztalatszerzés módszerével ismertetjük meg a gyermekeket a kertészkedés mozzanataival, a kertben folyó munkával. A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Kipp-Kopp óvoda növényzet felülvizsgálata • Sárszentmiklósi Általános iskola intézménykert megújítása • Mindkét intézmény esetében: Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, a meglévő játszóeszközök felújítása, szükség esetén cseréje, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása, új növénytelepítés (árnyékadó képesség elsődleges)
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Új növénytelepítés, amelynek fő céljai az árnyékadó képesség növelése, valamint a környezeti nevelés segítése • a két intézmény használati értékének növelése • ovi-kert, sulikert programba történő becsatlakozás

Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • növényállomány kataszter • felújított zöldfelületek nagysága (m²) • elültetett egyedek száma (db) • felújított játszóeszközök száma
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2026
Forrás	Önkormányzat saját forrás

50. táblázat: Intézményi zöldfelületek fejlesztése

Projekt	4. Tisza utca vizes terület fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	A klímaadaptációhoz kapcsolódó aktualitás feladat a csapadékvíz menedzsment, melynek célja helyreállítani, fejleszteni a terület vízkörforgását. Ahhoz, hogy kezelni tudjuk a lehulló zápor mennyiséget, az áradásokat, hogy befolyásolhassuk a mikroklímát záportároló építése, zöldfelületek létrehozása, a termőföld megtisztítása, megfelelő növényzet telepítése, a vizek egészségének helyreállítása javasolt. Az esővíz helyben tartása, időszakos tárolása, a beszivárgás elősegítése a vízgazdálkodás új iránya. A csapadékvíz gyűjtésére és hasznosítására vonatkozó tervek kidolgozása javasolt a város egész területén, a vízvisszatartás egyik legjobb eszköze az úgynevezett esőkertek, csapadékvíz tárolók létrehozása. A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.
A projekt tartalma	Felszíni vízrendezésre vonatkozó tanulmány készítése Új pihenőpark kialakítása az adottságokra építve, kihasználva a vizenyős területet. Esőkert létrehozása körülötte park funkcióval, célzott növénytelepítés, funkciók kialakítása
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vízrendezés • Vízkörforgás biztosítása • Klímaadaptációs képességek növelése • Pihenőpark kialakítása

Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Vízrendezéssel érintett terület nagysága (m²) • Felszíni vízrendezési tanulmány van/nincs
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsmet, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes megvalósíthatósági terv alapján szerint határozható meg.
Ütemezés	2024-2026
Forrás	KEHOP+ SO2.7. A természet, a biológiai sokféleség és a zöld infrastruktúrák védelmének és megóvásának fokozása, többek között a városi térségekben, valamint valamennyi szennyezési forma csökkentése – Zöld-kék infrastruktúra intézkedés

51. táblázat: Tisza utca vizes terület fejlesztése

Projekt	5. Utcafásítás, zöldsávok egységes rendezése
A projekt indoklása, szükségessége	A város igen kevés egységes, jó állapotban levő fasorral rendelkezik, egy egységes fasor alapvetően meghatározza az utca karakterét. Ezen kívül a fasorral ellátott utcák ökológiai jelentősége is sokkal fontosabb, árnyékoló hatása, klimatizáló hatása jelentősebb. A teljes településre javasolt ütemezhető, átfogó utcafásítási terv elkészítése és betartatása annak érdekében, hogy hosszútávon ki tudjon alakulni egy rendszer. A közlekedés levegő- és zajterhelő hatásának mérséklése érdekében javasolt a forgalmasabb utak mentén a három szintű zöldsáv megvalósítása. A környezetszennyezések mérséklése mellett az utcafásítások segítik a klímaadaptációt, a gátolják a városi hőszigetek kialakulását, az árnyékoló hatásukkal csökkentik a nyári hűtési energiaigényeket. A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.
A projekt tartalma	Egységes koncepció kidolgozása és megvalósítása az akcióterületen tervezett útfásításokra, kiemelt utcák: Magyar utca, Vörösmarty Utca
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • a városias jelleg erősítése • a levegő és zajterhelések csökkentése • a városi hőszigetek kialakulásának mérséklése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • elültetett fák száma (db) • utak mentén kialakított zöldsávok hossza (m)

Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	A komplex zöldfelület-fejlesztési terv alapján költséghatár
Ütemezés	2023-2027
Forrás	KEHOP+ SO2.7. A természet, a biológiai sokféleség és a zöld infrastruktúrák védelmének és megóvásának fokozása, többek között a városi térségekben, valamint valamennyi szennyezési forma csökkentése – Zöld-kék infrastruktúra intézkedés

52. táblázat: Utcafásítás, zöldsávok egységes rendezése

Projekt	6. Piacképes tudást és kompetenciákat nyújtó felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek javítása
A projekt indoklása, szükségessége	<p>Sárbogárdon a munkanélküliek körében magas a képzetlenek részaránya. Ezért, valamint az ingázások csökkentése érdekében szükséges a helyi képzési rendszerek diverzifikálása. Egyik formája a felnőttképzés, amely hozzásegíti a potenciális munkaerő, illetve állaskereső a kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudás megszerzéséhez. Sárbogárd központjában a szakképzésen alapuló duális rendszer javasolt, míg Sárszentmiklóson a decentralizálás elvének megfelelően a volt iskola épületében a dunavecsei református egyház fenntartásában, felnőttképzéseket bonyolító Mezőföld „népiskola” elhelyezése javasolt.</p> <p>A stratégia célrendszerében stratégiai cél: A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés, részcélként szerepel A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • A felújításhoz szükséges műszaki tervdokumentáció elkészítése • A volt iskola épületfelújítása
A projekt célja, elvárt eredmények	Felnőttképzés indítása, amellyel a helyi gazdasági igényeknek megfelelő munkaerő kínálat biztosítható.
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Műszaki tervdokumentáció van/nincs • ...m² épületfelújítás

Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, az intézmény vezetése, a járásban működő vállalkozások, gazdasági partnerek, dunavecsei református egyház Mezőföld „népiskola”
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2025-2027
Forrás	saját forrás

53. táblázat: Piacképes tudást és kompetenciákat nyújtó felnőttképzés infrastrukturális feltételeinek javítása

3. Alsótöbörzsök akcióterület

Intézkedés	Alsótöbörzsöki akcióterület fejlesztése	
Stratégiai cél	2. A város differenciált település jellegével harmonizáló komplex, fenntartható feltételrendszer kialakítása és működtetése	
Indoklás	Alsótöbörzsök sárbogárdi központhoz, közeli fekvése miatt a többi városrészhez képest jobban integrálódik, azonban számos területen szükséges javítani úgy az intézmények, mint az infrastruktúra és a környezet állapotán. Akcióterületi státuszát azonban elsősorban a használaton kívüli Dózsa laktanya gazdasági hasznosításának szándéka indokolja.	
Kapcsolódás	A társadalmi megújulás átfogó célon belül A városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése rész cél	
Az intézkedés tartalma	Támogatható tevékenységek, projekt javaslatok	Kedvezményezettek köre
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felszíni vízelvezetés II. ütem 2. Játsszótér rekonstrukció, fejlesztés 3. Óvoda felújítás és intézményi zöldfelületfejlesztés 4. Szent István ált. isk. zöldfelületfejlesztése 5. Dózsa György laktanya átvétel előkészítése 6. Ipari park számára kijelölt terület előkészítése 	helyi és vonzásterület lakossága, betelepülő vállalkozások, átmenőforgalomban résztvevők, beszállítók

Projekt kiválasztási kritériumok	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlenül szolgálja a környezetszennyezés csökkentését • Mérsékli az üzemeltetési, fenntartási költségeket • Növeli a város vonzerejét, megtartóképességét • Javítja az életminőséget • Új szolgáltatást, munkahelyet hoz létre • Csökkenti az adminisztrációt, megkönnyíti az ügyintézést • Hozzájárul a lakosság tudatformálásához • Szolgálja a város környéki települések minél szélesebb körét • Javítja a mikroklimatikus viszonyokat • Csökkenti az üvegház-hatású gázok kibocsátását és a légszennyezést • Családbarát beruházás • Növeli az általános költséghatékonyt és energiaköltségeket
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vízrendezéssel érintett terület nő (m²) • Fejlesztéssel érintett játszóterek száma nő (db) • Rendezett intézményi zöldfelület nagysága nő (m²) • Ipari park céljára előkészített terület nő (ha)

54. táblázat: Alsótöbörzsöki akcióterület fejlesztése

Alsótöbörzsöki akcióterületi fejlesztésekhez tartozó projektek

Projekt	1. Felszíni vízvezetés II. ütem
A projekt indoklása, szükségessége	A klímaváltozás okozta környezeti és klimatikus hatások miatt a településen élő és dolgozó emberek számára a megfelelő életkörülmények csak igényesebb közműinfrastruktúra-ellátással biztosíthatók. Az eredendően mély területen a szélsőséges időjárást, a nagyobb csapadékeseményeket a meglévő vízvezető rendszerek nem tudják megfelelően kezelni. A megfelelő vízvezetés, víztárolás kialakításának hiánya komoly veszélyeztetést okoz. Ennek elkerülésére a települést fel kell készíteni a nagyobb intenzitású záporok csapadékának fogadására. Fejlesztteni kell a vízvezetés hálózati rendszerét és növelni kell a helyi vízvizsszatartás lehetőségét. Elengedhetetlen a csatornák és árkok rendezése.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Szent István út, Bajcsy, Dózsa, Bem, Esze Tamás, Imremajori út csapadékvizeinek bekötése a befogadó külterületi árkokba
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vízrendezés megoldása 14.
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett csatornák, árkok hossza (m) 15.
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment,
Előkészítettség	
Költségigény	Részletes vízrendezési terv alapján határozható meg
Ütemezés	2024-2026
Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;

55. táblázat: Felszíni vízelvezetés II. ütem

Projekt	2. Játsszótér rekonstrukció, fejlesztés
A projekt indoklása, szükségessége	A város játszótereinek állapota leromlott, funkcionálisan elavultak, ezért fenntartásuk egyre költségesebb, a főbb biztonsági és minőségi elvárásoknak nem tesznek eleget. Ezért rekonstrukciójuk, fejlesztésük szükséges.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Tüzér utcai játszótér uniós szabványnak megfelelő fejlesztése
A projekt célja, elvárt eredmények	A kor követelményeinek, biztonsági előírásoknak megfelelő játszótér kialakítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> Korszerűsítéssel érintett játszótér területe nő (m²) Korszerű játszótérek száma nő (db)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Tervek előkészítése a pályázati forrás terhére készül majd
Költségigény	
Ütemezés	2025

Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;
--------	--

56. táblázat: Játsszótér rekonstrukció, fejlesztés

Projekt	3. Óvodafelújítás és intézményi zöldfelületfejlesztés
A projekt indoklása, szükségessége	<p>Az óvoda épületének állapota jelentősen leromlott, teljeskörű felújítása szükséges.</p> <p>A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímaturatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímaturatosság értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze az úgynevezett ovi-kert létrehozása. Az ovi-kertben játékos módon, a közvetlen tapasztalatszerzés módszerével ismertetjük meg a gyermekeket a kertészkedés mozzanataival, a kertben folyó munkával. Az intézményi zöldfelületek fejlesztése segíti az ökoovi programokat, amelyben kiemelt helyet kap a környezettudatosságra nevelés, ezzel útmutatást ad a gyermekek számára egy természetet és élővilágot védő életmód kialakítására. A projekt Sárbogárd ITS két tematikus céljához – Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése, Helyi közösségek erősítése – is illeszkedik.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a meglévő növényállomány felmérése, felújítási terv készítése • új biológiai sokféleséget növelő, a klímaváltozás hatásait mérséklő növényállomány telepítése • a meglévő játszóeszközök felújítása, szükség esetén cseréje
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Sárbogárdi Zengő Óvoda Töbörzsöki Telephelye Aprajafalva Óvoda műszaki állapotának javítása, óvodakert fejlesztése • használati értékének növelése • ökoovi program kialakításának, folytatásának támogatása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • 210 m² felújított épület felújítása • növényállomány kataszter van/nincs • felújított zöldfelületek nagysága (m²) • elültetett egyedek száma (db)

	<ul style="list-style-type: none"> • felújított játszóeszközök száma
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsmnt, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2024
Forrás	Önkormányzat saját forrás

57. táblázat: Óvodafelújítás és intézményi zöldfelületfejlesztés

Projekt	4. Szent István ált. isk. intézményi zöldfelületfejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>A környezeti terhelések csökkentése és így az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez a társadalom szemléletmódjának gyökeres megváltoztatására van szükség. A helyi társadalom klímatudatosságát erősítő egyik legfontosabb lépés, ha a klímatudatos értékrendet integráljuk a helyi oktatási és nevelési intézményekbe. Ennek egyik legfontosabb eszköze, ha a legkisebektől kezdve nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos nevelésre. Ehhez elengedhetetlen a meglévő iskolai zöldfelületek fejlesztése. Bár a meglévő zöldfelület állapota megfelelő, a klímaváltozás hatására új kihívásoknak kell alkalmazkodni, ezért a növényzet felújítása során szem előtt kell tartani a változó környezeti igények melletti fenntarthatóságot és a klímaadaptációs igényeket (pl.: árnyékolás).</p> <p>A helyi oktatási és nevelési intézményekbe, javasolt az ovi-kert, sulikert programok elindítása, amellyel játékos módon, a közvetlen tapasztalatszerzés módszerével ismertetjük meg a gyermekeket a kertészkedés mozzanataival, a kertben folyó munkával. A projekt Sárbogárd ITS Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése tematikus célhoz illeszkedik.</p>
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Szent István Általános iskola intézménykert megújítása: Funkcióterületek racionalizálása, új funkciók elhelyezése, szükség esetén cseréje, növényzet felülvizsgálata – kiegészítése, burkolatok megújítása, új növénytelepítés (árnyékadó képesség elsődleges)

A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Új növénytelepítés, amelynek fő céljai az árnyékadó képesség növelése, valamint a környezeti nevelés segítése • intézmény használati értékének növelése • sulikert programba történő becsatlakozás
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • növényállomány kataszter • felújított zöldfelületek nagysága (m²) • elültetett egyedek száma (db)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, az intézmény vezetése, intézménybe járó gyerekek szülei
Előkészítettség	Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási akciótervében rögzített projekt
Költségigény	Részletes zöldfelületi kataszter alapján készített felújítási terv szerint határozható meg.
Ütemezés	2023-2026
Forrás	Önkormányzat saját forrás

58. táblázat: Szent István ált. isk. intézményi zöldfelületfejlesztése

Projekt	5. Dózsa György laktanya átvétel előkészítése
A projekt indoklása, szükségessége	Sárbogárd Város Önkormányzata évek óta egyeztetést folytat a HM-mel, a használaton kívüli Dózsa laktanya átadásáról annak érdekében, hogy gazdasági hasznosítására sor kerülhessen. A területet ipar-logisztikai célra kívánják igénybe venni, számítva a 2023-ban induló M8 gyorsforgalmi út megvalósításával létrejövő kitörési lehetőségre. A projekt kapcsolódik A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés átfogó cél, A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése rész céljához.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • a 0119 hrsz-ú ingatlan vagyonezelési, rendelkezési jogának megszerzése • Településrendezési eszközök módosítása, a terület övezeti átsorolás
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • A barnamezős terület gazdasági hasznosítása

Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • A terület átadásáról szóló szerződés van/nincs • Földhivatali bejegyzés megtörtént igen/nem • Településrendezési eszközökben az övezeti átsorolás megtörtént igen/nem
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Jogi osztály, HM illetékesei, Földhivatal
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2022-2023
Forrás	Önkormányzat saját forrás

59. táblázat: Dózsa György laktanya átvétel előkészítése

Projekt	6. Ipari park számára kijelölt terület előkészítése
A projekt indoklása, szükségessége	<p>Az 5.sz. projektadatlapon felsorolt előzetes tartalmak teljesítését követően a 0119 hrsz-ú volt laktanyai ingatlan vasút felé eső részén leválasztható egy üres, ipari-logisztikai funkcióra alkalmas terület, amelynek a kijelölt szerepre való előkészítése szükséges. Ez magában foglalja a tervezést, vállalkozói kör és profil kiválasztását, marketing feladatok elvégzését, az előközművesítést, bekerítést stb.</p> <p>A projekt kapcsolódik A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés átfogó cél, A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése rész céljához.</p>

A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Az ipari park terület (10 ha) leválasztásának előkészítése, lefolytatása • Területhasznosítási tanulmány készítése • Releváns vállalkozói kör célzott megkeresése • A terület bekerítése • Előközművesítés
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • A város gazdasági profiljának diverzifikálása • Használaton kívüli barnamezős terület hasznosítása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Ipari park terület földhivatali bejegyzése van/nincs • Területhasznosítási tanulmány van/nincs • Betelepülni szándékozó vállalkozások száma (db) • Bekerített terület nagysága (km²) • Előközművesített terület (km²)
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Jogi osztály, műszaki osztály, gazdasági osztály, érdekelt vállalkozói kör, helyi lakosság, civilek
Előkészítettség	előkészítés alatt
Költségigény	25 mFt
Ütemezés	2022-2027
Forrás	TOP+ 2.1 Versenyképes megye 2.1.1 PO-ii. Az integrált és inkluzív helyi társadalmi, gazdasági és környezeti fejlődés, a kultúra, a természeti örökség, a fenntartható turizmus és a biztonság előmozdítása a városi térségekben / Településfejlesztés, települési szolgáltatások / Élhető települések – integrált településfejlesztési beavatkozások / Települési közterületek családbarát és környezettudatos, klímabarát megújítása a slow city – lassú város – megközelítéssel összhangban; Családok és fiatalok szabadidő hasznos eltöltését segítő rekreációs övezetek, városi közösségi terek, épületek kialakítása;

60. táblázat: Ipari park számára kijelölt terület előkészítése

Pusztagegri akcióterületi fejlesztések

Intézkedés	Pusztagegri akcióterület fejlesztése
Stratégiai cél	3. A társadalmi megújulás erősítése

Indoklás	<p>Az akcióterület kijelölése során fontosnak tartottuk a társadalmi együttműködés erősítését, komplex program megvalósítását, hiszen ennek a városrésznek még mindig a legmagasabb a lakosság száma a valamikor önálló sárbogárdi településrészek közül, így a társadalmi integrációnak a befogadó oldalról is van kerete.</p> <p>A 2014-2020 között működő Széchenyi 2020 program keretében Sárbogárdon több társadalmi célú integrációt szolgáló projekt valósult meg. Korábban a településen a tanulási integrációt szolgáló programok az iskolai intézményekben indultak, amelyek eredményeiből részesültek a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos tanulók is. Az elmúlt években a szociális ellátás területén az idősek otthonának és a hajléktalan szállónak a fejlesztésére került sor, mindkét intézményben a működést elősegítő, a komfortfokozatot növelő kis értékű eszközök beszerzésére került sor.</p> <p>2016-ban az önkormányzat a szegregátumban élők helyzetének javítása, társadalmi integrálása érdekében több projekt megvalósítását tervezte, melyek akcióterülete a két településrész teljes területe volt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • TOP-5.2.1-15 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok • TOP-4.3.1-15 Leromlott városi területek rehabilitációja <p>A fenti pályázati felhívásokra az önkormányzat benyújtotta pályázati kérelmét, azonban a Támogató csak Pusztaegres vonatkozásában támogatta a pályázatokat. A szociális városrehabilitáció ERFA részében szociális lakások kerültek kialakításra, míg az ESZA típusú forrásokból a szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása volt a cél. A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósultak meg. A projekt megvalósításának tapasztalatai alapján az alábbi beavatkozási tevékenységek működtek hatékonyan a célterületen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • folyamatos szociális munka: főállású szociális munkás alkalmazása, állapotfelmérés és egyéni fejlesztési tervek készítése, tanácsadás pénzügyi, családszervezési és életvezetési, adósságkezelési témakörben • foglalkoztatási tanácsadás <p>a kora-gyermekkori fejlesztés: logopédus, konduktor, pszichológus szakemberek foglalkoztak a célcsoporttal az egyéni fejlesztés sikere érdekében</p>	
Kapcsolódás	Sárbogárd leszakadó városrésze, Pusztaegres Sárbogárd központtal és a többi városrészrel (Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök, iparterület) együttesen valósítja meg a jövőképből felvázolt állapot elérését.	
Az intézkedés tartalma	Támogatható tevékenységek, projekt javaslatok	Kedvezményezettek köre

	<ol style="list-style-type: none"> 1. A folyamatos jelenléti szociális munka folytatása 2. Az integráció erősítésére irányuló rendezvények szervezése, lebonyolítása 3. A belterületi úthálózat fejlesztése 	helyi lakosság, a programban résztvevők, civil szervezetek a településrészen áthaladók
Projekt kiválasztási kritériumok	<ul style="list-style-type: none"> • Növeli a város megtartóképességét • Javítja az életminőséget • Javítja a város, városrész elérhetőségét • Új szolgáltatást, munkahelyet hoz létre • Hozzájárul a lakosság tudatformálásához • Szolgálja a város környéki települések minél szélesebb körét • Javítja a mikroklímátikus viszonyokat • Csökkenti az üvegház-hatású gázok kibocsátását és a légszennyezést • Közösségformáló rendezvények és programok 	
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Munkanélküliek száma csökken • 8. osztályt végzettek, érettségizettek száma nő • Közfoglalkoztatottak száma nő • Rendezvények száma nő • Felújított útszakaszok hossza nő 	

61. táblázat: : Pusztáegresi akcióterület fejlesztése

Pusztáegres akcióterületi fejlesztésekhez tartozó projektek

Projekt	1. A folyamatos jelenléti szociális munka folytatása
A projekt indoklása, szükségessége	A szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása szükséges. A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósulhatnak meg.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • folyamatos szociális munka: főállású szociális munkás alkalmazása, állapotfelmérés és egyéni fejlesztési tervek készítése, tanácsadás pénzügyi, családszervezési és életvezetési, adósságkezelési témakörben • foglalkoztatási tanácsadás • a kora-gyermekkorai fejlesztés: logopédus, konduktor, pszichológus szakemberek foglalkoztak a célcsoporttal az egyéni fejlesztés sikere érdekében

A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> A leszakadó városrészben élők életminősége, megélhetési színvonala, iskolai végzettsége emelkedik
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> 8. osztályt végzett tanulók száma 2 fő érettségizett tanulók száma 1 fő munkába állók száma 5 fő
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Polgármesteri Hivatal, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Meglévő program folytatása szükséges
Költségigény	40 mFt
Ütemezés	2024-2026
Forrás	Önkormányzat saját forrása TOP+, RRF

62. táblázat: A folyamatos jelenléti szociális munka folytatása

Projekt	2. Az integráció erősítésére irányuló rendezvények szervezése, lebonyolítása
A projekt indoklása, szükségessége	A szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása szükséges.
A projekt tartalma	A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósulhatnak meg rendezvények, kis létszámú tanfolyamok, versenyek, klubestek formájában.
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> A leszakadó városrészben élők életminősége, közösségi élete, összetartozása, identitás tudata növekszik
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> Közösségi programokon résztvevők száma minimum 100 fő
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderek	Polgármesteri Hivatal, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	Meglévő program folytatása szükséges
Költségigény	
Ütemezés	2024-2026
Forrás	Önkormányzat saját forrása TOP+, RRF

63. táblázat: Az integráció erősítésére irányuló rendezvények szervezése, lebonyolítása

Projekt	3. Belterületi úthálózat fejlesztése
A projekt indoklása, szükségessége	Pusztægresre vezető 6306 sz. útból kiágazó utcák felújítása, szilárd burkolattal való ellátása. Burkolatszélesítés, aszfaltozás szükséges, mert több utca földút.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • útburkolás • útszélesítés • járda építés

16.	
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • A leszakadó városrészben élők életminősége emelkedik a jobb elérhetőséggel Sárbogárd központ felé
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Felújítással, korszerűsítéssel érintett belterületi úthálózat hossza 3 km
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, civil szervezetek, lakosság
Előkészítettség	
Költségigény	100 mFt
Ütemezés	2023-2025
Forrás	Önkormányzat saját forrása RRF

64. táblázat: Belterületi úthálózat fejlesztése

Ipari park akcióterület

Ipari parki akcióterület		
Intézkedés	Ipari parki akcióterület fejlesztése	
Stratégiai cél	A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	
Indoklás	<p>Sárbogárd város számára -az alábbiak alapján - megalapozott célkitűzés a dinamikus gazdaságfejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bőven rendelkezik szabad, infrastruktúrával megközelített vagy ellátott területekkel, melyeket nem az élelmiszertermelésből kell kivonni, mint s települések többsége esetén. Árai versenyképesen alakíthatók. • Van egy fejlett ágazata, az agrárium, mely vertikális (feldolgozási) és horizontális irányban (új növénytermesztési és állattenyésztési alágazatok felé) is bővíthető. Ezen felül új ágazatok meghonosításában is érdekelt, alapozva a korábbi termelési kultúrákra (elektronikai ipar, járműipar). • A közlekedési hálózatok fejlődése révén előnyös logisztikai pozícióba kerül, amely még kiaknázatlan. • Képes képzett munkaerőt toborozni a munkába járók felét kitevő ingázói körből, s képes szabad munkaerőt felvonultatni, főként az alacsonyabb képzettséget igénylő munkakörökben. <p>A dinamikus gazdaságfejlesztéshez, mely meglévő szereplőkön túl új, tőkeerős vállalkozások letelepítésével és a jelenleg monokultúras gazdaság kiterjesztésével számol, fejleszteni kell a város vállalkozásbarát szolgáltatási, intézményi jellemzőit, melyek vonzóvá teszik a betelepedést.</p> <p>Az új befektetések egyik kiemelt kritériuma a vonzó telephelyi kínálat kialakítása. A közeli megyeszékhely, Székesfehérvár gazdag tapasztalatokkal és összehasonlítási alappal- egyúttal versenyfeltételekkel- rendelkezik ipari-logisztikai parkok és vonzó üzletpolitika tekintetében is, ugyanakkor mennyiségi vonatkozásban túltelítettnek tekinthető; Sárbogárd versenyképes kínálat kifejlesztésére képes e téren, közeli, s logisztikai tekintetben előnyös pozícióban.</p>	
Kapcsolódás	Sárbogárd ipari területének fejlesztése szinergiában a többi akcióterületen (Sárbogárd központ, Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök, Pusztægres,) illetve a hálózatosan megvalósuló beruházásokkal együttesen valósítja meg a jövőképből felvázolt állapot elérését.	
Az intézkedés tartalma	Támogatható tevékenységek, projekt javaslatok	Kedvezményezett köre

	<ul style="list-style-type: none"> • Energiaközösség feltételeinek megteremtése • Területbővítés infrastruktúra fejlesztéssel • Csarnoképítés ipar/logisztikai célra • Inkubátorház és vállalkozás- fejlesztési központ bővítése • Városi és befektetésmenedzsmnt szervezet létrehozása menedzsmnt 	Polgármester, vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó szervezetek Helyi vállalkozások, kamarák, vállalkozásfejlesztési szervezetek, megyei önkormányzat
Projekt kiválasztási kritériumok	<ul style="list-style-type: none"> • Közvetlenül szolgálja a környezetszennyezés csökkentését • Mérsékli az üzemeltetési, fenntartási költségeket • Növeli a város megtartókéességét • Javítja az életminőséget • Új szolgáltatást, munkahelyet hoz létre • Szolgálja a város környéki települések minél szélesebb körét • Javítja a mikroklimatikus viszonyokat • Csökkenti az üvegház-hatású gázok kibocsátását és a légszennyezést • Családbarát beruházás • Növeli az általános költséghatékonyságot és energiaköltségeket 	
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Bővített, korszerűsített intézmények száma nő • Energetikai korszerűsítésen átesett intézmények száma nő • Megújuló energia részarányának növekedése • Raktár és logisztikai kapacitások kialakítása • Városi gazdasági helyzetének javulása • Foglalkoztatásbővítés, munkahelyteremtés • Energiaközösség létrejötte • További, minimum 5 ha iparterület kialakítása • 5000 m²-es logisztikai kapacitás kiépítése • 5 új betelepülő vállalkozás • 2 fő befektetésmenedzser 	

65. táblázat Ipari park akcióterület

Az ipari parki akcióterületi fejlesztésekhez tartozó projektek

Projekt	1. Energiaközösség feltételeinek megteremtése
---------	---

A projekt indoklása, szükségessége	Sárbogárdon fejleszteni kell a város vállalkozásbarát szolgáltatási, intézményi jellemzőit, melyek vonzóvá teszik a betelepedést. Ennek egyik lépése az energiaközösség feltételeinek megteremtése. Az energiaközösségek különös jelentőséggel bírnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság szempontjából az Európai Unió irányelveknek megfelelően, hiszen előmozdítják a keresletoldali hatékonyság növelését, a megújuló energiaforrások térnyerését, a megosztott villamosenergia-termelést és a közlekedési ágazat villamosítását.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • okos fogyasztásmérők telepítése • helyi energiatermelés és -elosztás, • közösségi energiaszolgáltatás, -tárolás, -ellátás • energiahatékonysági szolgáltatások
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • megújuló energia részarányának növekedése • energiahatékonyság növelése
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • energiaközösség létrejötte
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, vállalkozások, piaci szereplők
Előkészítettség	A városnak az ipari területen van szabad, önkormányzati tulajdonú területe
Költségigény	
Ütemezés	2023-2024

Forrás	egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források, piaci forrás
--------	--

66. táblázat: Energiaközösség feltételeinek megteremtése

Projekt	2. Területbővítés infrastruktúra fejlesztéssel
A projekt indoklása, szükségessége	Az ipari terület kibővítése és a hozzá kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése új lehetőségeket nyit meg Sárbogárd számára. A település rendelkezik szabad, infrastruktúrával megközelített vagy ellátott területekkel, melyeket nem az élelmiszertermelésből kell kivonni, mint a települések többsége esetén.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • iparterület kialakítása • iparterületi infrastruktúra kialakítása
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Komplex terv készítése • Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése/Iparfejlesztés/Logisztikai kapacitások növelése • Használaton kívüli barnamezős terület hasznosítása • városi gazdasági helyzetének javulása • foglalkoztatásbővítés, munkahelyteremtés
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • további, minimum 5 ha iparterület kialakítása • 5000 m2-es logisztikai kapacitás kiépítése
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, vállalkozások, piaci szereplők
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2024-2026
Forrás	GINOP PLUSZ, Egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források, piaci források

67. táblázat: Területbővítés infrastruktúra fejlesztéssel

Projekt	3. Csarnoképítés ipar/logisztikai célra
A projekt indoklása, szükségessége	Az akcióterv fejlesztései nyomán kibővített területtel rendelkező ipari park hasznosításához szükséges új ipari és logisztikai csarnokok építése. A meglévő szereplőkön túl új, tőkeerős vállalkozások letelepítésére is szükség lesz a dinamikus gazdaságfejlesztéshez. A kibővített területen létesített új csarnokok alkalmas színteret biztosítanak új vállalkozások számára.
A projekt tartalma	17. Új csarnokok építése 18.
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Komplex terv készítése • Helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése/Iparfejlesztés/Logisztikai kapacitások növelése • városi gazdasági helyzetének javulása • foglalkoztatásbővítés, munkahelyteremtés
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • Új csarnok száma (db, m²) javasolt 2 db 6000 m² • Új üzemi egységek száma (db,m²) javasolt 2 db 6000 m²
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata

Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, vállalkozások, piaci szereplők
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2024-2026
Forrás	GINOP PLUSZ, Egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források, piaci források

68. táblázat: Csarnoképítés ipar/logisztikai célra

Projekt	4. Inkubátorház és vállalkozás- fejlesztési központ bővítése
A projekt indoklása, szükségessége	A fejlesztések nyomán kibővült területtel és új infrastruktúrával rendelkező ipari park megköveteli az inkubátorház bővítését. A vállalkozás- fejlesztési központ fontos szerepet játszik új, tőkeerős vállalkozások letelepítésében, valamint a meglévő ipari szereplők megtartásában. Fontos, hogy a vállalkozások számára vonzó legyen a kialakított iparterület. Ebben segíthet az inkubátorház mint információs és tudásközpont, ami megadja az intézményi kereteket a sárbogárdi ipari park után érdeklődőknek.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> Komplex terv készítése Inkubátorház bővítése 19.
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> Inkubátorház kapacitásának bővítése Új betelepülő vállalkozások támogatása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> 5 új betelepülő vállalkozás
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderek	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, vállalkozások, piaci szereplők
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2024-2026
Forrás	GINOP PLUSZ, Egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források

69. táblázat: Inkubátorház és vállalkozás- fejlesztési központ bővítése

Projekt	5. Város és befektetésmenedzsment szervezet létrehozása menedzsment
A projekt indoklása, szükségessége	Az inkubátorház, ipari park hatékony működéséhez elengedhetetlen, hogy Sárbogárd megfelelő befektetésmenedzsment szervezetet állítson fel, amely szervezet ki tudja használni a rendelkezésre álló infrastruktúrát.
A projekt tartalma	<ul style="list-style-type: none"> • Szervezetfejlesztés • Menedzsment szervezet felállítása • Menedzsment iroda létesítése 20.
A projekt célja, elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> • Új betelepülő vállalkozások támogatása • Kommunikációs megjelenések • Marketing tevékenység folytatása
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> • 2 fő befektetésmenedzser • 5 új betelepülő vállalkozás
Projektgazda	Sárbogárd Város Önkormányzata
Partnerek, stakeholderok	Műszaki osztály, a stratégia végrehajtásáért felelős menedzsment, vállalkozások, piaci szereplők
Előkészítettség	
Költségigény	
Ütemezés	2023-2027
Forrás	GINOP PLUSZ, Egyedi támogatás, közvetlen brüsszeli források

70. táblázat: Város és befektetésmenedzsment szervezet létrehozása menedzsment

6.3.3 Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések)

6.3.3.1 Hálózatos, vonalas beruházási fejlesztések

A felszíni **vízvezetések, az útfejlesztések és a zöld infrastruktúra** fejlesztések, melyek hálózatos projektekként lennének azonosíthatóak, a beavatkozások helyszínei és méreteik alapján az **akcióterületi projektek közé** kerültek besorolásra.

6.3.3.2 A város egészét érintő, nem beruházási jellegű beavatkozások

Lépések a gazdaság további fejlődéséért, a munkahelyteremtésért

Városrész	Beavatkozások	Intézkedés	Részcél
Minden	A körkörös gazdaság feltételrendszerének kidolgozása	Körforgásos gazdaság megteremtése	Helyi gazdaság sokrétegűségének továbbfejlesztése
Minden	Vállalkozásbarát városspolitikai stratégia kezdeményezése, meghonosítása	Vállalkozásbarát szabályozási rendszer kialakítása Partnerség a vállalkozói szférával és a fiatalokkal	A település szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
Minden	Foglalkoztatásösztönző eszközrendszer kidolgozása és bevezetése, különös tekintettel a befektetések és munkahelyteremtés ösztönzésére, incl. a hátrányos helyzetűek foglalkoztatására	Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató város marketing	A települési, szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
Minden	Marketingstratégia akcióprogramjának intézkedési terve Befektetésösztönzési program kidolgozása és bevezetése	Hatékony befektetésösztönzés, befektetéstámogató településmarketing	A település szolgáltatási, intézményi környezet vállalkozásbarát jellegének erősítése
Minden	Turizmusfejlesztési program kidolgozása	Turizmusfejlesztés	Helyi gazdaság sokrétegűségének továbbfejlesztése
Külterület, Városcsöveg, Városcsöveg (szervezetek)	Munkaigényes, importkiváltó termékek előállítása az Önkormányzat által szervezett, támogatott foglalkoztatások keretében	Helyi termékek előállításának ösztönzése	Helyi gazdaság sokrétegűségének továbbfejlesztése

71. táblázat: Projektek a fenntartható gazdaságért

6.3.3.3 Lépések a fenntartható természeti környezetért

Városrész	Beavatkozások	Intézkedések	Tematikus cél
Minden	A csapadékvíz-gazdálkodási elvek érvényesítése érdekében helyi rendeletalkotás. A szabályozás átvezetése a tervezési eszközökön	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	A tájhasználat, a zöldfelületek és a funkciótlan területek területhasználatának rendeleti szabályozása kötelező és ajánlott kategóriákkal, a szabályozás átvezetése a tervezési eszközökön. A zöldfelületi és virágosítási rendező elvek megjelenítése az arculati tervben	Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Külterületi zöldinfrastruktúra-fejlesztési terv és levegőtisztaságvédelmi terv készítése	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Környezetkímélő gazdálkodás tanácsadasi feltételeinek megteremtése	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Zöldfelületi, virágos és rekreációs-terület- és pihenőpont hálózati terv készítése	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Alsótöbörzsök, Városközpont, Sárszentmiklós	Zaj-, porvédelmi intézkedési terv kidolgozása, légszennyezettségi mérőpontok kialakítása	CO ₂ kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése	A környezetterhelések mérséklése, kibocsátás-csökkentés

Minden	Intelligens jelző- és mérőrendszer bevezetésének szorgalmazása a Vízmű vállalatnál	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Felszíni vízrendezési és csapadékvízgazdálkodási terv kidolgozása Vízrendezési hálózati terv kidolgozása és megvalósítása Csapadékvíz elvezető rendszer felújításának további ütemei	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Intézményi zöldfelületek megújítása, fejlesztése (Óvodák, Bölcsődék, Iskola kertek megújítása)	Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Helyi jelentőségű természeti értékek felmérése és helyi védelem alá helyezése	Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Minden	Temetők – határoló növényzet kialakítása, főbb útvonalakon fasortelepítések, ravatalozó környezetének fejlesztése	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
minden	Vonalas zöldfelületi elemek fejlesztése – főút belterületi szakaszának egységes átgondolása, utcafásítás létrehozása a főbb tengelyek mentén, parkolófásítások megvalósítása	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
minden	Utcafásítások, vizes árkok mentén zöldsávok kialakítása	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése

minden	Üzemeltetési feladatok összehangolása, tervszerű ütemezés	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Külterület	Véderdők, erdősávok létesítése	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Külterület	Állattartó telepek, gazdasági/mező gazdasági létesítmények fásítása	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Külterület	Egymástól különálló belterületek között zf. kapcsolat létesítése	Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
minden	Zöldfelületi nyilvántartás létrehozása	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése

72. táblázat: Projektek a fenntartható természetért

6.3.3.4 Lépések a fenntartható épített környezetért

Városrész	Beavatkozások	Intézkedések	Tematikus cél
Minden	Közlekedésfejlesztési terv kidolgozása a Zöldfelületi, virágos és rekreációs-terület- és pihenőpont hálózat tervével összhangban	Közúti közlekedés fejlesztése Zöldfelületek növelése és zöldhálózat fejlesztése	Gazdasági és logisztikai alközpont szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése Zöld -és kékinfrastruktúra hálózatos fejlesztése
A helyi közlekedés rendszerének továbbfejlesztése	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Közúti közlekedés fejlesztése	Gazdasági és logisztikai alközpont szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Városrész	Beavatkozások	Intézkedések	Tematikus cél
Sárhatvan, Nagyhörcsökpuszta	A háztartási gázellátás megoldása az ellátatlan területeken	CO2 kibocsátás csökkentése, légszennyezettség csökkentése	A környezetterhelés mérséklése, kibocsátás csökkentése
Minden	Használton kívüli és leromlott állapotú középületek, önkormányzati tulajdonú ingatlanok rehabilitációja és hasznosítása, hiányzó funkciók betelepítése	Középületek rehabilitációjának folytatása	A városközpont és az alközpontos városias jellegének erősítése, funkcióbővítése
Minden	Közvilágítás kiterjesztése és korszerűsítése	SMART CITY intelligens megoldások alkalmazása	A városi szintű szolgáltatások fejlesztése

73. táblázat: Projektek a fenntartható épített környezetért

6.3.3.5 Lépések a társadalmi megújulásért, az életminőség javításáért

Néhány beavatkozás egyedi jellege miatt az *Akcióterületen kívüli projektek* kategóriájába kerültek. Ezen projektcsoporthoz alapvetően a társadalmi felemelkedéssel és szervezett, nonprofit foglalkoztatással kapcsolatos projekteket tartalmaz, melyek megvalósulása elengedhetetlen a város fejlődőképességének fokozásához.

Városrész	Beavatkozások	Intézkedés	Tematikus cél
	Helyi kulturális közösségi folyamat kezdeményezése és megvalósítása, helyi közösségek támogatása	Kulturális és szociális képességek fejlesztése, kulturális szolgáltatások javítása	Kulturális tőke növelése
	Ifjúságpolitikai és tehetség gondozási program kidolgozása: Ösztöndíj-program folytatása, tehetségek támogatása (ESZA)	A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása	Lakhatási feltételek fejlesztése

Városrész	Beavatkozások	Intézkedés	Tematikus cél
	Intézményfejlesztési program és projektterv kidolgozása és megvalósítása: humánerőfejlesztés és komplex családi szolgáltatásfejlesztés	Közszolgáltatások intézményi fejlesztése	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
	Smart City Intelligens városirányítás és városüzemeltetés (Smart City) koncepció kidolgozása, prioritások meghatározása	SMART CITY -intelligens megoldások a városirányítás, városüzemeltetés, kommunikáció és a városi élet minden területén	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
Minden	A közfoglalkoztatásban és a szociális foglalkoztatásban gazdasági hasznosság erősítése, kompetenciafejlődést eredményező foglalkoztatási területek, módszerek alkalmazása, a tranzit-szerep erősítése	A hátrányos helyzetű lakossági rétegek elhelyezkedését is lehetővé tevő vállalkozások ösztönzése, nonprofit vállalkozási formák kialakítása	Társadalmi integráció, befogadás
Minden	Szociális szolgáltatásfejlesztési koncepcióból adódó fejlesztések megvalósítása	Szociális állapot javítása és a szolgáltatások fejlesztése Több intézkedés (szociális bérlakás program, ifjúságpolitikai program, lakóépületállomány fejlesztése) Szociális városrehabilitáció	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése A lakhatási feltételek fejlesztése
Minden	Átmeneti és rehabilitációs intézmények korszerűsítése	Közszolgáltatások intézményi fejlesztése	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése

Városrész	Beavatkozások	Intézkedés	Tematikus cél
Minden	A leszakadó rétegek társadalmi felzárkóztatási programja (A vonatkozó tematikus célok és intézkedések integrációja egy szakpolitikai program keretébe ágyazva)	A tematikus célokhoz tartozó intézkedések összessége	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése Társadalmi integráció, befogadás Kulturális tőke növelése Helyi közösségek erősítése Kommunikáció és partnerség
Minden	SIPKA-Sárbogárdi ifjúsági program a közösségi akciókért	Helyi közösségek, tehetségek pozitív megnyilvánulásának támogatása	Helyi közösségek erősítése
Minden	A tanoda program folytatása	Tanodák, felzárkóztató beavatkozások	Társadalmi integráció, befogadás
Minden	Partnerségi hálózati, infokommunikációs és média program kidolgozása és megvalósítása	Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése	Helyi közösségek erősítése
Városközpont Sárszentmiklós	Partnerségi együttműködés a rendőrkapitánysággal - közlekedésbiztonsági és bűnmegelőzési intézkedési terv kidolgozása és bevezetése	Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása	Horizontális cél: Kommunikáció és partnerség fejlesztése
Minden	A civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása	Helyi közügyek széles körben történő megtárgyalása, civil szervezetek kezdeményezéseinek felkarolása	Helyi közösségek erősítése

74. táblázat: Projektek a fenntartható társadalomért

Összességüket tekintve nem nagy volumenű, de a tervezési ciklus sikeressége szempontjából meghatározó projekteket takar ez a projektcsoport.

6.3.3.6 Járás, térségi hatókörű beavatkozások

A járás és a térség felzárkóztatásának elindításához, Sárbogárd térségközponti súlyának növeléséhez, a hálózatos fejlődés elindításához szükség van olyan térségi elemzésekre, programkidolgozásokra, amelyek alapján a járás képes megfelelően pozicionálni jövőbeli szerepeit, lehetőségeit a megyébe és a tágabb térségbe ágyazottan.

A város és a járás felzárkóztatásához szükség van olyan térségfejlesztési hatású infrastrukturális, gazdaság- és társadalomfejlesztési beavatkozásokra, amelyek kormányzati szintű döntéseket igényelnek, azonban szükségességüket Sárbogárd településfejlesztési stratégiájában is szükséges szerepeltetni. Erre vonatkozó elemzések és térségi programalkotás híján gondolati szintű javaslatok megfogalmazására van lehetőség, melyek azonban a tények ismeretén, a város stratégiai dokumentumain és az elmúlt évtizedek tapasztalatain alapulva kerülnek megfogalmazásra. A projektjavaslatok fő célja olyan programozási folyamat szorgalmazása, amely egyrészt lehetővé teszi, hogy Sárbogárd fejlődése érdekében a Szabad vállalkozási zóna státusz a lehető legnagyobb mértékben kiaknázzható legyen, másrészt olyan fejlődési folyamatot indít el, amely léptékét tekintve lényegesen nagyobb – mintegy 50-100 km sugarú – térség felzárkóztatását, fejlődését megalapozza.

Projektjavaslatok a Mezőföld felzárkózási programjához és a "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna programhoz
„Fejér megye járásainak fejlődésvizsgálata és a támogatások alakulása az EU-csatlakozást követő időszakban” tárgyú elemzés kidolgozása, következtetések levonása a Sárbogárdi járásra vonatkozóan
A "Mezőföld felzárkóztatásáért" térségi fejlesztési, kormányzati programkezdeményezéshez kapcsolódó "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna program kidolgozása
Közlekedésfejlesztés
A várost érintő vasút- és közúthálózati fejlesztések
M8 Sárbogárd-Dunaújváros közti szakaszának tervezése és megépítése
Sugárirányú közúthálózat megerősítése, felújítása (különösen a Dunaújváros-Rétság-Cece-Szekszárd, valamint a Székesfehérvár-Börgönd-Sárbogárd vonalak)
Vasúti kapcsolati vonalak helyreállítása
Ipari és logisztikai fejlesztések
A "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna program, Logisztikai és iparfejlesztési alprogramban: Intermodális központ fejlesztési projekt
A "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna program, Logisztikai és iparfejlesztési alprogram, Ipari park fejlesztési projektcsoport
Agrár- és elsődleges agrárfeldolgozási fejlesztések

Projektjavaslatok a Mezőföld felzárkózási programjához és a "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna programhoz
„Fejér megye járásainak fejlődésvizsgálata és a támogatások alakulása az EU-csatlakozást követő időszakban” tárgyú elemzés kidolgozása, következtetések levonása a Sárbogárdi járásra vonatkozóan
Ipari és kertészeti növénytermesztés fejlesztése
Agrártermékek elsődleges feldolgozásának fejlesztése
A nagyüzemi állattenyésztés helyi szabályozási és optimális megvalósítási feltételeinek megteremtése
Családi és közösségi alapú, hálózatos termelési, feldolgozási és értékesítési formák feltételeinek előkészítése és megvalósítása
A helyi termék-előállítás ösztönzése
Komplex társadalomfejlesztési, felzárkózási program
Komplex társadalomfejlesztési, felzárkózási program kidolgozása
Oktatási és képzési projektcsoport (részprojektekre bontandó)
Kultúra projektcsoport
Egészségügy projektcsoport
Szociális projektcsoport
Lakhatási feltételek fejlesztése
Sárbogárd járás foglalkoztatási-gazdasági együttműködésének fejlesztése (paktum)

75. táblázat: Projektjavaslatok a Mezőföld felzárkózását szolgáló program megfogalmazásához

A térség elérhetősége szempontjából a leglényegesebb kérdés a közlekedési hálózat fejlesztése, amely a terület átjárhatóságát biztosítja és erősíti Sárbogárd pozícióját logisztikai és ipartelepítési vonzerő szempontjából.

A felzárkózáshoz kiemelten szükséges az üzleti infrastruktúra fejlesztése, mivel a tervezési időszakban várhatóan erősödik a térség iránti befektetői érdeklődés az ipari és logisztikai ágazatokban. A folyamat Sárbogárdon már elkezdődött, s a befektetői érdeklődést a tények igazolják. A várható fejlesztések alapján a befektetési vonzerő további, lényeges javulására lehet számítani.

A mezőgazdasági termékfeldolgozás és az állattenyésztés lehetőségét a szántóföldi növénytermesztés fejlettsége és a megtermelt termékek feldolgozásának hiánya indokolja. Az állattenyésztés Sárbogárd külterületén való elhelyezésének lehetőségét környezetvédelmi-, ingatlan- és közműszempontok alapján szükséges vizsgálni. (A lakóterületektől való kellő távolságra lévő területekben érdemes gondolkodni.) A nagyüzemi mellett foglalkoztatási és hozzáadott érték-termelés szempontjából is lényeges előrelépés lehetőségét kínálja a családi és közösségi alapú, hálózatos termelési, feldolgozási és értékesítési formák feltételeinek előkészítése és megvalósítása és a helyi termék-előállítás ösztönzése.

Egy térségi program sikerességét a beruházások jelentősen segítik, de az alapfeltétel a munkaerőpiaci követelményeknek megfelelni képes munkaerő rendelkezésre állása. A környező városok fejlődése jelentős mértékben hatott a településekre, így Sárbogárd lakosságára is, állandó lakhelyüket sokan áthelyezték a tartósan munkát biztosító városokba. Számosan ingáznak vagy külföldön dolgoznak, de megtartották eredeti állandó lakhelyüket. Elsősorban ők, valamint a közlekedési nehézségek miatt jelenleg munkát nem vállalók, az állás nélküliek, valamint a munkaerőpiacra éppen belépő fiatalok lehetnek az elsőként létesülő munkahelyek betöltői. Közép-és hosszú távon lényegesen javítani szükséges a gazdasági aktivitást a térségben, és a munkát vállalni szándékozók munkaerőpiaci kompetenciáit, általános kulturális állapotukat és szociális feltételrendszerüket is javítani szükséges. A mai kor fejlődési trendjei mindinkább a tudásigényesség felé tolnak el, ami az alacsony kompetenciákkal rendelkező oldalon elhelyezkedési nehézségeket, a magas szakmai igényesség oldalán munkaerőhiányt támaszt. Ebből adódóan dinamikus és átfogó lépéseket szükséges tenni a társadalmi tőke fejlesztése felé, amely már rövid- és középtávon is hoz látható eredményeket, azonban kiteljesedés hosszabb távon várható.

Éppen a hosszú távú fejlesztési igény indokolja, hogy minél előbb elinduljon egy minden munkaképes és később munkaerővé váló generációt érintő **komplex társadalomfejlesztési, felzárkózási program**. A komplex megközelítés hiánya következtében a társadalomfejlesztési akciók a legtöbb esetben kevés eredményt hoznak, a Mezőföld felzárkózási programja eredményességgel biztató mintaprogram lehetne.

6.4 Várostérségi szintű beavatkozási területek részletezése

Nem releváns.

6.5 Stratégia együttműködési menetrendek (zöld és digitális átállást elősegítő célok és intézkedések, opcionálisan innovációs menetrend)

6.5.1 Zöld átállás

A fenntartható városfejlesztési stratégia (FVS) keretében elvárás a zöld átállás menetrend elkészítése, amely alapját képezi a zöld átállás megvalósításának. A menetrendben kialakított ütemterv alapján az átállás kidolgozása megtörténik a városi zöld finanszírozási keretrendszer kidolgozásával együtt 2024. december 31-ig, és ez visszamutatásra kerül az Irányító Hatóság felé. A városi zöld átállás teljes körű megtervezése, céljainak, stratégiájának és a megvalósítást szolgáló projekteknek az azonosítása részvételi tervezésen alapuló, hosszú folyamat. A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia elkészítésénél hosszabb időtávot igényel a város klímaalkalmazkodási stratégiájának és megvalósítási tervének részletes kidolgozása. Ennélfogva az FVS keretében a zöld átállási menetrendet kell első lépésben rögzíteni.

A zöld átállás menetrend előkészítési és megvalósítási szakaszból áll.

Városi zöld átállási menetrend értelmezése

A **zöld átállás** egy olyan szemlélet, elvárás, irányelv, amely sikeres válasz lehet az éghajlatváltozás, környezetkárosodás, az erősen fogyatkozó, véges földkincseket érintő pazarló kitermelés, gyártás, fogyasztás és a túlnépesedés negatív hatásaira. E kihívások leküzdése érdekében jött létre az európai **zöld megállapodás (Green deal)**, Európa új zöld növekedési stratégiája, mely az Uniót modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággá alakítja át. Az európai zöld megállapodás célja, hogy az EU 2050-re klímasemlegessé váljon. Ehhez ki kell aknázni az új környezetkímélő és gazdaságélénkítő technológiákban rejlő előnyöket, fenntarthatóvá kell tenni az ipart és a közlekedést, és csökkenteni kell a szennyezést. Az éghajlati és környezeti kihívásokra, mint lehetőségekre tekintünk, melyekkel, ha élni tudunk, az átállás mindenki számára nyitott és igazságos lesz.

Az európai Green Deal cselekvési tervének két fő pillére

- az erőforrások hatékony felhasználása, illetve
- a biodiverzitás védelme és helyreállítása a környezeti szennyezés visszaszorításával.

A Zöld Megállapodás a célok eléréséhez szükséges beruházásokat és finanszírozási eszközöket határoz meg, amelyekkel a klímasemleges gazdaságra való áttérés a tagországok bevonásával méltányosan tud megvalósulni.

A klímasemleges célok elérését támogatja az EU Fenntartható Finanszírozási Akcióterve is, amely létrehozta a fenntartható tevékenységek egységes osztályozási rendszerét. Ennek keretében lépett hatályba 2020. július 12-én az EU **Taxonómiarendelete**. Az EU Taxonómia körülhatárolja azokat a zöld tevékenységeket, amelyek lényegesen hozzájárulnak a rendeletben kiemelt **hat környezeti célkitűzéshez**, elősegítve a fenntartható gazdasági működésbe való átmenetet.

A hat környezeti cél:

1. éghajlatváltozás mérséklése,
2. éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás,
3. vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme,
4. körforgásos gazdaságra való átállás,
5. szennyezés megelőzése és csökkentése,
6. biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

Városi zöld átállási menetrend

A nemzetközi klímavédelmi és fenntarthatósági egyezményekhez igazodva az EU Zöld Megállapodása 2050-ig klímasemleges városokat és régiókat vizionál. A globális/nemzeti karbonsemlegességi célok nem érhetők el a városok erőfeszítései nélkül, ami kihatással bír a város működésének szinte minden területére, ahogy a városfejlesztési lehetőségekre is, így azokat be kell építeni a helyi célrendszerekbe.

Éppen ezért 2021–2027-es időszakban az uniós ágazati és fejlesztéspolitikák egyik fő iránya a zöldítés előmozdítása lesz. A programozási ciklus forrásainak több mint harmada csak zöld célok mentén használható fel. A hazai és az európai uniós fejlesztés- és támogatáspolitikák már horizontális, kötelező elemként kezeli a beruházások és a városok zöldülését. Több, közvetlenül a városokat célzó támogatás feltételezi a zöld városi célokat, a komplex zöld gondolkodást.

A hazai támogatáspolitikák is reflektál a Zöld Megállapodás célkitűzéseire. A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia (TOP PLUSZ-1.3.1.-21. pályázati konstrukció) keretrendszerében a városoknak zöld átállási menetrendet kell készíteniük, s a városi zöld menetrend alapján kidolgozandó a **városi zöld finanszírozási keretrendszer** is, amelynek segítségével a városok fel tudják mérni a zöld beruházásaikhoz kötődő finanszírozási és forrásbevonási lehetőségeket.

A zöld átállás menetrend a fenntartható városfejlesztési stratégia (FVS) útmutatója és az előzőekben bemutatott EU-s elvárások alapján készül, amelyben a város zöldállapota és zöld célkitűzései a fenti hat szempont került kialakításra.

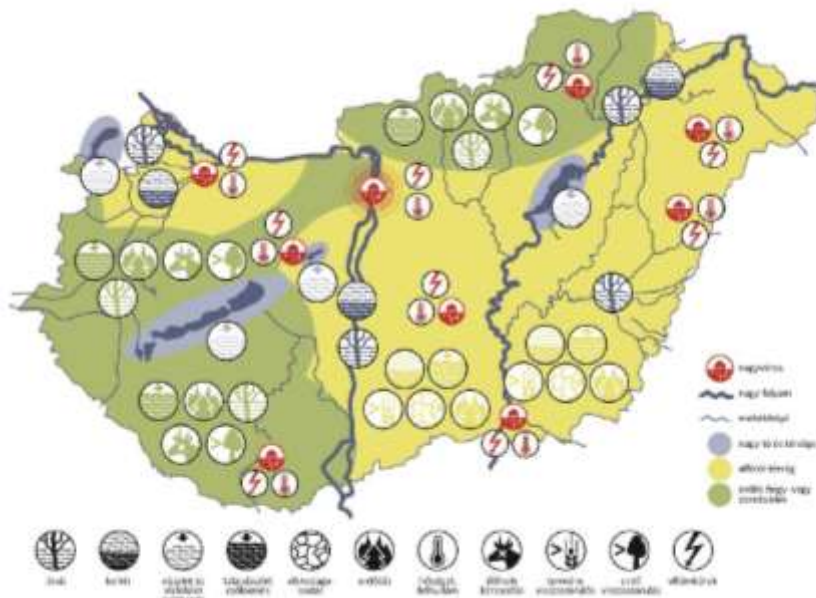
6.5.1.1 Előkészítés

A városi zöldállapot helyzetértékelése

Az éghajlatváltozás hatására Magyarországon is növekszik az éves átlaghőmérséklet, gyakoribbak és tartósabbak a nyári hőhullámok, növekszik az erdőtüzek, aszályok esélye. Megnövekszik az UV-sugárzás, csökken a felhőképződés és az éves átlagos csapadék mennyisége, a csapadék eloszlása megváltozik, a csapadékos események intenzitása erősebb lesz, gyakoribb áradásokat okozva. Az extrém időjárási körülmények veszélyeztethetik a beruházások, települések biztonságos működését, és megfelelő tervezés hiányában a beruházások is súlyosbíthatják az éghajlatváltozás hatásait.

Az éghajlatváltozás várható hatásai Magyarországon az alábbiak:

- fokozatos növekedés az éves átlaghőmérsékletben, a legnagyobb növekedés a nyári évszakokban várható,
- fokozatos növekedés a hőhullámok előfordulási valószínűségében és tartósságában,
- hideg szélsőségek csökkenése/csökkenés a fagyos napok számában,
- az éves átlagos csapadékmennyiség csökkenése,
- aszályos időszakok hosszának növekedése,
- a csapadék éves eloszlásának változása,
- a csapadékos események intenzitásának növekedése,
- megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés,
- a másodlagos hatások kialakulásának gyakorisága.

Az éghajlatváltozás várható hatásai Magyarországon, forrás: Éghajlatváltozás és Alkalmazkodás a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (NATÉR) kialakítása

Sárbogárd térségének klímaviszonyaira a mérsékelt meleg, száraz éghajlat jellemző. Sárbogárdon az évi középhőmérséklet 9,6-9,8°C körül alakul. A tél viszonylag enyhe, a nyár viszonylag hűvös. Július

hónap középhőmérséklete 21–21,5°C, a január hónap középhőmérséklete -1,5°C. A napsütéses napok száma évente 70 és 90 között van, a napsütéses órák száma évente körülbelül 2000 óra. Az évi átlagos csapadékmennyiség 560 milliméter. Leggyakoribb szélirány az ÉNy-i szél, melynek hatását a Bakony és a Vértes közötti szélcsatorna erősíti fel. Átlagos szélesebbesség 2,5–3,0 m/s közötti, mely a magasabb.

Sárbogárd éghajlatváltozási hatásai:

- talajvízszint csökkenés
- erdő-visszaszorulás
- erdőtűz
- árvíz
- élőhelykárosodás

Sárbogárd településszerkezetére kétféle típus jellemző. A különálló, kisebb településrészek túlnyomóan falusias jellegűek, kevés burkolt felületi aránnyal. A központi településrészen (Bogárd és Sárszentmiklós) jellemzően kertvárosias és néhol nagyvárosias beépítés jellemző. Ezek a területeken intenzívebb, akár zárt sorú beépítés a jellemző magas burkolati arányokkal. A lakótelepi, úszótelkes beépítéseknél a viszonylag kiterjedt zöldfelületi állomány kiegyenlítő hatásának köszönhetően nem rosszabb jelentős mértékben a helyzet a település többi részéhez képest. Az áthaladó közlekedési út mentén azonban a magas burkolati arányok és a kevés zöldfelületnek köszönhetően a városklíma kedvezőtlen. A tórendszer lokális klímára gyakorolt hatása érzékelhető, bár a központi belterülettől való távolsága miatt a lakott területen ez a hatás kevésbé szembetűnő.

1. az éghajlatváltozás mérséklése (mitigáció)

- Az ÜHG kibocsátás levegőterhelés esetében a **közlekedési eredetű légszennyezés meghatározó, mely elsősorban a 63-as számú főút mentén**, annak közvetlen közelében feltételezhető koncentráltabb terhelés, azonban mérési adatok hiányában ez az idáig nem került kimutatásra. A közlekedési eredetű emissziót jellemzően szén-monoxid, szén-dioxid, nitrogén-oxidok és telítetlen szénhidrogének alkotják. Ezek közül a telítetlen szénhidrogének közvetlenül az utak környezetében rakódnak le, a légszennyezésen keresztül lokális talajszennyezést eredményezhet. Az út menti cserjés-fás növényállomány azonban képes a negatív környezeti ártalmakat csökkenteni, lokalizálni.
- Az **üzemi jellegű légszennyezés** tekintetében a Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) önbevallásos alapon működő adatai alapján 14 db olyan telephely található Sárbogárdon, melyekkel kapcsolatban hatósági eljárás, határérték megállapítás, vagy önbevallás történt. A bejelentett kibocsátások alapján a város összkibocsátása a legtöbb légszennyező anyag esetében 2015 és 2019 között jellemzően csökkent, ugyanakkor a városi szintű szén-dioxid kibocsátás enyhe növekedést mutat.
- 2019-es adatok szerint a **földgáz fűtési célra a lakásállomány közel 66%-a vette** igénybe, amely a 2015-ös 58 %-hoz képest a vizsgált években fokozatos növekedést mutat. A földgáz fűtési célú alkalmazása kedvező a levegőminőség szempontjából, tekintve, hogy csökkenti a jelentősebb környezetterhelést okozó hagyományos energiahordozó fűtési célú hasznosítását, ugyanakkor hosszútávon a globális klímavédelmi célok érdekében a földgáz mennyiségének használatát csökkenteni kell, amelyhez az épületek energiahatékonyságát kell növelni és alternatív fűtési rendszerek kialakítását kell ösztönözni. A városban két fűtőmű üzemel. A távhőszolgáltatást a győri székhelyű COTHEC Kft üzemelteti. A fűtőművek primer energiahordozója a földgáz. A távhőellátás összesen 309 lakást érint, amely a lakásállomány mindössze 6 %-a. Bővítése nem tervezett.
- A belterületi levegő minőségét negatívan befolyásolja a a belterületen lévő **burkolatlan utaknak porszennyezése**, valamint hogy még mindig engedélyezett a városban az **avarégetés**.
- Sárbogárdon és környékén sem állandó, sem időszakos légszennyezettség mérés nem történik.

- Sárbogárdon a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal honlapja szerint **4 db 498 kW teljesítményű napelempark üzemel** Sárbogárd belterületétől keletre, külterületen földre szerelt tartószerkezeteken álló napelemekkel, a belterületen pedig épületeken, építményeken elhelyezve valósulnak meg. Az energiaár emelkedés, pályázati forrás bővülés miatt térnyerése nőhet a jövőben.

2. az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás (adaptáció)

Sárbogárdon klímaváltozáshoz való alkalmazkodásban kiemelt feladat a kulcsfontosságú közösségi rendszerek biztonságának és védelmének növelése, a polgárok és a közösségek felkészítése az éghajlatváltozással kapcsolatos negatív hatásokra és következményekre. Ez aktív szemléletformálással és konkrét műszaki beavatkozásokkal érhető el.

- A városban a **csapadék és belvízelvezetés** terén hiányosságok lépnek fel, mivel a város mélyfekvésű terület. Heves ill. hosszantartó esőzések során kritikus helyzet is kialakul.
- A levegőtisztaság tekintetében a szenzoros mérésekre hangsúlyt kell helyezni, amely jelenleg nem üzemel a városban. **Okos forgalomirányítás**, közlekedési lámpák helyes beállítása, megfelelő pontokon való elhelyezése javasolható. A **nem motorizált közlekedés** terjesztése indokolt. Elektromos autótöltők még nincsenek a városban. Ezek kialakítása indokolt. A városban forgalomcsillapított övezetek kijelölésre kerültek. A fosszilis fűtőberendezések helyett a távhővel, földhővel való fűtés a megfelelő támogatások mellett bevezethető lenne. Termálkutatás is szóba jöhet.
- A **hőszén-dioxid enyhítésére** párapapok, árnyékolás javasolt mind az intézmények, mind a magán ingatlanok homlokzatain és a köztereken.
- A **városi közösség megújítása** és a szociális infrastruktúra fejlesztése a szemléletformáláson, kampányrendezvényeken keresztül lehet sikeres.
- A **vízgazdálkodás újragondolását** mind belterületen és külterületen a vízvisszatartás elsőbbségével kell tervezni.
- A **vidéki táj újraélesztését** a körforgásos gazdaság és rövid ellátási láncok kiépítésével lehet sikeresen megoldani. A nagyüzemi, monokultúrás gazdálkodást a fenntartható élelmiszerrendszerek kialakításával javasolt felváltani.

3. a vízi erőforrások fenntartható használata és védelme

Sárbogárd közigazgatási területén 3 vízfolyás felszíni víztest található:

- a Nádor-csatorna (Sárvíz)
- és a Sárvíz-völgy nyugati oldalán kialakított, a Sédből leágaztatott Séd-Sárvízi-malomcsatorna, valamint a kapcsolódó halastavak rendszere.

Mindkét víztest, mesterséges víztest, amelynek fő feladata a vízelvezetés, vízgazdálkodási besorolásuk belvízcsatorna.

- A város déli közigazgatási határán lévő Alap–Cecei-vízfolyás, amely természetes, időszakos vízfolyású víztest, befogadója a Nádor- csatorna (Sárvíz) középső víztest.

A Sárvíz-völgy **kiterjedt halastó rendszere** továbbá többszintű természetvédelmi oltalom alatt áll, így kiemelkedően fontos az egyensúly megteremtése a természetvédelem, a vízminőség-védelem és halgazdálkodási tevékenység között.

Sárbogárdot érintő **víztestek ökológiai állapota mérsékelt, illetve gyenge**. A kémiai állapot tekintetében mindhárom víztest eléri a jó állapotot PBT komponensek nélkül, azonban azokkal a Nádor-csatorna (Sárvíz) középső és a Séd-Sárvízi malomcsatorna nem jó állapotú.

Sárbogárdon a települési vízgazdálkodás egyik legkritikusabb területe napjainkban többek között a klímaváltozás okozta, a megszokottól eltérő csapadékviszonyok következtében létrejövő újabb **csapadékvízgazdálkodási feladatok** megvalósítása. Korábban évente 1-2 felhőszakadás volt tapasztalható, ma ez a szám erősen növekedő tendenciát mutat. A változások felülírják a mérnöki tapasztalat alapján hosszúideje kialakult és sikerrel alkalmazott hagyományos belterületi vízrendezési módszereket. A nyári csapadék a következő évtizedekben 5%-ot, az évszázad végére pedig 20 %-ot elérő csökkenése bizonyosnak tűnik, amelyet nagy valószínűséggel az őszi és a téli csapadék növekedése fog kompenzálni.

4. a körforgásos gazdaságra való áttérés

- A **hulladékkezelési szolgáltatás a városban megoldott**, a hulladék a Sárbogárdon lévő regionális feladatokat ellátó korszerű, műszaki védelemmel ellátott lerakóba kerül 5 ill. 30 km távolságra a várostól. Sárbogárdon az elszállított hulladék mennyisége 2015-2019 között egyértelműen növekvő tendenciát mutat. Ugyanebben az időszakban az elkülönített gyűjtéssel elszállított hulladék mennyisége nem változott, az elszállított hulladék mindössze 2 %-át teszi ki, ami országos szinten is rendkívül alacsony érték.
- Ugyanakkor jelentős az **illegális hulladéklerakás** a város közigazgatási területén. Az illegális hulladéklerakók megszüntetésére éves szinten, kb. 1,5 – 2 millió Ft-ot fordít az Önkormányzat.
- Sárbogárd területén **egy kommunális szennyvízbevezetés** található, közvetlen befogadója a Tinódi-árok, amelyre a tápanyag- és szervesanyag terhelés hatása lehet, hogy jelentős. A települési diffúz terhelés a csatornára nem rákötött lakosok számától függ, Sárbogárdon a vizekre ható szennyvízterhelés 29%-a diffúz eredetű.
- A **vizeket terhelő szennyezőforrások** lehetnek az PRTR üzemek, amelyek a Nem veszélyes kommunális szilárd hulladéklerakó, ami a Nádor-csatorna (Sárvíz) középső víztestre, valamint sertéstelep, amely a Alap–Cecei-vízfolyás és Hardi-ér víztesteket veszélyeztetik. Sárbogárd területén található jelenleg működő, illetve felhagyott építőanyag bányák a sekély porózus víztestet érintik. Sárbogárdon Országos Kármentesítési programmal érintett szennyezett terület jelenleg a tényfeltárás szakaszban van, pontos adatok nem állnak rendelkezésre a Séd-Nádor-Sárvíz-vízgyűjtő (sp.1.7.1) víztestet veszélyezteti.
- A halastavakból leeresztett, tápanyagban és szerves anyagban gazdag vizek a vízminőséget kedvezőtlenül befolyásolhatják, ezért fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a haltermelés során végzett tevékenységek és bekövetkező változások (haletetés, paraziták és betegségek esetleges megjelenése, egyes halfajok túlszaporodása stb.) után is természetes megújulásra alkalmas víz kerüljön a befogadó víztestbe.

5. a szennyezés megelőzése és csökkentése

- Sárbogárd esetében mind a **szélerózió (defláció)**, mind a vízerózió jelentős, amely mind a talajminőséget, mind a levegőminőséget jelentősen rontja, illetve veszélyezteti a víztestek jó ökológiai állapotát is. A város külterületének döntő hányadán az intenzív közép- és nagytáblás szántóföldi művelés jellemző. Az állandó borítás hiánya miatt az erózió és a vizek túlzott tápanyagterhelése, a szántóföldi táblákat tagoló, mezővédő erdősávok hiánya miatt, a defláció és ezzel a levegő portterhelése is jelentős mértékű.
- A város közigazgatási területének nagy része **nitrátérzékeny terület**, ahol a helyes mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása különösen fontos a talaj és a vízszennyezés elkerülése érdekében.

6. a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

Sárbogárd zöldfelületéről általánosságban elmondható:

- kevés közhasználatú zöldfelület
- szigetes elrendezésű
- kevés vonzerővel bíró funkció, kiemelten kevés játszótér
- a zöldterületek közötti átkötések hiányosak
- fasorok szinte egyáltalán nincsenek
- potenciális zöldsávok jelenléte későbbi fejlesztésekhez
- a lakótelep területeken nagy, közösségi használatra alkalmas zöldfelületek állnak rendelkezésre
- a Hősök tere és környezete alkalmas településközpont kialakítására
- a halastavak környezetének sávja értékes zöldfelületi elem.

Sárbogárdon 6 közpark, 10 közkert 145340 m² nagyságban, 4 db játszótér 3600m² nagyságban helyezkedik el.

A mezőgazdasági művelésből következően a város közigazgatási területének kb. egyharmada az év egy részében (belterületet nem számítva) nincs növényvel borítva, a halastavak sávja azonban láthatóan zömében zöldfelülettel lefedett „folyosó”. A belterületen a tömbbelső kedvező zöldfelületi lefedettsége jellemző. A zöldfelületeken a burkolt felületek aránya a szükséges közlekedési sávokra, illetve az egyéb funkciókhoz kapcsolódóan jelennek meg (pl. sportpálya). Összességében a zöldfelület méreteihez képest a rajtuk megjelenő burkolt felületek aránya nem túlzó. A burkolatok közül azonban csak kevés a vízáteresztő felület, inkább a vízzáró felületek jellemzőek. Pozitívumként kell megemlíteni a lakótelepekhez kapcsolódó gyephézagos parkoló-kialakítást, amely több helyen látható a városban.

Összességében Sárbogárd esetében nem beszélhetünk szoros értelemben vett városi klímáról, a beépített és be nem épített területek között nem várható jelentős különbség a hőmérséklet, páratartalom és egyéb tényezők vonatkozásában. Mindazonáltal a központi településrész magjában az alacsony zöldfelületi arányú, kevésbé árnyékolt, burkolt területeken, közterületeken a nyári jelentősebb besugárzási időszakokban a környezeténél melegebb terek tudnak kialakulni, melyek a lakosság közérzetére kedvezőtlen hatással vannak. Hőszigetnek nem nevezhető. Városi hűsítő pontok, párapukuk nincsenek kihelyezve.

Klíma szempontból a legnagyobb kihívás a város életében **a szélsőséges időjárás miatt a hiányos belvív, csapadékvízvezetés.**

A város jellegzetes kihívásainak rendszerezése

Az FVS-ben az önkormányzati városi feladatait szükséges besorolni a klímaalkalmazkodás (adaptáció), az ÜHG kibocsátás (mitigáció) és a szemléletformálás területén betöltött szerepe alapján:

önkormányzati tevékenységi terület (2011. évi CLXXXIX. törvény szerint)	mitigáció	adaptáció	szemlélet- formálás
településfejlesztés	3	3	3
településrendezés;	2	3	1
köztemetők kialakítása és fenntartása,	0	1	0
a közvilágítás,	3	1	1
kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,	0	1	0
a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,	0	3	0
közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,	3	3	3
gépjárművek parkolásának biztosítása;	2	1	2
egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások;	1	3	2
környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás);	0	3	3
óvodai ellátás;	1	0	3
kulturális szolgáltatás (nyilvános könyvtár, filmszínház, előadó- művészet támogatása, kulturális örökségvédelem, helyi közművelődés);	1	1	2

gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, szociális szolgáltatások, ellátások,	0	0	0
lakás- és helyiséggazdálkodás;	2	1	0
hajléktalanná vált személyek ellátása és rehabilitációja;	0	0	0
helyi környezet- és természetvédelem,	2	3	3
vízgazdálkodás, vízkárelhárítás;	0	3	2
honvédelem,	0	0	0
polgári védelem, katasztrófavédelem,	0	3	3
helyi közfoglalkoztatás;	1	2	1
helyi adóval, gazdaságszervezéssel kapcsolatos feladatok;	1	1	0
turizmussal kapcsolatos feladatok;	3	3	3
kistermelők, őstermelők értékesítési lehetőségeinek biztosítása	2	3	2
sport, ifjúsági ügyek;	1	1	3
nemzetiségi ügyek;	0	0	0
közreműködés a település közbiztonságának biztosításában;	0	0	0
helyi közösségi közlekedés biztosítása;	3	2	3
hulladékgazdálkodás;	3	2	3

távhőszolgáltatás;	3	1	3
víziközmű-szolgáltatás	1	3	3

Az Önkormányzati feladatok mitigációs és adaptációs jellege (forrás:KBTSZ Módszertani útmutató városi klímastratégiákhoz, 2018)

Jelmagyarázat: A tevékenységek besorolása egy 4 elemű skálán történt, amelyen az 0 érték azt jelenti, hogy a tevékenység mitigáció, adaptáció, vagy éghajlati szemléletformálás szempontjából nem releváns, míg a 3-as azt jelenti, hogy nagyon releváns.

Az önkormányzati feladatellátás számos magas klímakockázatú tevékenységeket tartalmaz. A táblázat alapján magas besorolást kapott a területfejlesztés, zöldterület-, hulladékgazdálkodás, turizmus, közlekedés, helyipiac, amelyek tekintetében kiemelt figyelemmel kell lenni és intézkedéseket hozni.

Sárbogárd a „zöldülő város” dimenzió alapján az alábbi tématerületeken kíván előre lépni:

1. Zöld átállás folyamatának előkészítése és lebonyolítása a pénzügyi feltételek, valamint szervezeti és humán erőforrás háttér biztosításával
2. Természetközeli zöld- és kék infrastruktúra kialakítása hazai, illetve EU-s források biztosításával
3. Környezettudatos és környezetbarát technológiák és megoldások alkalmazását támogató időszerű szabályozás kialakítása
4. Mezővédő erdősávok, erdőterületek ökológiai folyosók fejlesztése a területrendezési terveknek megfelelően
5. Közhasználatú közparkok, közkertek, közterek területének növelése az EU-s és hazai források biztosításával, illetve fenntartása a rendelkezésre álló önkormányzati bevételek biztosításával
6. Belterületi csapadékvíz és belvízelvezetés megoldása, külterületen csatornák, tározók karbantartása
7. A zöldfelületek arányának megnövelése szemléletformálás révén
8. Megújuló energiaforrások hasznosításával a város energiaönállóságának növelése. Az energiaközösségek ösztönzése.. Vállalati napelemparkok elősegítése.
9. E-járművek városi arányának növelése a támogató infrastruktúra kiépítésével.
10. Füstmentes belváros kialakítása
11. Termálkutatás.

Zöld intézkedések és indikátorok

Sárbogárd folyamatban lévő és tervezett zöld projektjei az alábbi tématerületeken valósultak meg.

- Belterületi vízrendezés
- Kerékpárútépítés

- Középületek energetikai korszerűsítése (fotovoltaikus rendszerek, napelemek, napkollektorok, tetőhőszigetelés, nyílászárócseré, hőszivattyús hűtés-fűtés,
- Barnamezős területek rehabilitációja
- Városrehabilitáció
- Csapadékvízvezetés

TOP-3.1.1-15-FE1-Fenntartható települési közlekedésfejlesztés/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT, Kerékpárút építése Sárbogárdon, 2020.05.08 409 387 500 Ft
TOP-2.1.3-15-FE1-Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT, Sárbogárd város belterületi vízrendezése, 2017.04.28, 162 885 500 Ft
TOP-2.1.2-15-FE1-Zöld város kialakítása/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT Sárbogárd természetközeli megújítása a belváros rekreációs tereinek és a műemléki volt Községháza "zöld" szemléletű átalakításával, funkcióinak bővítésével, 2017.05.25 499 426 037 Ft
TOP-2.1.1-15-FE1-Barnamezős területek rehabilitációja/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT. JÖVŐSTART Vállalkozásfejlesztési Központ és Inkubátorház Sárbogárdon 2017.06.30 ,437 726 205 Ft
TOP-3.2.1-16-FE1-Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése/Sárbogárd (Sárszentmiklós), SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT, Sárbogárdon a sárszentmiklói orvosi rendelő energetikai felújítása , 2017.12.20, 40 000 000 Ft
KÖZOP-3.2.0/c-08-11- Kerékpárút hálózat fejlesztés/Sárbogárd, Sárbogárd Város Önkormányzata, Kerékpárút-hálózat fejlesztése a 63-as út Sárbogárd település szakaszán, 2011.12.12, 18 893 500 Ft
KEOP-5.7.0/15- Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT, Sárbogárd Városháza felújítása, energiahatékonysági korszerűsítése,2015.09.16, 115 172 490 Ft
KEOP-5.7.0/15- Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT,Sárbogárd város önkormányzati épületeinek energetikai fejlesztése. 2015.09.25, 149 959 221 Ft
KEOP-4.10.0/A/12- Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal/Sárbogárd, Sárbogárdi Református Egyházközség, A sárbogárdi Református Egyházközség idősek Otthonának épületére telepítendő napelemes rendszer projektje, 2013.07.25, 23 027 580 Ft
KDOP-4.1.1/E-11- Helyi és térségi jelentőségű vízvédelmi rendszerek rekonstrukciója/Sárbogárd, SÁRBOGÁRD VÁROS ÖNKORMÁNYZAT, Sárbogárd városközponti területeinek vízrendezése, csapadékvíz-elvezető rendszerének fejlesztés, 2012.01.17, , 93 515 581 Ft
KDOP-3.1.1/B-11- Értékmegőrző és funkcióbővítő városrehabilitáció a 10 000 fő feletti és 20 000 fő alatti városokban/Sárbogárd, Sárbogárd Város Önkormányzata, "Újratervezés"- Sárbogárd város központjának megújulása, 2012.05.16, 199 929 453 Ft

(Sárbogárd 2007-2021 között elnyert zöld projektjei forrás: palyazat.gov.hu)

Javasolt „zöld” indikátorok

Mutató megnevezése	Mérték-egység	Számítási módszertan	Adatkörök
Város ÜHG kibocsátás	t/év CO2 egyenérték		
Intézmények teljes villamosenergia-fogyasztása	kWh/év	Az összes intézmény villamosenergia-fogyasztásának (kWh) éves összegzése	villamosenergiafogyasztás (energiaszolgáltató által kiállított számlán)
Intézmények fajlagos villamosenergia-fogyasztása	kWh/m ² /év	Az összes intézmény villamosenergia-fogyasztásának (kWh) éves összegzése osztva az intézmények összterületével (m ²).	villamosenergiafogyasztás (energiaszolgáltató által kiállított számlán) intézmények területe
Intézmények villamosenergia-fogyasztásának változása évenként	kWh	Az összes intézmény villamosenergia-	villamosenergiafogyasztás (energiaszolgáltató által kiállított számlán)

		fogyasztásának (kWh) változása	
Az egyes intézmények villamosenergia-fogyasztásának változása évenként	kWh/m ²	Az egyes intézmények villamosenergia-fogyasztása (kWh) osztva az adott intézmény területével (m ²), éves változása	villamosenergiafogyasztás (energiaszolgáltató által kiállított számlán) intézmények területe
Az intézmények teljes hőfelhasználása (átlaghőmérséklettel korrigált értéke)	GJ/év	Az összes intézmény távhő-fogyasztásának éves összegzése	távhőfogyasztás (távhő-szolgáltató által kiállított számlán vagy fűtési hőfogyasztásmérőn)
Az intézmények teljes hőfelhasználásának változása (átlaghőmérséklettel korrigált értéke)	GJ	Az összes intézmény távhő-fogyasztásának éves változása	távhőfogyasztás (távhő-szolgáltató által kiállított számlán vagy fűtési hőfogyasztásmérőn)
Az intézmények fajlagos hőfelhasználásának változása (átlaghőmérséklettel korrigált értéke)	J/m ² /év	Az intézmények teljes hőfelhasználásának változása adott időszakra vetítve	távhőfogyasztás (távhő-szolgáltató által kiállított számlán vagy fűtési hőfogyasztásmérőn)
Az intézményekben felhasznált földgáz mennyisége évenként	m ³ /év	Gázmérő által mért üzemi mennyiség (m ³) éves összegzése.	földgázfelhasználás (gázmérőn)
Lakosság földgáz mennyisége és változása évenként	m ³ /év	A KSH-ban található adatot m ³ -re váltjuk. Változás kiszámításához két év közötti különbséget kell venni.	KSH, Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)
Megújulókból előállított energia mennyisége	MWh	-	Megújulókból előállított energia mennyisége
Napkollektorok beépített teljesítménye	kW	-	Napkollektorok beépített teljesítménye
Napelemek beépített teljesítménye	kW	-	Napelemek beépített teljesítménye
Napelemek által megtermelt energia	kWh/év	-	Napelemek által megtermelt energia
Energetikai rendezvények száma, látogatottsága	db és fő	-	Önkormányzati adat
Önkormányzat által megjelentetett energetikai tájékoztató anyagok száma	db	-	Önkormányzati adat
Kerékpárutak hossza és változása	km	Közigazgatási határon belüli kerékpárutak hossza	Önkormányzati adat
Kerékpárutak hosszának változása	km/év	Két időszak közötti mért hossz különbsége	Önkormányzati adat
Közvilágítás fogyasztása	MWh/év	Az egyes fényforrástípusok teljesítménye szorozva a fényforrástípusok mennyiségével, átváltva MW-ra és megszorozva az összes éves égésidővel (óra)	Összes éves égésidő: közvilágítási naptárban
Közvilágítás fogyasztásának változása	MWh	Két időszak közötti fogyasztás különbsége	Összes éves égésidő: közvilágítási naptárban
Önkormányzati flotta futásteljesítménye, teljes és fajlagos fogyasztása	liter/év vagy MWh/év	Személygépjárművek futásteljesítménye, fogyasztása. MWh-ra történő átszámításhoz a fogyasztást a 122/2015 (V.26) Korm. rendeletben meghatározott átváltási tényezővel kell szorozni.	Önkormányzati adat

Több ponton forgalomszámlálás, átmenő járművek száma (éves változás követése)	db/nap	-	Önkormányzati adat
A fentiekből a kalkulált éves CO ₂ , illetve ÜHG kibocsátás	tonna	A 4.1. Leltárok módszertani alapja fejezet alapján	-
ÜHG csökkenés nagysága a bázisévihez képest	tonna, %	A 4.1. Leltárok módszertani alapja fejezet alapján, a bázisévhez viszonyítva	-

Sárbogárd ÜHG leltára nem készült még el.

Ismert adatok:

- Az önkormányzat teljes lokális évenkénti villamosenergia fogyasztása és költsége: 370 906 kWh/év, 10 112 800 Ft/év
- Közvilágítás fogyasztása és teljes költsége: 419 000 kWh/év, 23 464 000 Ft/év
- Az önkormányzat teljes évenkénti lokális földgáz fogyasztása és éves földgáz költsége :110 904 m³; 14 493 000 Ft/év

Időjárási alapadatok és alapmutatók

Javasolt éghajlati paraméterek, amelyek közül a releváns mutatókat a projekt/beavatkozások célterületére kell lehetőség szerint meghatározni. A zöld finanszírozási keretrendszer kidolgozása során a város vagy térségére rendelkezésre álló adatok alapján a bázis értékek rögzítendőek, és a monitoring során rögzítendőek és értékelendőek a későbbi valós tényadatok a céladatokhoz képest.

- Felszíni levegő átlaghőmérsékletének lassú növekedése
- Nyári napok számának növekedése (napi max. > 25 °C)
- Fagyos napok számának csökkenése (napi min. < 0 °C)
- Hőségnapok számának növekedése (napi maximum ≥ 30 °C)
- Trópusi éjszakák számának növekedése (napi minimum ≥ 20 °C)
- Hőhullámos napok számának növekedése (napi középhőmérséklet > 25 °C)
- Átlagos napi hőingás növekedése (napi maximum és minimum különbsége, °C)
- Éves csapadékmennyiség csökkenése
- Csapadékos napok számának csökkenése (napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, %)
- Átlagos napi csapadékosság növekedése (csapadékos napok átlagos csapadéka, mm/nap)
- Max. száraz időszak hosszának növekedése (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg < 1 mm, nap)
- Max. nedves időszak hosszának változása (leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 1 mm, nap)
- 20 mm-t elérő csap. napok számának növekedése (napok száma, amikor a napi csapadékösszeg ≥ 20 mm, nap)
- Felszíni vizek átlaghőmérsékletének lassú növekedése
- Csapadék évszakos eloszlásának változása
- Megnövekedett UV sugárzás, csökkent felhőképződés
- Felhőszakadási (viharos időjárási) események számának és intenzitásának növekedése
- Villámárvíz előfordulási gyakoriságának és intenzitásának növekedése
- Árhullámok gyakoriságának és intenzitásának növekedése
- Belvíz kialakulásának gyakoriságának növekedése
- Vízkészletek csökkenése (vízfolyások nyári kisvízi készletének csökkenése, tavak alacsony vízállású időszakainak gyakoribbá válása, felszín alatti vízkészletek csökkenése)

- Aszály gyakoribb előfordulása
- Tömegmozgás gyakoribb előfordulása
- Erdőtűzek gyakoriságának növekedése

Megfigyelt meteorológiai adatok forrásai:

A CARPATCLIM projekt honlapján fellelhető múltbeli időjárési adatok térképes formában megtekinthetők Magyarországra vonatkozóan. Az alkalmazásban visszakereshetők napi, havi, éves és többéves átlagos adatok 37 éghajlati indikátorra vonatkozóan.

A projekt térképes alkalmazásának honlapja: www.carpatclim-eu.org/pages/atlas/

A projekt letölthető adatbázisa: www.carpatclim-eu.org/pages/download/

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság honlapjáról letölthető információk:

- csapadékadatok: http://hidromet.vizugy.hu/csap/csap_idosor.aspx
- levegőhőmérsékleti adatok: <http://hidromet.vizugy.hu/legho/leghoadat.aspx>
- relatív páratartalom: http://hidromet.vizugy.hu/relpara/relpara_adat.aspx
- széladatok: <http://hidromet.vizugy.hu/szel/szeladat.aspx>
- talajadatok: <http://hidromet.vizugy.hu/talaj/talajadat.aspx>
- térképek: <http://hidromet.vizugy.hu/terkep/terkepadat.aspx>

Egyéb források:

- FORESEE adatbázis közép-Európai éghajlatra az 1951-2100 időszakra
<http://nimbus.elte.hu/FORESEE/>
- A NATÉR adatbázisa: <http://nater.mfgi.hu/hu>

Zöld stratégiák

FEJÉR MEGYE KLÍMASTRATÉGIÁJA

A megyei klímastratégia irányokat jelöl ki, amit később az MJV-k és nagyobb települések egyedi stratégiáiban célszerű aktív cselekvésekre bontani.

A megyében több olyan érték van, amely kiemelten védendő.

A megye kiemelt adaptációs feladatait az ivóvízkincs védelem, a villámárvizek elleni védelem és az erdőtűzek meggátolása jelentik.

A szemléletformálásban az országos átlagnál magasabb a lakosság tájékozottsága a klímaváltozással és annak veszélyeivel kapcsolatban, erre építve magasabb szintű célok, komplexebb intézkedések jelölhetők ki a szemléletformálásban.

Ezek alapján a megye klímavédelmi jövőképe a következő:

„Fejér megye hatékonyan felkészül a fokozódó villámárvíz veszélyeztetettségre, a tartós hóhullámok és aszályos időszakok egészségügyi, valamint mező- és erdőgazdaságot érintő hatásaira.”

Kihasnálva a megye jó gazdasági helyzetét, illetve földrajzi fekvését - mely egyes súlyos klímahatások az átlagosnál valamivel későbbi bekövetkezését prognosztizálja - a megye a hazai területi átlaghoz képest rendelkezésre álló többletidőt és gazdasági potenciált saját ÜHG kibocsátása csökkentésére és az adaptációs célok megvalósítására fordíthatja.

A megye jelmondata is ezt tükrözi vissza:

„Közös cselekvéssel stabilan az élvonalban a klímaváltozás mérséklésében, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásban.”

Ezen felül a megye kitűzött mitigációs céljai a legnagyobb kibocsátási tényezők csökkentésére fókuszálnak:

- Lakossági energiafogyasztás
- Ipari kibocsátás
- Közlekedés

A fenti célok támogatására 6 db mitigációs területet érintő, 7 db adaptációs és 5 db szemléletformálási javaslat került kidolgozásra. Az egyes javaslatok lefedik a kérdéses célterületeket és hatékonyan igyekeznek támogatni a horizontális célokat is, mint a megye lakosságának szemléletformálása vagy a fő érintetti csoportok aktivizálása.

SÁRBOGÁRD VÁROS ZÖLD INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI- ÉS FENNTARTÁSI AKCIÓTERVE (RÖVIDEN: ZIFFA)

2018-ban készült el. „A zöldinfrastruktúra koncepciót az Európai Bizottság 2009-es Fehér könyv a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodásról (COM [2009] 147 Final) című dokumentuma (2009) vezette be az EU politika részeként. Az Európai Bizottság szerint a zöldinfrastruktúra „alapvető szerepet játszik a felaprózódás és a nem fenntartható földhasználat csökkentésében, mind a Natura 2000 területeken, mind azokon kívül.”

Pillérek:

- Városökológiai szempontú zöldfelületi rendszer fejlesztés a klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodással;
- Rekreációs és esztétikai szempontú zöldfelületi fejlesztés a településkép és a lakók jólétének biztosításához;

Prioritások, akciók, intézkedések:

- Megelevő közhasználatú zöldterületek mennyiségi, minőségi fejlesztése
 - Közterületek felújítása
 - Utcakép, parkolási helyzet rendezése, fásított parkolók kialakítása
 - Inváziós növények visszaszorítása
 - Humán- és szociális tényezők figyelembevétele

- Zöldfelületek funkcióinak meghatározása
- Klímaadaptáció
- A felszíni vizek, csapadékvizek hasznosítása, integrálásuk a zöldinfrastruktúra hálózatba
 - Fenntartható zöldfelületek, korszerű öntözési formák és csapadékvíz-kezelés
- Meglévő zöldfelületi elemek összekapcsolása belterületen és külterületen egyaránt, zöld- és kékinfrastruktúra hálózat kiépítése
 - Fasorok ápolása és pótlása, fasorok telepítése, egyéb fásítás
 - Zöldfelületi hálózat fejlesztése
- Zöldfelületgazdálkodás kidolgozása, alkalmazása a zöldinfrastruktúra hatékonyabb működtetése céljából
 - Zöldfelületi kataszter elkészítése, üzemeltetése
 - Növényvédelem, zöldhulladék gyűjtése, kezelése
 - Ökoszisztéma szolgáltatások feltérképezése
 - Egyedi tájérték kataszter elkészítése
 - Helyi védelemre javasolt természeti értékek
- Az egyedülálló táji-, természeti értékek rekreációs célú hasznosításának kiaknázása a természetvédelmi kezeléssel összhangban
 - Lehetséges fejlesztési irányok meghatározása

6.5.1.2 Célok megfogalmazása és rendszerezése

A városi zöld átállás komplex célrendszere a városi karbonsemlegességi cél elérését szolgálja.

A későbbiekben a zöld finanszírozási keretrendszerben történik meg a felsorakoztatott beavatkozások és intézkedések részletezése, ütemezése és költségvetése.

A beavatkozásokat és projekteket az alábbi hat szempontok szerint szükséges ismételtelen jellemezni:

- éghajlatváltozás mérséklése,
- éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás,
- vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme,
- körforgásos gazdaságra való átállás,
- szennyezés megelőzése és csökkentése,
- biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

Továbbá:

- milyen, a zöld átálláshoz kapcsolódó mutatók állnak rendelkezésre a városban, ezeket milyen módon méri és monitorozza a város.
- térségi kiterjedéssel bír, a városi vonzáskörzetben, milyen települési kört érinthetnek a későbbi beavatkozások.

A városi zöld átállás **stratégiai célja** - az EU 2050-re elérendő karbonsemlegességi elvárása és a megyei klímastratégia és a városi ZIFFA alapján az, hogy **2030-ig jelentősen csökkentse a város a CO₂ kibocsátását. Kiemelt elemei:**

- Lakossági energiafogyasztás racionalizálása
- Ipari kibocsátás csökkentése
- Közlekedés fejlesztése

6.5.1.3 A zöld fejlesztések beavatkozási területeinek meghatározása

A sárbogárdi FVS-ben tervezett, a zöld átállást közvetlenül támogató intézkedések:

- Körforgásos gazdaság megteremtése
- Kerékpáros közlekedés fejlesztése
- Hagyományos tájhasználat fenntartása és ösztönzése
- Környezetkímélő gazdálkodás támogatása
- Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása
- Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás
- Útfásítások és mezővédő erősávok kialakítása
- Magánkertek és intézménykertek bekapcsolása a zöldfelület-hálózatba
- Természeti és táji értékek védelmének biztosítása helyi szinten
- Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás
- CO₂ kibocsátás csökkentése, légszennyezettségmérő állomás telepítése
- Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, energiatakarékosságra való nevelés erősítése
- Hulladékgazdálkodás fejlesztése, szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, az újrahasznosítás feltételeinek előkészítése
- Talajterhelés mérséklése
- Helyi identitás növelése, klíma- és egészségtudatosság erősítése

6.5.1.4 A zöld átállás kidolgozásának szervezeti kérdései és ütemezése

Szervezeti keretek

Sárbogárd zöld átállásnak eredményes megvalósítása, a célok teljesítése jelentős mértékben függ a végrehajtásért felelős intézményi és szervezeti formák hatékonyságától. Kiemelt jelentőségű, hogy átlátható, egyértelmű felelősségi-, feladat- és hatáskörök mentén, hatékony és mérhető módon tegyen eleget Sárbogárd a következő évtized éghajlatváltozási és környezetszennyezés kihívásainak. Ehhez szükséges a kapcsolódó tevékenységek folyamatos áttekintése, ellenőrzése és monitorozása.

Sárbogárd Város Önkormányzata szervezi a város helyi közügyeit, valamint a helyben ellátja a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben (a továbbiakban: Mőtv.) és az ágazati törvényekben meghatározott kötelező és önként vállalt feladatokat. Ennek

keretében a Közgyűlés és szervein (Polgármester, a Közgyűlés Bizottságai, a Polgármesteri Hivatal, a Jegyző) keresztül szervezi a város – természeti és épített környezetének – tervszerű fejlesztésével és védelmével, a településrendezéssel és üzemeltetéssel, valamint a lakossági közszolgáltatások (pl. egészségügyi alapellátás, szociális alapszolgáltatások, gyermekjóléti szolgáltatások, kulturális szolgáltatás) biztosításával és fejlesztésével kapcsolatos feladatokat.

A városfejlesztés általános keretfeltételeinek és fő irányainak a meghatározása (pl. különböző fejlesztési tervek és koncepciók elfogadása) a Közgyűlés feladata. Sárbogárd Város stratégiai dokumentumaiban megfogalmazott fejlesztési programjainak és intézkedéseinek megvalósításában a város Polgármesterén és Közgyűlésén kívül, annak bizottságai, az önkormányzat intézményei, a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei és az önkormányzati tulajdonú vállalkozások egyaránt érdekeltek és érintettek.

A zöld átállás lebonyolításához és a zöldítési feladatok ellátására jelenleg nem áll rendelkezésre szervezeti és humán erőforrás háttér. **Javasolt egy önálló csoport vagy osztály létrehozása, de legalább egy zöld fejlesztésben szakavatott munkatárs, referens foglalkoztatása.** Amennyiben ez nem valósul meg, akkor a továbbiakban is a Műszaki Osztály képviselheti ezt a szakterületet., amely ellátja az előzetes környezeti hatástanulmányok, felülvizsgálatok, egyéb környezetvédelmi dokumentációk szakhatósági véleményezésével kapcsolatos jogszabályban előírt feladatokat, továbbá kapcsolatot tart a környezetvédelmi központi igazgatást ellátó intézményekkel, minisztériummal, képviselőkkel. Természetesen a fejlesztési feladatok magas szintű végrehajtása érdekében, ha szükséges a Polgármesteri Hivatal más szervezeti egységei is szerepet vállalhatnak, illetve az önkormányzat számít a tulajdonában lévő gazdasági társaságok, intézmények és szervezetek, továbbá külső szakértők munkájára is. A program megvalósítását, a város irányítói a legszélesebb települési együttműködésben, vállalkozások, oktatási és kutatás-fejlesztési intézmények, valamint a civil szervezetek bevonásával kívánják megvalósítani.

Partnerség

A zöld átállás partnerségi terve elkészítendő, majd ez alapján a partnerség kiépítendő, amely a helyi lakosság, érdekképviselők, társadalmi szervezetek és vállalkozások körét öleli fel. A partnerségi tervhez kapcsolódik egy kommunikációs terv is, amely tartalmazza a hatékony bevonáshoz szükséges kommunikációs csatornák és eszközök javasolt felhasználását. A stratégia elkészítésénél használt és bevált kommunikációs tevékenységek elsősorban a klímastratégia részvételi tervezésen alapuló megvalósulását szolgálják. A zöld átállás végrehajtásához folytatni javasolt a stratégiaalkotásnál használt kommunikációs csatornákat, a zöld átállás megvalósítása folyamán javasolt a folyamatos partnerség biztosítása. Ezek az eszközök az alábbiak:

Lakossági kérdőív

Szakemberek a helyi szervezetek képviselőivel közösen határozzák meg a jellegzetesen sárbogárdi kihívásokat, a lakosság körében pedig kérdőívekkel mérik fel a városi igényeket. A legfőbb cél a sárbogárdi lakosok bevonása, aktív részvételük elérése, első lépésként a lakosok véleményének és tapasztalatainak, javaslatainak feltérképezése és megismerése kérdőíves formában.

Szakmai workshop

A műhelymunkában elsősorban az önkormányzati szakterületek, városi intézmények, civil szervezetek, helyi nagyvállalatok képviselői, vezetői vesznek részt, és a közös gondolkodás során feltárták a zöld (klíma, fenntarthatósági) szempontból leginkább megoldásra váró problémákat, akadályokat, gyengeségeket. Ennek eredményeképpen jön létre a „Problémafa”, amely jól szemlélteti, hogy hol van szükség fejlesztésre, változtatásra. Ezt követően minden résztvevő elmondhatja, hogy miben látja a megoldást, milyen intézkedésekre lenne szükség ahhoz, hogy elinduljon a folyamat, amely egy élhetőbb Sárbogárdot eredményez.

Weboldal

Javasolt egy önálló honlap, vagy a jelenlegi városi honlapon belül egy önálló egység kialakítása amely alkalmas felület a továbbiakban a város zöld átállás céljainak, tevékenységeinek bemutatására. A weboldal az elsődleges felület, ahonnan a helyiek első kézből értesülhetnek Sárbogárd zöldítésével kapcsolatos információkról.

Közösségi média - Facebook kampány

A facebook kampány sorozat elsődleges célja, hogy a városban élőkhez és dolgozókhöz eljuttasson aktuális, sürgős információkat.

Hirdetési felületek

A város közterületein lévő önálló reklámhordozó építmények, falfelületek, tömegközlekedési eszközök alkalmasak lehetnek a zöldcélokra való figyelemfelkeltés.

Szemléletformáló események

Közterületen és közintézményekben közösségi rendezvények szervezése zöld tematika mentén.

Ütemezés

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia keretein belül megtervezett zöld átállás menetrend a zöld átállás stratégia tartalmi elemeinek időbeli ütemezését és a végrehajtás eszköz és intézményrendszerének átalakítását tartalmazza. A stratégiai akciók és a velük járó változtatások sikeres megvalósításának feltételei közé tartozik a támogató szervezeti struktúra és humánstratégia.

A zöld átállási menetrend javasolt lépései:

Cél és feladat meghatározása	Cél és feladat magyarázata	Részfeladatok meghatározása	Határidő
Világos jövőkép/stratégiai cél megfogalmazása	Városi CO ₂ kibocsátása 2030-ra jelentősen csökken. Konkrét arány meghatározása.	Az FVS önkormányzati képviselő testületi döntéssel való elfogadásával (beleértve a zöld átállás menetrendet is) a jövőkép is elfogadottá válik.	2023. március
A stratégiai cél szerinti tematikus célok, beavatkozások projekt szintű lebontása. A projektek zöldítési elemeinek számbavétele.	Az egyes szakági, önkormányzati tematikus feladatokra meghatározott célindikátorok betartásával kell tervezni kell zöldítési célértékeket.	A beavatkozások zöldítési elemeinek számbavétele az FVS keretében megtörténik. A projektek zöld elemeinek azonosítása az egyes projektgenerálás, projekttervezés során készül el.	2023. júniustól folyamatosan 2027-ig
Hatás és kockázatelemzés	A projektek zöldítési célértékeihez tartozó hatásokat, elmaradása esetén a kockázatokat mérlegelni kell.	A projekttervezés során szükséges tervezni.	2023. júniustól folyamatosan 2027-ig
Pénzügyi terv	A zöldítési elemek pénzügyi vonzatát is kalkulálni szükséges.	A projekttervezés során szükséges tervezni.	2023-2024
A megfelelő szervezet megtervezése	A döntéshozatali rendszer és a hatáskörök esetleges átrendezése, a vezetési módszerek szükséges változtatása, a rugalmas megoldások elősegítése.	Új zöld osztály kialakítása. Ennek hiányában a műszaki osztályon belül új zöld csoport vagy zöld munkatárs alkalmazása.	2023. folyamán
Projektvégrehajtás	Pályázat vagy más forrásból történő végrehajtás esetén a zöld célértékek betartatása, időközi ellenőrzése, majd folyamatos monitoringja	Elengedhetetlen a munkatársak aktív, kreatív részvétele, az ötletek, javaslatok összegyűjtése és beépítése a stratégiai folyamatokba	2023-2027 (2030)
Monitoring rendszer kiépítése és működtetése	Az indikátorok előállításához szükséges bemeneti adatok előállítása és rendszerbe szervezése	FVS szerinti kötelezően megadott és kötelezően elvárt, a város által felkínált indikátorok nyomon követése és jelentések elkészítése.	2023-2027 (2030)

Átfogó megvalósítási terv készítése a fenti feladatokat	Erre szolgál a zöld finanszírozási keretrendszer	Az FVS kézikönyv szerint elkészítendő. Javasolt tartalomjegyzékét beillesztettük.	2024-ig
---	--	---	---------

Az FVS részeként elkészítendő zöld átállás menetrend tartalma itt záródik. A városi zöld finanszírozási keretrendszer kialakítását külön dokumentumként 2024-ig kell kidolgozni.

Zöld finanszírozási keretrendszer

A zöld finanszírozási keretrendszer kialakítása során a városi zöld átállást szolgáló beavatkozások, projektek rendszerezése történik meg, amely figyelembe veszi, hogy az egyes beavatkozások milyen célok és mutatók mentén minősülnek zöldnek, továbbá hogyan mérhető, milyen volumenben, milyen forrásokból, milyen ütemezéssel valósulnak meg. Vizsgálatra kerül a finanszírozási igényeknek, a tervezett városi projekteknek a zöld finanszírozási megfelelése. Megállapításra kerülnek a zöld indikátor bázisértékek és a vállalható zöld célkitűzések. Ez alapján készül el a Városi Zöld Finanszírozási Keretrendszer dokumentum, amely lehetőséget teremt a tervezett fejlesztéseket potenciálisan finanszírozó zöld források bevonására. A zöld keretrendszert javasolt külső minősítő által validáltatni. Ugyanezen zöld finanszírozási keretrendszer dokumentum alkalmas a hazai és az európai uniós zöld támogatások lehívásának előkészítésére is.

6.5.1.5 A zöld finanszírozási keretrendszer felépítése:

A település helyzetének rövid bemutatása

- a. A település gazdasági szerkezete
 - b. A települési szolgáltatási mix
 - c. Az önkormányzati intézmények, funkciók
 - d. A főbb, bevont kívánt helyi szereplők
2. A településen már meglévő zöld tevékenységek
 - a. Települési zöld indikátorértékek (bázis)
 - b. Települési zöld stratégia – ha van
 - c. Az azonosított helyi zöld szereplők
 - d. Települési (önkormányzat és a bevont szereplők) zöld célkitűzések
 3. Az önkormányzati zöld forrásbevonás célja és struktúrája
 - a. A települési célkitűzésekhez illeszkedő önkormányzati zöld projektek
 - b. A zöld projektek vállalható indikátorértékei (célértékek)
 4. Az önkormányzati forrásbevonás tárgya, háttere, típusa
 - a. Mit finanszíroz? - új projekt v. már meglévő folyamat fejlesztése
 - b. Finanszírozás és/vagy refinanszírozás, ha az utóbbi, milyen arányban
 - c. Részben vagy egészben tervezi zöld pénzből finanszírozni a projekteket
 - d. A zöld finanszírozás típusa (kötvény, hitel, VNT, önerő, magántőke) projektenként
 5. A települési zöld fejlődés menedzsmentje
 - a. Az önkormányzat és az érintettek szerepe a zöld célok megvalósításában, követésében
 - b. Zöld Bizottság felállítása, feladatainak definiálása, tagok létszáma, ülések rendszeressége, ülések dokumentálási rendje
 6. A zöld finanszírozási keretrendszer pénzügyeinek kezelése
 - a. A zöld pénzek/projektek kezelése
 - b. A zöld források felhasználásának módja: zöld pénzek allokációs jelentés
 - c. A zöld pénzek kezeléséről szóló riport auditáltatása és közzététele

7. Riportálás – jelentésszolgálat
 - a. Allokációs és környezeti hatásjelentések előállítása, legalább évi 1-szer
 - A megvalósított projektek bemutatása a finanszírozási forrással
 - A környezeti hatásjelentéshez szükséges metrikák rögzítése és hatásjelentés tartalma
 - Az allokációs jelentéshez szükséges információk rögzítése
 - Következő évek terv számainak frissítése
8. Külső minősítés (zöld hitel, kötvény bevonása esetén) lefolytatása – javasolt

6.5.2 Digitális átállás menetrend

Magyarország versenyképességének további erősödése a digitalizáción múlik, ezért minden eszközt meg kell ragadni annak érdekében, hogy a magyar gazdaság, társadalom minél nagyobb arányban részesedjen a digitalizáció előnyeiből. A digitális transzformáció kérdése a klímavédelemhez hasonlóan vált kiemelt és mostanra önálló területté.

A bennünket körülvevő elektronikus eszközök napjainkban fokozatosan intelligenssé válnak, amennyiben – a digitális technológia és az 1993-tól mindenki számára elérhetővé tett publikus internet segítségével – képessé válnak az egymással való kommunikációra, akár közvetlen emberi beavatkozások nélkül is. Ebben az új, folyamatosan kiterjeszkedő technológiai környezetben a gazdaság elkerülhetetlen módon alakul át tudás- vagy információalapú gazdasággá, míg társadalmunk információs társadalommá.

Az új információs technológia mostanra az élet minden területét áthatotta, a **digitális átalakulás** (digital transformation – DX) **mértéke** 90 százalék feletti a szolgáltató szektorban, de mostanra bőven 50 százalék feletti az olyan ágazatokban is, mint a mezőgazdaság.

A gazdaság legnagyobb tartalékai a hatékonyság növelés területén az automatizációban és a robotizálásban vannak. A foglalkoztatottság növelése önmagában már nem képes versenyképes termelékenységbővülést eredményezni, és könnyen mozgósítható tartalékok híján már egyébként sem jelent valós opciót a gazdaság fejlesztésére. Annál is inkább, mert 2030-ig **az automatizálás Magyarországon 1 millió munkahelyre fog érdemi hatást kifejteni** a mérsékelt ütemezési forgatókönyv alapján, azaz becslések szerint, a jelenleg rendelkezésre álló technológiákkal a [magyar munkaórák 49 százalékát lehetne automatizálni](#).

A **19. századi szemléletű gazdasági modellel nem lehet versenyezni a 21. században**, ez minden átalakulás kiindulópontja. A 21. század fogyasztója játékoságra, hálózati együttműködésre, kreativitásra, környezettudatosságra, gyors adaptációra vágyik. Az ipari társadalom igényeire kialakított városi intézmények, infrastruktúrák, hálózatok további reformjára van szükség ahhoz, hogy a digitalizáció, a fenntartható fejlődés, a körkörös gazdaság, az idősödő társadalmak igényeinek, lehetőségeinek és kihívásainak meg tudjanak felelni.

A digitális transzformáció sikere visszahat az **emberek életminőségére, az ország és a térség gazdasági teljesítőképességére, a versenyképességre**. Ma már nincs egyetlen olyan stratégia, vízió sem, amely ne az egyik legfontosabb kitörési pontként azonosítaná ennek az átmenetnek a sikerességét. Az átfogó digitális megközelítés szükségességét az is jól mutatja, hogy miközben a szűken vett IKT szektor bruttó hozzáadott értéke (GVA) Magyarországon a teljes érték mintegy 7 százalékát adta, addig a kiterjesztett – az IKT szektor által közvetlenül, illetve közvetetten indukált – hatásokat is figyelembe véve mindez már a teljes nemzetgazdasági GVA megközelítőleg 18,7 százalékát jelentette 2017-ben. Nem alaptalan

az a hazai becslés, mely szerint a digitális gazdaság egésze a **közeljövőben meghaladhatja a 25 százalékot** (lásd **Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP)**).

A digitális transzformáció kérdése európai szinten is kiemelt. Ahhoz, hogy hosszú távon és fenntartható módon biztosítani lehessen az ország jólétét és versenyképességét az **átalakulási folyamat során Európa valamennyi polgárának, valamint valamennyi európai vállalkozásnak – méretétől vagy helyétől függetlenül – részesülnie kell a digitalizáció jelentette előnyökből**, és nem megengedhető egyes területek vagy kiszolgáltatott csoportok lemaradása, kimaradása.

A digitális átmenet is **integrált megközelítést követelő célrendszerre vált**, amelynek választ kell adnia a jelenlegi és az újonnan felmerülő globális, technológiai, biztonsági és fenntarthatósági kihívásokra, valamint **össze kell kapcsolnia az összes releváns szakpolitikát, azok dimenzióit, és ezekben érvényesítenie kell azt az előre tekintő digitális szakpolitikát**, amely megfelel a digitális transzformáció korának és az adatgazdaság növekvő szerepének.

Mindebből következően a „digitális átállás” **települési szinten sem olyan kérdés, amelyben az önkormányzati vezetőknek külön döntést kellene hozniuk**. Ez a kérdés ugyanis már eldőlt: a digitális transzformációs folyamatok települési szinten is megindultak. A kérdés, hogy ez mennyire lesz ad hoc vagy tudatosan alakított folyamat a települések életében. Továbbá a legnagyobb kérdés, hogy ennek a folyamatnak a globális versenyben vesztesei vagy nyertesei lesznek-e a magyarországi városok és vállalkozások.

Eddig is látható volt, de mostanra egyértelmű, hogy azok az országok és társadalmak képesek lépést tartani a világ fejlődésével, amelyek az élet minden területén tudatosan alkalmazzák a digitális technológiákat és folyamatosan megújítják azokat.

Jó infrastruktúra, gyenge társadalmi, gazdasági hatásokkal

A digitalizáció jelentőségét mutatja az is, hogy a kérdés számos nemzetközi versenyképességi indexben (pl. EU DESI, IMD) kiemelt mérési komponensként szerepel. Mindezekből az ország ragsorokból, illetve indexekből az látszik, hogy Magyarország digitális infrastruktúrája, technológiai felkészültsége versenyképes. Ebből a szempontból az ország ott van a ranglisták középmezőnyében. Kiemelendő, hogy a svájci IMD Gazdaságkutató Intézet adatai szerint Magyarország digitális versenyképességi mutatója évek óta jobb, mint az ország általános versenyképességi mutatója.

Ugyanakkor ezeknek az infrastruktúráknak a társadalmi, gazdasági hatása igen gyenge, azaz Magyarország láthatóan nem képes kihasználni ezeket a lehetőségeket. Más szóval, a jó infrastruktúra önmagában nem képes mélyreható, versenyképességet fokozó transzformatív hatást kiváltani, így az ezekre a modern hálózatokra épülő szolgáltatásokban (e-közigazgatás, e-bankolás, e-kereskedelem stb.), és a tudásiparban (oktatásra fordított kiadások, K+F ráfordítások, digitális kompetencia szintje) Magyarország viszonylag gyenge eredményeket produkál.

Digitális kompetencia

Az alacsonyabb munkaerő-igényű gazdaság térhódítása megállíthatatlan, hiszen az élő munkaerőt kiegészítő, esetleg kiváltó digitalizációval, automatizációval 30-50 százalékos hatékonyság növelés érhető el. Az alacsony bérekkel ezzel egyre kevésbé lehet versenyben maradni, ezért azok az országok, amelyek nem biztosítják a lakosság megfelelő **digitális kompetenciáit**, alapkészségeinek fejlesztéseit az új technológiák adaptálásához, szükségszerűen, gyorsuló ütemben lemaradnak a gazdaság bővítésben.

A képzettségi szint, a képességek szintjének növelése az egyetlen út a termelékenység növekedéséhez, hiszen az új munkaerő bevonása, a foglalkoztatottság növelése elérte a határokat. A gazdasági növekedés viszont csak a termelékenység növelésével érhető el. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a tapasztalatok szerint lényeges előfeltétele a **közepes fejlettség csapdjából való kitörésnek**. A felsőoktatási intézmények nemzetközi rangsorai alapján viszont a magyar egyetemek jelenleg nem tartoznak a világ élvonalába. Viszonylag alacsony a reál területeken végzettek aránya a társadalom egészében.

A DESI¹⁷ két dimenziója – a **humán tőke** és az internethasználat – méri az európai polgárok digitális készségeit. **Magyarország a humán tőke terén az elmúlt 5 évben csak +5,5 százalékot tudott elérni**. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező magánszemélyek aránya jelentősen elmarad az EU28 átlagától, és ez mindegyik vizsgált évre igaz volt 2016 óta. A felmérés szerint az érintett magyar lakosság kevesebb, mint fele (49%) rendelkezik alapvető digitális készségekkel, míg ez az arány az uniós országok átlagát figyelembe véve a 60 százalékhoz közelít. A DG CNECT szöveges értékelése külön kiemeli: „*aggodalomra ad okot, hogy a digitális alapkészségek és az emelt szintű készségek esetében az utóbbi években nem sikerült haladást elérni*”.

Szintén aggodalomra ad okot, hogy az **emelt szintű digitális készségekkel rendelkezők aránya** Magyarországon az európai uniós átlaggal (33%) szemben a 25 százalékot éppen csak meghaladja, és az olló az uniós átlag és a magyar adatok között 2020-ban tovább növekedett.

Szintén távolodtak egymástól a magyar és összesített uniós adatok a **legalább alapvető szoftver készségekkel rendelkezők arányát** tekintve: 2020-ban már közel 10 százalékpont a különbség a magyar és EU28 adatok között, előbbi kárára. A különbség még akkor is szembetűnő, ha feltételezzük, hogy a 2020-as magyar adatok csökkenése mögött módszertani problémák állnak.

Az Európai Bizottság Digitális Iránytű célkitűzéseiben rögzítette, hogy 2030-ra a digitálisan képzett lakosság és magasan képzett digitális szakemberek dimenzióban elérni az alábbi mutatókat:

- a) az 16–74 évesek legalább 80 százaléka rendelkezik legalább alapvető digitális készségekkel,
- b) legalább 20 millió IKT-szakember dolgozik az EU-ban, a nők és férfiak arányának konvergenciája mellett.

A digitális kompetenciafejlesztés legfontosabb, átfogó célja a lakosság digitális kompetenciájának és felhasználói tudatosságának, illetve a munkavállalók digitális jártasságának folyamatos fejlesztésével növelni a digitálisan felkészült munkavállalók arányát, illetve az IT szakemberek számát és csökkenteni a digitális értelemben leszakadók körét. A **Kormány specifikus célként határozta meg**, hogy 2030-ra a digitális készséggel nem rendelkezők aránya (16-74 éves korosztály körében az internetet nem használók aránya) 2 százalék alá csökkenjen, a rendszeresen internetet használók aránya a 16-74 éves korosztály körében legyen 98 százalék, valamint az informatikai felsőoktatási szakokon végzettek aránya az alapképzésben duplázódjon meg.

KKV-k a digitális gazdaságban

¹⁷ Európai Bizottság: A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI) 2020, országjelentés, Magyarország, https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66944

A digitális gazdaságban foglalkoztatottak aránya a multiplikátor-hatásokat is figyelembe véve már eléri az összes foglalkoztatott 17 százalékát és ez az adat nem tartalmazza az egyéb ágazatokban digitális munkakörökben dolgozókat. A szektor növekvő jelentőségét jól mutatja, hogy mostanra a nemzetgazdaság második legnagyobb exportőréként (az autóipar után) a teljes export 7,9 százalékát adta 2018-ban.

Miközben a digitális gazdaság összevetésben is magas arányt képvisel a magyar nemzetgazdaságon belül, a magyar digitális ökoszisztéma nemzetközi összevetésben gyengébben teljesít az átlagnál. Ennek legfőbb oka, hogy a hazai vállalkozások, kiemelten a KKV-k, digitalizáltsága nem megfelelő szintű, jellemzően elmaradottak az infokommunikációs eszközök, megoldások használatában. Az uniós tagállamokhoz képest a hazai KKV-k kisebb mértékben veszik igénybe a működésükhöz szükséges alapvető informatikai eszközöket, és a komplex digitális üzleti megoldások (pl. ERP, CRM) terén a lemaradásuk jelentős.

A **Nemzeti Digitalizációs Stratégia** Digitális Gazdaság pillére, amely átfogó célja a vállalkozások digitális felkészültségének, a digitális technológia integráltságának növelése, az innovatív digitális megoldások fejlesztésének és elterjedésének ösztönzése minden ágazatban, külön figyelmet szentelve az innovatív digitális startup vállalkozások, illetve az IKT ágazatban tevékeny hazai KKV-k, illetve az adatgazdaság támogatására. A stratégia kiemelt célként jelöli meg, hogy 2030-ra az online értékesítő vállalkozások aránya elérte a 30 százalékot, a big data elemzést használóké pedig a 20 százalékot, míg az integrált (digitalizált) vállalati folyamatokkal rendelkező vállalkozások aránya haladja meg a 40 százalékot. A stratégia emellett el kívánja érni, hogy az ágazat K+F ráfordításainak aránya jelentősen növekedjen és legalább 12 százalékát tegye ki az összes ilyen célú hazai ráfordításnak.

A **Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia** hozzá kíván járulni, hogy hazánk 2030-ra Európa vezető innovátorai közé kerüljön és ennek érdekében kiemelt céljai közé tartozik a KFI kapacitások erősítése és fejlett technológiák bevezetése és a kkv-k növekedésének és versenyképességének fokozása.

Környezetvédelem, fenntartható fejlődés

A természeti erőforrások fenntartható használata és az éghajlatváltozás negatív hatásainak mérséklése jelentik az előttünk álló évtizedek legjelentősebb globális kihívását. Magyarországon a legjelentősebb éghajlatváltozás által indukált problémák közül a szélsőséges hőmérsékelt ingadozás, az árvizes és aszályos időszakok váltakozása sorolható a legmagasabb természeti katasztrófa-kockázatokhoz, amelyek képesek csökkenteni az ökoszisztémák ellenálló képességét.

Az EU célkitűzéseivel összhangban került rögzítésre a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiájában (NÉS-2) az a cél, hogy meg kell előzni vagy legalább mérsékelni az éghajlatváltozással összefüggő negatív hatásokat, meg kell határozni az ehhez szükséges cselekvési irányokat.

A DIMOP stratégiai célja olyan fejlesztések megvalósítása, amelyek korszerű digitális és informatikai megoldásokkal támogatják a klímaváltozás monitorozását, hatásainak elemzését és a negatív hatások megelőzését, hozzájárulnak az élővizek védelméhez, a katasztrófavédelem területén pedig növelik a mobilitási képességet és javítják a védekezés hatékonyságát.

A zöld és kék infrastruktúra beruházásokat hatékonyan képesek támogatni a 21. században kifejlesztett távérzékelési és automatizált adatfelvételezési, adatbányászati és informatikai technológiák megfelelően megtervezett és kialakított megoldásai, így ezen megoldások alkalmazása az operatív program stratégiai célját képezi.

Körkörös gazdaságra való átállás

Magyarországon a települési hulladék hasznosítása jelenleg nem a kellő hatékonysággal működik a folyamat egyik elemében sem. A 2019-es, 40 százalékos körüli települési hulladék újrahasznosítási arány elmarad az EU közel 50 százalékos átlagától.¹⁸ Magyarország jóval az uniós átlag alatt van az erőforrástermelékenység tekintetében (0,81 EUR/kg szemben a 2018-as 2,04 EUR/kg-os uniós átlaggal). Emellett a körforgásos (másodlagos) anyagfelhasználás aránya növekszik ugyan, de továbbra is az uniós átlag alatt marad (2016-ban 6,4 %, szemben a 11,7 %-os uniós átlaggal)¹⁹.

A települési hulladék újrahasznosításának magasabb aránya szabályozási és végrehajtási intézkedések felülvizsgálatával, valamint lakossági szemléletformálással, a rossz gyakorlatok megváltoztatásával érhető el.

Olyan fenntartható és környezettudatos szemlélet szükséges a társadalom és benne a gazdaság szereplői számára, amely innovatív megoldások alkalmazásával növeli a termelékenységet, javítja a versenyképességet és a nyersanyagfüggőséget is csökkenti.

Stratégiai célként informatikai, információs technológiai és digitalizációs fejlesztésekkel szükséges elérni a hulladékok keletkezésének csökkentését, a hulladékgazdálkodási rendszerek modernizációját, a hulladékok lehető legnagyobb hozzáadott értékű hasznosítása érdekében.

Stratégiai cél továbbá a társadalmi felelősségvállalás növelése a fenntartható fogyasztás, és a környezettudatos szemléletváltás támogatásával, amely kiemelt tényező az éghajlatváltozás negatív hatásainak csökkentésében.

Előregedő társadalommal kapcsolatos kihívások

A demográfiai folyamatok miatt 10 éven belül félmillióval csökken a 15-64 éves kor közöttiek, azaz a munkaképes korúak száma Magyarországon. Eközben az idősödők aránya 40 százalékkal fog nőni a következő 20 évben. Ez visszavezethető egyrészt arra, hogy a lakosság születéskor várható élettartama folyamatosan növekvő tendenciát mutat, másrészt, hogy az európai országokban, köztük Magyarországon is a lakosság egészségi állapota folyamatos javulást mutat, ezáltal jelentősen csökken az idő előtti elhalálozások száma is.

Az előregedés miatt a munkaképes korú népesség aránya tehát folyamatosan csökken, másrészt a tartós ápolásra fordítandó kiadások emelkedése várható, tekintettel az ellátást igénybe vevők számának növekedésére. Az ellátást nagyobb számban az idős korúak igénylik, de számottevő a hosszan tartó gondozásra, ápolásra szoruló fogyatékos személyek, a pszichiátriai és szenvedélybetegek, valamint a hajléktalan személyek száma is az ellátandók között.

Jelentős befolyásoló tényező az idős emberek ápolása kapcsán a mobilitás erősödése is. A munkaerő szabad mozgásának eredményeként 2019-ben 13,3 millió uniós állampolgár élt egy másik uniós országban. Ez erősen kihat az idősgondozásra, hiszen a távollévő családtagok nem tudnak ebben részt venni, ezzel csökken az informális ápolási kapacitás.

¹⁸ Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerben összesített éves hulladékgazdálkodási adatok

¹⁹ 2020. évi jelentés 61. oldal

A Magyar Kormány átfogó egészségügyi ágazati célja a minél hosszabb és minél egészségesebb élet biztosítása az egész magyar lakosság számára függetlenül attól, hogy ki, hol és milyen társadalmi-gazdasági körülmények között él.

A programok megvalósítása összességében és azok digitális dimenziója különösen hozzájárulnak az időben és egyenlő feltételek mellett hozzáférhető megfizethető, fenntartható és magas színvonalú egészségügyi szolgáltatások biztosításának megteremtéséhez.

A programok specifikus célja a megelőzést szolgáló népegészségügyi intézkedések és az alapellátás rendszerszintű, hálózatos fejlesztése révén a lakóhely közeli, könnyen hozzáférhető ellátás biztosítása, amelyhez ezzel párhuzamosan magas szintű infrastruktúrával és eszközellátottsággal rendelkező, hatékonyan működtethető szakellátás is társul, kiegészülve 21. századi színvonalú digitális támogatással. A digitalizáció segítségével megteremthető az ágazati transzparenciát biztosító feltételrendszer, mely hozzájárul az innovatív, hatékony, fenntartható és rugalmas egészségügyi ellátórendszer kiépüléséhez.

Kaputárség erősítése

Az elmúlt évtizedben az erőteljes beruházásoknak, infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően Magyarország nagyobb városai hirtelen **a globális erőtér, munkamegosztás szereplőivé váltak**. Az **átalakuló gazdasági térszerkezetben**, az **új transzkontinentális együttműködésekben** a közép- és kelet-európai országok a formálódó eurázsiai kontinens **kaputárségévé válhatnak**. Budapest és a nagyobb hazai városok jó eséllyel az új közép-európai gazdasági erőtér központjaivá válhatnak.

Reziliencia

További fontos trend, hogy a COVID-19 világosan megmutatta: a társadalmi, gazdasági fejlődést szolgáló **korábbi normáink, szabályaink, így intézményeink, gondolkodási kereteink hibásan működnek**. A piacgazdaság nem működhet megfelelően a jövőben sem, ha nem **gondoljuk újra** azokat a feltételeket és válaszokat, amelyek miatt a társadalmi folyamatok **függetlenné váltak** a gazdasági folyamatoktól (elszegényesedés, digitalizáció és termelékenység, populizmus, éghajlatváltozás, reziliencia, előregedő társadalmak, generációs egyenlőtlenségek, fenntartható életmód stb.). Új együttműködésekre, intézményekre van szükségünk.

Az új, közös célok kitűzése helyi szinten is lehetséges, sőt, a COVID-19 hosszútávú hatásai között talán az látszik legvilágosabban, hogy ezeket **a válaszokat helyi szinten kell meghozni**. Ha a helyi közösség képes a tanult ellenállóképességet, az együttműködést, a helyi fenntarthatóságot, a tradíciók, tapasztalatok átadását fokozni, a merev, rigid intézményeit, eljárásait átalakítani, új, helyi perspektívákat felállítani, akkor képes lesz megújulni és alkalmazkodni a váratlan kihívásokra is. Egyszerre kell megoldani a gazdasági fejlődés **és** a társadalmi és környezeti fenntarthatóság problémáit, ma már ez nem választás kérdése, a hangsúly és a **megoldási javaslatok** az "ÉS" problémájára kerültek.

Az új helyzetre, a váratlan kihívásokra, a technológiai és társadalmi változásokra reflektálni képes új struktúrákra, intézményekre van szükség.

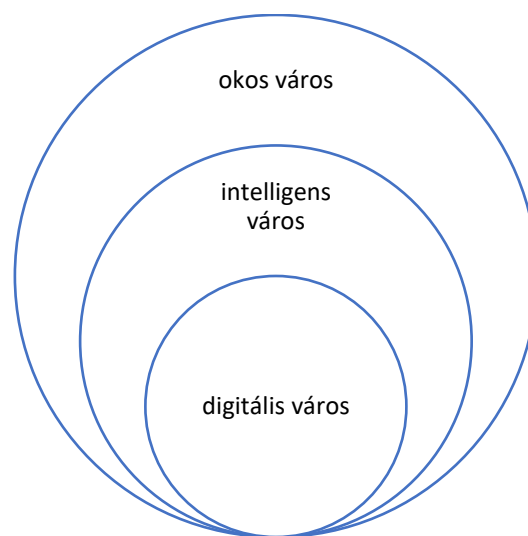
I. Előkészítés

II. Célok megfogalmazása és rendszerezése

III. A digitális fejlesztések beavatkozási területeinek meghatározása

DIGITÁLIS ÁTÁLLÁS MENETREND

A jövő fő gazdasági tényezői a városok, amelyek fejlődésében világszerte egyre jelentősebb szerepet játszanak a digitális technológiák. A városok és a digitális technológiák integrációja a gazdasági innováció egyik legfontosabb jelensége, azonban a technológiai eszközök önmagukban nem jelentenek megoldást a városok fejlesztési és üzemeltetési kérdéseire. Cél a gazdasági és ökológiai egyensúly elérése, amely városi környezetben a helyi társadalom aktívan részt vesz életkörülményeinek alakításában tartós, sokszereplős partnerségben. A digitális átállás ennek a vízióknak az eszközét képezi, hiszen a digitális város és az okos város fogalmai nem teljesen fedik egymást.

Az okos városok fejlesztése, s így a digitális átállás sem egyszeri program, hanem egy folyamatos iterációt és együttműködést követelő ügymenet, amely a kormányzati, gazdasági, tudományos és civil szereplők közös munkájára épül. Eközben a digitális átállás hatással van valamennyi okos város alrendszerre:

- az okos környezetre,
- az okos gazdaságra,
- az okos mobilitásra,
- az okos emberekre,
- az okos életkörülményekre és végül
- az okos kormányzásra.

Az önkormányzatok feladata ebben a helyi igényeket visszatükröző célok kijelölése és végrehajtásuk során a folyamatos partnerségi együttműködések koordinációja, amellyel biztosítható a települések prosperitása, egyensúlyos fejlődése. Minden célkitűzés megvalósulásának alapvető feltétele a helyi társadalom tájékozottságának növelése. A tájékoztatás lényeges eszköze az adottságok, lehetőségek naprakész digitális ábrázolása, amelynek biztosításához adatbázisok rendszerét, „adatvagyon” kell létrehozni, amely hozzáférhető, elemezhető és összekapcsolható. Ennek jelentős a szerepe az adatvezérelt, intelligens városirányítási és üzemeltetési gyakorlat bevezetésében.

A digitális átállás menetrend a fenti folyamatot segíti a helyzetértékelés alapján történő célok kijelölésével, a digitális fejlesztések beavatkozási területeinek megfogalmazásával végül a cselekvési terv kidolgozásával. Mindezekhez szükség van az eszköz- és humánerőforrás igény biztosítására, amellyel a hosszútávú fenntartás is garantálható.

EU Digitális Menetrend

A gazdaság új hajtóanyaga az adat. Éppen ezért az okos városok fejlesztésében és sikeres működésében is kulcsszerepe van az adatoknak, a tudatos adatkezelésnek, adatpolitikának. Az **EU Digitális Menetrend**²⁰ kiemelt kezdeményezése is ezt a kérdést állítja a fókuszpontba: a digitális korszak vívmányai miként terjeszthetők el a társadalom minden szintjén és ezáltal miként tudják előmozdítani az EU gazdasági fellendülését. A kezdeményezés célja, hogy a nagy sebességű, szupergyors internetre és interoperábilis alkalmazásokra épülő egységes digitális piac révén fenntartható gazdasági és szociális előnyöket teremtsen az alábbi intézkedési területek mentén:

A Digitális Menetrendben meghatározott intézkedési területek	
Az egységes digitális piac megteremtése	A tartalmakhoz való könnyebb hozzáférés
	A határokon átnyúló internetes tranzakciók egyszerűsítése
	Bizalomépítés a digitális szolgáltatások terén
	A távközlési szolgáltatások egységes piacának megerősítése
Fokozott interoperabilitás és szabványok	Az IKT-szabványok optimálisabb meghatározása
	A szabványok optimálisabb alkalmazása
	Az átjárhatóság növelése koordináció révén
A bizalom és az internetes biztonság megerősítése	
Nagy sebességű és szupergyors internet-hozzáférés mindenki számára	Az egyetemes szélessávú lefedettség biztosítása növekvő sebesség mellett
	Új generációs hozzáférési hálózatok rendszerbe állításának elmozdítása
	Nyílt és technológiasegmentes internet
Befektetés a kutatásba és az innovációba	Ösztönző intézkedések és a hatékonyság növelése
	Az IKT-innováció ösztönzése az egységes piac adta lehetőségek kiaknázásán keresztül
	Ágazati kezdeményezések a nyitott innováció előmozdítására
A digitális jártasság, a digitális készségek és a digitális integráció előmozdítása	Digitális jártasság és digitális készségek
	Inkluzív digitális szolgáltatások
A technológia intelligens használatából eredő előnyök kiaknázása a társadalom számára	Az IKT a környezet szolgálatában
	Fenntartható egészségügyi ellátás és IKT-támogatás a méltóságteljes és önálló életvitel szolgálatában
	A kulturális sokszínűség és a kreatív tartalmak támogatása
	Elektronikus kormányzat
	Intelligens közlekedési rendszerek a hatékony közlekedés és a nagyobb fokú mobilitás szolgálatában

²⁰ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/64/az-europai-digitalis-menetrend>

Az Unió 2030-ig szóló, az EB által 2021. március 9-én bemutatott, a digitális évtizedet meghatározó digitális iránytű négy jövőképe, irányvonalai²¹:

- **Szakértelem (Okos emberek)** – 20 millió szakember - a népesség legalább 80%-a rendelkezzen digitális alapképességekkel;
- **Biztonságos és fenntartható digitális infrastruktúrák (Okos gazdaság)** – 5G mindenütt, mindenkinek – a csúcstechnológiát képviselő félvezetők terén az EU-nak a világ össztermelésből való részesedésének megkétszerezése – 10000 klímasemleges, rendkívül biztonságos peremcsomópont – első kvantumgyorsulású számítógép;
- **Vállalkozások digitális transzformációja (Okos gazdaság)** - az uniós vállalkozások 75%-a használja a felhőszolgáltatásokat, a mesterséges intelligenciát és a nagy adathalmazokat - a növekvő innovatív vállalkozások erősítése és az EU-beli unikornisok finanszírozása - a kkv-k több mint 90%-a használja intenzíven a digitális eszközöket, legalább alapszinten;
- **Közszolgáltatások digitalizációja (Okos kormányzás)** – kulcsfontosságú közszolgáltatások 100%-a online történik – minden európai polgárnak hozzáférése van az egészségügyi adataihoz – a polgárok 80%-a használ digitális azonosítót;

A fent felsorolt intézkedési területekhez Sárbogárd célrendszere három ponton kapcsolódik:

- **1. Stratégiai cél:** A gazdaság dinamikus fejlesztése – Részcél: A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése;
- **3. Stratégiai cél:** Társadalmi megújulás erősítése – Részcél: A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja, valamint
- **Horizontális rész cél:** Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása.

Sárbogárd Polgármesteri Hivatal IT felkészültsége

A digitális átállás végrehajtásához szükség van a meghatározó szereplők felkészültségére. A fejezet megírását (is) segítő információkat nyújtó lakossági kérdőív nem készült, így a napi gyakorlattal, eszközhasználattal, szokásokkal kapcsolatos ismeretek nem állnak rendelkezésre.

Az önkormányzatok digitális adatkezelését szolgálta a 2018 évi ASP rendszer bevezetése, aminek segítségével jelentősen bővültek az elektronikus ügyintézés lehetőségei, továbbá átalakult a hivatal belső ügyviteli struktúrája. A szolgáltató állam ezzel leveszi az önkormányzatok válláról az ehhez szükséges IT infrastruktúra és a hozzá kapcsolódó alkalmazások kiépítésének és fenntartásának költségeit. Az ASP alkalmazásközpont számos szakrendszerrel rendelkezik, mint a gazdálkodási-, ingatlan-vagyonkataszter-, iratkezelő-, ipari és kereskedelmi- valamint a helyi adórendszer és önkormányzati portál.

Sárbogárdon a Polgármesteri Hivatal rendelkezik a feladatok ellátását biztosító alpinfrastruktúrával, informatikai eszközellátottsága nagyjából megfelelő. Időszakosan számítógépek, informatikai eszközök cseréjével igyekeznek a szükséges szinten tartani a rendszert. De ez egy olyan terület, ahol folyamatosan naprakész eszközökre, biztonsági megoldásokra van szükség. Az IT-szakember ellátottság megfelelőnek mondható, a személyi állomány felkészültségét a magasabb szintű

²¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hu

elektronikus iratkezelés, valamint a folyamatosan megújuló szoftverigények miatt megfelelő képzéssel biztosítani lehet.

A folyamatosan emelkedő szoftverigények miatt – a Pc-k, hálózati eszközök, hardverek sűrűbb korszerűsítése, cseréje tudná gyorsabbá tenni a rendszer hatékony működését. Ha az ASP szakrendszer nem is, de általánosságban használt operációs rendszerek rendszeres fejlesztéseit, frissítéseit a régebbi gépek már nem tudják rendesen futtatni, emiatt lassúak a régebbi eszközök.

Az önkormányzat ASP szakrendszerek közül az Iratkezelő, Gazdálkodás, Adó, Ingatlanvagyon-kataszter, Ipar-kereskedelem, Hagyaték és Űrlapmenedzsment egységeket használja. Ez utóbbin keresztül publikálható több űrlapot tettek elérhetővé a lakosság számára, amelyre egyre jobban jellemző az e-ügyintézési lehetőségek használata. Az elektronikus űrlapok (ügyfélkapun, cégkapun, hivatali kapun keresztül történő) használata a leggyakoribb (e-önkormányzati portál).

Jelenleg a polgármesteri hivatal digitális fejlesztésre és üzemeltetésre évente átlagban 8 millió forintot költ, és pillanatnyilag az energiaárak jelentik a legnagyobb kihívást.

Az FVS céljainak digitális szempontú megközelítése és rendszerezése

Az FVS stratégiai céljainak 3 rész célja, valamint egy minden intézkedést és beavatkozást támogató horizontális rész cél kapcsolódik a digitális város dimenzióhoz.

FVS stratégiai célok	Digitális város dimenzióhoz kapcsolódó FVS rész célok	Összefüggések
A gazdaság dinamikus fejlesztése, munkahelyteremtés	A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer kialakítása és fejlesztése	Az okos emberek alrendszerrel érintően oktatás minden szintjén versenyképességi szempontból szükséges a digitális kompetenciával rendelkező humánerőforrás fejlesztése. A digitális város társadalmát fel kell készíteni a digitális átállásra.
Társadalmi megújulás erősítése	A város irányítási, működési, szolgáltatási rendszerének fejlesztése és digitalizációja	Az okos kormányzás alrendszerhez tartozó a városi és városkörnyéki lakosság és vállalkozások igényeire alapozva az életminőség javítását célozza az okos technológiák bevetésével.

A „**fenntartható, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása**” horizontális rész cél nélkül nem valósulna meg a fenntartható városfejlődés. A városirányítás, a társadalmi, gazdasági és környezeti élettér multiplikációjának és szinergiáinak növelése érdekében integrálnia kell ezeket és fel kell ruházni az intelligens technológiák nyújtotta folyamatosan megújuló és bővülő vívmányokkal.

Az intelligens technológiák már jelenleg is itt jelentkeznek, feltartóztatatlanul. Kérdés, hogy mennyire tudjuk ezeket a **kormányzás, a környezet, a gazdaság, mobilitás, valamint az életkörülmények** és nem utolsósorban a **lakosság** mindennapi boldogulásának szerves részévé tenni, a rendszerek összekapcsolásából adódó hatékony és prosperáló működés és működtetés szolgálatába állítani.

Ez, a település életének minden szegmensét érintő munkafolyamat, önmagában szolgálhatja a résztvevők felkészültségének, nyitottságának növekedését, a kommunikációs készségek sokirányú fejlesztését ugyanúgy, mint a fenntarthatóságot az információk birtokában látható összefüggések megértésével és az ennek eredményeképpen születő megfelelő döntések meghozatalával.

Egy adatvezérelt, intelligens városirányítási és üzemeltetési gyakorlat bevezetése Sárbogárd, mint szervezet, a városi szereplők és a tárgyi környezet digitális kapcsolatát és integrációját, a tervezett lépések teljeskörű digitalizációjának elérését jelenti, a meglévő és keletkező digitális vagyonnal kapcsolatos célok megfogalmazásával.

Az okos kormányzás a fejlesztések ösztönzője, amennyiben a már jelenleg küszöbön álló intelligens technológiákat a lakosság mindennapijainak szerves részévé teszi, valamint azokat, a rendszerek összekapcsolásából adódó hatékony és prosperáló működés és működtetés szolgálatába állítja. Ezzel válik szolgáltató szemléletűvé a város, amely egy újszerű eszközrendszer által koordinált, valamint összekapcsolt városi funkciókat és lehetőségeket biztosít polgárai számára, ezáltal a városban működő rendszerek és szolgáltatások minőségét új szintre emelve.

Közvetlen digitalizációt célzó projekt nem tervezett. A prosperáló, kiszolgáló, megtartó és zöldülő dimenzióban tervezett projektjavaslatok mindegyike, a pályázatoknál horizontális elvként érvényesítendően, tartalmaz digitalizációs követelményt.

Beavatkozások	Intézkedések	Tematikus cél
Intelligens jelző- és mérőrendszer bevezetésének szorgalmazása a Vízmű vállalatnál	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Helyi jelentőségű természeti értékek felmérése (térinformatikai nyilvántartása) és helyi védelem alá helyezése	Természeti- és táji értékek védelmének biztosítása	Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Üzemeltetési feladatok összehangolása, tervszerű ütemezés	Közcélú zöldterületek fejlesztése, növelése, fenntartása	Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Zöldfelületi nyilvántartás létrehozása	Víz- és zöldfelület gazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás	Zöld- és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése
Közvilágítás kiterjesztése és korszerűsítése	SMART CITY intelligens megoldások alkalmazása	A városi szintű szolgáltatások fejlesztése
Smart City Intelligens városirányítás és városüzemeltetés (Smart City) koncepció kidolgozása, prioritások meghatározása	SMART CITY -intelligens megoldások a városirányítás, városüzemeltetés, a kommunikáció és a városi élet minden területén	Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése
Partnerségi hálózati, infokommunikációs és média program kidolgozása és megvalósítása	Kommunikáció fejlesztése, helyi média lehetőségeinek kiszélesítése	Helyi közösségek erősítése

Partnerségi együttműködés a rendőrkapitánysággal - közlekedésbiztonsági és bűnmegelőzési intézkedési terv kidolgozása és bevezetése	Fenntartható, integrált, komplex városirányítási rendszer kidolgozása és megvalósítása	Horizontális cél: Kommunikáció és partnerség fejlesztése
---	--	--

Finanszírozás

A digitális dimenzióban nem tervezett beruházási költség, azok más dimenziókban jelennek meg.

Megvizsgálendő szempontok	Tervezett beruházási költség (Ft)
Prosperáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	25 000 000
Zöldülő dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	272 000 000
Digitális dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	0
Megtartó dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	718 000 000
Kiszolgáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	469 000 000
FVS TVP-ben tervezett beruházási költsége	1 484 000 000

7 Finanszírozási terv

Sárbogárd komplex programmal fejleszthető²² mivolta, a korábbi ITS megállapításai (és egyéb városi dokumentumok), a térségben a megelőző EU programozási időszak esztendői alatt mért változások, a lakosság vándorlása stb., egyaránt a település szolid gazdasági potenciáljának azóta is meghatározó problémájára mutatnak rá. A megelőző időszakban a jó irányba tett lépések segítették ugyan a város gazdasági teljesítőképességét, de nem hoztak teljesszerű megoldást.

Továbbra is érvényes lehet a 2014-20 évre vonatkozó ITS jövőképébe megfogalmazott célrendszer, miszerint: „Sárbogárd jó komfortérzetet biztosító életminőséget, fenntartható, egészséges környezetet nyújt lakosai számára, a javuló foglalkoztatás elérése érdekében pedig a helyi és a betelepülő vállalkozások számára vállalkozóbarát feltételeket teremt. A város a kistérség ipari, agrár- ipari fejlesztési és foglalkoztatási központjává válik.”

Ennél fogva a következő időszakra vonatkozó fejlesztési stratégia pénzügyi-üzleti tervének elsősorban és különösen a gazdaságélénkítést, foglalkoztatás bővítését, egyszerűen fogalmazva: **a helyi gazdaságfejlesztést kell kiemelten szolgálnia.**

Részcélok célok	Intézkedés	Akcióterület	Projekt	Indikatív költség (millió Ft)
Mindegyik	Minden	Sárbogárd	Tervezési dokumentumok előállítása	80

²² 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet

Részcélok célok	Intézkedés	Akcióterület	Projekt	Indikatív költség (millió Ft)
Gazdasági és logisztikai alközponti szerepkört erősítő közlekedési infrastruktúra fejlesztés	Közúti közlekedés fejlesztése	Belváros akcióterület	Városi közlekedésfejlesztés (a 63-as út terhelésének mérséklése első ütemben az Árpád utca felújításával (majd a Tinódy u. fejlesztésével))	500,7
A kulturális tőke növelése	Kulturális, sportolási, szórakoztató intézmények, közösségi terek fejlesztése	Belváros, Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök akcióterületek	Közösségi terek megújítása -Játszótér és egyéb szabadidőpark fejlesztés	271,95
A helyi gazdaság sokrétűségének továbbfejlesztése	Iparfejlesztés	Alsótöbörzsök akcióterület	Dózsa laktanya területéből 10 ha barnamezős terület ipari, gazdasági funkcióval való ellátása	24,35
Zöld és kék infrastruktúra hálózatos fejlesztése	Integrált vízgazdálkodás fejlesztése, vízvisszatartás	Sárbogárd	Belterületi csapadékvíz elvezetés	505,2
A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	Középületek rehabilitációjának folytatása	Belváros akcióterület	Főzőkonyha és étterem energetikai felújítása	152
A Városközpont és az alközpontok városias jellegének erősítése, funkcióbővítése	Középületek rehabilitációjának folytatása	Belváros akcióterület	Régi Községháza műemlék épületének energetikai felújítása	405,9
Társadalmi integráció, befogadás, kulturális tőke növelése	Közösségépítő, kompetenciafejlesztő képzések	Pusztægres akcióterület	Folyamatos jelenléti szociális munka és programok Pusztægresen	40,5
Helyi közösségek erősítése	Helyi közösségek, tehetségek megnyilvánulásának támogatása	Sárbogárd	Helyi kulturális közösségi folyamat kezdeményezése és megvalósítása, helyi közösségek támogatása, helyi identitás fejlesztése	117,7

Részcélok célok	Intézkedés	Akcióterület	Projekt	Indikatív költség (millió Ft)
Lakhatási feltételek fejlesztése	A fiatalok elhelyezkedését, városon belüli életlehetőségeit, helyben maradását és letelepedését elősegítő ifjúságpolitikai program kidolgozása és megvalósítása	Sárbogárd	Ifjúságpolitikai és tehetséggondozási program kidolgozása: Ösztöndíj-program folytatása, tehetségek támogatása (ESZA), képzések	59,8
Városi szintű szolgáltatások bővítése, fejlesztése	Közzolgáltatások intézményi fejlesztése	Sárbogárd	Szociális alapszolgáltatások fejlesztése	237
Összesen				2 395,1

76. táblázat: Projektek és indikatív költségeik

7.1 Elérhető és bevonható források számbavétele

7.1.1 Közösségi források

Az alábbiakban a város pályázati tevékenységének eredményességét mutatjuk be.

A támogatott jogállása	db	Projekt összköltség, Ft	Megítelt támogatás, Ft	Egy lakosra jutó támogatás, Ft
állam, állami szerv	7	10 001 397 281	8 055 157 298	665 715
önkormányzat	15	3 220 392 496	3 220 392 496	266 148
társas vállalkozás	58	2 036 542 939	2 608 712 399	215 596
NGO	11	414 118 642	414 118 642	34 225
EV/magánszemély	12	74 402 291	66 266 972	5 477
egyéb szervezet	2	63 979 000	63 979 000	5 288
önkormányzati vállalat, intézmény	2	46 000 000	46 000 000	3 802
egyház, egyházi szerv	1	2 325 000	2 325 000	192
Összesen	108	15 859 157 649	14 476 951 807	1 196 442

77. táblázat: Sárbogárdon megvalósuló támogatások a támogatott jogállása szerint

OP	db	Projekt összköltség, Ft	Megítelt támogatás, Ft	Egy lakosra jutó támogatás, Ft
EFOP	10	1 641 786 987	1 584 755 089	130 971
GINOP 1-7	43	2 056 521 619	1 032 882 534	85 362
GINOP 8	24		1 623 485 728	134 172
IKOP	1	8 565 613 062	6 770 000 000	559 504
KEHOP	2	383 950 234	290 355 211	23 996
KÖFOP	1	9 000 000	9 000 000	744
MAHOP	4	129 423 611	93 611 109	7 736
TOP	23	3 072 862 136	3 072 862 136	253 956
Összesen	108	15 859 157 649	14 476 951 807	1 196 442

78. táblázat: Sárbogárdon megvalósuló támogatások

A korábbi, 2013-ig tartó programozási időszakban Sárbogárdon (KDOP keretből) 19 projekt 2,785 milliárd forint támogatáshoz jutott. A 2014-20 közti időszakban Sárbogárd megvalósítási helyszínnel 108 támogatott projektnek 15,9 milliárd forintot ítéltek meg. Ez a dinamikus bővülés illusztrálja azt, hogy akár a közösségi (önkormányzat, egyház, NGO-k), akár a magánszféra (vállalkozások) felfedezték az EU- támogatásokban rejlő potenciált és „megtanultak” pályázni – és nyerni. Erre alapozva okkal feltételezhetjük, hogy a város felkészül(t) az intenzív forrásbevonásra a következő időszakban. Miután a most záruló időszak domináns „helyi fejlesztője” valamilyen állami szerv (NIF Zrt NFP NKft, Fejér Megyei Kormányhivatal, Dunaújvárosi Tankerületi Központ) okkal feltételezhetjük, hogy a következő hét évben is hasonló lesz a helyzet. Fontos hangsúlyozni viszont, hogy az önkormányzat (és intézményei) valamint a helyi vállalkozások szerezték meg az összes pályázati forrás 40%-át. 2022-ben a városban megvalósuló projektek mindösszesen 283 millió forinthez jutottak összesen – az időszak elejét jellemző lassú indulással. Amennyiben a várostervekben szereplő beavatkozások arányos forráshoz jutnak és a támogatási ciklus lefolyása a most zárulóhoz hasonló lesz, úgy az arányt tartva, hasonló forrástömeggel ugyanezen pályázói kör az aktív pályázati és megvalósítási szakaszban (2023-tól) évi átlagban mintegy 1,0 – 1,2 milliárd forint támogatástömege számíthat.

A **Fejér Megyei Integrált Területi Program** Sárbogárdot és kistérségét kiemeli és a fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási módon belül dedikált forrással tervezhetőként jelöli meg. A dokumentum a teljes megyei 23,156 milliárd forint 6,5%-át, **1,484 milliárd forint** felhasználhatóságát jelöli meg.

Ugyanakkor a 2021-27 közti időszak országos jelentőségű programjaiban **szereplő két nagy közútfejlesztése** is érinti a várost: a 13., 81., 63. sz. főutak 2x2 sávós, emelt szintű, gyorsforgalmi úttá fejleszhető kiépítése Komárom – Mór – Székesfehérvár – Sárbogárd között, illetve az M8-as gyorsforgalmi útszakasz megépítése M7/Enying – Sárbogárd – Dunaújváros között, amely összeköti a 8-as főutat Kecskemét felé.²³

7.1.2 Önkormányzati források

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bevételi főösszeg	2 018 223 000	1 931 617 838	3 926 367 871	4 252 197 112	4 587 848 115	4 457 871 169	6 229 257 437	4 042 133 102
Közhatalmi bevételek	287 612 000	424 575 032	342 531 486	370 505 387	500 367 058	353 032 095	2 347 030 567	287 000 000
Működési bevételek	151 891 000	136 403 440	149 092 931	172 999 717	147 442 632	146 721 760	252 579 435	133 395 368
HIPA	243 075 000	378 017 257	299 319 610	328 976 280	456 063 894	348 888 586	265 507 976	280 000 000
Saját bevételek	439 503 000	560 978 472	491 624 417	543 505 104	647 809 690	499 753 855	522 498 412	413 395 368
Felhalmozási kiadások	300 372 000	73 257 482	263 845 331	533 328 185	266 105 502	233 568 543	1 104 931 136	1 572 924 390
Összes adósságszolgálat	1 050 000	3 852 000	11 130 212	8 668 000	10 335 000	6 668 000	6 668 000	6 668 000
ADSCR	209,3	72,8	22,1	31,4	31,3	37,5	39,2	31,0

Prognózis	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bevételi főösszeg	4 042 133 102	3 930 689 456	3 930 689 456	3 930 689 456	3 930 689 456	3 930 689 456
Közhatalmi bevételek	287 000 000	614 081 703	654 890 416	683 679 839	726 323 383	770 800 633
Működési bevételek	133 395 368	161 315 785	162 493 884	165 755 189	167 837 971	167 192 753
HIPA	280 000 000	324 981 075	335 219 335	329 869 595	333 688 343	334 277 350
Saját bevételek	413 395 368	514 883 540	524 306 107	519 722 062	523 234 267	520 700 413
Felhalmozási kiadások	1 572 924 390	543 541 571	573 937 768	636 522 803	683 107 487	701 829 900
Összes adósságszolgálat	200 000 000	250 000 000	250 000 000	250 000 000	250 000 000	250 000 000
ADSCR	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

79. táblázat: Sárbogárdon Város Önkormányzata költségvetésének egyes kiemelt előirányzatai 2015-22 és prognózis

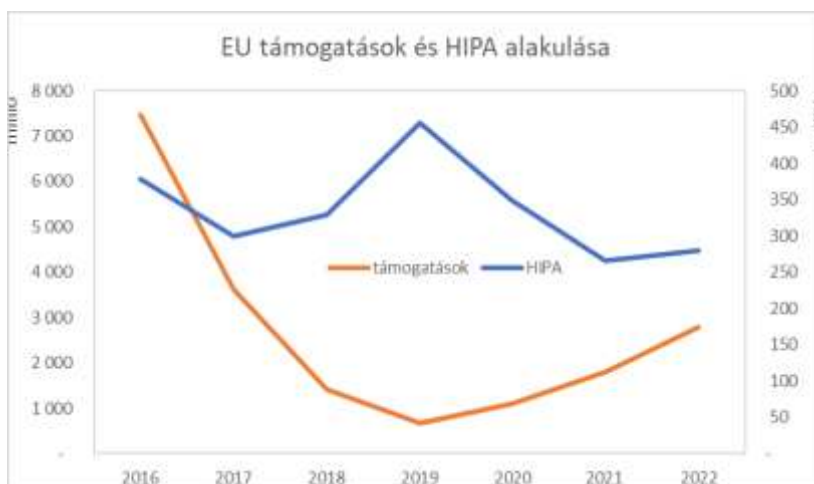
Sárbogárd Város Önkormányzat gazdálkodása stabil és kiszámítható, ide nem értve a COVID-19 világvárvány okozta nehézségeket, amelyek erősen sújtották ugyan a gazdálkodást, de nem növelték érdemben a költségvetés likviditási kockázatait. Az önkormányzat elmúlt hét évének gazdálkodása 2019-ig dinamikusan bővült és különösen biztató a HIPA bevételek (és a saját bevételek) növekedése, ami 2021 után stabilizálódott. 2014-2020 között az önkormányzat mintegy 1,7 milliárd forint felhalmozási kiadást teljesített és (a 2022. évi költségvetés prognózisa alapján) a következő programozási időszakban **4,7 milliárd forint beruházási (felújítási) kiadás** realizálására lesz képes.

Az önkormányzat likvid hitelfelvételre nem kényszerült, beruházási hitelének adósságszolgálati zavartalanul biztosított, magas, minden évben jócskán 1,0-1,1 érték fölötti ADSCR mellett. Nem ideértve azokat az előre nem látható tényezőket, amelyek a világvárvány, vagy más hasonló válsághatások miatt a költségvetést terhelhetik, a jelenleg ismert kondíciók mellett a Gst. szabályaira tekintettel **a város mintegy 1,5 milliárd forint** mértékű adósságot keletkeztető ügyletet képes biztonsággal kifizetni. (hitel, kötvény stb.)

²³ Szent István Fejlesztési Program – Fejér Megye Területfejlesztési Program 2021-2027

7.1.3 Magánforrások (és a köz kapcsolata)

Fontos rámutatni, hogy a városba érkező és különösen a helyi vállalkozásokhoz eljutó támogatástömeget (2015-2022) a HIPA a 243 millió forintos 2015. évi szintről 2022-re 280 millió forintra nőtt – de nem tudott visszaállni a COVID járvány előtti, 2019-es 456 millió forintos szintre. Ezzel párhuzamosan a város bevételei hasonlóan növekedett azzal, hogy a változások 1 ½ - 2 éves eltolódással (feltehetően a

11. ábra: A fejlesztések és a HIPA-bevétel alakulása, összefüggései

beruházások aktiválása után) követik egymást: előbb a beruházás, aminek a volumene lecseng a programozási időszak végére, majd utána a HIPA bevétel növekedés. A HIPA és a támogatások (teljes támogatástömeg) közötti korreláció 0,133308, ami (leegyszerűsítve) annyit tesz, hogy **egy egymilliárd forintos, célzott fejlesztési „csomag” mintegy 133 millió forinttal növelheti a helyi iparüzési adót.** A jövőre nézve ez annyit tesz, hogy ha a korábbi időszakban (2014-20) jellemző folyamatok és arányok fennállhatnak – ide nem értve azokat az előre nem látható tényezőket, amelyek a világjárvány, vagy más hasonló válsághatások miatt a vállalati gazdaságokat terhelhetik – a következő hétéves programozási időszakban egy hasonló, 2,5 milliárdos vállalatfejlesztés a sárbogárdi HIPA-bevételekhez újabb 130-150 millió forintot tehet hozzá. Ez értelemszerűen egyrészt bővíti az önkormányzat mozgásterét és javítja gazdálkodási stabilitását, másrészt növelheti az adósság-potenciált, amivel további fejlesztéseket finanszírozhat.

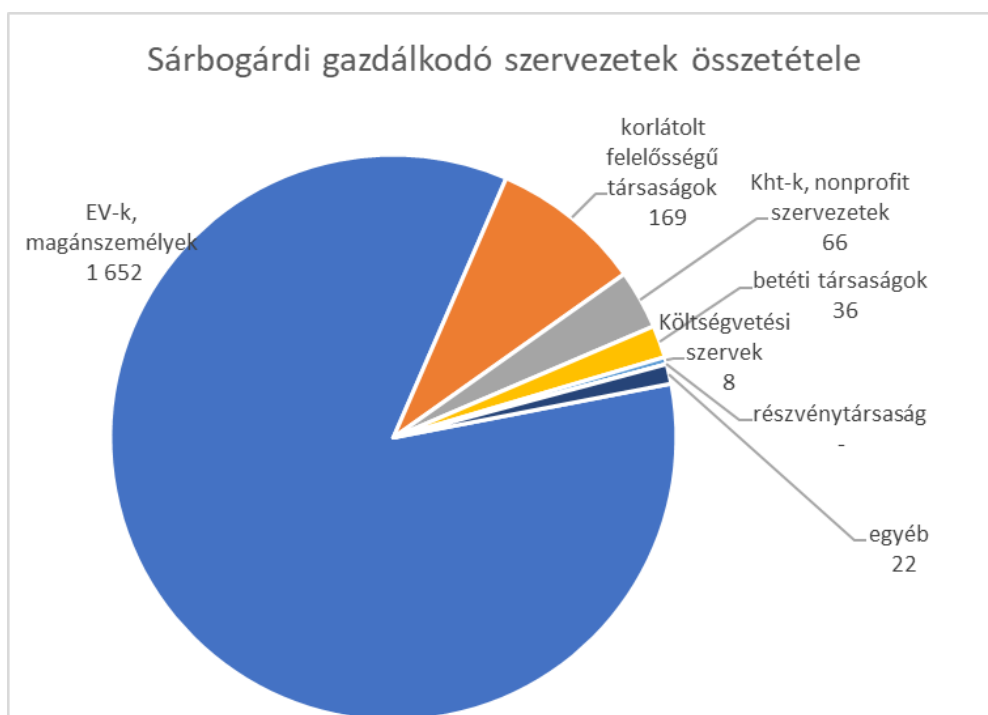
A helyi vállalkozások **adóalapja**²⁴ **18,6 milliárd forint** volt 2021-ben, **adóerő képessége** pedig 260 millió forint. (259 828 710) Ugyanebben az évben a befizetett HIPA ezt az összeget meghaladta, öt, és félmillió forinttal; a HIPA bevétel 265,5 millió forint volt. (érvényes kulcs 2%)

Ez a tény egyrészt a **jó adófizetési hajlandóságra**, másrészt az önkormányzat behajtási képességére – végső soron a helyi gazdasági szereplőkkel ápoltságának minőségére – mutat rá.

A **helyi vállalkozások** korábbi, mintegy 2,6 milliárd forintos (GINOP) támogatása, adóereje, megvalósított beruházásainak árbevételén becsülhető növekedési képessége a következő időszakban legalább **1,5 – 2,0 milliárd forint helyi fejlesztést** tesz lehetővé hét év alatt.

²⁴ Adatok forrása: Magyar Államkincstár

7.1.4 Aktorok, meghatározó szereplők

12. ábra: A sárbogárdi gazdálkodó szervezetek összetétele

A városban az OPTEN adatbázisa alapján 2022 év elején 1 953 bejegyzett gazdasági szervezet működik. Szerkezetük elaprózott és **döntően agrár profilú**, meghatározóak az önfoglalkoztató egyéni vállalkozások (EV).

Jelezni kell, hogy a sárbogárdi elaprózott, **kis-és mikro vállalkozás-jellegű** vállalati szektorra nézve a fenti finanszírozási stratégia változatlan szerkezetben csak statisztikai szemléletben igaz; rendkívül fontos, hogy a mai csekély számú (hét) 500 millió forint árbevétel feletti vállalkozás számának legalább megduplázására kell törekedni, ha a gyakorlatba is át kívánják ültetni a helyi gazdaságfejlesztés fontos logikai összefüggését.

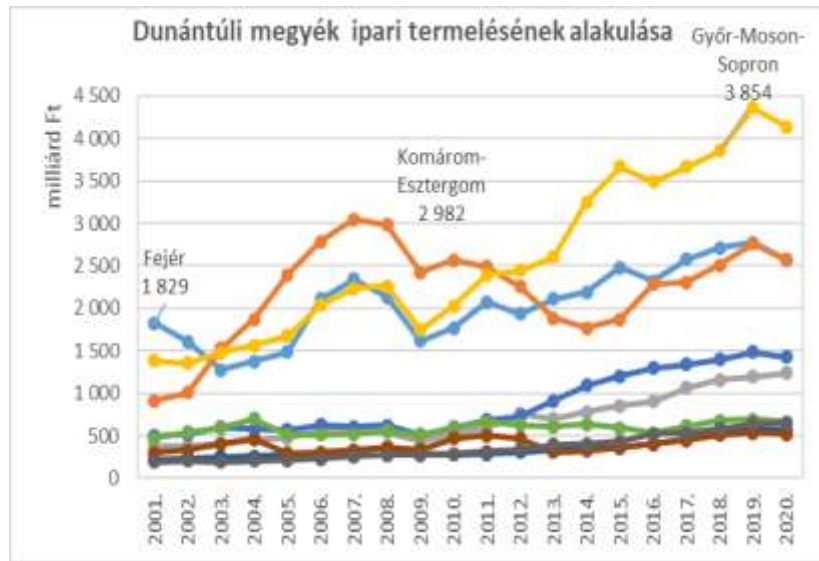
Ehhez – egyebek között – törekedni kell az egykori **ipari park** újjászervezésére, a minősítés megszerzésére és új betelepítésekre is. Aláhúzzuk, hogy a fenti finanszírozási stratégia kiszolgálja a megyei program a helyi gazdaság sokrétűségének kialakítására és a vállalkozásbarát települési, intézményi környezet megvalósítására irányuló átfogó célkitűzéseit.

A jelzett **gyorsforgalmi útfejlesztések** gazdaságserkentő hatása ugyan elvárható, mindemellett figyelni szükséges arra, hogy egy jó úton nemcsak befele lehet jönni egy városba. Azaz, ha nem jár együtt időben az útfejlesztés munkahelyteremtéssel, akkor a mobilizálódó munkaképes korú lakosság Székesfehérváron vagy Dunaújvárosban fog szerencsét próbálni. A tervek kidolgozottabb állapotában szükséges elkészíteni azok forgalmi hatásvizsgálata mellett a gazdasági szereplőkre, munkavállalói mobilitásra vonatkozó becsléseket is.

A fejlesztéstervezés során számolni kell a helyi polgári, **civil** kezdeményezésekkel és az **egyházi** szereplőkkel egyaránt. A fejlesztések úgynevezett „szoft” elemei esetében fontosságuk a lakosság-és munkaerő megtartó képességre nézve lehet jelentős.

7.1.5 Kitekintés

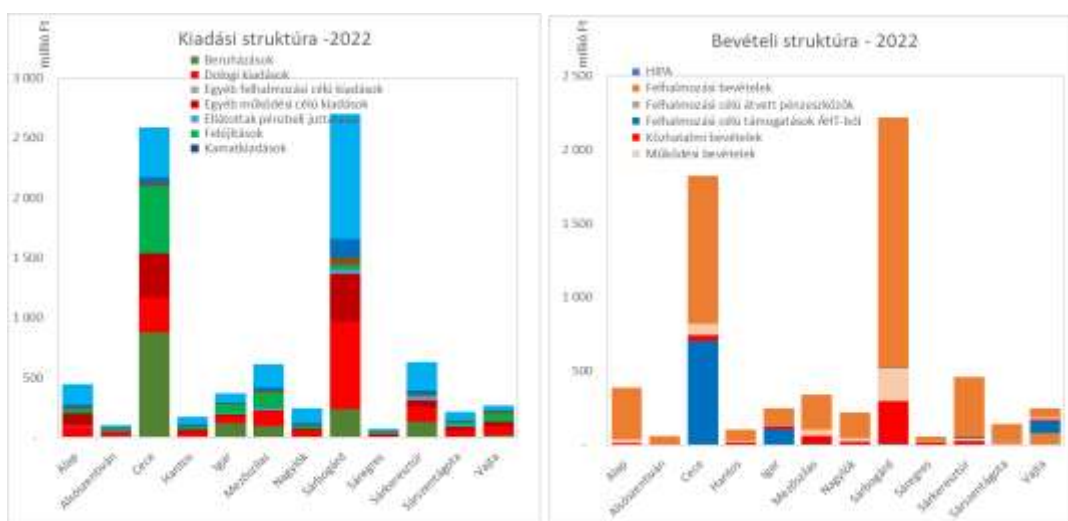
A finanszírozási stratégia fontos eleme a már említett **Fejér Megyei Integrált Területi Program**, amely Sárbogárdot és kistérségét kiemeli és a fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási módon belül dedikált forrással tervezhetőként jelöli meg. A város egy feltörekvő megye déli kistérségi központjaként, komplex fejlesztéssel tervezhet a következő hét éves időszakban azzal, hogy

13. ábra: Fejér megyei ipari termelési dinamizmusa a második legerőteljesebb a dunántúli megyék közt

szerepe a kistérség (a járás) kistelepüléseinek gyarapodására nézve megnőhet így érdekében áll határainál „megállítani” a kistérségi falvakból elvándorló lakosságot. Ezt alapvetően megélhetési-élhetőségi célú beavatkozásokkal, a munkahelyteremtés mellett humán szolgáltatásokkal, lakhatási feltételek biztosításával (esetlegesen egy célzott lakásprogrammal) lehet elérni.

A **Sárbogárdi járás települései közül** az 1186/2020. (IV.28.) Korm. határozat értelmében Sárkeresztúr résztvevője a Felzárkózó települések programnak, míg Cece ugyanezen kormányhatározat értelmében a Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programjának (GÉP) második ütemébe, Szabadhídvég pedig az 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat szerint a GÉP 3. ütemébe kapott besorolást. Az utóbbi kormányhatározat a GÉP további ütemeibe a Sárbogárdi járásból Igar, Mezőszilas, Sárszentágota és Vajta településeket. (Megyei ITP)

A járás települései közül Cece és Sárbogárd költségvetésének szerkezete és kapacitása alapozhat meg érdemi fejlesztési potenciált, a kisebb települések kiadási-és forrásszerkezete működéorientált és döntően a központi költségvetés támogatása által determináltak.

7.1.5.1 Forrás-mix

A korábbi időszak tematikus sikerei, az összes helybe érkező támogatás harminc százalékát jelentő vállalati zöld és energetikai célú fejlesztések folytatása, illetve szükség szerinti bővítése javasolt. Ilyen különösen: a napenergiás projektcsomag, illetve a „vizes” programok, iparterület fejlesztés (ipari park). Ezek az akár jövedelemtermelésre képes projekt típusok biztosíthatják a fejlesztés komplexitását, fenntarthatóságát, és az üzleti-pénzügyi fenntarthatóságot egyaránt.

Tematika	Megítélt támogatás
energetika	561 114 000
helyi gazdaságfejlesztés, KKV-k	2 100 286 930
"zöld" projektek	1 293 054 248
együtt:	3 954 455 178

80. táblázat: Sikeres projekt témákra jutó támogatások

Amennyiben Sárbogárd következő hét évének finanszírozási prognózisát biztonságosan tervezni kívánjuk, olyan optimális forrásösszetételt (és ennek megfelelően a szereplők aktivizálását) kell elérnünk, ahol egy-egy adott projekt több lábon állhat és lehetőség szerint vegyes finanszírozással, a köz-és magánszféra részvételével valósulhatnak meg a projektek.

A fentiek alapján a következő hét évre az alábbi – optimális – forrásösszetétel tervezhető:

Megyei ITP fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási mód	1,484	13%	8%
Önkormányzat saját forrása (kötvény, hitel, önerő)	2,0 -2,5	18%	14%
Vállalati szféra	2,3-3,0	20%	17%
Állami szereplők	5,0-10,0	44%	57%
NGO, egyházak lakosság	0,5	4%	3%
összesen	11,3 – 17,5		

81. táblázat: Forrásösszetétel

7.2 Az üzleti modell bemutatása

7.2.1 Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve

Az FVS finanszírozási tervében jelenleg a TVP-ben szerepeltetett projektek tekintetében áll rendelkezésre pénzügyi információ. A beruházási költségek várható alakulására vonatkozóan becslésekre nyíthat mód, de még pontosabban a beruházásokra fordítható források adhatnak eligazítást. Alább a TVP-ben tervezett projektek tekintetében töltjük ki az előírt táblázatot.

Sárbogárd tekintetében a Fejér Megyei Integrált Területi Program az alábbi forrásszerkezetet határozta meg:

Allokált forrás összege (millió Ft)					
Város	TOP Plusz 1. prioritás (ERFA) Fenntartható városfejlesztés	TOP Plusz 2. prioritás (ERFA) Fenntartható energia- hatékonyság	TOP Plusz 3. prioritás (ESZA) Fenntartható humán fejlesztések	TOP Plusz 3. prioritás (ERFA) Fenntartható humán infrastruktúra	Összesen
Sárbogárd	877	152	218	237	1484

A TVP-ben tervezett projekteket a kézikönyv elvárása alapján dimenziókba soroljuk. A projektek tematikus céljaik alapján több dimenzióba is tartozhatnak. Ezek közül az elsődleges kapcsolatot jelenítjük csak meg, de hangsúlyozni szükséges, hogy a dimenziókhoz való tartozás nem kizárólagos és egyirányú.

Prioritás	Projekt	Forrásigény (Ft)	Azonosítható dimenzió (elsődleges)
1.prioritás ERFA +	P1.V1 projekt: Városi közlekedésfejlesztés (a 63-as út terhelésének mérséklése az Árpád utca felújításával) (Tinódy u. fejlesztése várhatóan 2027 után a következő ciklusban valósulhat meg)	500 700 000	Megtartó
	P1.V2 projekt: Közösségi terek megújítása - Játsszótér és egyéb szabadidőpark fejlesztés	271 950 000	Zöldülő
	P1.V3 projekt: Dózsa laktanya területéből 10 ha barnamezős terület ipari, gazdasági funkcióval való ellátása	24 350 000	Prosperáló
	P1.V4 projekt: Tervezési dokumentumok előállítás	80 000 000	Kiszolgáló
	<i>Tartalék projekt 1: Belterületi csapadékvíz elvezetés</i>	505 200 000	<i>Kiszolgáló</i>
2.prioritás	P2.V1 projekt: Főzőkonyha és étterem energetikai felújítása	152 000 000	Kiszolgáló
	<i>Tartalék projekt 1: Régi Községháza műemlék épületének felújítása</i>	405 900 000	<i>Kiszolgáló</i>
3.prioritás ESZA+	P3.V1 projekt: Folyamatos jelenléti szociális munka és programok Pusztáegresen	40 500 000	Megtartó
	P3.V2 projekt: Helyi kulturális közösségi folyamat kezdeményezése és megvalósítása, helyi közösségek támogatása, helyi identitás fejlesztése	117 700 000	Megtartó
	P3.V3 projekt: Ifjúságpolitikai és tehetséggondozási program kidolgozása: Ösztöndíj-program folytatása, tehetségek támogatása (ESZA), képzések	59 800 000	Megtartó
4.prioritás ERFA+	P3.V4 projekt: Szociális alapszolgáltatások fejlesztése	237 000 000	Kiszolgáló
Összesen (tartalék projektek nélkül)		1 484 000 000	

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Prosperáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	24,35 millió Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek	- 10 ha nagyságú önkormányzati tulajdonú, a volt Dózsa laktanya barnamezős területet alkalmassá tétele ipari és logisztikai funkció számára.
Források	- TOP PLUSZ
Finanszírozás elemek aránya	100% VNT
Várható vagy elvárt eredmények	- társadalmi hasznok: a terület elhanyagoltságának megszüntetése - pénzügyi hasznok: vállalkozások betelepülése - externáliák
Kockázatok	- megvalósítás kockázatai: elhúzódó pályázat, betelepülő vállalkozások késedelme - finanszírozási kockázatok: építőanyag, alapanyagár drágulás - fenntartási kockázatok
Érdekeltek	Sárbogárd Önkormányzat, vállalkozók

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Zöldülő dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	271,95 millió Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek	- Sárbogárd, Belváros, Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök településrészen közparkok, zöldterületek, játszóterek fejlesztése a klímavédelem és közösségi élet javítása érdekében
Források	- TOP PLUSZ
Finanszírozás elemek aránya	100% VNT
Várható vagy elvárt eredmények	- társadalmi hasznok: új zöldterület létrehozása, felújítása, közösségi élet dinamikusabbá válása - pénzügyi hasznok: - externáliák
Kockázatok	- megvalósítás kockázatai: elhúzódó pályázat, engedélyek késedelme - finanszírozási kockázatok: építőanyag, alapanyagár drágulás - fenntartási kockázatok: karbantartás, őrző-védelem költsége nő,
Érdekeltek	Sárbogárd Önkormányzat, lakosok

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Digitális dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	0 millió Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek	- Közvetlen digitalizációt célzó projekt nem tervezett. A prosperáló, kiszolgáló, megtartó és zöldülő dimenzióban tervezett projektek

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
	<i>mindegyike tartalmaz digitalizációs elemet. A pályázatoknál horizontális elvként kell érvényesíteni.</i>
Források	<i>lásd a többi dimenziónál</i>
Finanszírozás elemek aránya	<i>lásd a többi dimenziónál</i>
Várható vagy elvárt eredmények	<i>lásd a többi dimenziónál</i> - társadalmi hasznok: - pénzügyi hasznok: - externáliák
Kockázatok	<i>lásd a többi dimenziónál</i>
Érdekeltek	<i>lásd a többi dimenziónál</i>

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Megtartó dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	718,7 millió Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek	- 63-út forgalomcsillapítása a város belterületi szakaszán, eltereléssel - Jelenléti szociális munka - Helyi kulturális közösségi folyamat kezdeményezése - Ifjúságpolitika és tehetséggondozás program
Források	- TOP PLUSZ
Finanszírozás elemek aránya	100% VNT
Várható vagy elvárt eredmények	- társadalmi hasznok: elvándorlás csökkentése, helyben történő szociális ellátás, tanulás, megélhetés biztosítása, munka világába sikeresen beilleszkedő, képzett fiatalok és felnőttek - pénzügyi hasznok: dolgozó társadalom, segélyek csökkenthetők - externáliák
Kockázatok	- megvalósítás kockázatai: elhúzódo pályázat, az érintettek fogadókészsége csekély, - finanszírozási kockázatok: a rászoruló érintettek száma nő, a ráfordítható forráskeret azonban nem emelkedik - fenntartási kockázatok: a folyamatosság biztosítása pénzügyi és humánerőforrás tekintetben bizonytalanná válik
Érdekeltek	Sárbogárd Önkormányzat, lakosok

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Kiszolgáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	469 millió Ft
Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek	- Tervezési dokumentumok előállítás - Épületenergetikai felújítás (főzőkonyha, étterem) - Szociális alapszolgáltatások (gyermekjóléti szolgáltatás)
Források	- TOP PLUSZ

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
Finanszírozás elemek aránya	100% VNT
Várható vagy elvárt eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - társadalmi hasznok: korszerű infrastruktúra és szolgáltatási közeg létrehozása, - pénzügyi hasznok: energiamennyiség csökkentése, energiaár spórolás - externáliák
Kockázatok	<ul style="list-style-type: none"> - megvalósítás kockázatai: elhúzó pályázat, engedélyek késedelme - finanszírozási kockázatok: építőanyag, alapanyagár drágulás - fenntartási kockázatok: szakfoglalkoztatottak, szaktudás hiánya
Érdekeltek	Sárbogárd Önkormányzat, lakosok

Megvizsgálandó szempontok	Tervezett beruházási költség (Ft)
Prosperáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	24 350 000
Zöldülő dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	271 950 000
Digitális dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	0
Megtartó dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	718 700 000
Kiszolgáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége	469 000 000
FVS TVP-ben tervezett beruházási költsége	1 484 000 000

A tervezett beruházások lehetséges forrásszerkezete

	TOP +	Egyéb OP	Önkormányzati	Piac	ÖSSZESEN
Belváros rehabilitáció és funkcióbővítés	2 141	1 500	1 500	500	5 641
Sárszentmiklós	-	500	300		800
Alsótöbörzsök	25	400	300		725
Pusztagegres	2 018	400	72		2 490
Ipari parki akcióterület	-	2 283	2 000	1 000	5 283
Ebből dedikált	1 484				1 484
MINDÖSSZESEN	4 184	5 083	4 172	1 500	14 939

7.3 Fenntartható üzemeltetés

A fenntartható üzemeltetésre vonatkozó megállapítások a szükséges részletezettséggel az input oldalról meghatározó munkarészek a projektek kidolgozottságának jelen szintje miatt erős korlátok mellett, vagy nem megbízható minőségben adhatóak csak meg.

Ennek okai:

- a projektek fenntartási időszaka csak becslhető, azokra az egyedi felhívásokban szabályozott előírások az irányadóak;
- a tervben megjelölt indikátorok a hozzárendelt mérőszámok alapján nem elégségesek azon mennyiségek becsléséhez, ami a fenntartás tényleges költségét leírnák;
- a projektgazda végleges személyénél rendelkezésre álló, működésre fordítható források csak korlátosan ismerhetők meg (intézményi, egyéb szervezeti költségvetések, üzleti tervek stb.)
- az egyes projektek sajátbevétel-termelő képessége nagy bizonytalanság mellett becslhető, beleértve a megtérülést is;
- ugyanez érvényes a potenciálisan bevonható külső forrásokra is (lakosság, használók, társfinanszírozók, hitel-és tőkepiac stb.)
- a projektek várható ESG teljesítménye pontosan nem becslhető, így a bevonható „zöld” finanszírozás mértéke, módja nem számítható;
- ugyanez érvényes az externáliák becslésére is.

Példaképp bemutatandó, két projektre vonatkozó elégtelenségek:

Projekt megnevezése	Régi Községháza rekonstrukciója, energetikai felújítása, funkcionális tervezése
Fenntartási időszak, kezdete, tartama	2025; folyamatos
Fenntartás becsült éves és összes költsége	épület m ² / Ft / év, min. első 5 évre? (tétélesen, bér, dologi, energia, felújítás)
Amortizáció (kulcs, Ft/év)	?
Teljes felújítás (értékvesztés)	25 év?
Fenntartás külső forrása (igen/nem, Ft/év)	?
Környezeti hatások	CO2 egyenérték, forgalom, anyaghasználat, körforgásba bevonható tételek ?
Társadalmi hatások	lakossági, igazgatási, egyéb közösségi stb. ?

Projekt megnevezése	Főzőkonyha felújítása, energetikai korszerűsítése
Fenntartási időszak, kezdete, tartama	2025; folyamatos
Fenntartás becsült éves és összes költsége	épület m ² / Ft / év, min. első 5 évre? (tétélesen, bér, dologi, energia, felújítás)
Amortizáció (kulcs, Ft/év)	?
Teljes felújítás (értékvesztés)	25 év?
Fenntartás külső forrása (igen/nem, Ft/év)	?
Környezeti hatások	CO2 egyenérték, forgalom, anyaghasználat, körforgásba bevonható tételek?
Társadalmi hatások	lakossági, igazgatási, egyéb közösségi stb.?

Idetartozóan tervezni szükséges a projekt meg nem valósulása esetére tervezhető kihelyettesítő megoldásokat; azaz a szükséges tervezett funkciók forráshiány, vagy más okból elmaradó beruházás esetén miként pótolhatóak, illetve a funkciójuk más projekthez / ügylethez miként kapcsolható?

7.4 Projektcsatorna fejlesztés intézményesítése

A feltérképezett projektekkel összefüggésben elsősorban üzleti tervezési és pályázatok kezelésével kapcsolatos feladatok hárulnak az önkormányzatra. Az egyes pályázatokhoz tartozó tervezési, társadalmi egyeztetési feladatokat közbeszerzéssel kiválasztott, vagy megbízási szerződéssel rendelkező alvállalkozók, szakértők és műszaki ellenőrök vesznek részt.

A projektek műszaki előkészítésére, finanszírozási modell kialakítására és a projekt végrehajtására Sárbogárd Város Önkormányzatnál projektcsapat működik, amelynek tagjai: projektmenedzser, pénzügyi vezető, projektasszisztens, szakmai munkatárs.

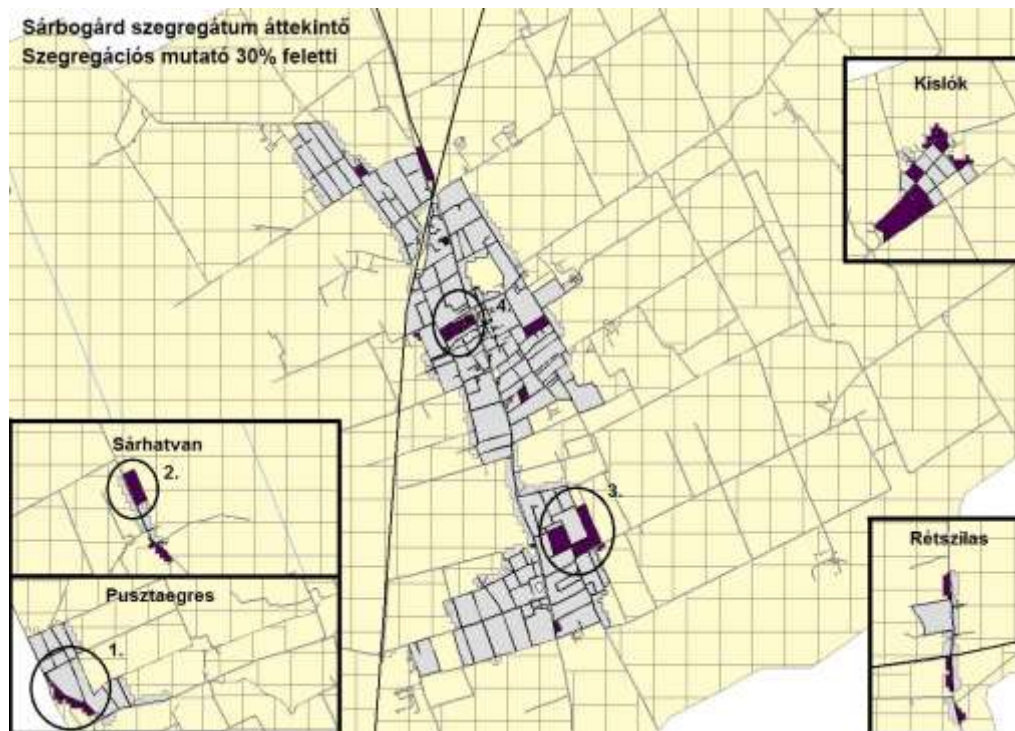
Részletesen az 5. fejezetben.

8 Mellékletek

8.1 Antiszegregációs Terv

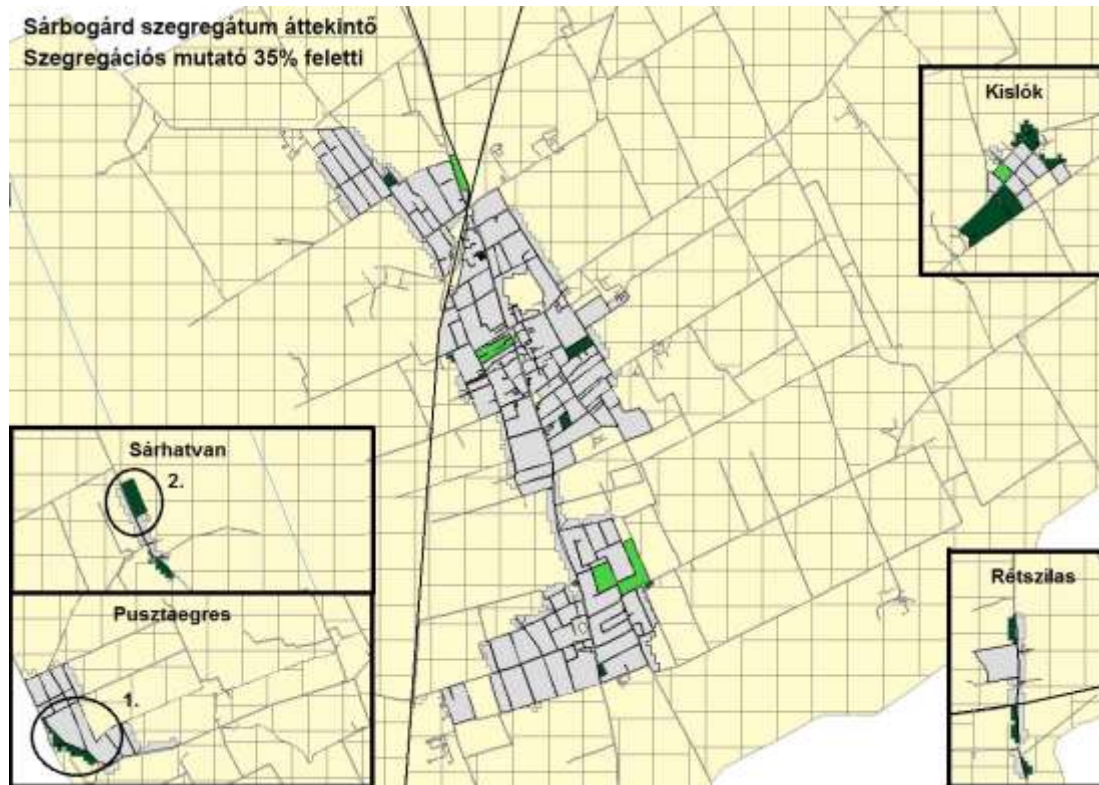
Sárbogárd szegregátumai és szegregálódó területei Sárbogárdon a település sajátos szerkezete miatt jelentős problémaként jelennek meg. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) a 2011. évi népszámlálás alapján két szegregátumot határolt le, amelyek a külső városrészekben találhatóak, valamint a szegregációval veszélyeztetett településrészek többsége is ott van. Mivel a 2021. évi népszámlálás a pandémia miatt elmaradt, a KSH nem tudott adni friss lehatárolást a szegregátumokra vonatkozóan, így a 2011-es népszámlálási adatokon alapuló, a KSH által kiadott szegregációs térképe(ke)t és az ahhoz kapcsolódó adatsort tudjuk használni a jelenlegi dokumentumban is.

Az önkormányzatnak jelentősebb számú, a szegregátumok létrejöttében szerepet játszó, szociális bérlakása nincsen. A város és a külső városrészek infrastrukturális helyzete javult valamelyest az elmúlt 10 évben, a város jelentősebb részén kiépült a szennyvízcsatorna. Ennek eredményeként elsősorban a város tengelyében lévő városrészekben lévő lakóingatlanok komfortfokozata emelkedett. A városban két szegregátum és több kisebb, szegregálódó, szegregációval veszélyeztetett terület van. Az utóbbi területek azonban a szegregálódás mértéke vagy az érintett lakosság alacsony száma miatt nem érik el a szegregátum kritériumait.

7. ábra: Szegregátum áttekintő térkép (30% felett)

A településen lévő két, a kritériumoknak megfelelő szegregátum Sárhatvan és Pusztáegres területén található. A település sajátos szerkezetéből fakad, hogy szegregálódó területek egész más beavatkozást igényelnek a központi városrészben, mint a külső településrészekben. A külső településrészekben lévő szegregátumok esetében a településrész egészének a fejlesztése szükséges, mivel meg van annak a veszélye, hogy az egész településrész – nem csak annak egy része – szegregálódik.

8. ábra: Szegregátum áttekintő térkép (35% felett)

Sárhatvan Sárbogárdtól 13 km-re, nyugatra található, a Cecét Szabadbattyánnal összekötő mellékút halad át rajta. Ez az út csatlakozik a 6153. j. mellékúthoz, ez az út vezet Sárbogárdra, illetve Pusztáegresre, Mezőszilasra. Az alábbi utcák tartoznak a Sárhatvan városrészhez: Arany János utca - Névtelen utca – József Attila utca, a **sárhatvani szegregátumhoz** az Arany János utca - Névtelen utca – József Attila utca keleti, páros oldala tartozik.

Pusztáegres Sárbogárdtól 13 km-re, nyugatra található. A 6153. j. mellékút halad keresztül rajta, ami Sárbogárdot köti össze Mezőszilassal. Délről a Rákóczi utca (6153. j. mellékút), Köztársaság tér, nyugatról a Petőfi utca, Dégi út, északról a Fehérvári utca, keletről a Hatvani utca, Széchenyi utca által lehatárolt területen fekszik. Az alábbi utcák tartoznak a Pusztáegresi városrészhez: Rákóczi út, Széchenyi utca, Deák Ferenc utca, Köztársaság tér, Kossuth Lajos utca, Petőfi utca, Baross János utca, Dégi út, Hatvani utca, Dózsa György utca, Ady Endre utca, Fehérvári utca. A **pusztáegresi szegregátumhoz** az alábbi utcák tartoznak: Petőfi S. utca déli oldala - Kossuth L. utca déli oldala a Petőfi S. utcától a Köztársaság térig.

A két szegregátum KSH szerinti mutatói 2011-ben:

Mutató megnevezése	Sárbogárd összesen	Puszttaegres	Sárhatvan
Lakónépesség száma	12446	61	104
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,3	24,6	14,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,5	57,4	58,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	21,2	18,0	26,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	23,8	71,4	50,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,6	0,0	0,0
Lakásállomány (db)	5042	28	38
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	11,4	53,6	34,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	39,8	85,7	60,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,9	71,4	37,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	55,8	13,5	36,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	38,4	78,9	51,5
Állandó népesség	12758		
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	47,5	60,0	84,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,2	68,9	63,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,3	73,7	34,2
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	9,8	57,9	23,7
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	8,6	36,8	27,3

Mutató megnevezése	Sárbogárd összesen	Pusztægres	Sárhatvan
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	4,5	5,3	3,0

82. táblázat: A pusztægresi és sárhatvani szegregátumok mutatói²⁵

8.1.1 Helyzetelemzés és értékelés

8.1.1.1 A Sárhatvani szegregátum bemutatása

Sárhatvan közel 600 éves múltra tekint vissza, már a középkorban is lakott „Hatvan”-nak nevezett település volt. A megtelepedés oka a mezőgazdasági műveléshez kedvező földrajzi adottságok (talaj, víz, éghajlat) volt. A falu a 16-17. században, a 15 éves háború idején pusztult el, benépesedésére közel 100 évet kellett várni, csak a 18. század közepén említik ismét lakott településként. A települést a szomszédos, a Zichy család tulajdonában álló kálozi uradalmi cselédek népesítették be, az uradalmi központ filiája lett. Sárhatvan ennek köszönheti szabályos, szalagtelkes alaprajzát.

A település lélekszáma folyamatosan növekedett, a 20. század elején már 300-an laktak az akkor még Hatvanpusztának nevezett településen. Ebben az időszakban Káloz része volt, majd az 1960-as években csatolják Pusztægreshez, a 80-as években pedig Pusztægressel együtt Sárbogárd része lett. A település nevéhez kapcsolódó érdekesség, hogy Sárhatvan név csak az 1960-as években tűnik fel (posta és a buszmegálló elnevezése), az 1990-es évek közepéig a falut a helységnévtár is Hatvanpusztaként azonosítja, majd csak a 2003. évi helységnévtárba kerül be a Sárhatvan kifejezés.

Sárhatvan sok szempontból az egyik legelzártabb településrésze Sárbogárdnak, ennek oka a központtól való távolságával és a közlekedés nehézségeivel magyarázható.

Sárhatvan településképe, az itt élők életformája is inkább falusias jellegű, ugyanakkor egy város része is, és a közszolgáltatásokat helyben nem, csak a szervesült várostestben, Sárbogárd belvárosában, vagy a külvárosi városrészben (pl. Sárszentmiklós) tudják igénybe.

Demográfiai helyzet

Sárhatvanon, az akcióterületen a város összlakosságának 2%-a él, a szegregátum területén élők száma: 104 fő, ami a településrész népességének közel 50%-a.

Mutató megnevezése	Sárbogárd		Sárhatvan		Sárhatvan szegregátum	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Lakónépesség száma (fő)	13532	12446	270	229	171	104

²⁵ Forrás: KSH

Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	19,8	15,3	20,7	13,1	19,3	14,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	62,4	63,5	60,7	64,6	63,2	58,7
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	17,8	21,2	18,5	22,3	17,5	26,9

83. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai²⁶

Sárhatvanra vonatkozóan 2001. és 2011. évi demográfiai adatokkal rendelkezünk. A 2000-es évek elejétől a város és Sárhatvan lakosság száma folyamatosan és jelentősen, Sárhatvan esetében közel 15%-kal csökkent. A népességszám csökkenése befolyásolta a településrész népsűrűségét, illetve laksűrűségét is, a laksűrűség (2,51) a települési átlag (2,46) fölött van, a szegregátum laksűrűsége ezzel szemben 2,74. A korcsoportok megoszlását tekintve, hasonlóan Sárbogárd egészéhez, emelkedett az idősek és csökkent a fiatalok aránya, ezzel párhuzamosan a 15-59 évesek aránya is emelkedett. A trendek a városihoz hasonlóan egy előregedő településrészre utalnak. A szegregátumra vonatkozó idősoros adatokból az látható, hogy a szegregátumra még talán még fokozottabban jellemző az előregedés. Ezt egészíti ki az a tény, hogy az aktív korú lakosság száma a szegregátumban jelentősen csökkent 2001 óta. A helyi szakemberek tapasztalatai alapján 2011 óta sok idős ember halt meg Sárhatvanon, a városrészt hosszú távon az elnéptelenedés veszélye fenyegeti. Ennek köszönhetően elképzelhető akár az is, hogy a 2022. évi népszámlálás adatai alapján nem minősítik szegregátummá az érintett területet.

A népesség csökkenés legfontosabb oka, az elvándorlás, illetve a lakosság előregedése. A Sárhatvanra vonatkozóan nem rendelkezünk az el- és odavándorlásra vonatkozó részletes adatokkal, azonban a népesség ilyen mértékű csökkenése mögött, az idősek arányára vonatkozó adatokat is figyelembe véve, feltehetőleg elsősorban az elvándorlás áll. Sárhatvanról, ahogy máshonnan is, elsősorban a fiatalabb, mobilabb, aktív korú, magasabb iskolai végzettségű, kezdeményezőbb réteg elvándorlása jellemző, az aktív munkaképes korosztály többi, idősebb tagja jövedelmi helyzeténél fogva nem tudja megteremteni az újrakezdés lehetőségét más településen. 2000-es évek közepén indult meg, illetve erősödött meg az a negatív folyamat – migráció – amely hosszútávon, beavatkozás nélkül az egész településrész leszakadásához, illetve elnéptelenedéséhez vezet. Ezt alátámasztják a szegregátumra vonatkozó iskolázottsági adatok is.

A szegregátum a 2001. évi népszámlálás időszakában is megfelelt az akkor hatályos kritériumoknak, azóta a településrész, illetve a szegregátum társadalmi, gazdasági helyzete jelentős mértékben nem változott. Az adatok alapján a szegregátum mérete, a lakosságszámot tekintve a településrészhez viszonyított aránya csökkent ugyan, ez a gyakorlatban, azonban a számok mögé tekintve a fent leírtakat támasztják alá.

Gazdasági helyzet

²⁶Forrás: KSH

Sárhatvanon jelenleg nagyobb, a településrészen élőknek munkát biztosító vállalkozás nem működik. Az önkormányzattól kapott kis és középvállalkozásokat tartalmazó nyilvántartás alapján nagyságrendileg összesen 8-10 család foglalkozik mezőgazdasággal, ők döntően őstermelők vagy családi gazdálkodást folytatnak, egy-két embernek alkalmi vagy rendszeres munkát adó egyéni vállalkozók. Egy-két nagyobb, több embernek is munkát adó mezőgazdasági cég dolgozik is van a településrészen, egyéb termelő, feldolgozóipari tevékenységet folytató cég sajnos nincs. A mezőgazdaság jövedelmezősége alacsony, a munkaerő igénye szezonális.

A mezőgazdaság jelentős feldolgozóipari kapacitások nélkül, a szezonális munkavégzés miatt, az itt lakó munkanélküliek számára nem tud stabil, állandó munkát, ezáltal jövedelmet biztosítani.

A szegregátumban élő családok közül néhánynak van saját tulajdonban megművelhető földterülete, amely révén be tudnának kapcsolódni a mezőgazdasági termelésbe. Sok földet művelő, földdel rendelkező sárhatvani lakos is családi összefogással, saját szükséglet, illetve kisebb mennyiség értékesítésére érdekében termel.

Társadalmi helyzet

A társadalmi helyzettel szorosan összefügg az iskolázottság is, amely akcióterületi szinten rendkívül kedvezőtlen adatokkal jellemezhető. A város esetében az iskolázottsággal kapcsolatosan leírtak fokozottan érvényesek Sárhatvanra is. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 37,7% (míg a városi átlag: 23,8%). Az iskolai végzettséget jól szemlélteti az alábbi táblázat:

Mutató	Sárbogárd összesen	Sárhatvan	Sárhatvan szegregátum
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	23,8	47,3	50,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,6	2,5	0,0

84. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben²⁷

A végzettség meghatározza a munkalehetőségeket is. A munkanélküliségi mutatók is jelzik, hogy Sárhatvan szegregált területtel rendelkezik. Míg a város munkanélküliségi rátája: 16,3%, addig Sárhatvanban 34,6%, a szegregált területen 34,2% ez az arány. Rendkívül magas a tartós munkanélküliek aránya is, 22,1%, illetve 23,7%, míg a város egészére vonatkozóan ez az arány: 9,8%. A központi városrész és a külvárosi városrészekben a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 40% alatti, a várostesttől távolabb fekvő városrészekben mindenhol 50% közeli vagy magasabb ez az arány. Sárhatvanban 55,4%, a szegregátum területén 60,7%, a foglalkoztatott nélküli háztartások

²⁷Forrás: KSH

aránya 48,1, illetve 51,5%. Ezeket a mutatókat tekintve az akcióterületen élők és a szegregátumban élők között nincs jelentős különbség.

Összességében elmondható, hogy valamennyi foglalkoztatással összefüggő mutató kedvezőtlen az akcióterületen.

Mutató megnevezése	Sárbogárd összesen	Sárhatvan	Sárhatvan szegregátum
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	39,8	55,4	60,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,9	32,4	37,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	55,8	42,4	36,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	38,4	48,1	51,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	47,5	69,1	84,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,2	54,6	63,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,3	34,6	34,2
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	9,8	22,1	23,7

85. táblázat: Sárbogárd, Sárhatvan és a Sárhatvani szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben²⁸

Lakáshelyzet

Az akcióterületen lévő lakások, illetve ingatlanok több mint 90%-a magántulajdon, önkormányzati tulajdonban csak a településrészen korábban, illetve jelenleg is működő közcélú épületek vannak, pl. Önkormányzati tulajdonban van a szegregátum közelében található a településrész korábbi óvodája. A hatályos ingatlankataszter szerint az önkormányzat a területen több kerttel is rendelkezik.

A lakásállományt tekintve Sárhatvanban összesen 91 lakás található, a szegregátum területén összesen 38 db, ez a lakásállomány közel 40%-a, azaz a település közel fele a szegregátumhoz tartozik. Az épületek 35,2%-a alacsony komfortfokozatú, ezzel párhuzamosan 27,8%-a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakás. A lakások nagy része több szobával rendelkezik, az egy szobás lakások aránya csak 13,9%. A sárhatvani szegregátum esetében ugyanezek az arányok a következően alakulnak: 34,2%, 27,8%, illetve 3%. Ez alapján elmondható, hogy a településrész és a szegregátum lakhatási viszonyai között jelentős különbség nem tapasztalható. A településrészen, illetve

²⁸Forrás: KSH

szegregátum területén nincs önkormányzati tulajdonú lakóingatlan, az ott élők magántulajdonú ingatlanokban élnek.

Az ingatlanok átlagos életkora 50-60 év, ezért néhány épület műszaki állapota kifejezetten rossznak mondható. Felújításukra, korszerűsítésükre a tulajdonosoknak anyagi helyzetük miatt nincs lehetőségük. Az infrastruktúrát tekintve Sárhatvanban a vízhálózat teljeskörűen kiépült, a gáz, illetve szennyvíz-hálózattal azonban Sárhatvan nem rendelkezik.

Közigazgatási és közszolgáltatások, társadalmi élet

A közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat a sárhatvaniak Sárbogárd központi részén tudják igénybe venni. A felnőtt háziorvosi ellátást 2016 nyaráig Pusztægresen, azt követően Sárbogárdon lehet igénybe venni, gyermekorvos szintén a város központi részében elérhető, bölcsőde szintén a városközpontban található. A településrész óvodája néhány éve szűnt meg, családi napközi nem működik.

Nagyon fontos szerepe van a település közösségének életében az egykori óvodának és a mellette fekvő sportpályának, amelyek a településrészi rendezvényeinek, programjainak a helyszíne. Sárhatvanban egy jelentősebb civil szervezet van - a városban közel negyven-, emellett a településrészen élők a városi civil szervezetek munkájába kapcsolódhatnak be. A közösségi életét meghatározó civil szervezet tevékenysége elsősorban a településrész hagyományainak ápolására, közösségi életének fejlesztésére és a közbiztonságra irányul.

A Sárhatvanért Egyesület 2005 végén alakult, célja a településrész kulturális életének fenntartása, programok szervezése mellett, a község hagyományainak ápolása, a lakosság egészségének megőrzése, sporttevékenységek ösztönzése, segítése. Az egyesület égisze alatt működik a településrész nyugdíjas klubja is. Az egyesület önkéntesekre és pártoló tagokra alapozva végzi munkáját, a rendezvényeiken átlagosan, annak jellegétől függően 30-80 ember vesz részt.

Az egyesület célja a hátrányos helyzetű családok segítése is. A legtöbb kulturális, hagyományőrző rendezvény (falunap, szüreti felvonulás, majális, gyereknap stb.) megszervezése és lebonyolítása is a nevükhöz fűződik.

Sárhatvanon is a Pusztægresi Polgárőr Egyesület segíti a közrend védelmét. Az egyesület 2011-ben kezdte meg tevékenységét Pusztægres, Sárhatvan, Nagyhörcsök és Örpuszta területén. Az egyesület létrehozásának oka a településrészekben romló közbiztonság, az elégtelen rendőri jelenlét. A Pusztægrest is kiszolgáló körzeti megbízotti iroda Pusztægres-Örpuszta-Sárhatvan-Nagyhörcsök lát el szolgálatot, központja Cecén van. Sárhatvanra leginkább a vagyon elleni bűncselekmények a jellemzők, kisebb lopások, betörések, rablások, ezeket döntően a megélhetés motiválja.

Közlekedési helyzet

Sárhatvan a Kálozra vezető József Attila utcából és az Arany János utcából áll. A településrészen mindkét utca rendelkezik szilárd burkolattal. Ezen az út mentén van a településrész központja, itt található a vegyesbolt a kocsmá, a korábbi óvoda, a buszmegálló. A többi, a települést lehatároló külső utak, földes utak, nem pormentesítettek. Járdák rossz állapotúak és szakaszosan kiépítettek. Az akcióterületen található kisebb játszótér, illetve a kiaknázatlan természeti adottságok miatt zöldfelület is.

Sárbogárdon négy helyi járat van, emellett a településen belüli közlekedést a távolsági járatok egészítik ki. Sárhatvant helyi járatú autóbusz közlekedés köti össze belvárosi városrészszel, de a járatok csak hétköznap napi hat alkalommal közlekednek. A helyi közlekedést egészítik ki a távolsági autóbuszjáratok, amelyek szintén napi öt alkalommal közlekednek Sárbogárd felé.

Székesfehérvár irányába hétköznap szintén hat-nyolc busz közlekedik, a menetidő (50 km, 60-120 perc alatt), az átszállás, a járatok sűrűsége korlátozza a munkába való eljutás lehetőségeit. Az autóbusz járatok menetrendje a munka és iskolaidőhöz igazodik. Vasúti kapcsolattal közvetlenül nem

rendelkezik Sárhatvan. A közösségi közlekedésnek egyéb formái jelenleg a településrészen nem elérhetőek.

A településrészen annak jellegéből fakadóan a megfelelő mennyiségű parkolóhely rendelkezésre áll.

A Sárhatvani szegregátum bemutatásának összefoglalása

Sárbogárd, Fejér megye belső perifériájaként a Komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik. Sárbogárd településszerkezete, a csatolt településrészek eltérő múltja, hagyományai miatt az integráció, illetve a központi városrészhez való szervesülés lehetőségei korlátozottak, ez hosszú távon, Sárhatvan esetében a településrész leszakadásának, a már megindult elnéptelenedésnek a komoly veszélyét hordozza magában. A kedvezőbb végzettséggel rendelkezők elköltöznek a településrésztől, helyükre alacsonyabb státuszú lakosság érkezik. Tehát folyamatban van a népesség cserélődése, amely tendencia a leszakadást erősítheti.

Sárhatvan bizonyos szempontból azért mondható speciális helyzetűnek, mert története során a településrész - közigazgatási tekintetben – nem volt önálló, a közszolgáltatásokat többnyire más településen vették igénybe az itt lakók. Ennek ellenére a mezőgazdaságra alapozott megélhetés évszázadokig biztosította a településrész létét, fejlődését. A rendszerváltást követően a mezőgazdaság összeomlásával, illetve a kárpótlásokat követően kialakult gazdálkodási rendszerrel, a gépesítés térnyerésével, a termelés technológiai korszerűsítésével, illetve sok területen a monokultúrához közelítő termelés általánossá válásával, a település léte kérdőjeleződött meg. Sárhatvanban a gazdálkodás alapját a mezőgazdaság jelentette, a mezőgazdasági hagyományokkal, termelési kultúrával rendelkező településrészen szinte nincs mással foglalkozó vállalkozás, stabil, nagy mezőgazdasági vállalkozás azonban nincs. A munkaképes korú lakosság, amennyiben lehetősége van, ingázik, elsősorban Kálozon keresztül Székesfehérvárra.

A megszűnt, így szinte teljesen hiányzó közszolgáltatások Sárhatvan népesség megtartó erejét csökkentették, ez fokozta és fokozza a településrészen már elindult negatív társadalmi folyamatokat, amelyek elsősorban a településrész teljes elnéptelenedéséhez vezethet. Sárbogárdnak ezen településrészén a nemzetiségi hagyományokból is fakadó kulturális különbségek nem játszanak olyan jelentős szerepet, a társadalmi integrációnak a munkalehetőségek hiánya, a közlekedés nehézségei jelentik a legnagyobb akadályát.

Az akcióterületre - kiemelten a szegregátumra - vonatkozó iskolázottsági, foglalkoztatottsági mutatók rendkívül kedvezőtlen képet rajzolnak ki. A lakosság alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, ez korlátozza a munkaerő-piaci esélyeket, ezt tetézi a közlekedés nehézségei, amely gátolja a településrész Sárbogárdhoz való érdemi csatlakozását, a sárbogárdi identitás kialakulását is. A beavatkozások tervezése, az akcióterület kijelölése során a településrész és a szegregátum közel hasonló adatai miatt, arra a következtetésre jutottunk, hogy Sárhatvan esetében a településrész egész helyzetének a javítása, az erős civil életre épülő önszervezés, a helyi vállalkozói kedv, a mezőgazdasági hagyományok kiaknázása kiemelten fontos. A szegregátum fejlesztése önmagában nem oldja meg a településrész problémáit, azaz hosszú távon nem vezet eredményre.

8.1.1.2 A Pusztaegresi szegregátum összefoglaló bemutatása

Pusztægres uradalmi központból kialakult, szalagtelkes település. Múltja a viszonylag rövid időre kint vissza, bár a terület, ahogy Sárbogárd egész területe a kedvező mezőgazdasági adottságok, fekvés miatt már évezredek óta művelt és lakott volt. A falu területét a 17. század közepétől a Zichy család birtokolta, akik itt uradalommal, uradalmi központtal rendelkeztek.

A falu tényleges kialakulása a 19. század közepére tehető, ebben az időszakban a környező településekről, pusztákról 18-20 család költözött az Őrsi-Szőlőhegyre. A település alapításának éve 1854, ekkor kötöttek a nagybirtokossal a szőlőhegyen letelepedett gazdák földhasználati szerződést. Az 1870-es években már 70 fő élt Pusztægres-pusztán, ezt követően viszonylag gyorsan nőtt a népesség és kialakult a falu mai településszerkezete is. Pusztægres kisközségként Sáregressel együtt alkotott évtizedekig egy közigazgatási egységet, majd az 1960-as években – több kisebb településsel együtt – Sárbogárdhoz csatolták. Pusztægres a Sárbogárdhoz csatolt települések közül máig a legnagyobb.

Pusztægres, nem csak a földrajzi távolság miatt, de máig nem szervesült Sárbogárddal, lakói őrzik a pusztægresi identitást, a településképe, az életforma is inkább falusias jellegű. Ezért jelent külön gondot, a településrészen a közszolgáltatások szinte teljes hiánya.

Demográfiai helyzet

Pusztægresen, az akcióterületen a város összlakosságának 5%-a él, a szegregátum területén élők száma: 61 fő, ami a településrész népességének közel 10%-a.

Mutató megnevezése	Sárbogárd		Pusztægres		Pusztægres szegregátum
	2001	2011	2001	2011	2011
Lakónépesség száma (fő)	13532	12446	743	614	61
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	19,8	15,3	19,2	16,6	24,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	62,4	63,5	58,1	57,5	57,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	17,8	21,2	22,6	25,9	18

86. táblázat: Sárbogárd, Pusztægres és a Pusztægresi szegregátum legfontosabb demográfiai adatai²⁹

Pusztægresre vonatkozóan 2001. és 2011. évi demográfiai adatokkal rendelkezünk. A 2000-es évek elejétől a városban és Pusztægresen a lakosság száma folyamatosan és jelentősen, közel 20%-kal csökkent. A népességszám csökkenése befolyásolta a településrész népsűrűségét, illetve laksűrűségét is. A jelenlegi laksűrűség (2,16) a települési átlag (2,46) alatt van. A korcsoportok megoszlását tekintve Sárbogárd egészéhez képest emelkedett az idősek, és csökkent a fiatalok aránya. Pusztægresen ezzel párhuzamosan a 15-59 évesek aránya kis mértékben csökkent, a városi értékekre ez nem mondható

²⁹Forrás: KSH

el. A szegregátumra vonatkozóan nincsenek idősoros adataink, az azonban látható, hogy a településrészi, városi és országos trendeknek ellentmondóan a lakosság „fiatalos”, a fiatalok aránya jelentősen meghaladja az idősekét. A településre és Pusztægresre is jellemző az elöregedés, míg a szegregátumot tekintve ezzel ellentétes folyamat zajlik le.

A népesség csökkenés legfontosabb oka az elvándorlás, illetve a lakosság elöregedése. Pusztægresre vonatkozóan nem rendelkezünk az el- és odavándorlásra vonatkozó részletes adatokkal, azonban a népesség ilyen mértékű csökkenése mögött, az idősök arányára vonatkozó adatokat is figyelembe véve, feltehetőleg elsősorban az elvándorlás áll. Pusztægresről elsősorban a fiatalabb, mobilisabb, kezdeményezőbb réteg elvándorlása jellemző, az aktív munkaképes korosztály többi tagja - jövedelmi helyzeténél fogva - nem tudja megteremteni az újakezdés lehetőségét más településen.

A szegregátum „viszonylag új”, a 2001. évi népszámlálás még csak szegregálódó területként jelenítette meg, azaz a 2000-es évek közepén indult meg, illetve erősödött meg az a folyamat – népességcsere -, amely rövid távon a szegregátum növekedéséhez, hosszútávon, beavatkozás nélkül az egész településrész leszakadásához vezet.

Gazdasági helyzet

Pusztægresen jelenleg nagyobb, a településrészen élőknek munkát biztosító vállalkozás nem működik. A 2011-ben készült IVS szerint - nem tekinthető leszakadó városrésznek Pusztægres a vállalkozások száma alapján. A vállalkozások főként a mezőgazdaság és a fuvarozás területén tevékenykednek. Ezt egészíti ki a lakosság mindennapi igényeire épülő szolgáltatási és kereskedelmi szektor. A mezőgazdaság jövedelmezősége alacsony.

	Sárbogárd központi	Sárszent-miklós	Alsó-töbörzsök	Pusztægres	Rét-szilas	Sárhátvan	Kis-lók
Mezőgazdaság	157	126	27	36	n.a.	n.a.	n.a.
Kereskedelem	107	17	13	2	n.a.	n.a.	n.a.
Üzemanyagtöltő	1	2	0	0	n.a.	n.a.	n.a.
Közszolgáltató	2	0	0	0	n.a.	n.a.	n.a.
Szolgáltatás	291	59	19	4	n.a.	n.a.	n.a.
Fuvarozás	35	14	6	2	n.a.	n.a.	n.a.
Vendéglátás	11	6	2	0	n.a.	n.a.	n.a.
Összesen	604	224	67	44	n.a.	n.a.	n.a.

87. táblázat: Vállalkozások bontása tevékenység és városrészek szerint, 2011

A mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozások többsége őstermelő, családi gazdálkodó, esetleg egy-két embernek alkalmi vagy rendszeres munkát adó egyéni vállalkozó. A mezőgazdaság, jelentős

feldolgozóipari kapacitások nélkül, a szezonális munkavégzés miatt, az itt lakó munkanélküliek számára nem tud stabil, állandó munkát, ezáltal jövedelmet biztosítani.

A szegregátumban élőknek nincs saját tulajdonban megművelhető földterületük, amely révén be tudnának kapcsolódni a mezőgazdasági termelésbe. Sok földet művelő, földdel rendelkező egresi is családi összefogással, saját szükségletre, illetve kisebb mennyiség értékesítése érdekében termel.

Társadalmi helyzet

A társadalmi helyzettel szorosan összefügg az iskolázottság is, amely akcióterületi szinten rendkívül kedvezőtlen adatokkal jellemezhető. Pusztáegresen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 71,4% (míg a városi átlag: 23,8%).

Az iskolai végzettséget jól szemlélteti az alábbi táblázat:

Mutató	Sárbogárd összesen	Pusztáegres	Pusztáegres szegregátum
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	23,8	42,5	71,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,6	2,7	0,0

88. táblázat: Sárbogárd, Pusztáegres és a Pusztáegresi szegregátum legfontosabb demográfiai adatai 2011-ben³⁰

Az iskolai végzettséggel szoros összefüggésben van a munkanélküliség alakulása.

A munkanélküliségi mutatók is jelzik, hogy Pusztáegres szegregált területtel rendelkezik. Míg a város munkanélküliségi rátája: 16,3%, addig pusztáegresi szegregált területen 73,7% ez az arány. Rendkívül magas a tartós munkanélküliek aránya is, 57,9%, míg a város egészére vonatkozóan ez az arány: 9,8%.

A központi városrész és a külvárosi városrészekben a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 40% alatti, a várostesttől távolabb fekvő városrészekben mindenhol 50 % közeli vagy magasabb ez az arány. A pusztáegresi szegregátumban 78,9% a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya. Valamennyi foglalkoztatással összefüggő mutató kedvezőtlen.

Mutató megnevezése	Sárbogárd összesen	Pusztáegres	Pusztáegres szegregátum
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	39,8	46,2	85,7

³⁰Forrás: KSH

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,9	24,6	71,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	55,8	48,0	13,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	38,4	52,0	78,9
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	47,5	69,9	60
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,2	56,2	68,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,3	28,3	73,7
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	9,8	20,1	57,9

89. táblázat: Foglalkoztatással összefüggő mutatók 2011-ben

Lakáshelyzet

Pusztáegresen lévő lakások, illetve ingatlanok több mint 90%-a magántulajdon, önkormányzati tulajdonban csak a településrészen korábban, illetve jelenleg is működő közintézmények, közcélú épületek vannak. A hatályos ingatlankataszter szerint az önkormányzat Pusztáegres területén több kerttel is rendelkezik. Önkormányzati tulajdonban van a szegregátum közelében található orvosi rendelő, a településrészen korábbi községháza, művelődési háza, iskolaépülete és a jelenleg is működő óvoda. Egy jelenleg működő, illetve megszűnt intézményt magába foglaló épület sincs a szegregátumban, hanem a mellett, annak közvetlen közelében helyezkedik el.

A lakásállományt tekintve Pusztáegresen 284 lakás található, a szegregátum területén összesen 28 db, ez a lakásállomány közel 10%-a. A szegregátum területén nincs önkormányzati tulajdonú lakóingatlan, az ott élők magántulajdonú ingatlanokban élnek. Az épületek 53,6%-a alacsony komfortfokozatú, ezzel párhuzamosan 36,8%-a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakás. A lakások nagy része több szobával rendelkezik, az egy szobás lakások aránya csak 5,3%.

Az ingatlanok átlagos életkora 50-60 év, ezért néhány épület műszaki állapota kifejezetten leromlottnak mondható. Felújításukra, korszerűsítésükre a tulajdonosoknak anyagi helyzetük miatt nincs lehetőségük. Pusztáegresen a víz és gázhálózat teljeskörűen kiépült, a szennyvíz-hálózattal azonban Sárbogárd többi városrészéhez hasonlóan Pusztáegres sem rendelkezik.

Közigazgatási és közszolgáltatások, társadalmi élet

A közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat a pusztáegresiek döntően Sárbogárd központi részén tudják igénybe venni. Húsz-huszonnégy gyermeket befogadó óvoda működik a településrészen, bölcsőde, illetve gyermekorvosi ellátás nincs. A felnőtt háziorvosi ellátás helyben biztosított, az iskola megszűnt.

A művelődési háznak és a sportpályának, amelyek a pusztáegresi rendezvények, programok helyszíne, nagyon fontos szerepe van a település közösségi életében. A művelődési ház üzemeltetésével általában az önkormányzat egy helyi civil szervezettel köt megbízást. A megbízás tartalma szerint a civil szervezetnek biztosítani kell a művelődési ház használatát a pusztáegresiek számára.

Pusztáegresen három jelentősebb civil szervezet van - a városban közel negyven-, emellett a településrészen élők a városi civil szervezetek munkájába kapcsolódhatnak be. Pusztáegres közösségi életét meghatározó civil szervezetek tevékenysége elsősorban a településrészen hagyományainak ápolására, közösségi életének fejlesztésére és a közbiztonságra irányulnak.

A civil szervezetek közül a legsokoldalúbb tevékenységet jelenleg az Összefogás Pusztáegres Jövőjéért Egyesület végzi, amely 2008. szeptember 17-én került bejegyzésre. Az egyesület önkéntes és pártoló tagok – összességében közel 30-40 fő - tevékenységére alapozva végzi a tevékenységét, melynek célja a pusztáegresi identitás megőrzése, a közösségi és kulturális élet megszervezése (sportrendezvények, filmklub, szakkörök, kézműves programok), színes programok, rendezvények szervezése az itt élők számára. Az egyesület célja a hátrányos helyzetű családok segítése is. A legtöbb kulturális, hagyományőrző rendezvény (falunap, szüreti felvonulás stb.) megszervezése és lebonyolítása is a nevükhöz fűződik. A Pusztáegresért Egyesület az Összefogáshoz hasonló tevékenységeket végez.

A Pusztáegresi Polgárőr Egyesület 2011-ben kezdte meg tevékenységét Pusztáegres, Sárhatvan, Nagyhörccsök és Örspusztá területén. Az egyesület létrehozásának oka a településrészekben romló közbiztonság, az elégtelen rendőri jelenlét. A Pusztáegrest is kiszolgáló körzeti megbízotti iroda

Pusztagegres – Őrspusztá – Sárhatvan - Nagyhörcsök lát el szolgálatot. Pusztagegresre leginkább a vagyon elleni bűncselekmények a jellemzők, kisebb lopások, betörések, rablások.

A településrészen lévő katolikus templom miatt erős a településrészen a hitélet is.

Közlekedési helyzet

Pusztagegres településnek különleges alakja van, valamint egyetlen zsáktelepülés, mindössze két hosszabb utcából (Kossuth Lajos és a Petőfi utca) és hat mellékutcából áll. A településrészen csak öt utca és egy tér rendelkezik szilárd burkolattal, a többi vagy földes, vagy murvás. A Rákóczi út, ami a település déli részén egy átvezető út. Ezen az út mentén van a településrész központja, itt található a vegyesbolt, a kocsmá, a művelődési ház, az orvosi rendelő és a buszmegálló. A Köztársaság tér a Rákóczi utat köti össze a Kossuth Lajos utcával, ami a település hálózat gerincét adja. Ebből az utcából ágazik le a Petőfi Sándor utca. Erre a két utcára merőlegesen fekszik a Baross János utca és az Ady Endre utca. A többi utca nem pormentesített, ezek vagy zsákutcák, vagy a település határon találhatóak, mint egy körgyűrű határolják le a települést. Alacsony számban található játszótér, park és zöldfelület, de ez minden sárbogárdi városrészre jellemző.

Sárbogárdon négy helyi járat van, emellett a településen belüli közlekedést a távolsági járatok egészítik ki. Pusztagegrest helyi járatú autóbusz közlekedés köti össze belvárosi városrészszel, de a járatok csak hétköznap napi hat alkalommal közlekednek. A helyi közlekedést egészítik ki a távolsági autóbuszjáratok, amelyek szintén napi hat-nyolc alkalommal közlekednek. A közösségi közlekedésnek egyéb formái jelenleg a településrészen nem elérhetőek. Az autóbusz járatok menetrendje a munka és iskolaidőhöz igazodik. Székesfehérvár irányába hétköznap szintén hat-nyolc busz közlekedik, a menetidő (50 km, 60-120 perc alatt), a járatok sűrűsége korlátozza a munkába való eljutás lehetőségeit.

A településrészen annak jellegéből fakadóan a megfelelő mennyiségű parkolóhely rendelkezésre áll. Vasúti kapcsolattal közvetlenül nem rendelkezik Pusztagegres.

Összefoglalás a pusztagegresi szegregátumról:

Sárbogárd Fejér megye belső perifériájaként a Komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik. Sárbogárd településszerkezete, a csatolt településrészek eltérő múltja, hagyományai miatt az integráció, illetve a központi városrészhez való szervesülés lehetőségei korlátozottak, ez hosszú távon, Pusztagegres esetében a településrész leszakadásának, a már megindult szegregálódásnak a komoly veszélyét hordozza magában. A megszűnő közszolgáltatások Pusztagegres népesség megtartó erejét csökkentik, ez fokozza a településrészen már elindult negatív társadalmi folyamatokat. A kedvezőbb végzettséggel rendelkezők elköltöznek a településrésztől, helyükre alacsonyabb státuszú lakosság érkezik. Tehát folyamatban van a népesség kicserélődése, amely tendencia a leszakadást erősítheti.

Pusztagegresen a gazdálkodás alapját a múltban a mezőgazdaság jelentette, és a mezőgazdasági hagyományokkal, termelési kultúrával rendelkező településrészen ma sincs szinte mással foglalkozó vállalkozás. Stabil, nagy mezőgazdasági vállalkozás azonban nincs. A munkaképes korú lakosság, amennyiben lehetősége van, ingázik, elsősorban Sárbogárdra. Székesfehérvár irányába tömegközlekedéssel való ingázásnak korlátozottak a lehetőségei. Az akcióterületre - kiemelten a szegregátumra - vonatkozó iskolázottsági, foglalkoztatottsági mutatók rendkívül kedvezőtlen képet

rajzolnak ki. A lakosság alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, ez korlátozza a munkaerő-piaci esélyeket, melyeket tovább rontanak a közlekedés nehézségei.

Az akcióterület kijelölése során fontosnak tartottuk a társadalmi együttműködés erősítését, komplex program megvalósítását, hiszen ennek a városrésznek még mindig a legmagasabb a lakosságszáma a valamikor önálló sárbogárdi településrészek közül, így a társadalmi integrációnak a befogadó oldalról is van kerete.

8.1.2 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó korábbi intézkedések

A 2014-2020 között működő Széchenyi 2020 program keretében Sárbogárdon több társadalmi célú integrációt szolgáló projekt valósult meg. Korábban a településen a tanulási integrációt szolgáló programok az iskolai intézményekben indultak, amelyek eredményeiből részesültek a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos tanulók is. Az elmúlt években a szociális ellátás területén az idősek otthonának és a hajléktalan szállónak a fejlesztésére került sor, mindkét intézményben a működést elősegítő, a komfortfokozatot növelő kis értékű eszközök beszerzésére került sor.

2016-ban az önkormányzat a szegregátumban élők helyzetének javítása, társadalmi integrálása érdekében több projekt megvalósítását tervezte, melyek akcióterülete a két településrész teljes területe volt:

TOP-5.2.1-15 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok

TOP-4.3.1-15 Leromlott városi területek rehabilitációja

A fenti pályázati felhívásokra az önkormányzat benyújtotta pályázati kérelmét, azonban a Támogató csak Pusztaegres vonatkozásában támogatta a pályázatokat. A szociális városrehabilitáció ERFA részében szolgálati lakások kerültek kialakításra, míg az ESZA típusú forrásokból a szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségeinek javítása volt a cél. A projekt keretében foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, családsegítést és szociális munkát biztosító programok valósultak meg. A projekt megvalósításának tapasztalatai alapján az alábbi beavatkozási tevékenységek működtek hatékonyan a célterületen:

folyamatos szociális munka: főállású szociális munkás alkalmazása, állapotfelmérés és egyéni fejlesztési tervek készítése, tanácsadás pénzügyi, családszervezési és életvezetési, adósságkezelési témakörben

foglalkoztatási tanácsadás

a kora-gyermekkorai fejlesztés: logopédus, konduktor, pszichológus szakemberek foglalkoztak a célcsoporttal az egyéni fejlesztés sikere érdekében

A fenti projekteken kívül még az alábbi projektek valósultak meg, amelyek a városban élők életminőségének javítását, a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést, valamint a helyben elérhető szolgáltatások minőségének fejlesztését szolgálták:

Az EFOP-1.4.4-17-BARI SHEJ-NAGYLÁNY-FÁTÁ MÁRÉ konstrukció keretén belül, a **Támaszfal program a roma lányok iskolai lemorzsolódásának csökkentésére a Mezőföldön** című projekt megvalósult

legfőbb eleme a roma lányok iskolai lemorzsolódásának csökkentése és továbbtanulási esélyeik növelése volt. A projekt a helyi közösség érzékenyítésével, a célcsoport bevonásával és egyéni szükségleteinek feltárásával indult. A bevonás után a projekt kulcseleme egy egyéni és családi mentorrendszer működtetése. Az egyéni fejlesztésbe, mentorálásba, kompetenciafejlesztésbe, hátránykompenzációs programokba, tanácsadásba, tréningbe kerültek bevonásra roma lányok.

Az EFOP-3.2.9-16-Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése konstrukció keretein belül megvalósult az **Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése a Sárbogárdi járásban** elnevezésű projekt. Célja volt a Sárbogárdi járás területén Sárbogárd, Sárkeresztúr, Nagylók, Alsószentiván, Vajta és Cece településeken az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése komplex szolgáltatásokkal és humánerőforrás bővítéssel, valamint módszertani kompetenciák és eljárásrendek bővítésével a járási család-és gyermekjóléti központ koordinálásában.

Az EFOP-1.2.9-17-Nők a családban és a munkahelyen konstrukció keretén belül, **Női Információs és Szolgáltató Központ létrehozása és működtetése a Sárbogárdi járásban** című projekt célja volt a Női Információs és Szolgáltató Központ létrehozása és működtetése, hogy javuljon a nők munkaerő-piaci helyzete és a család-munka összeegyeztethetősége. A projekt célja volt továbbá az atipikus foglalkoztatási formák népszerűsítése mind a munkavállalók, mind a munkaadók körében, továbbá a projekt ahhoz is hozzájárult, hogy a nőkkel szembeni társadalmi és gazdasági sztereotípiák lebontásra kerüljenek a helyi szemléletformáló eszközök nyomán.

Az **EFOP-1.2.11-16-Esély Otthon** konstrukció keretén belül az **Esély a fiataloknak Sárbogárdon** című projekt célja volt a Sárbogárdon élő, vagy innen elszármazott, valamint az itt letelepedni szándékozó fiatalok képessé tétele arra, hogy élni tudjanak az itt fellelhető lehetőségekkel és ezen a településen tudjanak családot alapítani és egzisztenciát teremteni. Ennek érdekében a fiatalok életpálya-tervezését segítő helyi szolgáltatások nyújtottunk, munkaszerzési ismeretek bővítése részeként munkaerőpiaci és vállalkozási kompetencia fejlesztést biztosítottunk, elhelyezkedést szolgáló egyéni tanácsadást, életpálya tervezést nyújtottunk. Igényfeltáró csoportos foglalkozást, pályorientációs csoportos foglalkozást, valamint álláskeresési technikák oktatását végeztük.

Az EFOP-3.9.2-16-Humán kapacitások fejlesztése térségi szemléletben elnevezésű konstrukció keretén belül, az **Új humanizmus – Humán kapacitás fejlesztése Sárbogárd térségében** című pályázat célja volt a Sárbogárdon és a környékén lévő további öt településen (Alap, Hantos, Nagylók, Cece, Sárkeresztúr) a humán közszolgáltatások integrált fejlesztése, valamint a minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a térségben. A pályázat hozzájárult Sárbogárdon és környékén az egyes humán közszolgáltatásokban dolgozók képzettségének javításához, ezáltal is fejlesztve az általuk ellátott szolgáltatások minőségét és hatékonyságát. Megvalósult a gyermekek és tanulók személyiség és kompetenciafejlesztése, valamint iskolai és munkaerő-piaci érvényesülését elősegítő iskolán kívüli programokat is szerveztünk. Ösztöndíjprogram segítségével a hátrányos helyzetű gyerekek/tanulók/hallgatók közneveléshez illetve felsőoktatáshoz való hozzáférést tettük lehetővé.

A szegregátumok helyzetelemzése során feltárt folyamatok, illetve a korábbi években megvalósított projektek tapasztalatai alapján a pusztagegri szegregátum esetében kívánunk ESZA típusú beavatkozásokat végrehajtani az alábbi intézkedésekkel:

Tevékenység neve	Folyamatos szociális munka az akcióterületen

Tevékenység célja, célcsoportja	Akcióterületen élő hátrányos helyzetű lakosok
Tevékenység iránti igény bemutatása, indokoltsága	Nagy szükség van a szegregátumban az eseti tanácsadások és fejlesztések mellett állandó szociális munkások jelenlétére is a gyermekjóléti és családsegítő szolgáltatások kiterjesztése, valamint a kapcsolódó támogató, fejlesztő és hatósági szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében és a társadalmi integráció fenntarthatósága érdekében.

Tevékenység neve	Foglalkoztatási tanácsadás
Tevékenység célja, célcsoportja	Foglalkoztatás elősegítése az akcióterületen élő aktív korú, inaktív személyeknél.
Tevékenység iránti igény bemutatása, indokoltsága	A célterületen többen pályakorrekcióra, pályaeorientációra, illetve életpálya-tervezésre kényszerülnek, hiszen fizikai és mentális állapotuk nem indokolják az inaktív státuszt a munkaerőpiacon. Folyamatos támogatás mellett a készségeknek megfelelő munkahely kiválasztását követően annak megtartása jelen tanácsadás keretében biztosítható.

Tevékenység neve	Korai fejlesztés
Tevékenység célja, célcsoportja	Az akcióterületen élő hátrányos helyzetű gyermekek körében korai fejlesztés.
Tevékenység iránti igény bemutatása, indokoltsága	A telepen élő gyermekek közül soknak van szüksége különböző fejlesztő foglalkozásokra, mely foglalkozások elősegítik a későbbi integrált oktatásban való részvételt akár óvodai vagy iskolai szinten. A korai szakaszban felismert és fejlesztésbe vont készségek kiemelt hatékonysággal működnek, mely elősegíti a gyermekek jobb életminőségét.

Tevékenység neve	Digitális kompetenciafejlesztés
Tevékenység célja, célcsoportja	Az akcióterületen élő hátrányos helyzetű gyermekek és felnőttek körében.
Tevékenység iránti igény bemutatása, indokoltsága	A telepen élő gyermekek és felnőttek körében nagy szükség van digitális kompetenciák fejlesztésére, amely elősegíti a gyermekek esetében az oktatási

	hátrányok leküzdését, a felnőttek esetében pedig a munkaerőpiaci esélyeik növelését.
--	--

Tevékenység neve	Iskolai lemorzsolódás csökkentése
Tevékenység célja, célcsoportja	Az akcióterületen élő hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok körében.
Tevékenység iránti igény bemutatása, indokoltsága	A telepen élő gyermekek és fiatalok körében a korábban megvalósított projekt tapasztalatok alapján hangsúlyt kell helyezni a korai iskolai lemorzsolódás megelőzésére. Mentortevékenység végzésével nagymértékben csökkenthető ez a veszély, illetve az ilyen irányú tevékenység a családok életének egyéb területeire is pozitív hatással lehet.

90. táblázat: A pusztaegresi szegregátum ESZA típusú beavatkozásai, intézkedésekkel

A projektek célja Sárbogárd leszakadó városi területein élők közösségi és egyéni szintű társadalmi integrációja.

Specifikus célok:

szegregátumban élő hátrányos helyzetű emberek életlehetőségei javuljanak, elérhetővé váljanak a foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, oktatást, iskolai felzárkózást, családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást, életvezetési tanácsadást, egyéni fejlesztést és szociális munkát biztosító programok.

a leszakadó városi területeken bővüljön a szociális munka humán erőforrása, megteremtődjön a hosszú távú integrációt segítő szakmai kompetencia.

Összefoglaló stratégiai terv a szegregátumokra/szigetekre vonatkozóan

Helyzetfelmérés megállapítása	A szigetet érintő célok megfogalmazása	Beavatkozások	Felelősök	Eredményességet jelző indikátor – rövid távon (3 év)	Eredményességet jelző indikátor – hosszú távon (6 év)
Puszaegres, a településrész szövetébe	A helyiek társadalmi mobilitása révén	A társadalmi mobilitásra épülő rehabilitáció	Polgármester	A mobilizációs és rehabilitációs programba bevont családok és civil	Képzettségi és foglalkoztatottsági szint emelkedik

beágyazott szegregátum (Petőfi S. utca déli oldala - Kossuth L. utca déli oldala a Petőfi S. utcától a Köztársaság térig)	rehabilitáció folytatása	s program kidolgozása a területen élők a Családsegítő és Gyerekjóléti Szolgálat, valamint civil szervezetek bevonásával		szervezetek/partnerek száma	
--	--------------------------	---	--	-----------------------------	--

91. táblázat: Sárbogárd antiszegregációs terv

8.1.3 Antiszegregációs stratégia jelen tervezési időszakra

A település Városfejlesztési Konceptiójában és az Integrált Városfejlesztési Stratégiájában megjelennek azok a városra jellemző problémák, amelyek a következő időszakban offenzív beavatkozásokat kívánnak, de megoldásukon való munkálkodás tartós, hosszabb távú idődimenziót igényel. Ezek közül a problémák közül a legsúlyosabb a demográfiai tendenciák romlása: az elvándorlás és a természetes fogyás gyors üteme, a 0-14 éves korúak létszámának csökkenése, a fiatalok korai életszakaszban történő elvándorlása, az öregedési tendencia erősödése. A település másik fontos problémája a település sajátos szerkezetéből adódik. A külső városrészek infrastrukturális, társadalmi és gazdasági leszakadása igen jelentős gondot fog okozni a jövőben a településen.

A városra vonatkozó jövőképből ezért egy – a népessége megtartására képes –, fenntartható fejlődésű város víziója jelenik meg.

A fenti jövőképpel összefüggésben **a város távlati alapcélja** jó komfortérzetet biztosító életminőséget, fenntartható, egészséges környezetet nyújtó település kialakítása, a javuló foglalkoztatás elérése érdekében pedig a helyi és a betelepülő vállalkozások számára vállalkozóbarát feltételeket megteremtése.

A jó komfortérzetet biztosító életminőség elérése olyan alapcélja a városnak, amely valamennyi lakossági korcsoportnak a kellemes városias élet lehetőségét nyújtja a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításával, a kellemes kisvárosi miliő megteremtésével és a komfortot és rekreációt biztosító lakókörnyezet kialakításával, fejlesztésével. A vállalkozóbarát infrastruktúra olyan környezet kialakulását jelenti, amelyben a város lakossága és a városban működő vállalkozások olyan egyedi szolgáltatásokat működtetnek, amelyekre folyamatosan van igény és fizetőképes kereslet.

A fenti alapcélok 15-20 évre jelölik ki a városvezetés számára követendő irányokat és a fejlesztések mozgásterét.

A településen tehát a következő időszakban a jelenleg stagnáló gazdaság fellendítését, a munkahelyteremtést kell előtérbe helyezni. Ennek fontos elemei a vállalkozóbarát infrastruktúra, az ágazati fejlesztések és a stratégiai alapú városvezetés erősítése.

A fentiek elmaradása esetén a városban működő vállalkozások piaci pozíciói jelentős mértékben romlani fognak. A városvezetés mozgásterét korlátozott ezen a területen, de nem eszköztelen a

folyamat befolyásolásában. Részben a városba vonzható befektetők felkutatásában, a város kizárható, piacosítható vonzerőinek, termékeinek promotálásában, részben a vállalkozások üzleti szolgáltatási hálójának kialakításában tud aktív lépéseket tenni.

A munkahelyteremtés, az infrastrukturális fejlesztések a település szegregátumaira, szegregálódó területeire és az ott élőkre is kedvező hatással lesznek.

Az önkormányzat a fenntartható Városfejlesztés keretében a 2021-2027 ciklusban az antiszegregáció mérséklése, az esélyegyenlőség megteremtése, a szociális biztonság növelése érdekében az alábbi infrastrukturális és területi fókuszú beavatkozásokat és fejlesztéseket tervezi:

1. Szociális alapszolgáltatások fejlesztése keretében az idősellátás fejlesztése az egyik projekt, melynek keretében az ápolást gondozást nyújtó szociális otthon felújítása, bővítése valósul meg, így lehetőség lesz hátrányos helyzetű idősök az eddiginél nagyobb számú elhelyezésére.
2. A település főzőkonyhája közel 2000 fő számára (óvodák, iskolák, szociális ellátást igénybe vevők, közintézmények stb.) számára biztosítja az étkezést. A főzőkonyha felújításával az önkormányzat a mindennapi élelemhez jutást biztosítja a hátrányos helyzetű csoportokban.
3. A településen kevés a bérlakás, a meglévők többnyire szolgálati lakások, szociális bérlakás nagyon kevés áll rendelkezésre. Az önkormányzat a jövőbeni fejlesztések megalapozása érdekében elsősorban a hátrányos helyzetű, illetve potenciálisan érintett célcsoportok (fiatalok) körében saját erőből igényfelmérést kíván végezni.
- Az önkormányzat folytatni kívánja a pusztaegresi szegregátumban fejlesztése érdekében az elmúlt években elkezdett munkát. A jövőben is ennek keretében folyamatos jelenléti szociális munkát és foglalkoztatási tanácsadást kíván a településrészen elsősorban a szegregátumban élők számára nyújtani. Új, 2021-ben kezdeményezett beavatkozások fenntartását is tervezi, ennek keretében digitális kompetenciafejlesztés, korai fejlesztés, iskolai lemorzsolódás csökkentését célzó programok valósulnak meg.

További, az önkormányzat által tervezett, a szegregációt is mérséklő, kapcsolódó városi fejlesztések az ITS 3. fejezetében, az Antiszegregációs Programban szerepelnek.

8.1.3.1 Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok

Lakhatás

Az önkormányzatnak nincs lakhatás segítésre vonatkozó koncepciózus programja. Jelenleg forráshiány miatt a helyi fiatalok letelepedését, első ingatlanhoz jutását sem tudja segíteni. Az önkormányzat vállalná a telkek kialakítását, a telkek közművesítésének finanszírozása azonban jelenleg nincs forrása, tehát a közművesítés egyelőre nem megoldott. Ennek megoldása a népességmegtartáshoz járulna hozzá, a település elöregedésének egyik fontos gátja lehet. A település elkötelezett amellett, hogy a szegregáció oldását megkezdje. Az önkormányzat odafigyel arra, hogy a szegregátumok, szigetek lakosság száma ne emelkedjen. Az önkormányzat a szegregátumok/szigetek közelében telekosztást sem tervez.

A Kislók esetében, amely az előző népszámlálás alapján szegregátum volt, a településrész helyzetének emelkedését eredményezte a fiatalok érdeklődése a településrész iránt. Az elmúlt másfél évtizedben a kedvezőtlen folyamatok megfordultak, a szegregálódás mértéke csökkent. A jövőben az elkerülő út megépítése, a település gazdasági területeinek, valamint a közeli lőtér hasznosítása a terület további

felértékelődésével járhat, ez a szegregálódó helyzet megoldását jelentős mértékben elősegíti, lassú lakosságcsere eredményeként fel is számolódhat.

Oktatás, képzés

A településen működik bölcsőde, a gyerekek egy részének napközbeni felügyelete megoldott, a kapacitás szűkös. A településen az óvodai férőhelyek száma 450 fölött van, biztosított tehát a település óvodáskorú gyermekeinek ellátása.

A közoktatás területén nincs szegregáló oktatásszervezési gyakorlat, valamennyi hátrányos, halmozottan hátrányos és sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló intézményes nevelésben-oktatásban részesül.

A felnőttképzésben rejlik a szegregátumokban élők kitörési lehetősége, hiszen fentebb az elemzésben már láttuk, hogy ezen területeken élők egy jelentős része alacsony státuszú, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező ember. Felnőttképzésre, szakma szerzésére jelenleg a településen eseti jelleggel, egy-egy tanfolyam keretében van lehetőség. A városban nem működik szakképző vagy felnőttképző intézmény. Érettségi szerzésére a gimnáziumban van lehetőség. Az önkormányzat a képzésekhez kapcsolódó támogatásban a gyakorlatban nem tudja a helyieket segíteni. A különböző képzéseken való részvételt jelenleg a Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztálya szervezi. Ezen a területen civil szervezetek/partnerek megjelenését, munkáját ösztönzi az önkormányzat, partner minden új kezdeményezés előtt.

A Város Sárszentmiklós központjában a volt iskola épület-felújítását tervezi. A Dunavecsei Református Egyház által fenntartott – felnőttképzést bonyolító ún. Mezőföld iskola („népiskola”) elhelyezése érdekében Béke utca és a Gesztenye sor találkozásánál felújítja a volt iskolaépületet.

Foglalkoztatás

A városban jelenleg is működik az önkormányzat, illetve a közfoglalkoztatási program, amelyben a szigeteken élő emberek kiemelt bevonására kerül sor. Ennek keretében havi szinten néhány fő folyamatos foglalkoztatása zajlik.

A település rendelkezik a Járási Hivatalon belül működő Foglalkoztatási Osztállyal. Az elmúlt években működött a járási szintű foglalkoztatási paktum, ez a típusú tevékenység a következő időszakban megyei szinten fog működni.

A város által tervezett beruházások munkahelyteremtő hatása mind a beruházás alatt, mind az elkészült beruházás működtetése során érzékelhető lesz. A településen megvalósuló kisebb beruházások kapcsán is csökkenhet a szegregátumokban élő munkanélküliek száma.

Az akcióterületi fejlesztésekhez kapcsolódóan az önkormányzat a kivitelezés során vizsgálja annak a lehetőségét, hogy a szigeteken élő, munkanélküli, hátrányos helyzetű embereket milyen formába tudja a kivitelezésbe bevonni.

Az önkormányzat továbbá tervezi, hogy megfelelő civil szervezet bevonásával a szegregátumok lakóira irányuló foglalkoztatási-képzési programot indít, amely a közfoglalkoztatási programot egészítheti ki.

Az önkormányzat folyamatosan arra törekszik, hogy a segítséget igénylő embereket képzésekkel, személyes segítségnyújtással megtanítsák arra, hogy ügyeik vitelére önállóan is képesek legyenek.

Azonban jelenleg nincs a településen hátrányos helyzetűek foglalkoztatásával/képzésével foglalkozó civil szervezet. Az ezen a területen dolgozó civil szervezet(ek) számára az önkormányzat munkájuk végzéséhez helységet biztosít.

Egészségügyi, szociális ellátás

A város az egészségügyi és szociális ellátások keretében az esélyegyenlőség megvalósulását igyekszik biztosítani

A település rendelkezik szociális szolgáltatástervezési és települési esélyegyenlőségi koncepcióval is. A dokumentumokat az önkormányzat rendszeresen felülvizsgálja. Az önkormányzat vállalja települési szintű Szociális Szolgáltatástervezési koncepció végrehajtását és rendszeres felülvizsgálatát és a koncepció alapján a szociális szféra tervszerű, stratégiai alapú fejlesztését. Ennek érdekében az önkormányzat szorosabbra kívánja fűzni az együttműködést a Szociális Kerekasztal szakembereivel, a Családsegítő Szolgálattal.

Az önkormányzat segítséget nyújt – különösen az alacsony státuszú népesség számára – abban, hogy a számukra lehetőségként nyitva álló ellátási formákat minél nagyobb arányban igénybe tudják venni. A szegregátum lakói között a különböző egészségügyi szűrőprogramokon, valamint az egészségügyi szakellátáson való részvételt az önkormányzat a Családsegítő és Gyerekjóléti Szolgálat bevonásával ösztönözni fogja. Az önkormányzat a szűrőprogramok rendezését is a jövőben aktívan támogatja.

Az önkormányzat tervezi a leromlott állapotú szociális otthon felújítását, mely hozzájárulhat a magasabb színvonalú, kényelmes körülményeket biztosító elhelyezést a szolgáltatást igénybe vevők számára.

8.2 Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása

A kérdőíves felmérés folyamatban van.

8.3 Finanszírozási terv beavatkozásonként

A finanszírozási terv készítése folyamatban van.

8.4 Működési térkép

A működési térkép készítése folyamatban van.